

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

До 85-річчя з дня створення
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

КРОК У МАЙБУТНЄ 2011–2015 роки

Харків
«Золоті сторінки»
2015

УДК 378(09)
ББК 74.58г
К83

Авторський колектив: д-р екон. наук В.С. Пономаренко (заг. редакція); канд. екон. наук М.В. Афанасьєв, канд. екон. наук В.Є. Єрмаченко, канд. екон. наук О.Г. Зима; канд. істор. наук Д.Ю. Михайличенко (авт.-укл.); канд. екон. наук О.А. Єрмоленко

*Рекомендовано до видання
вченою радою Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця
(протокол № 3 від 26.10.2015 р.)*

К83

Крок у майбутнє : 2011–2015 роки [монографія] / авт. колектив: В.С. Пономаренко (заг. ред.), М.В. Афанасьєв, В.Є. Єрмаченко та ін. ; авт. -укл. Д.Ю. Михайличенко. — Харків : Золоті сторінки, 2015. — 220 с. ; 32 с. кол. вкл.

ISBN 978-966-400-363-3

Видання є продовженням низки робіт, в яких узагальнено досвід реформ у академічній діяльності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. У монографії проаналізовано досвід із перебудови навчального процесу, науково-дослідної діяльності, виховної роботи на інноваційних засадах, які відповідають стратегічній цілі створення університету для суспільства знання.

Розглядаються проблеми практичної реалізації принципів студентоцентричного підходу, компетентнісного навчання, інтегральної інформатизації. Приділено увагу проблемам інтеграції у світовий освітній простір та формування іміджу економічного університету.

Рекомендовано педагогам, науковцям, студентам, усім, хто цікавиться проблемами реформування вищої освіти в Україні.

**УДК 378(09)
ББК 74.58г**

ISBN 978-966-400-363-3

© Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, 2015

Шановні читачі! У 2015 році виповнюється 85 років зі дня створення Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця. Ми підійшли до цієї дати у цікавий та украй важливий момент довгої та славної історії нашого вищого навчального закладу. Протягом своєї діяльності університет переживав не одну радикальну трансформацію: відмова від універсальної академічної економічної освіти та перехід до підготовки фахівців для галузей важкої промисловості у 1930 році, впровадження інформаційних спеціальностей у 1960-ті роки, відновлення університетського універсалізму на початку 1990-х років... Кожен із цих поворотів вимагав від викладачів та науковців неабиякого професійного хисту та творчих знахідок, необхідних для того, щоб не втратити ані авторитету харківської вищої економічної школи, ані тієї користі, яку вона давала суспільству та своїм вихованцям.

Наразі ми спостерігаємо новий етап у глобальному суспільному розвитку, який несе нам нові величезні можливості — формування економіки знання. За збігом обставин цей етап співпадає із масштабним реформуванням галузі вищої освіти України, упровадженням академічної автономії університетів, інтеграцією національної освітньої мережі у європейський та світовий академічний простір.

Із задоволенням можемо констатувати, що ці зміни не застали нас зненацька. Ми, колектив ХНЕУ ім. С. Кузнеця — науковці, викладачі, співробітники і студенти, протягом останніх 15 років послідовно реалізуємо програму змін, яка базується

на інноваційних підходах щодо послідовної, поетапної реформи усіх сфер діяльності нашого університету на засадах наукового аналізу та розуміння тих тенденцій та потреб, які висуває перед університетом сучасне суспільство України, Європи та світу. Вже протягом 15-ти років ХНЕУ ім. С. Кузнеця є національним лідером із упровадження кредитно-трансфертної системи організації навчання, розвитку студентського самоврядування, реалізації компетентнісного підходу у навчанні, створення мультимедійних видань та ін. Хід та підсумки реформ, здійснених у ХНЕУ у 2000–2010 рр., знайшли своє висвітлення у монографії «Досвід перетворень (2000–2010 рр.)». Дана книга є її продовженням.

Наші зусилля отримали і отримують високу оцінку і у нашій державі, і у світі. Накопичений потенціал вищого навчального закладу дозволяє нам ставити усе більш амбітні цілі. Наразі актуальним для нас стало входження до числа 1000 кращих університетів світу.

Але зрозуміло, що найвищою оцінкою наших зусиль є професійні та творчі досягнення наших вихованців. Формування інтелектуальної еліти України у економічній сфері було і залишається нашим головним завданням. Ми робили і будемо робити усе можливе і усе від нас залежне заради того, щоб час, проведений у стінах університету, був для студента яскравою і корисною подією. Упевнений, це сприятиме не лише його професійному успіху, але й стане потужним імпульсом для його подальшого особистісного зростання та творчої самореалізації у найкращому сенсі цього слова!

У 2013 році Харківський національний економічний університет пережив ще одну приємну подію — рішенням Міністерства освіти і науки України та за люб'язної згоди родини нашому вищому навчальному закладу було надано ім'я його колишнього вихованця — визначного економіста ХХ ст., нобелівського лауреата з економіки Саймона Кузнеця.

Шановні викладачі, співробітники, аспіранти та студенти! У єднанні — наша сила на шляху до світових стандартів вищої освіти, до праці на благо рідної України!

Ректор

Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця,

доктор економічних наук, професор,

заслужений діяч науки і техніки України

В.С. Пономаренко

Вступ

«...Національні системи освіти завжди піддаються кризовим явищам. Кожна з них періодично зазнає браку коштів, викладачів, приміщень, навчальних посібників — геть усього, окрім учнів». Ці слова Ф. Кумбса, сказані більш ніж 45 років тому, можна було би вважати символом сучасності, якби не одна обставина — як виявилось, система освіти може відчувати навіть брак учнів.

Епоху сучасності для вищої школи можна вважати справді переломною. Ми є свідками зміни глобальної освітньої парадигми: вища школа індустріального суспільства трансформується в академічну реальність суспільства знання. Її загальні обриси ми можемо лише прогнозувати; основні події ще попереду і навряд чи можна певно сказати, яким буде остаточний підсумок кризових процесів і палких дискусій, які їх супроводжують.

Було би помилкою вважати, що кризу переживає лише освіта України. Так, трансформація освіти в Україні має свою специфіку. Але основні тенденції, які диктують напрямок змін, є для світу загальними і переживаються освітніми системами провідних країн світу. Наприклад, де є межа зростання студентських контингентів, які у багатьох країнах світу наблизилися або перетнули позначку половини від населення відповідної вікової категорії? Або чи є вища освіта суспільним благом, як це було прийнято вважати в епоху панування кейнсіанської суспільно-економічної моделі, чи вона є товаром, який пропонується на ринку освітніх послуг, як стверджують прихильники неолібералізму? Обидва питання зачіпають фундаментальні основи існуючого соціального порядку, і навколо них точиться активна теоретична та суспільно-політична дискусія. Зрештою, якою має бути вища освіта для суспільства знання? Ясно, що вона має відрізнитися від моделі, яку (часто помилково) прийнято вважати властивою індустріалізму з його потребою у «механічних виконавцях». В Україні світова трансформація накладається на далекі від остаточного вирішення проблеми реформування освітньої системи, яка відповідає потребам зовсім іншої суспільно-політичної системи.

Інноваційна програма перетворень, започаткована у 2000 році командою одноступенців на чолі з ректором на той час Харківського державного економічного університету — доктором економічних наук, професором В.С. Пономаренком та підтримана колективом навчального закладу, спирається на теоретичне розуміння фундаментальних закономірностей суспільства знання, що формується, та на системний аналіз стану вітчизняної освітньої та наукової сфери. Здійснені у 2000–2010 роках програми розвитку навчальної, виховної діяльності, налагодження міжнародної співпраці вивели університет у лідери національної освітньої галузі та забезпечили йому авторитет у світі.

Досягнуті успіхи дозволяють ставити більш амбітне завдання — входження Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця до чис-

ла 1000 кращих університетів світу. Створення базових передумов реалізації цієї цілі є стрижнем політики керівництва університету у п'ятиліття 2011–2015 років. 2015 рік є для ХНЕУ ім. С. Кузнеця ювілейним — виповнюється 85 років із дня його створення — та гідною нагодою для узагальнень та проміжних підсумків, чому й присвячена ця робота.

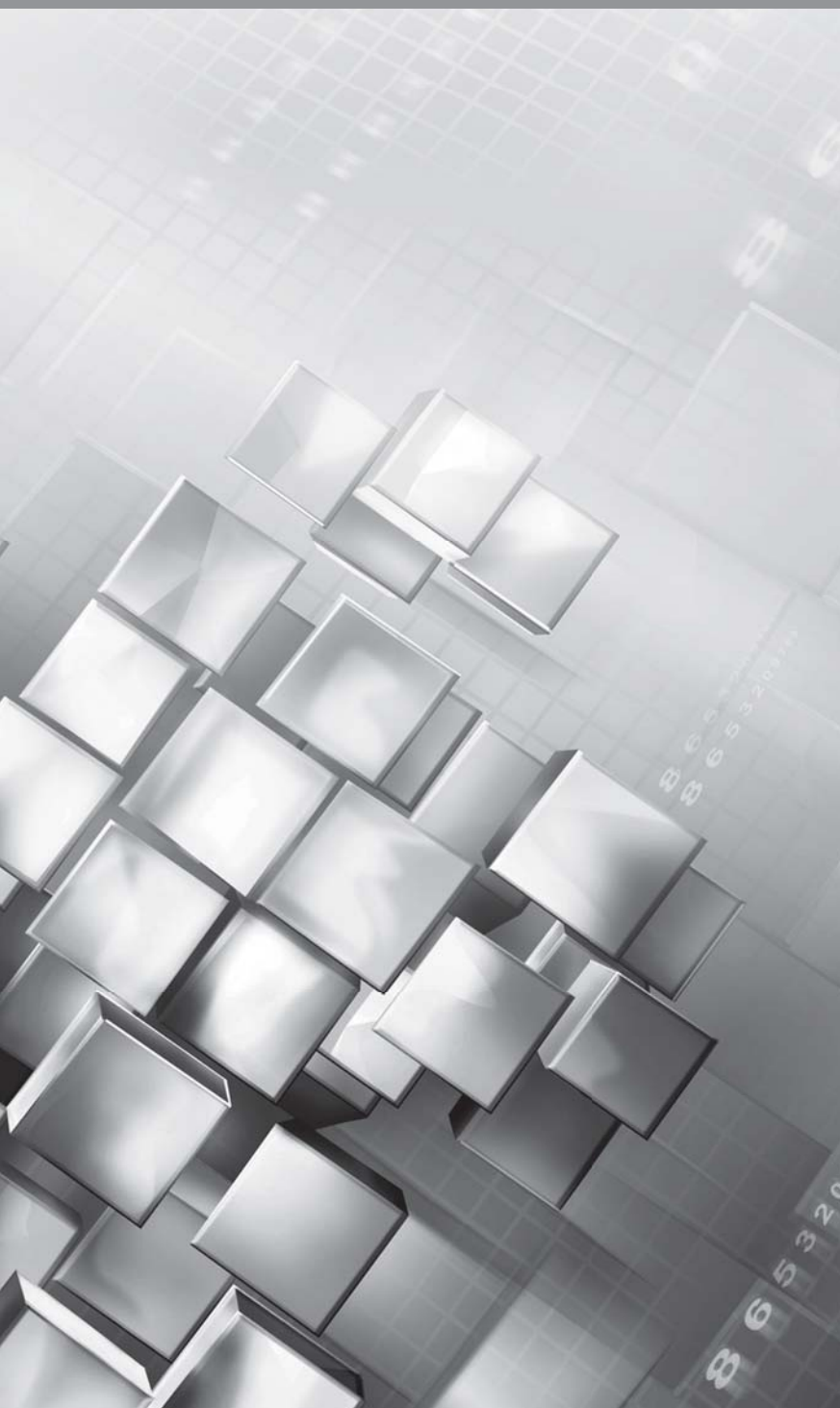
Книга є своєрідним продовженням видання «Досвід перетворень (2000–2010 рр.)», що вийшла до 80-річчя ХНЕУ, та у своїх провідних концептуальних положеннях спирається на фундаментальне наукове дослідження «Проблеми підготовки компетентних економістів і менеджерів в Україні» В.С. Пономаренка та на наукові статті вчених ХНЕУ ім. С. Кузнеця, в яких висвітлюються та аналізуються теоретичні та практичні аспекти діяльності вищого навчального закладу. Структурно книга складається із 8 глав, у першій з яких розкрито роль особистості нобелівського лауреата з економіки С. Кузнеця, ім'я якого ХНЕУ отримав у 2013 році, в історії університету. Глава II присвячена концептуальним засадам інноваційної політики управління розвитком навчального закладу, у главах III–VIII розглядаються фактори успіху університету на сучасному етапі: студентоцентричний та компетентнісний підхід у навчанні; інтегральне використання інформаційних мережевих технологій; інтеграція науки і освіти; створення умов партисипативної взаємодії зі студентським колективом й самореалізації особистості; інтернаціоналізація академічної діяльності; формування національної та світової рейтингової позиції.

Відповідно, авторами роботи є В.С. Пономаренко (наукова редакція, глави II, VIII), М.В. Афанасьєв (глава III), В.Є. Єрмаченко (глави V, VII), О.Г. Зима (глава VI), О.А. Єрмоленко (глава VII) та Д.Ю. Михайличенко (концепція видання, глави I, IV). Автори висловлюють свою щирю подяку колегам та співробітникам, без практичного досвіду, необхідних порад та неоціненної участі яких це видання навряд чи було б можливим: В.М. Анохіну — канд. техн. наук, керівнику програми підготовки електронних мультимедійних інтерактивних видань ХНЕУ ім. С. Кузнеця, надані ним матеріали є основою глави IV; канд. техн. наук, проф. В.П. Степанову та д-ру екон. наук, доц. Л.С. Гур'яновій; керівникові методичного відділу університету І.В. Малець за внесені у текст глави IV корективи та цінні поради; д-ру екон. наук, проф. А.А. Пилипенку та начальнику науково-дослідного сектора канд. екон. наук, доц. І.В. Литовченко за доречні зауваження щодо глави V; д-ру екон. наук, проф. І.В. Гонтаревій за детальний аналіз процедур рецензування наукових журналів ХНЕУ ім. С. Кузнеця (глава V); канд. екон. наук, проф. І.О. Золотарьовій, якою було окреслено принципово важливий досвід упровадження сумісних програм навчання у главі VII; директору Науково-технічної бібліотеки Н.М. Божко.

Даний перелік не є повним. У роботі йдеться про успішний досвід спільної праці всього колективу Харківського національного економічного університету ім. Семена Кузнеця під керівництвом його ректора — д-ра екон. наук, професора В.С. Пономаренка. Отже, співавтором цього ювілейного видання ми вважаємо усіх нас — викладачів, науковців, співробітників і студентів, завдяки зусиллям яких було досягнуто успіхів останнього п'ятиліття.

Глава I.

Саймон Кузнець

14 жовтня 2013 р. Наказом Міністерства освіти і науки України Харківському національному економічному університетові було надано ім'я видатного економіста, лауреата Нобелівської премії з економіки Саймона (Семена) Кузнеця (1901–1985). Ініціатива щодо нового найменування вищого навчального закладу була висунута трудовим колективом та схвалена родиною лауреата — сином, професором Індіанського університету Полом Кузнецем та донькою Джудіт Штейн. Чим обґрунтоване це рішення, і що пов'язує постать С. Кузнеця з університетом та у більш широкому контексті із українською економічною наукою початку ХХ століття?

Це питання представляє не лише меморіальний інтерес. У присвячених С. Кузнецю біографічних дослідженнях є очевидна прогалина, пов'язана із тривалим браком інформації щодо його ранніх років життя. Сам С. Кузнець у цьому сенсі не був багатослівним. Відомі лише дві його згадки щодо своєї молодості. Перша й найбільш відома — це фраза із його нобелівської автобіографії: «Я народився у Росії у єврейській родині... Моя університетська освіта розпочалась у США та була завершена у Колумбійському університеті». Ці речення послужили основою низки помилкових тверджень щодо фактів життя С. Кузнеця до імміграції; зокрема щодо Харкова як його місця народження¹ та Харківського університету як *alma mater* науковця.

Самі по собі ці помилки могли здаватися малозначущими, якби вони не створювали додаткову неясність щодо джерел формування наукової методології Кузнеця, особливості якої відзначалися неодноразово. Через відсутність джерел та мовний бар'єр західні дослідники його наукової спадщини змушені були обмежуватися лише загальними припущеннями. М. Перлман, аналізуючи дискусію Кузнеця з Шумпетером, вказує, що Кузнець, вочевидь, належить до іншої, ніж англо-американська, зосередженої на концепції ринкової рівноваги традиції в економічній думці. А. Медісон зазначає, що у час навчання С. Кузнеця в Україні викладали М. Туган-Барановський та Є. Слуцький, а економічний аналіз був більш витонченим у Росії, ніж у США.

При всьому цьому безумовним є вплив на Кузнеця визначного американського науковця У. Мітчелла, його наукового керівника у Колумбійському університеті

¹ Це твердження спростував у 1986 р. М. Абрамовіц, якому вдова С. Кузнеця Е. Хандлер-Кузнець повідомила, що С. Кузнець народився у Пінську.

та у Національному бюро економічних досліджень. Сам Кузнець неодноразово згадував про свій великий особистісний та інтелектуальний борг перед У. Мітчеллом.

Друга згадка — це цитована Р. Фогелем промова С. Кузнеця на урочистому святкуванні його 80-річчя. Цього разу С. Кузнець висловився розгорнутіше і навів цілу низку промовистих, як виявилось, відомостей щодо раннього етапу своєї академічної біографії:

«Я приїхав до цієї країни у 1922-му, коли мені був 21 рік, отже, більшу частину першої чверті мого життя було проведено у Росії, переважно у навчанні, але також у накопиченні неабиякої кількості життєвого досвіду: війна, революція, два роки у економічній інституції (*institution devoted to economics*), два роки у радянському уряді. Власне, я закінчив як голова секції бюро статистики праці України, і моя перша публікація була російською мовою, коли я був у зрілому двадцятирічному віці. Таким чином, коли я прибув до Сполучених Штатів, я прибув зі специфічним багажем: навчанням у науковій гімназії (*scientific gymnasium*), неабияким досвідом щодо статистичних досліджень у економіці, неабияким обсягом прочитаного (я добре знав роботи Шумпетера перед приїздом сюди) та любов'ю до правильних кількісних процедур, що докладаються до суспільствознавчої тематики».

Науковій спадщині Кузнеця присвячено більше ніж півтора десятки ґрунтовних публікацій. Факти українського періоду життя С. Кузнеця встановлені у низці праць В.М. Московкіна. Листування з родиною науковця дозволило виявити ключовий факт раннього етапу його академічної біографії — навчання у Харківському комерційному інституті (ХКІ). Через те, що сам С. Кузнець був украї стриманим у згадках про роки своєї молодості, до 2010 р. наші відомості про його навчання до еміграції у США й вступу до Колумбійського університету вичерпувалися короткою фразою у його нобелівській автобіографії: «своє університетське навчання я розпочав у Росії і завершив у Колумбійському університеті» та побіжною згадкою про навчання у «науковій гімназії у Харкові», якої він припустився під час промови на ювілеї. Навіть те, що він народився у Пінську, а не у Харкові, як це автоматично твердили автори його біографій, випадково встановив М. Абрамовіц у 1986 р., запитавши у вдови вченого. Непевна лаконічність нобелівської автобіографії створювала, як виявилось, ґрунт для низки невірних висновків.

Пошук та дослідження інформації у архівах України дозволив напевне встановити про навчання Кузнеця та членів його родини у Рівненському (1910–1915 рр.) та 2-му Харківському (1915–1918 рр.) реальному училищах. Було встановлено деталі біографії вчителів Кузнеця у вищій школі, професорів Харківського комерційного інституту. 2013 р. було вперше опубліковано магістерську роботу С. Кузнеця «Економічна система д-ра Шумпетера, яка розглядається та критикується». Видання є зворотнім перекладом на російську мову з оригіналу, який зберігається у бібліотеці Колумбійського університету.

Історичну реконструкцію розвитку економічної науки й освіти в Україні початку ХХ ст. здійснено у роботах Е.Л. Лортикяна. Зокрема, у його ґрунтовній праці «Українські економісти першої третини ХХ ст.» вперше надано загальні обриси щодо розвитку нерадянської економічної думки України початку ХХ століття, оха-

рактизовано погляди її основних представників, надано навчальні плани економічних вузів України у передреволюційний час.

Досить велику кількість публікацій присвячено власне науковому доробку С. Кузнеця. У роботах М. Абрамовіца, Р. Фогеля, М. Перлмана, Е. Ландберга та інших докладно аналізується внесок Кузнеця у економічну теорію. Практично всі існуючі публікації характеризують американський період його творчості, хоча досить частими є згадки про наявність переамериканського бекграунду у академічній біографії дослідника. Через мовний бар'єр та недоступність історичних джерел, які перебувають на території України, у радянські часи ця проблема залишалася практично не дослідженою.

Урешті-решт, існує обширний, але розрізнений блок праць, у яких аналізу піддано особливості розвитку економічної науки України на початку ХХ ст. та її порівняння з аналогічними науковими школами та напрямками континентальної Європи, Британії та США. Наприклад, тут слід відмітити цикл статей В. Барнетта щодо проблеми «російської історичної школи» в економіці.

Зрештою, незважаючи на всю наявну кількість літератури важко відповісти, ким вірогідно був С. Кузнець у початковий період своєї академічної біографії: можливим прихильником меншовицького марксизму, як-то був переконаний М. Перлман, необтяженою «теоретичною упередженістю» *tabula rasa* з гарною підготовкою в емпіричних методах, за Г. Вейлом, чи досвідченим і прекрасно підготовленим економістом з практичним досвідом статистичної роботи, у аналітичних підходах якого відчувалася належність до розвиненої академічної традиції, як зазначав А. Меддісон?

**Семен Кузнець — учень
реального училища із братами**

З метою відповіді на поставлені запитання проаналізуємо навчальний план Харківського комерційного інституту, де навчався Кузнець, розділимо його на окремі напрями та розглянемо їх, поставивши у їх контекст розвитку економічної науки початку ХХ ст. та відомих рис наукової творчості С. Кузнеця.

Харківський комерційний інститут, як і переважна більшість вищих навчальних закладів України, має тривалу історію реорганізацій. Він розпочав свою діяльність у 1912 р. як Вищі комерційні курси, що діяли при Харківському комерційному училищі. У 1916 р. курси отримали власний навчальний корпус та збільшили контингент учнів до 1412 студентів та вільних слухачів обох статей із викладацьким складом у 58 чоловік. Відтак при наборі у 1000 студентів загальний контингент учнів мав зрости у 1920 р. до 4 тис. осіб. 29 березня 1916 р. спеціальним законом курсам було надано статус Комерційного інституту.

В інституті діяв один факультет — економічний. За навчальним планом викладання проводилось на 4-х курсах. 1-й та 2-й курси надавали базову економічну освіту. На 3-му та 4-му проводилася спеціалізація за підвідділами: економіко-комерційним, педагогічним, банково-страховим із групами банковою та страховою, місцевого господарства, промисловим із гірничо-промисловою групою.

Відповідно до витягу з семестрових відомостей Семен Кузнець вступив до Харківського комерційного інституту восени 1918 р. та продовжував навчання щонайменше до липня 1921 р., склавши іспити за 1-й та частково за 2-й курси. У табл. 1.1 надано відомості про навчальні курси 1-го та 2-го курсів та викладачів, які їх читали (курсивом виділено дисципліни, з яких Кузнець отримав оцінки).

Таблиця 1.1

Навчальні дисципліни 1-го та 2-го курсів Харківського комерційного інституту

1-й курс	
Богослов'я	проф., протоієрей Н.С. Стелецький
Політична економія	проф. П.І. Фомін
<i>Історія економічних вчень у зв'язку з історією господарського побуту</i>	проф. В.Ф. Левитський
<i>Загальна теорія права</i>	проф. О.М. Фатєєв
<i>Державне право загальне і російське</i>	проф. М.І. Палієнко
<i>Комерційна арифметика</i>	викл. О.М. Серіков
<i>Землезнавство</i>	викл. І.І. Попов
Російська історія	проф. В.І. Савва
Загальна історія	викл. М.С. Гольдін
Практичні заняття з політичної економії	проф. П.І. Фомін
– загальної теорії права	прив.-доц. В.С. Трахтенберг
– рахівництва	викл. П.М. Соболев та О.М. Серіков
2-й курс	
Економічна політика	проф. М.М. Соболев
<i>Статистика</i>	проф. О.М. Анциферов
Економічна географія	проф. П.І. Фомін
Цивільне право	проф. С.Є. Сабінін
Адміністративне право	проф. О.А. Раєвський
Рахівництво	викл. П.М. Соболев
Вища математика	викл. В.Х. Даватц
Теорія ймовірностей	проф. С.Н. Бернштейн
Спец. курс політичної економії	прив.-доц. І.А. Трахтенберг
<i>Практичні заняття зі статистики</i>	проф. О.М. Анциферов
– політичної економії	прив.-доц. І.А. Трахтенберг
– цивільного права	прив.-доц. В.І. Серебровський
– вищої математики	викл. В.Х. Даватц
– спец. курсу політичної економії	прив.-доц. І.А. Трахтенберг

The Commercial Institute of Kharkoff
Report Book
of the student
Simon Kuznics Abraham's Son

Accepted in the Institute in the fall of the year 1918
The Assistant to the Rector - M. Sobolief

1 Course

Subject	Date of Examination	Marks	Sign. of the Professors
POLITICAL ECONOMY	Apr. 29, 1919	Very satisfactory	P. Phomin
HISTORY OF ECONOMICS in connection with the history of economical conditions	May 16, 1919	Very satisfactory	M. Lewitskii
GENERAL THEORY OF LAW	May 14, 1919	Credit granted satisfactory	A. Phateief
PUBLIC LAW General & Russian	May 26, 1919	Very satisfactory	A. Gunter
COMMERCIAL ARITH.	Dec. 19, 1918	Very satisfactory	A. Serikoff
PHYSICAL GEOGRAPHY	Apr. 26, 1919	Credit granted Very satisfactory	H. Popoff
LANGUAGES	Group	Marks	Sign. of the Professors
ENGLISH	Beginning	Very satisfactory	D. Ferber
GERMAN	Middle	Credit granted	O. Zasiadko

Англомовний витяг із залікової книжки
С. Кузнеця про складені ним екзамени,
1920-ті роки

преса повідомляла про спроби об'єднати вузи Харкова та ввести до навчальних планів «соціально-економічні» дисципліни марксистського толку. Наприкінці 1919 р. роботу інституту було суттєво дезорганізовано через позбавлення його будівлі та бібліотеки. Нормальний хід занять було відновлено лише у 1922 році.

Студентський квиток Харківського
комерційного інституту вільної слухачки
А.Т. Горяїстової, 1919 рік

Таблиця відповідає навчальному плану за станом на 1916–1917 рр. Відомо, що курс державного права замість проф. М.І. Палієнка читав проф. О.Р. Гюнтер. У 1918–1920 рр. навчальний план зазнавав певних змін через обставини Громадянської війни. Глибину цих змін можливо оцінити лише за непрямыми відомостями, адже архів комерційного інституту був знищений у 1941 році. Відомо, що деякі професори евакуювалися під час першого та другого наступу більшовиків навесні 1919 р. та у жовтні 1920 року. Друга евакуація носила масовий характер, і не всі з тих, хто виїхав, відновили роботу у 1921 р. У весняному семестрі 1919 р. навчальний план зазнавав змін через активні, але поки що поверхневі реформи більшовицького уряду; міська

Реорганізація ХКІ у 1921 р. була свого роду помстою нової влади за активну громадянську позицію професорів. Традиційно серед викладацького корпусу інституту були сильними позиції Партії народної свободи (кадетів). Влітку та восени 1919 р. викладачі Харкова, об'єднані в Академічний союз, брали участь у діяльності ОСВАГ — установи Добровольчої армії, яка відповідала, зокрема, за контррозвідку та пропаганду. У ХКІ проводилися численні відкриті лекції та публічні заходи із викриття більшовицької ідеології.

На основі наданих родиною С. Кузнеця документів можна впевнено казати про навчання С. Кузнеця на перших двох курсах ХКІ, про його наміри щодо подальшої спеціалізації можливі лише припущення.

Характерна структура навчального плану ХКІ відразу наводить на думку про вплив німецької академічної традиції та німецької історичної школи в економіці. У плані ми бачимо характерне для них поєднання економічних, правових та історичних дисциплін. На таку ж думку наводять академічні біографії провідних професорів ХКІ — Левитського, Анциферова, Соболева. Ключову роль відігравали чотири навчальні курси: політичної економії, історії економічних вчень у зв'язку з історією господарського побуту, економічної політики та статистики.

Історію економічних вчень у зв'язку з історією господарського побуту читав виходець із сім'ї священика Київської губернії В.Ф. Левитський (1854–1939). Після закінчення філософського класу духовної семінарії він навчався в Новоросійському університеті (1881), де сильний вплив на нього справили молодий економіст О.С. Постніков, народник і прихильник селянської громади. Після закінчення університету два роки В.Ф. Левитський стажувався в університетах Гейдельберга і Берліна. У 1882 р. у Берліні брав участь у заняттях економічного семінару Г. фон Шмоллера. Практика тривалих закордонних стажувань здебільшого у Німеччині та Франції для молодих вчених була загальним правилом того часу. Із фактологічного боку ця обставина могла обумовлювати зв'язок його методологічних позицій з історичною школою. Це ж можна сказати і про інших провідних професорів економічного блогу ХКІ. В їх академічних біографіях виразно простежується щось спільне.

О.М. Анциферов (1867–1942) був випускником юридичного² факультету Московського університету (1890) і учнем російського економіста О.І. Чупрова, який, у свою чергу, у 1872 р. стажувався в Лейпцигу, де слухав лекції ще одного лідера історичної школи — В.Г.Ф. Рошера. У 1899–1902 рр. Анциферов стажувався у Німеччині, відвідуючи семінар Й. Конрада; вдруге — у Німеччині та Франції, де вивчав кооперацію під керівництвом Й. Конрада, Д. Brentano, Ш. Жида, фон Майєра. Учнем О.І. Чупрова був і М.М. Соболев, який також закінчив юридичний факультет Московського університету (1891) і мав дворічне стажування в університетах Німеччини в 1896–1897 роках.

Курс Левитського «Історія економічних вчень у зв'язку з історією господарського побуту», виданий як підручник, виявився комерційно успішним та перевидавався двічі — у 1907 та 1914 рр. О.І. Чупров, автор аналогічного підручника, навіть видав спеціальний додаток до свого курсу з матеріалом, адаптованим під курс Левитського).

**Професор
В.Ф. Левитський**

² Економічні науки за навчальними планами дореволюційних університетів вивчалися на кафедрах юридичних факультетів.

Курс будувався на характерній для історичної школи тезі про історичну обумовленість та змінюваність господарчих форм та зв'язок економічних доктрин з історичним контекстом їх виникнення, тобто із сучасними для них особливостями економічного розвитку. В.Ф. Левитський розглядав послідовні стадії натурального, міського та народного (грошового, капіталістичного) господарства. Провідні течії економічної думки — від давньогрецької до німецького державного соціалізму А. Вагнера і австрійської школи — аналізувалися паралельно.

У центрі уваги В.Ф. Левитського як вченого були питання сучасної йому економічної методології. Темою його дисертації, захищеної *pro venia legendi* в Ярославському юридичному ліцеї у 1885 р. було «Питання про метод політичної економії у новітній німецькій літературі». У 1890 р. у Московському університеті він знову захистив розширене дослідження «Завдання та методи науки про народне господарство».

Про теоретичний кругозір В.Ф. Левитського свідчить кількість посилань, що налічують згадки на 110 європейських та російських авторів. Табл. 1.2 представляє перші за кількістю згадок 20 осіб, на які приходить 70% усіх посилань у роботі.

Таблиця 1.2

**Кількість посилань на авторів у роботі
В.Ф. Левитського «Завдання та методи науки про народне господарство»**

Knies, Karl	75
Mill, John Stuart	70
Smith, Adam	62
Schmoller, Gustav von	55
Menger, Carl	52
Rodbertus, Karl	38
Ricardo, David	36
Cliffe Leslie, Thomas	35
Brentano, Lujo	29
Dargun, Lotar	29
Dietzel, Heinrich	28
Sax, Emil	28
Cairnes, John	26
Ingram, John	26
Wagner, Adolph	26
Roscher, Wilhelm	22
Kautz, Julius	21
List, Friedrich	21
Marx, Karl	18
Schäffle, Albert	16
Інші	307

Серед найбільш згадуваних авторів переважають представники історичної школи, класичної школи політичної економії, катедер-соціалізму та марксизму. Переважно цей «чотирикутник» (класична школа — австрійська школа — історична школа — катедер-соціалізм) і розглядає Левитський.

Особливе ставлення В.Ф. Левитського до Дж. Ст. Мілля пояснюється тим, що, за власним зауваженням В. Левитського, покоління російських економістів 1860–1870-х рр., до якого належав і він сам, було виховане на працях Мілля. Перекладену на російську мову роботу Мілля «Основи політичної економії» в 1860 р. опублікував, супроводивши своїми коментарями, «володар дум» російської інтелігенції М.Г. Чернишевський, що зумовило симпатії освіченої молоді того часу.

В основі висновків В.Ф. Левитського є дихотомія економічної теорії та економічної політики. Або, якщо бути більш точним, він наполягає на вирізненні теорії, політики та історії в економіці відповідно до дослідницьких завдань, які ставила перед собою та чи інша економічна доктрина. Так, австрійська школа представляла «чисту теорію», тоді як меркантилізм — «чисту політику», а марксизм і класична школа, дотримуючись єдиної методології економічного аналізу, робили принципово різні оціночні та практичні висновки. Історична школа, методологія якої була чужою як класичній школі, так і соціалізму, була на близьких до соціалізму позиціях щодо практичної політики. Елімінуючи небажане змішування «теоретичної та прикладної точок зору», можна було б досягти синтезу існуючих економічних підходів та створити «дійсно наукове» економічне знання, побудоване на загальних закономірностях.

Більш важко визначити теоретико-методологічні основи, на які спирався П.І. Фомін (1873–1936). Він був людиною дещо іншого кола й іншого покоління, ніж В.Ф. Левитський. Фомін належав до покоління 1890-х рр., він навчався у Московському та Харківському університетах, але не робив від початку академічної кар'єри. У 1897–1898 рр. П.І. Фомін працював у земській статистиці, а з 1899 до 1917 р. — був завідувачем відділу статистики Ради з'їздів гірничопромисловців Півдня Росії та близьким співробітником голови Ради з'їздів М. фон Дітмара.

До викладання у Харківському університеті та Комерційному інституті П.І. Фомін приступив у 1912 році. Магістерською дисертацією Фоміна був перший том його праці «Гірничі і гірничо-заводська промисловість Півдня Росії», де з історичної точки зору розглядався процес розвитку металургії та видобувної промисловості Донбасу.

На жаль, виданих конспектів або програми курсу політичної економії Фоміна не існує. Якщо припустити, що він був близьким до аналогічного навчального курсу, виданого у 1919 р. проф. М.М. Соболевим, колегою та близьким співробітником П.І. Фоміна, курс міг мати типову для свого часу структуру, складаючись із трьох розділів: «Вчення про виробництво», «Теорія розподілу суспільного доходу», «Теорія обміну» та наслідуючи схему усе того ж Дж. Ст. Мілля.

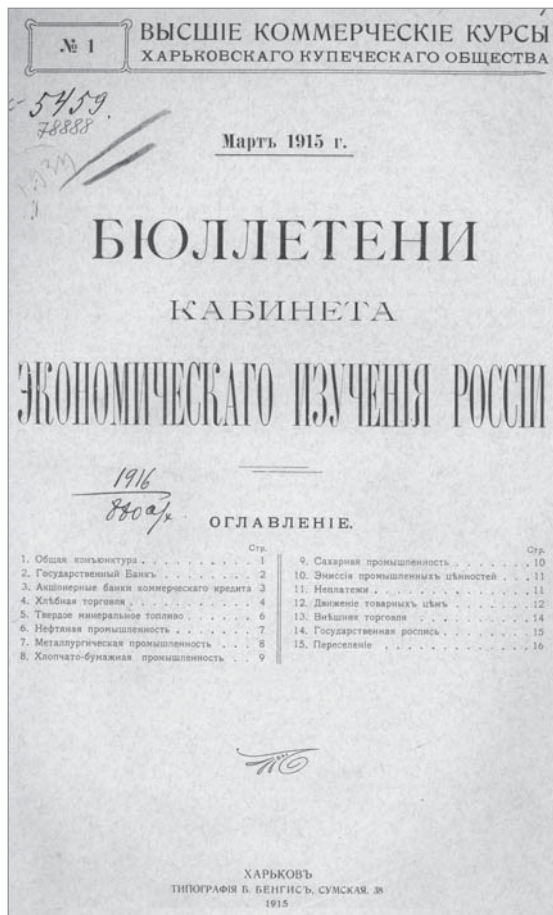
**Професор
П.І. Фомін**

Але більш вірогідним є, що зміст навчальних курсів П.І. Фоміна більше відображує виданий конспект його лекцій «Нариси економічного описання Росії» (економічної географії — 1914) та виданий текст його вступної лекції до викладання на Харківських вищих комерційних курсах «Про синдикати і трести: предмет і завдання вчення про синдикати і трести». У цих лекціях ми бачимо досить оригінальний для свого часу авторський підхід, який досить далеко відійшов від схеми Дж. Ст. Мілля. Він є відображенням досвіду Фоміна як людини, яка брала участь у практичній діяльності створеної великими гірничо-металургійними корпораціями об'єднаної установи — у дослідженні ринків і корпоративних фінансів, розвитку секторальної статистики, виробленні спільної політики підприємств галузі.

Фомін близько підходить до вироблення структурного підходу до дослідження господарства. Він аналізує його у розрізі підприємств, галузей та економічних районів. Вчений робить піонерську для вітчизняної економічної думки роботу у виробленні теорії фінансово-промислових об'єднань, аналізує передумови їх виникнення, засади організації, політику. Систематично досліджує статистичні показники, що характеризують галузеву та секторальну динаміку виробництва у економіці.

Проаналізувати посилення у праці Фоміна важче, ніж у праці Левитського. Серед них багато робіт російських авторів, присвячених окремим ситуативним питанням. Серед теоретиків економічної думки згадуються праці М. Туган-Барановського («Промислові кризи») та В. Леніна («Розвиток капіталізму в Росії»). Проблематика розвитку знаходиться у центрі уваги Фоміна.

Багато уваги він приділяє економічним кризам, особливо промисловій кризі 1899–1902 рр., яка призвела

Титульний аркуш Бюлетенів Кабінету економічного вивчення Росії за березень 1915 року (на змісті бачимо програму збору даних економічної кон'юнктури, яка провадилася співробітниками Кабінету)

до низки резонансних подій включно із банкрутствами фінансово-промислових імперій фон Дервіза і Мамонтова, панікою на Петербурзькій біржі та самогубством організатора першого російського концерну О.К. Алчевського. Усе це Фомін мав можливість спостерігати, перебуваючи близько до центру подій. Фомін поділяє схему розвитку економічного циклу М.І. Туган-Барановського (визначену коливаннями платоспроможного попиту та інвестиційним циклом) та бачить фундаментальну причину кризи 1899–1902 рр. у секторальній диспропорції — невідповідності рівнів розвитку промисловості та сільського господарства, коли останнє не забезпечувало платоспроможного попиту на продукцію індустрії.

У 1914 р. за рапортом Фоміна при Вищих комерційних курсах був організований Кабінет економічного вивчення Росії. Цей підрозділ мав скромний статус навчально-допоміжної установи при курсах. Однак його створенням від початку переслідувалися більш амбітні цілі. Концепцію діяльності кабінету П.І. Фомін виклав у статті «Економічне вивчення Росії: до питання про заснування «Інституту економічного вивчення Росії»». Явним прикладом, який надихав Фоміна, був Кільський інститут світової економіки, який почав діяти в тому ж 1914 році. Кабінет мав невеликий за чисельністю технічний персонал, але, залучивши до робіт наукових співробітників з числа випускників і здібних студентів, а також формуючи з них дослідницькі групи за окремими напрямками, мав можливість суттєво розширити масштаб робіт. Метою Кабінету було заявлено збирання та систематизація статистико-економічних відомостей, що характеризують промислове, торговельне та фінансове життя Росії. З березня 1915 р. почали публікуватися Бюлетені Кабінету, які містили статистичні зведення і графіки динаміки основних показників народного господарства Росії за 26 розділами. Бюлетені виходили 10 разів на рік російською, французькою, англійською мовами і розповсюджувалися за передплатою.

Кабінет проводив дослідницькі програми в інтересах комерційних фірм, громадських об'єднань і державних відомств. Повідомляючи про діяльність Кабінету, особливий акцент П.І. Фомін робив на роботах із застосуванням методів математичної статистики: «цій роботі слід надати особливе значення, беручи до уваги, що робота ця представляє вкрай цікаве застосування методів наукового аналізу до статистичних даних, що характеризують живу економічну дійсність — промисловий розвиток Росії, — має цінність і з практичної, і з науково-педагогічної точки зору». Кабінет з його бібліотекою, картотеками і архівом статистико-економічних відомостей щодо гірської і гірничозаводської промисловості Росії був відкритий для занять усіх бажаючих студентів. Участь С. Кузнеця в дослідницьких проектах Кабінету не може бути підтверджена документально, але його знайомство з діяльністю цієї установи, якій надавали велике значення щодо змісту навчальних курсів ХКІ, можна вважати безсумнівним.

Період навчання С. Кузнеця прийшовся на революцію у теорії статистики, що, зважаючи на науковий «профіль» нобелівського лауреата, заслуговує на окрему увагу. У галузі фундаментальної математики й теорії ймовірності російські математичні школи досягли визначних успіхів, зважаючи на праці П.Л. Чебишева, О.М. Ляпунова, А.А. Маркова (свій варіант центральної граничної теореми О.М. Ляпунов опублікував, працюючи у Харкові). Але академічна математика петербурзької

школи мала порівняно невеликий вплив на розвиток наук, які не належали до природничих, зокрема соціальної та економічної статистики.

Методологія статистичного дослідження в Україні на початку ХХ ст. залишалася досить нерозвиненою, тривалий час знаходячись під винятковим впливом теоретичних робіт А. Кетле. Авторитет «соціальної фізики» і теорії «середньої людини» Кетле серед російських вчених другої половини ХІХ ст. можна було порівняти з авторитетом робіт Дж. Ст. Мілля, що не менш тісно були пов'язані з світоглядними, ідеологічними та політичними вподобаннями. Методологія статистичного дослідження, представлена у популярних університетських підручниках кінця ХІХ — початку ХХ ст. Ю.Е. Янсона, О.І. Чупрова, О.М. Анциферова, була майже виключно якісною. Передумовою отримання дієвих результатів вважалася наукова «інтуїція» дослідника. Схема статистичного дослідження спиралася на «логічний аналіз» та у дусі законів логіки у викладі Дж. Ст. Мілля.

У 1909 р. у Росії з величезним резонансом у наукових колах виходять «Нариси із теорії статистики» О.О. Чупрова — сумбурна та дещо плутана робота, завданням якої, по суті, було примирити самого автора та російських статистиків із революційними роботами К. Пірсона та його послідовників. Застосування нових підходів у статистиці потребувало зміни наукової парадигми: зокрема, відмови від тісно пов'язаного з народництвом матеріалістичного детермінізму ХІХ ст. на користь імовірнісного мислення та переходу від концепції «середніх величин» до аналізу розподілів. Зміна парадигми викликала палку дискусію з вираженим політичним забарвленням між представниками петербурзької та московської математичних шкіл.

Професор О.М. Анциферов, який викладав у ХКІ, був автором одного з чотирьох масових вузівських підручників зі статистики, що видавалися на початку ХХ ст. та витримали декілька видань. Підручник Анциферова 1911 р. у теоретичному плані цілком повторює схему Янсона–Чупрова, спираючись на вчення про «соціальну фізику» та «середню людину — центр ваги соціального тіла». У виданні 1919 р. Анциферов відходить від безумовного спирання на Кетле, переносячи центр ваги на «сучасну математичну школу» у статистиці та розширюючи розділи щодо математико-статистичного аналізу, зокрема, викладаючи теорію кореляції.

Знайомство Кузнеця з широкими фундаментальними курсами економічної теорії та історії економічної думки виключає припущення щодо його «теоретичної неупередженості» та пояснює глибоку ерудицію, яку завжди відзначали сучасники вченого. Намагаючись дати оцінку «харківському» періоду академічної біографії С. Кузнеця щодо того впливу, який навчання у Харківському комерційному інституті справило на його науковий світогляд, ми опиняємося перед складним завданням через очевидну схожість тих тенденцій у розвитку економічної науки, які репрезентували його вчителі у Харкові та у США. У.К. Мітчелл, науковий керівник Кузнеця у Колумбійському

**Професор
О.М. Анциферов**

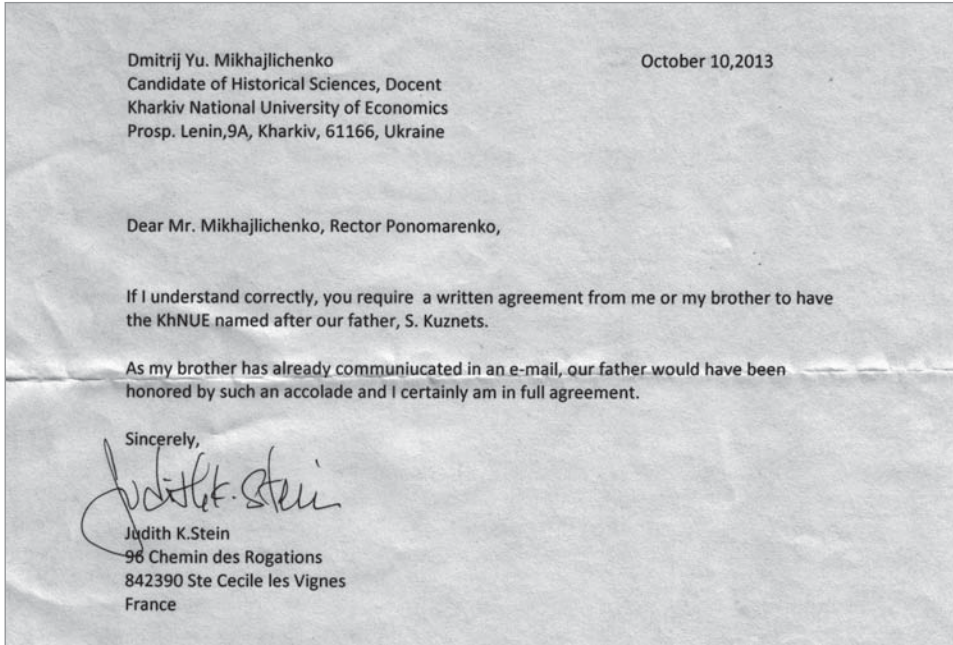

Медаль лауреата Нобелівської премії з економіки Семена Кузнеця

університеті, людина, про великий інтелектуальний борг перед якою С. Кузнець вказав у нобелівській автобіографії, був представником класичного інституціоналізму — течії, яка теж зазнавала під час свого становлення сильних впливів німецької історичної школи. Щоправда, так званого «юного» її покоління. Несприйняття абстрактного моделювання в економічному дослідженні яскраво простежується у позиції Мітчелла; у той же час цей дослідницький метод зовсім не відстежується у роботах харківських вчених. І Мітчелл, і Фомін підкреслюють значення індуктивного знання та виявляють похідне від цього розуміння необхідності накопичення емпіричної інформації щодо економічних явищ. У.К. Мітчелл — організатор та керівник Національного бюро економічних досліджень — уособлював таку тенденцію, що й П.І. Фомін із Кабінетом економічного вивчення Росії. Тенденція щодо структурного аналізу в економіці, інтерес до економічних криз були рівною мірою властиві і Мітчеллу, і Фоміну. Аналіз економічних процесів у їх розвитку, побудова довгих часових рядів динаміки, ідея розвитку була, ймовірно, більш властивою «харківській» школі, і виявлялася у роботах С. Кузнеця американського періоду його академічної біографії. Зрештою, говорячи про використання С. Кузнецем математико-статистичних методів дослідження, яке вже наприкінці 1920-х — у 1930-ті рр. дало йому змогу відкрити так звані «хвилі Кузнеця»

**Саймон Кузнець
у 1923 році**

Лист пані Джудіт Штейн, доньки Семена Кузнеця, з інформацією про згоду родини на надання Харківському національному економічному університетові імені нобелівського лауреата, 10 жовтня 2013 року

у середньострокових коливаннях показників кон'юнктури, слід враховувати про внесок харківських вчених у динаміку змін у теорії статистики, що важко відслідкувати через відсутність джерел, і можна судити за непрямыми свідченнями.

С. Кузнець є представником та носієм наукової традиції, яка збагатила економічну науку США, сприявши її плідному розвитку у ХХ ст. На жаль, в Україні ця традиція була позбавлена можливостей до плідного розвитку внаслідок подій 1917 р. Її відродження стало можливим лише у час відновлення університетської економічної освіти на рубежі ХХ–ХХІ століть.

Глава II.

Суспільство знання

Аналізуючи динаміку сучасного суспільного розвитку, ми можемо висловити припущення, що постіндустріальне суспільство у своєму поступі має пережити декілька етапів. Перший із них — комунікаційно-інформаційний, другий — етап економіки знання. Інформаційно-комунікаційний етап характеризується революційними змінами у технологіях, поширенням інформаційно-обчислювальної техніки та електронних мереж; на етапі становлення економіки знання відбуваються більш глибокі зрушення в усіх сферах життя суспільства, де на перше місце виходять інтелектуальний, людський та соціальний капітал.

Зокрема, нова стадія розвитку суспільства характеризується такими рисами.

По-перше, кардинально змінюється технологія синтезу нових знань. Вона починає будуватися на інтелектуальній мережі, яка створюється на принципі самоорганізації, основними елементами якої є креативні фахівці, які не пов'язані між собою місцем проживання, сталими організаційними формами, а мають тільки інформаційні зв'язки та спільні творчі інтереси. Для роботи у такій мережі вимоги до кожної особистості є дуже високими як з позиції креативності і фаховості, так і з позиції морально-етичних якостей.

По-друге, рентабельність інтелектуального капіталу починає набагато перевищувати відповідний показник інших видів капіталу. Таким чином, найбільш прибутковими стають інвестиції у інноваційну діяльність.

По-третє, відбувається бурхливий розвиток інформаційних технологій щодо збору, обробки, зберігання, відображення та передачі інформації. Практично ліквіднуються обмеження за обсягами зберігання та розповсюдження інформації, швидкості її обробки та передачі. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність створення нових технологій як для синтезу нових знань, так і для прийняття управлінських рішень.

Характерною рисою економіки знань є їх фундаменталізація, оскільки виникає потреба в переосмисленні основних парадигм та фундаментальних принципів природи і суспільства, що необхідно для забезпечення нової якості технологічного розвитку суспільства. Роль освіти і науки суттєво зростає, вони стають головною рушійною силою розвитку суспільства.

Перед вищою освітою суспільна та економічна реальність сучасності ставить нові завдання. Метою розвитку економічної освіти є створення засад для інтенсивного накопичення соціально-економічних знань і оптимізація їх використання

як головного потенційно необмеженого ресурсу розвитку українського суспільства та його соціально орієнтованої економіки. Потрібним є формування особистості нового типу з пріоритетом почуття суспільного на протигагу чистому індивідуалізму, особистісному та економічному егоїзму та егоцентризму. Необхідним є виховання креативних характеристик у фаховій поведінці людини на протигагу традиційній моделі тривіального виконавця. Фахівець суспільства знання має не лише володіти знаннями, але й ефективно їх використовувати та продукувати.

Різні країни знаходяться на різних стадіях цієї суспільної та економічної трансформації. Якщо розвинені країни мають суспільство, де на перше місце вийшли інтелектуальні ресурси, то Україна переживає інформаційно-комунікаційний етап розвитку. Тим не менше, і системи вищої освіти розвинених країн, і система вищої освіти України не повністю відповідають вимогам нового суспільства, що обумовило потребу у їх більш чи менш докорінній модернізації. Відповіддю на виклик суспільства знання у певному сенсі є і відомий Болонський процес і ціла низка освітніх реформ у країнах Європи та інших регіонів світу.

В Україні кардинальними кроками на шляху змін у системі вищої освіти стали приєднання до Болонського процесу (2005 р.) та ухвалення революційного Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.). Варто згадати, що Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця протягом 2000–2015 рр. у деяких випадках був розробником та ініціатором прогресивних змін, які містять положення Болонських угод та закону від 28 грудня 2014 р.; концептуальні пропозиції, які є відповідними до принципів Болонського процесу, та ті, які нині введені у дію Законом, пропонувалися фахівцями ХНЕУ ім. С. Кузнеця та вводилися у дію у низці освітніх експериментів, що довели свою ефективність на практиці. Розробка та вдосконалення підходів до реформування освітнього процесу у ХНЕУ здійснювалися із залученням широкого університетського загалу та обговоренням у трудових колективах, на засіданнях вченої ради університету, вчених рад факультетів та кафедр. Ці пропозиції покладено до Концептуальних засад розвитку Харківського національного економічного університету, затверджених конференціями трудового колективу у 2006 та 2013 рр. (далі — Концептуальні засади).

Системи вищої освіти у цілому та окремі вищі навчальні заклади різних країн мають справу з трьома рівнями викликів та ризиків. Це виклики, пов'язані із глобальними тенденціями формування «нової економіки» із усіма властивими системними та структурними зрушеннями; виклики, характерні для особливостей економічної системи окремої країни; та, зрештою, виклики, що обумовлені властивостями самого навчального закладу.

На глобальному рівні ми маємо справу з масштабною структурною перебудовою економіки, де зміни попиту на ринку праці поєднуються з неоднозначним явищем деіндустріалізації та нерівномірністю розвитку, глибокими та багатоплановими дисбалансами між країнами першого та третього світів.

На національному рівні Україна продовжує виявляти характеристики «трансформаційного», перехідного суспільства, яке неадекватно реагує на потреби модернізації власної суспільної системи та з великим запізненням відповідає на суспільний запит щодо вироблення ефективної економічної моделі розвитку.

У аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень існує становище досить справедливо характеризується як «химерна модель, за якою українська економіка розвивалася в останні понад двадцять років. Ця модель поєднувала в собі залишки радянської адміністративної системи з диким капіталізмом, який сформувався в уяві пострадянської партійно-господарської номенклатури та реалізувався в українській практиці». У стратегічному розрізі основою економічної політики, яка запропонована в доповіді, є поєднання інституційних реформ, спрямованих на послідовне впровадження засад відкритої економіки із механізмами інклюзивного зростання, та сприяння підвищення заснованої на високому технологічному рівні конкурентоспроможності. Активізація інноваційних чинників має бути основою технологічної перебудови економіки країни, вона має забезпечити структурну перебудову економіки, привести до позитивних секторальних зрушень, стимулювати активність підприємств, що виробляють продукцію з високою доданою вартістю, ініціювати процес реіндустріалізації. Положення доповіді були покладені у діючу Стратегію сталого розвитку «Україна-2010».

Принципове розуміння необхідності інноваційного шляху розвитку присутнє серед українського експертного середовища та серед владних кіл. Інноваційний шлях розвитку як основа перспективної національної економічної моделі так чи інакше акцентувався як програмна ціль державної політики протягом усього останнього десятиліття. Розгорнута програма інноваційного розвитку містилася у рекомендаціях авторитетних Парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», які відбулися 17 червня 2009 р. На засадах інноваційної моделі побудовані Стратегії соціально-економічного розвитку Харківського регіону, розроблені вченими ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Навіть за несприятливих щодо економічного розвитку умов 2011–2015 рр. національна економіка демонструє позитивні тенденції, пов'язані зі зростанням асоційованих із економікою знання високотехнологічних секторів. Так, за наведеними головою холдингу Internet Invest Group даними, у першій половині 2013 р. ІТ-послуги складали 12,5% українського експорту послуг до країн ЄС із тенденцією до зростання. За кількістю розробників і наданих послуг Україна посіла перше місце в Центральній і Східній Європі. У 2012 році експорт ІТ-послуг складав 800 млн. доларів, у 2013 році він виріс майже удвічі — до 1,5 млрд. доларів. Протягом 2014–2016 рр. за прогнозом секторальний експорт мав досягти 10 млрд. доларів. Кількість робочих місць в ІТ-індустрії також постійно зростає. Згідно з оцінками станом на 2015 рік в ІТ-сфері працюватимуть 168 500 осіб, з них 106 000 — в ІТ-експорті. За оцінками Світового банку, Україна у 2015 р. має вийти на шосте місце в світі за обсягом експорту ІТ-послуг; зростання внутрішнього сегмента ІТ показувало збільшення на рівні 5–10% на рік. У стресових військово-політичних умовах 2014–2015 рр. знову знайшла вираження тенденція щодо більшої гнучкості та стійкості високотехнологічного сектора української економіки порівняно з технологічно відсталими галузями важкої промисловості.

Підсумував ситуацію щодо стану вітчизняної економіки та перспектив її розвитку Манміт Сінгх, інвестор та ментор у Chinaccelerator, спікер першого

Київського міжнародного економічного форуму. У ході дискусії «Як зробити хай-тек локомотивом української економіки» круглого столу 1 грудня 2014 р., у якому взяли участь представники всіх секторів українського хай-тек-ринку (аутсорсингових і продуктових компаній), міжнародних ІКТ-гігантів, венчурних фондів, а також діючі депутати Верховної Ради, він зазначив: «Україна сьогодні має справу з такими ж проблемами, які характерні для Індії, — високий рівень корупції та військова загроза. Індія зробила ставку на ІКТ і зуміла в таких умовах вибратися з третього світу. Україна цілком може застосувати ті ж засоби для здійснення прориву у сфері ІКТ, а саме: розробка внутрішньої стратегії розвитку хай-тек, створення сприятливого інвестиційного клімату в галузі, активне залучення фахівців, які виїхали з країни».

Пріоритетні перспективи розвитку мають й інші високотехнологічні галузі України в цілому та Харківського регіону. За оцінками вчених ХНЕУ ім. С. Кузнеця (рис. 2.1), за рівнем розвитку економіки знань серед регіонів України Харківщина входить до першого (із трьох) кластерів, домінуючи за інтегральними показниками у компоненті «Інновації». На території міста і області діє низка крупних підприємств, які випускають наукоємну продукцію, порівняно розвиненими є галузі так званих п'ятого та шостого технологічних укладів (електронне обладнання, авіа- та машинобудування, фармацевтика, біотехнології, інформаційні технології), 50% експорту області складає продукція, що належить до високотехнологічної, на Харківщину припадає до 25–30% національного обсягу фінансування НДДКР. Комерціалізація результатів НДДКР та капіталізація науково-технічного потенціалу області здатні слугувати передумовою його економічного зростання на засадах економіки знань.

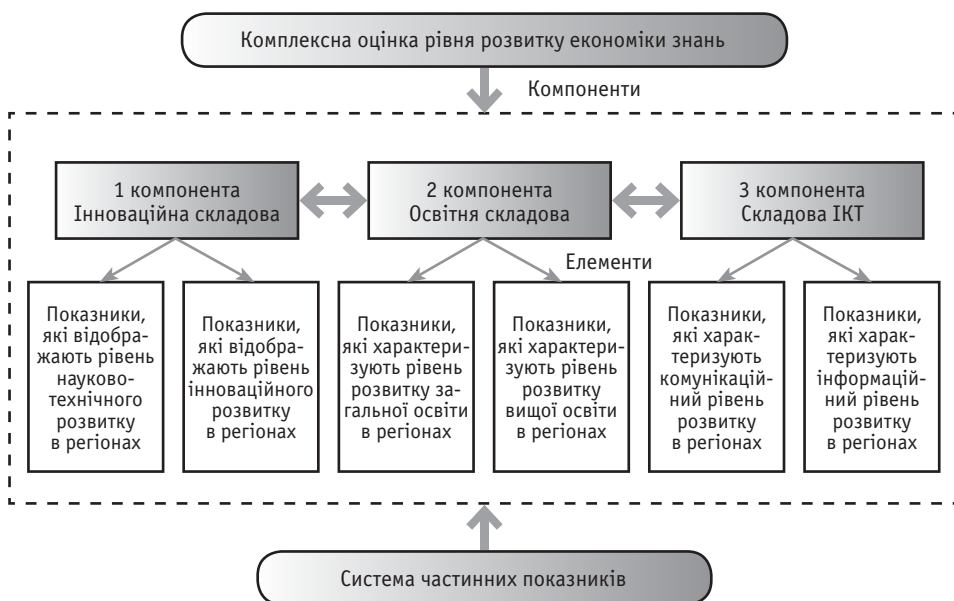

Рис. 2.1. Методика формування системи показників та територіальні відмінності у розвитку складових економіки знання в розрізі регіонів України (2010 р.)

Фактори, що визначають стан та розвиток ХНЕУ ім. С. Кузнеця як власне вищого навчального закладу, подані на рис. 2.2. У розділі «S» сильних сторін стану університету зазначені переважно ті, за якими ХНЕУ ім. С. Кузнеця займає провідні позиції у регіоні. Карта переваг та ризиків, яка відображена на SWOT-матриці, досить промовисто вказує на пріоритетні напрями розвитку, які здатні вести до успіху університету у стратегічній перспективі. Головним завданням управління університетом є гармонізація на різних інтервалах часу впливу зовнішніх процесів з ефективним використанням власних ресурсів для виконання своєї місії та досягнення поставленої мети.

S	Національна рейтингова позиція Стабільні показники набору Наукові школи Інноваційна модель навчання Системи інформатизації у навчанні Спільні міжнародні програми навчання Англомовні програми навчання Відносини співпраці із міжнародними об'єднаннями та інституціями Реалізована кредитно-трансфертна система Можливості самореалізації для студентів Сучасний рівень комфорту кампуса	Взаємодія з бізнесом Потенційно можлива деградація наукового потенціалу Недостатній рівень академічної двомовності	W
O	Розвиток академічної автономії ВНЗ* Зростання h-індексу Зростання міжнародної рейтингової позиції Формування Науково-навчально-виробничого центру з інноваційної підготовки фахівців на основі партнерства із науково-дослідними установами та підприємствами	Міжнародна рейтингова позиція Демографічна динаміка України Неефективна система законодавчого регулювання та системної організації НДР та НДДКР Політична нестабільність Бюджетно-фінансові ризики	T

* Відповідно до положень Закону України «Про вищу освіту» від 28 грудня 2014 р.

Рис. 2.2. SWOT-фактори розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Університет має сильні позиції щодо організації та якості навчального процесу. Ним забезпечений безпрецедентний для Харкова як провідного центру вищої освіти України рівень громадського, культурного, спортивного життя для студентів, підкріплений сучасним ступенем побутового комфорту у студентських гуртожитках. Досвід із розвитку спільних магістерських програм подвійного диплома з країнами ЄС вказує, що рівень навчання у ХНЕУ ім. С. Кузнеця є порівняним із середньоєвропейським. Досягнута динаміка розвитку дозволяє ставити мету щодо покращення не лише національної, але й міжнародної рейтингової позиції університету та входження його у число 1000 кращих університетів світу («Топ-1000»). Досягнення цієї мети, яка є реальною та вже на сьогодні забезпеченою існуючим потенціалом університету, є стратегічним проривом та переходом університету до нової якості розвитку.

Переважні ризики з її реалізації лежать у зовнішній щодо університету сфері. Залежні від університету ключові напрями, які забезпечують досягнення стандарту Топ-1000, полягають у завершенні перебудови навчального процесу у ХНЕУ ім. С. Кузнеця на засадах студентоцентричного підходу та інтегральної інформатизації; досягненні реальної двомовності у викладанні (англійська як друга робоча мова); підвищенні h-індексу (індексу Гірша) університету до медіанного по групі Топ-1000 рівня. Більш детальний аналіз формування міжнародної рейтингової позиції університету надано у главі IX.

У тексті Концептуальних засад перспективи розвитку університету визначені такими положеннями.

Місією Харківського національного економічного університету є формування творчої, всебічно розвинутої особистості, справжнього професіонала для наукової та практичної роботи у сфері суспільно-економічної діяльності з метою підвищення рівня та якості життя людей і прогресивного розвитку суспільства.

Стратегічною метою розвитку університету є підвищення якості підготовки фахівців до рівня, що забезпечить їм можливість зайняти гідне місце в соціумі та успішно працювати за фахом у розбудові суспільства, яке базується на глобальній економіці знань.

Підцілями розвитку університету є формування інтелектуальної еліти суспільства в економічній сфері через залучення найбільш здібних і креативних студентів; формування висококваліфікованих професіоналів за ліцензованими та акредитованими спеціальностями; формування та утримання конкурентного статусу університету в підготовці компетентних і конкурентоспроможних фахівців в економічній сфері.

Декомпозиція підцілей розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця у більш широкому контексті подана на рис. 2.3.

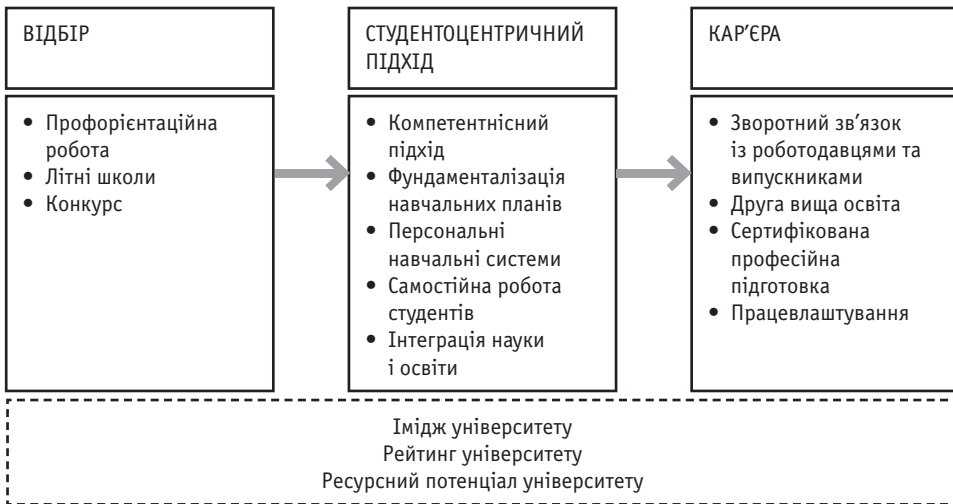

Рис. 2.3. Загальна схема забезпечення якості освітньої діяльності у ХНЕУ ім. С. Кузнеця

У трьох послідовних блоках відображено послідовність, зв'язок та зміст підцілей розвитку освітньої діяльності університету. У розгорнутому вигляді він розглянутий у відповідних главах даної роботи. У базовому блоці вказано на фундаментальні чинники забезпечення якості освіти у ВНЗ.

Значення процедур відбору полягає у необхідності залучення до університету найбільш здібної молоді, що є ключовою передумовою досягнення цілі щодо підготовки інтелектуальної еліти в економічній сфері. Завдання відбору студентів

сама по собі є складною теоретичною проблемою, до вирішення якої є ціла низка наукових та філософських підходів, теорій концепцій. Реалізація тієї чи іншої концепції відбору чи, у ширшому сенсі, моделі доступу до вищої освіти є політичним рішенням. В останні роки в Україні була послідовно реалізована модель вступу до ВНЗ, яка базується на незалежному зовнішньому тестуванні абітурієнтів. Дана модель має свої переваги, головними із яких є рівність умов вступу, надання абітурієнтам гнучких прав вибору та мінімізація корупційної складової при зарахуванні до навчального закладу.

Проте її реалізація не залишає університети осторонь від проблем якості власних контингентів. Показники конкурсу та якість освітнього надбання абітурієнтів є першим і ключовим чинником, який обумовлює ефективність ходу освітнього процесу.

Характеристичні дані щодо конкурсу при вступі до ХНЕУ ім. С. Кузнеця у 2011–2015 рр. подано у табл. 2.1. Як бачимо, представлені дані щодо конкурсних показників прийому на бакалаврські програми денного відділення у розрізі спеціальностей є стабільно високими, що має забезпечувати якісний склад контингенту студентів. Середній конкурсний бал у 2015 р. практично в усіх випадках перевищував 160 пунктів (від 154,68 за спеціальністю «Реклама і зв'язки із громадськістю» до 171,92 пункти за спеціальністю «Економічна кібернетика»). До 10–30% від зарахованих, залежно від спеціальності, мають золоті та срібні медалі за успіхи у шкільному навчанні. Формально це є забезпеченням передумови якісного навчального процесу та позитивної реалізації психологічних механізмів співнавчання (peer-effect).

А що з себе являють оцінені знання? Це питання стало у ХНЕУ ім. С. Кузнеця предметом масштабної дослідницької програми.

Таблиця 2.1
**Конкурсні показники прийому студентів до ХНЕУ ім. С. Кузнеця
на бакалаврські програми навчання у 2011–2015 рр. (денна форма навчання)**

№ з/п	Код на-пряму під-готовки	Назва на-пряму під-готовки	2011 рік			2012 рік			2013 рік			2014 рік			2015 рік						
			П	З	К	П	З	К	П	З	К	М	СКБ	К	П	З	М	СКБ	К		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1	6.030206	Міжнарод-ний бізнес	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	391	38	7	160,22	26,07
2	6.030302	Реклама і зв'язки з громадсь-кістю	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	285	22	1	154,68	40,71
3	6.030501	Економічна теорія	80	4	20	113	10	11,3	218	8	27,3	177	11	2	545,2	22,13	118	11	1	162,62	14,75
4	6.030502	Економічна кібернетика	240	15	16	210	13	16,2	412	17	24,2	273	21	5	565,1	18,2	209	18	5	171,92	20,9
5	6.030503	Міжнародна економіка	600	40	15	544	33	16,5	1051	43	24,4	801	56	18	575,2	22,89	578	74	9	160,17	19,27
6	6.030504	Економіка підприємства	662	38	17,42	680	30	22,7	1 118	43	26	897	63	9	554,5	22,43	694	76	8	163,7	18,76
7	6.030505	Управління персоналом та економіка праці	495	20	24,75	610	23	26,5	852	30	28,4	674	46	7	527,5	33,7	491	41	9	162,49	21,35
8	6.030506	Прикладна статистика	176	15	11,73	154	12	12,8	226	15	15,1	146	16	4	530,3	12,17	75	11	3	167,46	8,33

Закінчення табл. 2.1

№ з/п	Код на-пряму під-готовки	Назва напрямку під-готовки	2011 рік			2012 рік			2013 рік			2014 рік			2015 рік						
			П	З	К	П	З	К	П	З	К	П	З	К	М	СКБ	К				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
9	6.030507	Маркетинг	434	20	21,7	440	20	22	738	30	24,6	714	47	5	546,1	28,56	442	55	6	164,2	17
10	6.030508	Фінанси і кредит	1 239	114	11,52	1057	80	13,2	1 824	100	18,2	1233	141	37	555,6	12,98	919	123	26	168,28	11,49
11	6.030509	Облік і аудит	682	50	14,31	630	45	14	1 080	44	24,5	805	87	14	552,2	17,8	586	86	11	166,93	13,63
12	6.030601	Менеджмент	1 257	67	20,15	787	53	14,9	1 452	71	20,5	995	102	17	553,9	18,09	873	130	28	164,75	13,43
13	6.050101	Комп'ютерні науки	465	85	5,81	401	60	6,7	687	73	9,4	636	96	7	556,2	9,09	563	89	8	167,24	8,53
14	6.051501	Видавничо-поліграфічна справа	345	25	13,8	192	15	12,8	203	15	13,5	235	21	2	520,2	15,64	156	30	5	162,58	10,4
15	6.140103	Туризм	535	15	35,67	283	15	18,9	486	18	27	510	47	2	531,9	51	456	43	2	158,41	45,6
Усього по університету			6 384	515	14,19	6 101	40914,2	10 347	507	20,4	8 096754	129	547,2	18,19	6 836	847	129	163,71	15,4		

П — подано заяв; З — зараховано абітурієнтів; К — конкурс; М — медальїстів; СКБ — середній конкурсний бал.

Знання точних наук, перш за все математики, можна розглядати як характеристичний показник здатності абітурієнта до успішного навчання на економічних спеціальностях. Вивчаючи їх, учень вчиться алгоритмічно мислити, обґрунтовувати свої рішення, спираючись на поняття, які мають однозначне визначення. Вони вчаться формулювати й обґрунтовувати спочатку категоріальний базис, а потім уже на його основі робити висновки і приймати рішення. Пошукова активність учнів має розвиватися у школі через вирішення ситуаційних завдань, які вимагають спочатку сформулювати задачу, а потім вирішити її за допомогою математики чи фізики. Такий підхід наразі особливо важливий для економічної науки, що поступово визнається науковою спільнотою як точна наука. Тому підвищення рівня середньої освіти з природничо-математичних дисциплін відіграє значну роль у радикальній зміні системи підготовки фахівців з вищою освітою в галузі економіки та менеджменту.

Аналіз даних існуючих міжнародних програм із дослідження успіхів школярів із математики та точних наук вказує, що середня освіта в Україні не є у цьому сенсі достатньо ефективною. Методики викладання спрямовані на накопичення знань та їх формальне відтворення у формальних ситуаціях, не зацікавлюючи учня та не навчаючи його мислити. Наразі у суспільстві існує думка про те, що до економічного університету можуть йти ті, хто не має хисту ні до математики, ні до інших точних наук. Це вкрай негативна і помилкова позиція. При правильному викладанні математики як навчальна дисципліна дає студентам не тільки вузькоспеціальні знання, а й формує у них життєві компетенції, зокрема — формування здатності логічно мислити, чітко у визначених термінах формулювати проблему, обґрунтовувати свої рішення, використовувати при вирішенні проблем цілком визначені поняття. З огляду на цю тезу, вчена рада затвердила математику як профільну дисципліну при вступі до університету.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця вважає одним із головних завдань значне підвищення рівня підготовки фахівців у галузі ІТ-технологій, що корелює з вимогами роботодавців як в Україні, так і в усьому світі. У вересні 2011 р. була проведена перевірка сформованості компетентностей у 520 студентів першого курсу ХНЕУ. Найбільші проблеми у підготовці першокурсників існують у сфері використання табличного процесора Excel. За цим розділом було всього 24,53% коректних відповідей, хоча й за іншими розділами підготовки ситуація не краща. Більш-менш задовільна підготовка (43,09%) була показана з основ обчислювальної техніки.

Задля виправлення ситуації у навчальних планах усіх напрямів підготовки та спеціальностей використовується схема безперервної комп'ютерної підготовки, що має забезпечити якісне формування у студентів відповідних компетентностей. Викладачі ХНЕУ роблять вхідний контроль сформованості відповідних компетентностей. Аналіз результатів дозволяє, по-перше, у першокурсників з'ясувати слабкі місця у шкільній підготовці, а по-друге, сформувати академічні групи студентів для додаткових занять з метою вирівнювання підготовки студентів, оскільки без цього вони не зможуть у повній мірі та у визначений термін сформувати у себе необхідні компетентності у сфері ІТ-технологій, які передбачені моделлю фахівця.

На ефективність майбутньої роботи фахівця впливає значна кількість чинників, частина з яких уже вимірюється або може бути виміряна кількісно, а інша

не формалізується і тому мало піддається вимірюванню. На статистичному матеріалі університету побудовано статистично якісну чотирифакторну регресійну модель залежності успішності навчання в університеті від рівня IQ студента; кількості балів у сертифікатах ЗНО з математики; кількості балів у сертифікатах ЗНО з української мови та літератури; середнього бала атестата про повну загальну середню освіту. Одним із висновків з цих кількісних досліджень є те, що оцінка IQ за тестами Амтхауера не дає можливості повною мірою оцінити здатність абітурієнтів до навчання в усіх його вимірах.

В університеті основою навчального процесу зроблено компетентнісний підхід, ідеєю якого є обумовленість професійної успішності студента (випускника) синергічною взаємодією групи чинників, з яких рівень інтелекту є однією із компонент. Компетентнісний підхід в освіті¹ передбачає формування в учнів тієї або іншої компетентності саме як системи, а не як сукупності окремих елементів знань, вмінь тощо. Тільки система певних знань, вмінь та інших особистісних якостей дозволяє людині стати компетентним фахівцем. Передача певної сукупності знань від викладача до студентів є першим і найпростішим етапом навчання. Другим етапом має бути формування у студентів здатності використовувати отримані знання у своїй професійній діяльності та соціальній практиці. Третім, найскладнішим, етапом є формування у студентів здатності продукувати, синтезувати нові знання. Це дуже копітка і творча робота, оскільки вона вимагає від викладачів переосмислення всього навчального матеріалу з навчальної дисципліни, виділення необхідної і достатньої множини знань, розробки системи навчальних засобів для формування у студентів здатності використовувати ці знання і системи діагностики рівня сформованості цієї здатності.

У концепції розвитку Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця наголошується на величезній ролі фундаментальної підготовки фахівців в умовах переходу до економіки знань, до мережних форм синтезу нових знань, що співпадає з одним із стратегічних напрямів розвитку освіти ХХІ століття, спрямованого на розвиток творчих здібностей особистості, забезпечення оптимальних умов для розвитку наукового мислення, створення внутрішньої потреби саморозвитку і самоосвіти майбутніх фахівців.

Сформовані фундаментальні знання впливають на склад мислення студента, на хід його розумової діяльності, дозволяючи цілісно сприймати навколишній світ, процеси, що в ньому відбуваються, і сприяючи як особистісному розвитку людини, з потребою до постійного вдосконалення та саморозвитку, так і розвитку її професійного мислення, прагненню до самоосвіти, адаптації до специфічних умов діяльності. Підсилення економіко-теоретичної, економіко-математичної та комп'ютерної підготовки фахівців у ХНЕУ щодо економічної освіти має три складові: інтенсивний розвиток економічної теорії, оскільки тільки вітчизняні вчені та їх колеги з постсоціалістичних країн мають необхідну суспільну практику для

¹ Компетентнісний підхід (Competence-based approach) — підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студенто-центрованим. Запровадженню цього підходу присвячено європейський проект «Тюнінг».

розробки теорії переходу від адміністративно-командної економіки до економіки знань. Ця теорія має стати першою складовою фундаменталізації підготовки фахівців економічного спрямування; значне підвищення теоретичної підготовки студентів за профільною для даної спеціальності дисципліною, що має базуватися як на університетських наукових дослідженнях, так і на досягненнях світової наукової думки; залучення вчених ХНЕУ до науково-дослідної та проектної роботи всього світового науково-технічного співтовариства у сфері економіко-математичного моделювання та комп'ютерних технологій, що є дуже важливим фактором, який забезпечить третю складову фундаменталізації вищої економічної освіти.

Фундаментально-професійна складова компетентності фахівця разом з іншими спеціальними та життєвими компетенціями становить інтеграційну властивість особистості, що характеризується сукупністю надбань людини, а саме: знань, умінь, навичок, сформованих інтелектуальними, поведінковими і професійно значущими якостями, розвинутою мотивацією досягнень у навчанні, здатністю до інтелектуальної і творчої діяльності, до продовження своєї освіти, до самоосвіти, яка дозволяє людині самореалізуватися та зайняти гідне місце у соціумі.

Повертаючись до математичної та комп'ютерної підготовки фахівців з вищою економічною освітою, необхідно підкреслити важливість високого рівня математичної складової навчального процесу, що виступає загальнонауковим фундаментом формування системи спеціальних знань та набуття професійних компетентностей. Уявлення про те, що економістом може бути лише гуманітарій, у даний час відходить на задній план, і приходить розуміння того, що економіка — це точна наука, тому доцільним стає відбір абітурієнтів з математичним, логічним способом мислення і відповідними здібностями.

Суттєво підвищити свій професійний статус студенти університету мають можливість завдяки проходженню спеціальних програм підготовки та випробувань на отримання професійних сертифікатів на кшталт:

- СІРА (сертифікований міжнародний професійний бухгалтер);
- Business English Certificate (рівень знання мови — ділова англійська);
- сертифікат аудитора;
- сертифікат аудитора банків;
- сертифікат реєстратора цінних паперів;
- сертифікат торговця цінними паперами;
- сертифікат «1С: Професіонал»;
- сертифікат «Парус-Менеджмент та Маркетинг 7.40»;
- сертифікат користувача програмного продукту «Rational Requisite Pro» (за програмою «Академічна ініціатива» фірми IBM);
- сертифікат фірми Microsoft — Microsoft Certified Technology Specialist (SharePoint);
- сертифікат фірми Microsoft — Microsoft Certified Professional.

Необхідність цього обумовлена вимогами роботодавців щодо підсилення практичної підготовки студентів.

Протягом останнього п'ятиріччя в університеті було продовжено виконання програм із моніторингу професійної успішності випускників та дослідження

вимог, які пред'являє до них бізнес у практичній діяльності. Спрямованість усього науково-навчального процесу на кінцевий результат — формування компетентного фахівця — передбачає діяльність університету як із забезпечення придатності випускників до працевлаштування, так і просування їх на ринок праці. Так, у 2010–2011 рр. було проведено статистичне дослідження потенційних роботодавців для випускників університету. Анкетуванням було охоплено 1300 роботодавців. Одне із головних завдань дослідження — оцінка роботодавцями найбільш важливих характеристик та особливостей навчального процесу, вивчення рівня сформованості професійних компетенцій, об'єктивності оцінювання університетом результатів навчання, важливості особистих якостей працівника, визначення провідних професійних компетенцій та ін. Узагальнення результатів опитування надало цінний матеріал для корекції щодо організації навчального процесу в університеті.

Другою складовою є просування випускників на ринок праці, що університет реалізує через проект «Кар'єра». Однією з ідей цього проекту є організація отримання студентами компетентностей завдяки участі в наукових проектах, які фінансуються потенційними роботодавцями. Актуальність проекту полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку освітньої системи відсутня галузева спрямованість у підготовці студента і переважає низький рівень забезпечення практичної підготовки фахівців. Інноваційність проекту полягає у просуванні на ринок праці не випускників, а студентів 3–5 курсів для отримання практик, стажувань, створення тимчасових творчих колективів з метою розв'язання проблем, що виникають у роботодавців на госпдогвірній основі. Це сприяє осмисленому навчанню на старших курсах та надає студентам можливість заробляти гроші у вільний від навчання час завдяки своїм знанням, підвищує мотивацію отримання професійних компетентностей і якісної освіти в цілому. Підприємство, у свою чергу, сплачуючи кошти за розробку замовлення, отримує можливість пошуку та вибору найбільш компетентного молодого фахівця для свого бізнесу, тестуючи його на конкретному практичному завданні, визначаючи його професійні якості та творчий підхід у вирішенні робочих питань. У ході реалізації проекту було отримано цінний досвід, узагальнення якого дозволило наблизити навчальний процес в університеті до потреб ринку праці.

Формування інноваційної корпоративної культури університету, основними рисами якої є партисипативна основа взаємодії керівників, викладачів, студентів, батьків; спрямованість на інноваційну діяльність та режим саморозвитку, соціальна підтримка і захист суб'єктів освітнього процесу. Окреслені у загальних рисах механізми відбору, компетентнісного навчання, професійної орієнтації та зворотного зв'язку є лише частиною комплексної стратегії розвитку університету, провідні напрями якої розглядаються у наступних главах.

Глава III.

Компетентність

Стратегічною метою розвитку університету є підвищення якості підготовки фахівців до рівня, що забезпечить їм можливість успішно працювати за фахом в умовах суспільства, яке базується на глобальній економіці знань. Під таку стратегічну мету слід було вибудувати концептуальну модель ХНЕУ ім. С. Кузнеця, а потім перекласти її мовою навчального процесу, трансформувати у навчальні плани, лекційні курси, семінарські, практичні, лабораторні заняття, виробничу й науково-дослідну практику, наукові семінари.

Навчальний процес у ХНЕУ ім. С. Кузнеця у 2011–2015 рр. включає такі обов'язкові елементи:

- наявність фундаментальної та природничо-наукової складової, зв'язок навчання із засадами науково-дослідної діяльності;
- перенесення акцентів на самостійну роботу студентів, індивідуалізація навчання, стимулювання активної ролі студентів у навчанні, надання їм необхідних інструментів щодо вироблення власної освітньої траєкторії;
- проведення поглибленої інформаційної підготовки студентів, яка має бути глибшою, ніж у інших вищих навчальних закладах. Це впливає із усвідомлення факту, що сучасна економіка базується на нових інформаційних та мережевих технологіях, які реалізуються за допомогою електронно-обчислювальної техніки;
- надання сильної мовної підготовки, адже фахівці, здатні адаптуватись до світу, що безперервно змінюється, повинні мати високий рівень володіння англійською або (та) іншою іноземною мовою. Це суттєвим чином підвищує конкурентоздатність фахівця не лише на національному, але й на світовому ринку праці, забезпечує йому доступ до світового англійськомовного професійного контенту, який за кількісними та якісними параметрами суттєво перевищує той, що є досяжним у національних освітніх і професійних спільнотах;
- досягнення гнучкості навчального процесу, яка надає університетові можливість швидко перебудовувати та змінювати його структуру, оперативно вводячи нові курси, навчальні дисципліни, спеціалізації та спеціальності відповідно до реальних потреб економіки та суспільства. Це найбільшим

чином сприяє продуктивній самореалізації студента, збільшує його ініціативу й робить можливим побудову власних освітніх траєкторій майбутніх фахівців;

- широке впровадження технологій інформатизації та мережових форм комунікації у навчання;
- активне використання сучасних активних форм навчання.

У 2011–2015 рр. університет здійснив перехід до нового концептуального підходу щодо організації навчання. Цей підхід спрямовує увесь навчальний процес на досягнення кінцевого результату — формування компетентного фахівця, який не тільки оволодів певною множиною знань, але й здатен ефективно їх використовувати у власній професійній діяльності. «Компетентність» фахівця розуміється як його здатність виявляти творчий підхід до вирішення виробничих завдань і, в кінцевому підсумку, створювати нове знання, яке слугує основою для продукування інновацій.

У методичній площині новий підхід передбачає розвиток компетентнісного навчання, яке спрямоване не лише на засвоєння знань, але й на формування діяльнісного розуміння, на розвиток здатності до комунікацій, становлення автономності та відповідальності індивіда. Однією з головних відмінностей компетентнісного навчання від попередніх задіюваних в університеті підходів є перенесення центру уваги на формування у студента активної форми засвоєння знань. Студент повинен розуміти, що отримані знання він може і має використовувати для вирішення широкого кола завдань у своїй предметній сфері, він повинен вміти адаптуватися до економічних умов, які постійно змінюються.

Сформований на засадах компетентнісного підходу навчальний план включає зміну системи оцінювання академічних успіхів студентів. Виявлення ступеня сформованості компетенцій не є перевіркою здатності студента відтворити письмово чи усно текст конспекту лекцій. Центр ваги оцінювання переноситься на перевірку здатності застосовувати знання на практиці, вирішуючи проблемні завдання та аналізуючи конкретні виробничі ситуації. Запроваджуються кільцеві перевірки компетентностей (перевірка на вході та в кінці викладання дисципліни). Використовуються статистичні методи аналізу, спрямовані на виявлення реалістичності та відповідності отримуваних результатів оцінювання за дисциплінами, групами та потоками теоретичним критеріям. Система оцінювання передбачає організацію зворотного зв'язку через анкетування студентів щодо якості навчального процесу та ефективності академічних інновацій, що запроваджуються. Кількість академічних дисциплін та курсів, які студенти вивчають протягом семестру, скорочується до п'яти-шести, що дозволяє більш якісно підготуватися до перевірки сформованості компетентностей.

В університеті було продовжено скорочення аудиторного навантаження на студента та викладача. У вітчизняній вищій освіті аудиторні форми роботи, як правило, були абсолютно домінуючими і на них переносився центр ваги у навчанні. У поєднанні із формами оцінювання академічних результатів, спрямованих на тестування здатності студента до механічного відтворення теоретичного матеріалу,

це призводило до начотництва, несамостійності та обмеженої здатності до інноваційного мислення у переважній більшості студентів.

Скорочення навантаження у поєднанні з перенесенням центру ваги на самостійну роботу студентів (СРС), розвитком інтерактивних форм роботи та широким використанням сучасних засобів електронних комунікацій має створити принципово інші форми організації навчання. Розширення самостійної роботи студентів неможливе без електронних навчально-методичних комплексів, комп'ютерних програм контролю знань, інтерактивних форм обговорення актуальних навчальних проблем.

Роботу професорів та викладачів університету у 2011–2015 рр. було спрямовано на впровадження інтерактивних форм обговорення актуальних навчальних проблем та вироблення засобів управління СРС. Нагальною потребою стало вдосконалення технології організації самостійної роботи студентів із метою надання їй більш системного характеру. У 2011/2012 навчальному році було проведено 3 круглих столи, де викладачі кафедри економіки підприємства та менеджменту (О.Б. Плоха, І.Я. Іпполітова, Н.В. Кулешова) презентували власні методики організації СРС. Аналіз наявного позитивного досвіду узагальнювався через створення системи управління самостійною роботою із визначенням правил підготовки завдань, засобів та термінів моніторингу, обсягів та, в кінцевому підсумку, зведених стандартів її методичного забезпечення.

Формування інформаційно-освітнього контенту і автоматизація процесів організації й управління навчальним процесом здійснювалася на основі персональних навчальних систем (ПНС).

З метою підвищення якості практичної підготовки у 2011/2012 навчальному році було проведено 2 круглих столи, де розглядалися питання змісту та організації проходження практики студентами та проблема розробки і затвердження нових наскрізних програм практик з кожного напрямку підготовки і спеціальності для забезпечення формування у студентів сучасних компетентностей. Конструктивне обговорення з питань організації та змісту науково-дослідної практики студентів відбувалося за результатами презентацій професорів Н.М. Внукової, В.М. Гриньової, Т.І. Лепейко, О.І. Пушкаря, О.М. Ястремської.

На засіданнях круглих столів розглядалася діяльність випускових кафедр з керівництва дипломними роботами (проектами) студентів. Обговорювалися питання тематики, структури і змісту дипломних робіт бакалаврів і магістрів із точки зору урахування потреб потенційних роботодавців та використання сучасних освітніх інновацій. Професорами В.М. Гриньовою, Т.С. Клебановою, Т.І. Лепейко, А.А. Пилипенко, О.В. Раєвневою, О.М. Ястремською було представлено презентації структури та змісту дипломних робіт. Результатом обговорення стало удосконалення методики написання дипломних робіт. Було затверджене Положення про конкурс кращих дипломних робіт (проектів) Харківського національного економічного університету.

У 2011/2012 навчальному році було введено у дію нові початкові плани, які за основними параметрами, а саме кількістю кредитів і годин, співвідношенням циклів навчальних дисциплін та їх змістовних характеристик, структурою навчаль-

ного часу, посиленням практичної комп'ютерної та мовної підготовки стали повністю відповідати сучасним європейським стандартам.

Для переходу на компетентнісний підхід було посилено практичну складову навчальних планів. В університеті було розпочато введення безперервної практичної підготовки, структура якого має такий вигляд:

- навчальна практика — «Університетська освіта», «Вступ до фаху» — на 1 році навчання;
- ознайомча практика — на 2 році навчання;
- виробнича практика — на 3, 4, 5 роках навчання;
- тренінги — на 3, 4, 5, 6 роках навчання;
- науково-дослідна практика — на 3, 4, 5 роках навчання;
- переддипломна практика — на 4, 6 роках навчання.

За новими навчальними планами студенти отримали можливість вивчати іноземну мову упродовж усього періоду навчання обсягом 6–8 годин на навчальний тиждень.

Проведене у 2014 р. опитування показало, що 48,3% студентів вважали себе повністю ознайомленими із системою індивідуального плану, частково ознайомленими були 39,0%, нічого не знали із даного питання 12,7% студентів. Щодо розподілу часу навчання, то 85,1% студентів були ознайомлені з розподілом годин на вивчення дисциплін поточного семестру, 74,7% були знайомі з розподілом годин для самостійної роботи.

Вивчення організації навчання студентів в університетах, які посідають перші місця у рейтингу Центру з ранжування університетів світу (Center for World University Rankings), вказує на застосування варіативного підходу до вибору навчальних дисциплін як на одну з її визначальних характеристик, особливо в університетах англосаксонської освітньої традиції. Студентам надається можливість самостійно обирати навчальні дисципліни, які вони вважають корисними для свого професійного становлення та поглиблення власної соціальної та професійної компетентності. Таким чином формується дисциплінарний пул — набір варіативних дисциплін, обраний студентом самостійно.

Звідси виникає поняття Major («мейджор») та Minor («майно́р») як основних елементів навчальної програми. «Мейджори» охоплюють предмети, пов'язані із основним напрямом освітньої програми, на них припадає близько 75% курсу навчання. Інші 25% курсу складаються з варіативних навчальних дисциплін — «майно́рів». Узагальнення кращих міжнародних практик стало основою для поглиблення концептуальної перебудови організації навчального процесу у ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Перехід до складення варіативних частин навчальних планів та пропонування студентам дисциплін за вибором було розпочато з 2005/2006 навчального року. У 2014/2015 навчальному році практику складання навчальних планів було остаточно перебудовано на основі концепції «мейджорів» і «майно́рів» та адаптовано до положень оновленого Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556–VII.

Університетом було проведено перегляд концепцій освітньо-професійних програм підготовки студентів за відповідними освітніми ступенями. Концепції

висвітлюють основні положення підготовки студентів за відповідним освітнім рівнем; їх актуальність, мету та основні завдання; перелік компетентностей, що формуються в результаті навчання; особливості та конкурентні переваги підготовки студентів за відповідним напрямом (або спеціальністю) у ХНЕУ ім. С. Кузнеця; структуру освітньо-професійної програми підготовки; основний кадровий склад, що забезпечує підготовку студентів. Концепції освітньо-професійних програм підготовки студентів за відповідними освітніми рівнями (за всіма напрямами та спеціальностями, що акредитовані в університеті) оприлюднено на офіційному сайті.

Відповідно до Закону «Про вищу освіту» було оновлено зміст освітньо-професійних програм підготовки. Основними характеристиками освітньо-професійних програм підготовки студентів за відповідними освітніми ступенями в університеті є такі: 1) Обсяг освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів становить 240 кредитів ECTS, термін навчання на денній формі — 4 роки; 2) Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістрів становить 90 кредитів ECTS, термін навчання на денній формі — 1,5 роки; 3) Один кредит ECTS охоплює 30 годин; 4) Кількість залікових складових освітньо-професійних програм (навчальних дисциплін, курсових робіт, практик) на семестр — не більше восьми; 5) Орієнтовна кількість аудиторних годин в одному кредиті ECTS денної форми навчання залежно від навчальної дисципліни складає для підготовки бакалаврів від 30 до 50%, для підготовки магістрів — до 30%; 6) Кількість кредитів на вибірковій навчальній дисципліні становить не менш ніж 25% від загальної кількості кредитів, передбачених для даного рівня вищої освіти, тобто 60 кредитів ECTS для підготовки бакалаврів та 23 кредити ECTS для підготовки магістрів.

Таким чином, із 2015/2016 навчального року усі освітньо-професійні програми підготовки бакалаврів університету містять загальний цикл з навчальних дисциплін «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова», «Соціальна та економічна історія України», «Філософія»; професійний цикл, який складається з навчальних дисциплін професійної підготовки студентів із відповідної галузі знань та напряму підготовки; практичну підготовку, яка складається з навчальної практики «Університетська освіта», ознайомлювальної, виробничої, переддипломної практики та комплексного тренінгу за професійним спрямуванням, тренінгу з курсів «Безпека життєдіяльності» та «Основи охорони праці», науково-дослідної практики, що складається з двох частин — наукового семінару та підготовки консультаційного проекту. Державна атестація передбачає державний екзамен з іноземної мови та підготовку і публічний захист дипломної роботи.

У 2015/2016 навчальному році новації було введено у дію у повному обсязі. Наприклад, структура освітньо-професійної програми підготовки студентів за освітнім ступенем «бакалавр» мала такий вигляд (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Структура освітньо-професійної програми підготовки студентів за освітнім ступенем «бакалавр»
галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»**

Цикли освітньо-професійної програми	Нормативна складова освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю	Варіативна складова освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю				
		кредитів ECTS	годин			кредитів ECTS	годин					
1	2	3	4	5	6	7	8	9				
ЗАГАЛЬНИЙ ЦИКЛ 34 кредити ECTS	Українська мова (за професійним спрямуванням)	5	150	Екзамен	Навчальна дисципліна соціально-психологічного спрямування (за вибором із переліку, поданого на сайті університету)	5	150	Залік				
	Іноземна мова	9	270	Залік, екзамен								
ПРОФЕСІЙНИЙ ЦИКЛ 169 кредитів ECTS	Соціальна та економічна історія України	5	150	Екзамен	Навчальна дисципліна технологічного спрямування (за вибором із переліку, поданого на сайті університету)	5	150	Залік				
	Філософія	5	150	Екзамен								
	Математичний аналіз та лінійна алгебра	5	150	Екзамен								
	Дослідження операцій та методи оптимізації	5	150	Екзамен								
	Інформатика	5	150	Екзамен								
	Теорія ймовірностей та математична статистика	5	150	Екзамен								
Статистика	5	150	Екзамен	Мейджор «Бізнес-аналітика»	5	150	Екзамен					
Економетрика	4	120	Залік									
МАКРОЕКОНОМІКА	Політична економія	5	150	Екзамен	Основи наукових досліджень	5	150	Залік				
	Мікроекономіка	5	150	Екзамен								
	Макроекономіка	4	120	Залік					Аналіз ринків	6	180	Екзамен
		4	120	Залік								

Продовження табл. 3.1

Цикли освітньо-професійної програми	Нормативна складова освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю	Варіативна складова освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю
		кре-дитів ECTS	годин			кре-дитів ECTS	годин	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ПРОФЕСІЙНИЙ ЦИКЛ 169 кредитів ECTS	Національна економіка	4	120	Залік	Управління витратами	5	150	Залік
	Світове господарство і міжнародні економічні відносини	5	150	Екзамен	Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків	5	150	Екзамен
	Економіка підприємства	10	300	Залік, екзамен, курсова робота	Або Мейджор «Соціально-економічний механізм діяльності підприємства»			
	Гроші та кредит	5	150	Екзамен				
	Фінанси	5	150	Екзамен	Підприємництво та бізнес-культура	5	150	Залік
	Бухгалтерський облік	5	150	Екзамен	Організація виробництва	6	180	Екзамен
	Менеджмент	5	150	Екзамен	Лідерство та партнерство	4	120	Залік
	Маркетинг	5	150	Екзамен	Операційний менеджмент	5	150	Залік
	Економіка праці і соціально-трудова відносини	4	120	Залік	Потенціал і розвиток підприємства	5	150	Екзамен
	Економічний аналіз	5	150	Залік	Або Мейджор «Економіка підприємств агропромислового комплексу»			
	Стратегія підприємства	6	180	Екзамен				
	Комплексна курсова робота	1	30	Курсова робота	Економіка сільського господарства і підприємств АПК	5	150	Залік
	Економіка і організація інноваційної діяльності	5	150	Екзамен	Організація виробництва і планування на підприємствах АПК	6	180	Екзамен
Проектний аналіз	5	150	Екзамен	Аграрна політика і економіка сільських територій	2	120	Залік	

Закінчення табл. 3.1

Цикли освітньо-професійної програми	Нормативна складова освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю	Варіативна складова освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю
		кредитів ECTS	годин			кредитів ECTS	годин	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Планування і контроль на підприємстві	5	150	Екзамен	Управління підприємствами АПК	5	150	Залік
	Курсова робота (Розробка бізнес-плану)	1	30	Курсова робота	Кількісний аналіз і моделювання аграрних ринків	5	150	Екзамен
ЦИКЛ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 23 кредити ECTS	Навчальна практика «Університетська освіта»	1	30	Залік				
	Ознайомлювальна практика	1	60	Звіт				
	Тренінг-курс «Безпека життєдіяльності»	2	60	Залік				
	Тренінг-курс «Основи охорони праці»	2	60	Залік				
	Виробнича практика	3	90	Звіт				
	Комплексний тренінг	2	60	Звіт				
	Науково-дослідна практика: науковий семінар консультативний проект	3	90	Звіт				
ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ 14 кредитів ECTS	Переддипломна практика	9	270	Звіт				
	Державний екзамен з іноземної мови	2	60	Екзамен				
	Підготовка та захист дипломної роботи	12	360	Дипломна робота				

Вимоги до профільних дисциплін встановлюються випусковими кафедрами університету. Сутність «мейджора» полягає у формуванні компетентностей, які надають можливість виконувати специфічні завдання за фахом майбутнього спеціаліста — професійні компетентності. Студентам для вибору пропонується не менше двох «мейджорів». «Мейджор» складається з 25 кредитів ECTS. Так, підготовка за освітнім ступенем «бакалавр» передбачає обов'язковий вибір дисциплін соціально-психологічного, технологічного та правового спрямування. Студенти мають обрати 3 навчальні дисципліни обсягом по 5 кредитів ECTS кожна.

«Майнори» утворюють блок із чотирьох взаємопов'язаних навчальних дисциплін непрофільного спрямування для студентів будь-якого напрямку підготовки. Їх вибір здійснюється із загального переліку (пулу) «майнорів» університету.

Студентам пропонується також блок навчальних дисциплін непрофільного спрямування Liberal Arts, або «Вільний майнор». Відмінність «вільного майнора» полягає у тому, що студенти не просто обирають сформований блок із чотирьох навчальних дисциплін, а самі формують свій блок за принципом «людино, сформулуй себе сама» з окремих дисциплін загального переліку навчальних дисциплін університету, які запропоновані кафедрами. «Майнор» та «Вільний майнор» складаються з 20 кредитів ECTS (по 5 кредитів ECTS на дисципліну, що вивчаються послідовно на II, III та IV курсах). Перелік навчальних дисциплін опубліковано на офіційному сайті університету.

На аналогічних засадах формується навчальний план для студентів, які навчаються за магістерськими програмами. У даному випадку їм пропонується на вибір блок непрофільних дисциплін «маг-майнор». Сутність «маг-майнора» теж полягає у вільному виборі магістрантами дисциплін таких напрямів, які відображають їх інтереси, вподобання та плани на майбутнє працевлаштування. Студенти можуть обрати чотири «маг-майнори», по дві навчальні дисципліни у I та II семестрах обсягом по 5 кредитів ECTS кожна. Приклад структури освітньо-професійної програми підготовки за освітнім ступенем «магістр» наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Структура освітньо-професійної програми підготовки студентів
за освітнім ступенем «магістр»
у галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»**

Магістерська програма «Менеджмент підприємницької діяльності»			
Складові освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю
	кредитів ECTS	годин	
1	2	3	4
ПРОФЕСІЙНИЙ ЦИКЛ <i>Базові дисципліни</i>			
Фінансовий менеджмент	4	120	Залік
Економічне управління підприємством	5	150	Екзамен
Управління проектами	5	150	Екзамен

Закінчення табл. 3.2

Магістерська програма «Менеджмент підприємницької діяльності»			
Складові освітньо-професійної програми	Загальна кількість		Форма контролю
	кредитів ECTS	годин	
1	2	3	4
Бізнес-діагностика	5	150	Залік
Управління вартістю підприємства	5	150	Екзамен
Корпоративне управління	5	150	Екзамен
Антикризова діяльність підприємства	5	150	Екзамен
<i>Вибіркові дисципліни</i>			
Маг-майно́р	5	150	Залік
Маг-майно́р	5	150	Залік
Маг-майно́р	5	150	Залік
Маг-майно́р	5	150	Залік
РАЗОМ	59	1770	–
ЦИКЛ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ			
Комплексний тренінг	3	90	Звіт
Науково-дослідна практика: <i>науковий семінар консультаційний проєкт</i>	9	270	Звіт, консультаційний проєкт
Переддипломна практика	4	120	Звіт
РАЗОМ	16	480	–
ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ			
Підготовка та захист дипломної роботи	15	450	Дипломна робота
РАЗОМ	15	450	–
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ПРОГРАМИ	90	2700	–

Студенти магістратури мають можливість обрати професійний тренінг як форму своєї практичної підготовки. Для кожної магістерської програми студентам пропонується на вибір не менше двох професійних тренінгів різного спрямування обсягом 3 кредити ECTS.

Навчання за маг-майно́рами проходить у міжфакультетських академічних групах. Обрані студентами дисципліни включаються до їх індивідуальних навчальних планів. Перший загальноуніверситетський пул маг-майно́рів, сформований на 2015/2016 навчальний рік, має такий вигляд (табл. 3.3).

Таблиця 3.3
Перелік маг-майнорів (маголего) на 2015/2016 навчальний рік

Назва маг-майнору	Кафедра, що викладає	Кількість студентів, що зареєструвалися
1	2	3
I семестр		
Управління бізнес-процесами *	Менеджменту та бізнесу	123
Міжнародний менеджмент	Міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності	92
Професійні комунікації у міжнародному бізнесі *	Іноземних мов та перекладу	90
Практикум з перекладу текстів у бізнес-діяльності *	Іноземних мов та перекладу	84
Маркетинг інновацій *	Економіки, організації та планування діяльності підприємства	76
Управління активами	Управління фінансовими послугами	65
Корпоративне управління	Менеджменту	64
Податковий облік та звітність	Оподаткування	63
Організація маркетингових досліджень у сферах реклами та публік рилейшнз	Управління соціальними комунікаціями	59
Комунікація у професійній діяльності *	Педагогіки та іноземної філології	57
Електронна комерція	Економічної кібернетики	55
Практикум з використання комп'ютерних облікових систем	Бухгалтерського обліку	55
Соціальна відповідальність	Економіки підприємства і менеджменту	45
Управління проектно-орієнтованими організаціями *	Державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки	38
Фінансовий контролінг	Фінансів	33
Аналіз та оптимізація бізнес-процесів підприємств	Інформаційних систем	31
Глобальна економіка	Міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності	31
Оподаткування виплат з оплати праці	Оподаткування	26
Data Mining	Економічної кібернетики	24
Податковий менеджмент	Оподаткування	22
Організація обліку діяльності суб'єктів різних форм власності	Бухгалтерського обліку	20
Філософія економіки	Філософії та політології	15

Продовження табл. 3.3

Назва маг-майнору	Кафедра, що викладає	Кількість студентів, що зареєструвалися
1	2	3
Оцінювально-аналітична складова фінансово-економічної безпеки	Вищої математики та економіко-математичних методів	9
Філософія та сучасний діалог цивілізацій	Філософії та політології	9
II семестр		
Управління діловою кар'єрою	Управління персоналом	137
Управління іміджем підприємства	Менеджменту	97
Професійні комунікації у міжнародному бізнесі *	Іноземних мов та перекладу	90
Web-дизайн	Комп'ютерних систем та технологій	87
Практикум з перекладу текстів у бізнес-діяльності *	Іноземних мов та перекладу	84
Трудове право	Правового регулювання економіки	58
Комунікація у професійній діяльності *	Педагогіки та іноземної філології	57
Фінансова політика	Управління фінансовими послугами	49
Цифрова фотографія та обробка зображень	Комп'ютерних систем та технологій	46
Складання фінансової звітності за міжнародними стандартами та її аналіз	Бухгалтерського обліку	45
Планування проектної діяльності *	Державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки	43
Управління системами безпеки бізнесу	Фінансів	43
Дизайн фірмового стилю	Комп'ютерних систем та технологій	41
Біржове право	Правового регулювання економіки	38
Казначейські операції	Банківської справи	37
Формування і розвиток професійної компетентності персоналу	Соціології та психології управління	37
Корпоративна культура та корпоративні медіа	Управління соціальними комунікаціями	35
Акмеологія та андрагогіка	Соціології та психології управління	34
Інформаційні системи в бізнесі	Інформаційних систем	34
Статистичний моніторинг діяльності підприємств та організацій	Статистики та економічного прогнозування	34
Інноваційний розвиток підприємства *	Економіки, організації та планування діяльності підприємства	22

Закінчення табл. 3.3

Назва маг-майнору	Кафедра, що викладає	Кількість студентів, що зареєструвалися
1	2	3
Планування розвитку територій	Державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки	19
Крос-культурний менеджмент *	Менеджменту та бізнесу	15
Статистика для менеджерів	Статистики та економічного прогнозування	4

* Навчання можливе англійською мовою; для мовних курсів — англійською, німецькою та французькою.

Проведене опитування вказало на позитивне сприйняття новацій студентами. 88,3% респондентів вважають доцільним надання можливості студентам IV курсу самостійно формувати свій індивідуальний план та вибирати «маг-майнори». Позитивним ефектом від введення вільного вибору студентами навчальних дисциплін є створення умов реальної конкуренції серед викладачів, що, у свою чергу, дозволяє обґрунтовано проводити конкурс на заміщення вакантних посад.

У структурі навчальних планів усіх спеціальностей та напрямів підготовки було збільшено обсяг часу, який приділяється на вивчення іноземних мов. Було проведено принцип безперервної іншомовної підготовки, та її адаптація відносно загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти щодо рівнів володіння мовою (A1, A2, B1, B2, C1, C2).

Запроваджена у ХНЕУ ім. С. Кузнеця мовна підготовка ґрунтується на результатах п'ятирічного (2008–2012 рр.) експерименту, який проводився для студентів бакалаврських програм підготовки у напрямі «Комп'ютерні науки» та за освітнім ступенем магістра за спеціальностями «Інформаційно-управляючі системи та технології (за галузями)» та «Комп'ютерний еколого-економічний моніторинг». У ході експерименту викладачами кафедр інформаційних систем та іноземних мов були розроблені нові навчальні програми з дисциплін «Іноземна мова», «Поглиблене вивчення іноземної мови» та «Іноземна мова для ІТ-галузі». Для мовної підготовки фахівців ІТ-сфери було виділено шість контактних годин на тиждень для студентів усіх років навчання, включаючи освітні ступені бакалавра та магістра. Для всіх років навчання експеримент починався одночасно з першого вересня за своїми тематиками. Навчальні матеріали були адаптовані з аутентичної англійської фахової літератури, запропонованої випусковою кафедрою. Наприклад, основна тематика вивчення іноземної мови містила такі розділи, як «Інформаційні системи та технології», «Інформаційні системи та мережі», «Інформаційні системи в організаціях» тощо. Лексичний діапазон було сформовано як на основі професійно-орієнтованих тем спілкування, так і щодо тем повсякденного вжитку, з їх відповідною градацією за роками навчання. Професійно-орієнтована комунікативна компетентність у студентів формується поступово, циклічно та системно у межах базового та факультативного курсу вивчення дисциплін «Іноземна мова», «Поглиблене вивчення іноземної мови», «Ділова іноземна мова», «Комунікація у професійній діяльності».

На практичних заняттях основну увагу було приділено формуванню прагматичної компетентності студентів. Як зазначено у Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти, прагматична компетенція пов'язана зі знанням користувача (студента) принципів, за якими висловлювання/повідомлення організуються, структуруються та укладаються («дискурсивна компетенція»), використовуються для здійснення комунікативних функцій («функціональна компетенція»), узгоджуються згідно з інтерактивними та трансактивними схемами («компетенція програмування мовлення»). Викладачами університету були використані ілюстративні шкали, запроваджені для таких аспектів дискурсивної компетенції, як вміння пристосовуватись до обставин або гнучкість, дотримання правил ведення бесіди, тематичне розгортання та зв'язність і суцільність. Аналіз відгуків роботодавців щодо іншомовної компетенції випускників університету вказав на необхідність більш серйозного підходу до вивчення граматики, що спонукало зробити у навчальних планах відповідні акценти.

Важливим чинником у навчанні студентів іноземній мові за професійним спрямуванням є безпосередня їх взаємодія та взаємонавчання з викладачами та широкое використання комунікативного принципу у навчанні. Прикладом такої взаємодії є спільні проекти, які можуть мати як навчальний, так і науковий характер. Популярною серед студентів стала щорічна студентська науково-практична конференція, яка відбувається іноземною мовою, а тези виступів учасників публікуються в університетському журналі. У 2014/2015 навчальному році у конференції взяли участь понад двісті студентів університету.

За результатами експерименту виявилось, що студенти напряму підготовки «Комп'ютерні науки» складають державний іспит на «відмінно» на 20% частіше, ніж студенти інших напрямів підготовки. У 2013/2014 навчальному році вчена рада університету вирішила поширити вироблені у ході експерименту принципи організації іншомовного навчання на інші напрями підготовки та уніфікувати навчального навантаження з вивчення іноземної мови для всіх студентів усіх напрямів підготовки. Цим рішенням враховувалася й практика вивчення другої іноземної мови, зокрема на тих спеціальностях, студенти яких мають можливість вступати на міжнародні магістерські програми подвійного диплома.

Таким чином, на першому та другому курсі студенти всіх напрямів підготовки вивчають мову в аудиторії шість годин на тиждень. На третьому та четвертому курсах студентам запропоновані вибіркові мовні курси «Вільний майнор», де на вивчення іноземної мови виокремлюється п'ять кредитів на семестр, зокрема чотири контактних години на тиждень. Магістранти можуть також обирати вибіркові мовні курси «маг-майнор» обсягом у п'ять кредитів ECTS упродовж двох семестрів, що передбачають чотири контактні години на тиждень. Навчальні матеріали побудовані таким чином, що дозволяють підготуватися до складання міжнародного іспиту Business English Certificate (BEC).

Іншою групою інструментів, які надаються студентам для вироблення власної освітньої траєкторії, є отримання додаткової професійної освіти за програмами міжнародної та національної сертифікації. У XHEU ім. С. Кузнеця протягом 2011–2015 рр. студентам пропонувалися навчальні тренінги за сертифікованими

програмами ВЕС (Business English Certificate — Cambridge English), Microsoft, IBM, CPA, 1С, Парус, НКЦПФР (Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку), Аудиторської палати України, ОВЕРІЯ, Фонду державного майна України тощо.

З низкою установ, які надають послуги з проведення даних програм навчання, університет має відносини поглибленого партнерства. Фахівці університету спільно з компанією ОВЕРІЯ, яка є національним лідером у розробці спеціалізованого програмного забезпечення з автоматизації виробничих процесів у туристичному бізнесі, розробили навчальний комплекс для роботи у програмному комплексі «Оверія-туризм». Комплекс був прийнятий компанією та рекомендований Міністерством освіти і науки викладачам і студентам туристичних спеціальностей. Дана методика посилює навчальний матеріал ІТ-технологіями, надає платформу для розробки наближених до умов реального бізнесу лабораторних, курсових і дипломних робіт.

Підвищення якості навчального процесу, дієве вироблення професійних компетенцій у ХНЕУ ім. С. Кузнеця досягається через впровадження контекстного навчання та застосування проблемних методів, а також активних та інтерактивних форм і технологій навчання. На сучасному етапі розвитку освіти ефективність даного напрямку удосконалення навчального процесу є високою завдяки використанню сучасних методичних тренінгових прийомів та інформаційних технологій.

26 листопада 2014 р. в університеті було проведено другий круглий стіл під назвою «Використання «серйозних ігор» та симуляцій у підготовці фахівців: досвід роботи». Кафедрами інформаційних систем (С.В. Знахур), управління фінансовими послугами (О.В. Корват), економічної кібернетики (О.В. Мілов), фінансів (В.С. Хвостенко), бухгалтерського обліку (П.С. Тютюнник) були продемонстровані «серйозні ігри» різних типів та призначень, з різним рівнем комп'ютерної підтримки. Ця форма навчання сприяє як виробленню професійних компетенцій щодо практичної діяльності, так і соціально-психологічній адаптації майбутнього фахівця в процесі його професійного становлення.

Круглий стіл показав значну зацікавленість викладачів університету інтерактивними формами навчання та виявив існуючі розбіжності у точках зору на цілі та технології створення й проведення «серйозних ігор». Дискусійними виявилися питання щодо підходів до вибору типу гри для відповідної навчальної дисципліни; технологій їх створення або адаптації, технологій імпровізації «серйозних ігор» та їх післяігрового супроводження.

Роблячи вибір між трьома типами поведінки: пасивною, адаптивною і активною, остання з яких — формування середовища, наш університет має бути готовий (або взяти на себе ініціативу) не тільки адаптуватися до потреб ринку освітніх послуг і ринку робочої сили, але й створювати ці потреби, формуючи тим самим освітнє середовище. Доцільним буде створення в університеті ініціативної робочої групи як координаційного органу з вищевказаних питань.

З 24 до 27 квітня 2014 р. у ХНЕУ ім. С. Кузнеця відбувся I Міжфакультетський турнір з управління економічними процесами на підприємстві та у ринковому середовищі. Разом із університетом його організатором виступила Компанія інтелектуальних технологій, яка є розробником та правовласником середовища для

проведення бізнес-симуляції ViAL+. ViAL+ повністю відтворює конкурентне ринкове середовище. Участь у турнірі взяли 6 команд. 16–21 березня 2015 року в університеті відбувся II Міжфакультетський турнір з управління економічними процесами на підприємстві та в ринковому середовищі на базі бізнес-симуляції ViAL+. Вісімнадцять команд-учасниць (по 3 команди від кожного факультету) отримали в повне управління віртуальні компанії та спробували досягти визначених ними стратегічних цілей. Ними була випробувана ефективність різних тактичних прийомів менеджменту фірми.

Протягом тижня серед учасників турніру відбувалася захоплива конкурентна боротьба за першість. Чотири дні турніру дали простір і глибоким роздумам, і бурхливим обговоренням, і яскравим гумористичним випадкам. Талановиті та амбітні студенти використовували набуті компетентності, виявляли підприємницькі здібності та знаходили нестандартні рішення. Усі 54 учасники отримали сертифікати компанії «KINT». Переможцями стали команди «Victory» фінансового факультету — I місце, «Кіберпрог» факультету економічної інформатики — II місце та команди «Няша» факультету обліку і аудиту й «CyberM8S» факультету економічної інформатики — III місце. Спеціальною грамотою за високий рівень знань і творчий підхід було нагороджено команду «Східні знавці» факультету менеджменту і маркетингу, яка складалася виключно із студентів-іноземців. Позитивний досвід показав можливість використання ViAL+ як середовища виробничої практики або комплексного тренінгу.

Ефективним методом розвитку аналітичних, творчих та дослідницьких навичок студентів є їх залучення до науково-дослідної роботи, зокрема у рамках міжкафедральних та комплексних науково-прикладних досліджень. Результатом цієї роботи є захист міжкафедральних та комплексних дипломних робіт студентами.

Протягом 2011–2015 рр. у ХНЕУ ім. С. Кузнеця продовжувалася робота щодо створення процедур об'єктивної оцінки результатів навчання. Випробувану практику письмових іспитів із шифрування відповідей було доповнено системою обліку поточної успішності та відвідування занять на основі ведення електронних журналів відвідування та оцінювання. Запроваджені процедури значною мірою виключили випадки необґрунтованого коригування оцінок, надали нових можливостей щодо моніторингу і аналізу ходу навчального процесу.

Основою політики ХНЕУ ім. С. Кузнеця щодо навчальної діяльності є реалізація принципів особистісно-орієнтованого навчання та оновлення змісту освіти відповідно до потреб ринку праці. У більш широкому сенсі це можна визначити як орієнтацію на кінцевий результат навчання. Оцінка випускників університету роботодавцями, оцінка університету його випускниками є орієнтиром для удосконалення концепції навчання та коригування його окремих моментів.

У рамках програми підвищення якості підготовки компетентних фахівців університет продовжує анкетування потенційних роботодавців з метою розробки заходів для найбільш швидкої адаптації випускників до ринку праці.

Так, у жовтні 2010 р. до методичного відділу надійшло 626 оновлених анкет. Анкетуванням було охоплено 478 підприємств, організацій та установ. Влітку 2011 р. в університеті було створено відділ працевлаштування студентів. Його

завданням стало провадження постійного аналізу попиту та пропозицій на ринку праці та налагодження співпраці з Державною службою зайнятості населення та з підприємствами та установами — потенційними роботодавцями. Накопичуючи банк даних щодо наявності вакантних місць, відділ має можливість прогнозувати перспективні щодо працевлаштування професії та інформувати про них студентів і випускників університету.

У 2010/2011 навчальному році університет взяв участь у проведенні круглих столів, тематикою яких було обговорення проблем підготовки конкурентоспроможних фахівців в Україні. Круглий стіл «Лідерство і молодь України: сучасний погляд» був присвячений обговоренню сучасного стану молоді в Україні, образу сучасного лідера та його соціальної відповідальності, лідерства серед молоді в науці, реалізації лідерства в умовах реформ. У ході круглого столу «Якість вищої освіти: проблеми, досвід організації та активізації навчання: сучасний вимір» було проведено анкетування учасників та узагальнено результати опитування щодо проблем забезпечення якості підготовки фахівців у ХНЕУ. Обговорювалися проблеми навчання студентів у контексті безперервної освіти, їх мотивації до навчання, впровадження освітніх інноваційних технологій. Учасниками було піднято широке коло проблем щодо взаємодії замовників, виконавців та споживачів вищої освіти та, у ширшому сенсі, пошуку шляхів забезпечення якості економічної вищої освіти в цілому.

Задля аналізу стану навчальної сфери діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця постійно проводяться опитування та суцільні анкетування студентів. Анкетування спрямовані на виявлення проблемних моментів у організації навчального процесу, перевірку ефективності освітніх інновацій, визначення соціально-професійного профілю студента і його освітніх запитів.

Так, за деякими результатами анкетування студентів II та III курсів у 2014/2015 навчальному році кількість студентів, які після закінчення університету планують працювати за спеціальністю, отриманою у ВНЗ, становить 82,2%, 12,5% думають працювати за іншою спеціальністю економічного напрямку, 5,4% студентів відзначили, що планують працювати на посаді, не пов'язаній з економікою.

Зі сферою діяльності визначилися 44,3% студентів, частково визначилися 43,3% студентів, 12,4% студентів зовсім не визначилися з майбутньою сферою своєї діяльності. Серед тих, хто визначився, більшість студентів прагнуть працювати на приватному підприємстві — 76,3% студентів, 23,7% студентів бажають працювати на підприємствах державної форми власності. У майбутньому 40,4 та 41,1% студентів планують працювати на великому та середньому або малому підприємстві відповідно, 9,3% студентів бажають працювати на державній службі. 3,3 та 3,4% планують одержати вищу освіту за іншою спеціальністю та займатися науковою діяльністю (навчатися в аспірантурі) відповідно.

Під час влаштування на роботу 74,2% студентів розраховують на власні сили, 33,0% — розраховують на допомогу родичів, 31,9% — на знайомих і 28,3% — на університет.

Дослідження 2014 року демонструє, що 76,6% студентів повною мірою контролюють навчання самостійно, 24,2 та 63,2% студентів повністю та частково конт-

ролюють викладачі і 18,9 та 56,3% відповідно повністю або частково контролюють родичі.

У цілому, за результатами самооцінки, 69,2% студентів мають середній рівень успішності, 24,5% студентів — високий. Свій рівень успішності як низький оцінюють 6,3% студентів.

Участь у громадському житті університету визначає певною мірою активну життєву позицію студентів. 62,0% студентів це не цікавить. 38,0% студентів беруть активну участь у громадському житті університету. Серед тих, хто бере участь у громадському житті, в основному молодіжні організації, — таких 46,7%, студрада гуртожитку — 11,9%, політична організація — 4,9% і наукова спілка — 9,2%.

27,5 і 30,8% студентів вважають, що зміст екзаменаційних білетів перевіряє та скоріше перевіряє, ніж ні, сукупність набутих компетенцій, у тому числі вмінь і навичок.

Студенти університету орієнтовані на міжнародну співпрацю. На запитання «Чи бажаєте Ви після отримання диплома бакалавра взяти участь у спільній магістерській програмі XHEU ім. С. Кузнеця та провідних західних університетів із навчанням іноземною мовою і отримати два дипломи: українського та європейського зразка?» 37,6 і 29,3% відповіли «так» та «скоріше, так» відповідно, 15,0 і 7,7% відповіли «скоріше, ні» та «ні», не визначились 10,5% опитуваних.

У рамках програми опитувань у 2014/2015 навчальному році було апробовано пілотний проект моніторингу результатів навчання, метою якого є пошук механізмів та інструментів самооцінки результатів навчання студентів на рівні факультету, кафедри, викладача, самого студента та вживання на цій основі дієвих заходів щодо регулювання якості поточних та підсумкових результатів навчання.

В опитуванні студентів IV курсів — випускників бакалаврських програм — взяли участь 58,48% українських студентів. Воно показало, що загальна задоволеність бакалаврів якістю навчального процесу склала 85,6%, коливання рівня задоволеності по факультетах виявилися невеликими (від 89,2% — факультет менеджменту та маркетингу, до 83,2% — факультет обліку і аудиту).

Студентами IV курсу, крім відповідей на запитання анкети, було висловлено власні думки щодо організації навчання в університеті. Усього надійшло 196 відгуків та побажань, серед яких 47% були позитивними, із висловленням загального задоволення та персональними подяками викладачам. У 20% відгуків було звернено увагу на необхідність більш практичного спрямування змісту навчальних дисциплін. 19% пропозицій вказували на потребу застосування викладачами різноманітних технологій навчання, інтерактивних ресурсів, персональних навчальних систем, необхідність зацікавлення студентів змістом навчальної дисципліни та з побажаннями виявляти повагу та терпіння до учнів.

Глава IV.

Інформатизація

Сучасний стан розвитку суспільства, який визначають як інформаційне суспільство та суспільство знання, характеризується поширенням інформаційних технологій, які стають основою для здійснення соціальних та економічних процесів та надають їм нової якості. У сучасному суспільстві використання інформаційних, електронних, мережевих технологій стає всеохоплюючим, підвищуючи ефективність традиційних процедур та технологій та надаючи платформу для впровадження принципово нових форм роботи. У діяльності вищого навчального закладу ця тенденція є, або має бути, чи не найбільш помітною; адже вищий навчальний заклад є зосередженням інноваційних тенденцій у суспільстві, джерелом тих фундаментальних знань і технологій, які лежать в основі суспільного виробництва. Нині інформаційний потенціал, темпи його нарощування мають вирішальне значення щодо визначення можливостей ВНЗ в усіх сферах його діяльності. Чим більшим є інформаційний потенціал ВНЗ, тим більш стійким є його становище та більш позитивним є прогноз щодо його розвитку.

Сучасний університет вже неможливо уявити без доступу викладачів, науковців, студентів до баз наукових публікацій, до широкого спектра професійних інформаційних ресурсів, до засобів обробки та розповсюдження інформації. Якщо перший етап розвитку глобальних комп'ютерних мереж надавав можливості щодо розширеного доступу до великих масивів інформації та інформаційного обміну, то технології Web 2.0 створюють широкий спектр можливостей щодо інтерактивних форм комунікації. Новітні засоби комунікації надають новий рівень можливостей для кооперації у навчанні та здійсненні наукових досліджень, розвитку різноманітних проектів співпраці. Завдяки використанню інформаційних технологій здійснюється економія та етапно підвищується ефективність використання найбільш цінного суспільного та економічного ресурсу — робочого часу.

Отже, пріоритетним завданням політики розвитку університету є забезпечення усіх процесів його діяльності платформою сучасних інформаційних та мережевих технологій. У цьому сенсі інформатизацію діяльності університету слід розуміти максимально широко. Інформаційні технології виходять за рамки використання електронно-обчислювальної техніки для забезпечення виконання традиційних процесів та охоплюють не лише навчальний процес, але й усі інші види академічної діяльності навчального закладу та їх забезпечення. Існувало розуміння, що тривіальне накладання ІТ-технологій на традиційні підходи до роботи не при-

водить до очікуваного підвищення її результативності. Протягом 2011–2015 рр. інформаційні технології активно запроваджуються у навчальному процесі, науково-дослідній діяльності, управлінні університетом, а їх використання створює технічні умови для суттєвих змін у сутнісних формах академічної діяльності.

Протягом 2000–2008 рр. у ХНЕУ було у 12,1 разу збільшено парк персональних комп'ютерів, які використовуються у навчальному процесі та у роботі підрозділів ХНЕУ. Були створені комп'ютеризовані класи і лабораторії. У 2006/2007 навчальному році почала функціонувати єдина корпоративна мережа університету, яка за станом на 2010 рік об'єднувала більше 300 ПК у 79 підрозділах. Прогрес електронних мережевих технологій та бурхливе збільшення кількості мобільних електронних пристроїв потребував розширення бездротових мереж. У 2011 році у ХНЕУ було введено у дію першу у ВНЗ Харкова загальноуніверситетську Wi-Fi мережу відкритого доступу.

У навчальному процесі інформатизація знаходить своє вираження у концепції електронного навчання (e-learning) з низкою її визначальних рис. Навчальні програми отримували виражену блочно-модульну структуру, що також підвищувало гнучкість і адаптивність навчального процесу до потреб і можливостей студентів. Новою має ставати роль викладача: викладач координує пізнавальний процес, оперативно коригує курс, який викладає, отримує розширені можливості щодо створення та керування навчальними проектами, має автоматизовані засоби перевірки поточних завдань, значну частину свого академічного часу відводить на консультування студентів, у тому числі при складанні ними індивідуального навчального плану, управляє навчальними групами. Традиційні форми контролю знань доповнюються дистанційними (співбесіди, практичні, курсові та проектні роботи, екстернат, робота в середовищі комп'ютерних інтелектуальних тестових систем тощо). Електронні технології надають оновлений інструментарій спеціалізованих засобів навчання.

Низка позитивних засобів і можливостей, які має надати електронне навчання як система, зводиться, зокрема, до таких пунктів:

1. Персоніфікація. Слухач навчання, що проводиться з використанням технологій електронного навчання, може самостійно визначити швидкість вивчення навчального матеріалу; визначити, які саме розділи навчального матеріалу і в якій послідовності йому необхідно вивчити.
2. Можливість комбінування навчального контенту для формування різноманітних навчальних програм, адаптованих під конкретного студента.
3. Можливість отримати набагато більше інформації, необхідної для оцінки знань, навичок і умінь, отриманих у результаті проведеного навчання.
4. Використання широкого діапазону різноманітних засобів навчання, у результаті чого навчання, яке проводиться з використанням технологій електронного навчання, виявляється найчастіше більш ефективним у порівнянні з традиційним очним навчанням.
5. Можливість його використання для проведення навчання осіб, які мають обмежені можливості.
6. Створення ефективної системи управління навчанням, побудованої на можливості збору значно більшої інформації про проходження навчання слухачем у порівнянні з традиційним очним навчанням.

Зменшуються непродуктивні витрати праці викладача, підвищуються можливості студента щодо власного вибору стратегії і тактики навчання, забезпечується безперервний зворотний зв'язок у процесі навчання, зростає оперативність і об'єктивність контролю та оцінки академічних результатів. У цілому, створюються передумови для індивідуалізації навчальної діяльності, застосування більш диференційованого підходу до студента з боку викладача, відповідно, можна очікувати й підвищення його мотивації.

Питанням є лише конкретна модель використання технологій електронного навчання, адже у світовій практиці тут спостерігаються полярні точки зору. Гарячі прихильники цього напрямку інновацій стверджують про можливість повного переведення вищої освіти у форму дистанційної організації на основі електронних комунікаційних технологій. Протягом 2010–2015 рр. у ХНЕУ ім. С. Кузнеця було вироблено і розвинуто модель інтеграції електронних та дистанційних технологій у традиційну модель університетської освіти.

Результати першого досвіду із систематичного використання інформаційних технологій в академічній діяльності кафедри ХНЕУ ім. С. Кузнеця було оприлюднено у 2010 р. Інформаційна система кафедри економічної кібернетики (Т.С. Клебанова, Р.М. Яценко, О.В. Захарова) університету поєднала освітній портал кафедри, систему електронної кафедри та адаптивну систему дистанційного навчання.

Освітній портал кафедри мав забезпечувати широкий спектр функцій, охоплюючи основні переваги концепції адаптивної дистанційної освіти. Серед них — створення електронних навчальних та методичних матеріалів; організація самоконтролю, тестування, атестації; розвиток персонального навчального середовища; віддалене консультування; використання сучасних телекомунікаційних інструментів (вебінари). Кафедрою використовувалася технологічна платформа Chamilo. Графічну модель освітнього порталу наведено на рис. 4.1.

Рис. 4.1. Графічна модель освітнього порталу кафедри економічної кібернетики ХНЕУ, 2010 р.

Базу знань кафедри створювали перелік навчальних дисциплін, структурно-логічні схеми спеціальностей, бібліотека програм курсів, навчальних посібників і конспектів лекцій, додаткова література і посилання на зовнішні ресурси. «Електронна кафедра» поєднувала процедури електронного документообігу, інформаційні ресурси, формування розкладу занять та консультацій, визначення внутрішнього рейтингу викладачів, засоби аналізу та дистанційного офісу.

Адаптивна система дистанційного навчання (АСДН) була визначена як найбільш важлива складова управління академічною діяльністю кафедри. Її елементний склад наведено у табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Елементний склад і перелік функціональних завдань АСДН

Елементи	Завдання
Управління навчальним процесом	Опис курсу Календар Оголошення Навчальний план
Бібліотека курсу	Лекції Література Глосарій Методичні вказівки
Контроль знань	Тести Завдання
Спільна робота	Wiki Робота у групах
Комунікація	Форум Служба повідомлень Чат
Моніторинг	Доступ до курсу Навчальні матеріали Засоби комунікації Контроль знань

Призначенням першого елемента є управління навчальним процесом на основі використання календарного планування та навчальних планів. «Бібліотека курсу» призначена для доставки студентам різних навчальних матеріалів (лекції в будь-якій формі подання, методичні вказівки, глосарій, додаткова література і т. д.). За допомогою елемента «Контроль знань» здійснюється оцінювання результатів навчання на базі тестів та індивідуальних завдань. Спільна робота між студентами реалізується у вигляді роботи в групах і створення Wiki, що являє собою інструмент акумулювання знань в енциклопедичній формі. Комунікація як між викладачем і студентами, так і між студентами базується на використанні таких загальноприйнятих на сьогодні інструментів, як форум, чат і розсилка повідомлень. Останнім елементом АСДН є блок «Моніторинг».

Система моніторингу розглядалася як одна з найважливіших, її завданням були збирання, обробка та аналіз інформації про стан навчального процесу (рис. 5.2). Кожному елементу навчального процесу (табл. 4.2) відповідав перелік вихідних документів і показників, на основі яких здійснювався аналіз.

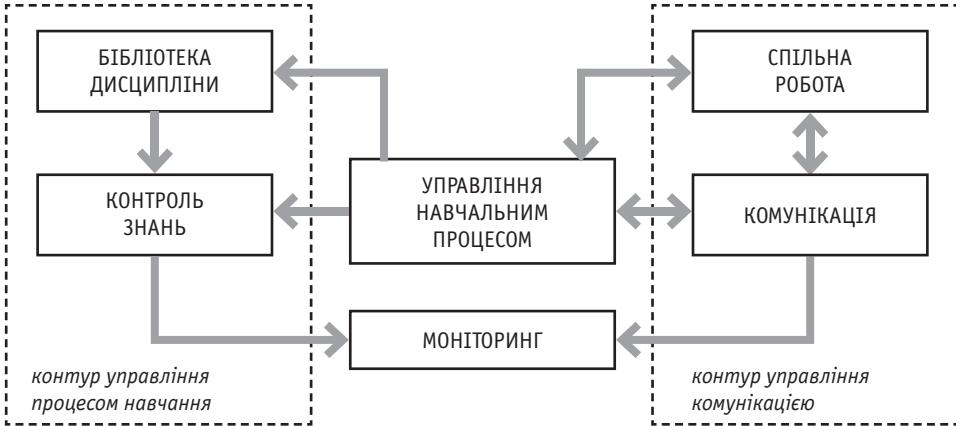

Рис. 4.2. Схема взаємозв'язку контурів управління і елементів АСДН

У 2014 р. Т.С. Клебанова і Р.М. Яценко оприлюднили аналіз використання системи дистанційного навчання, який був отриманий в результаті її впровадження в 2009–2013 навчальних роках кафедрою економічної кібернетики Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця. На рис. 4.3 наведена динаміка зміни кількості відвідувачів системи дистанційного навчання за період з вересня по грудень 2009 і 2012 років.

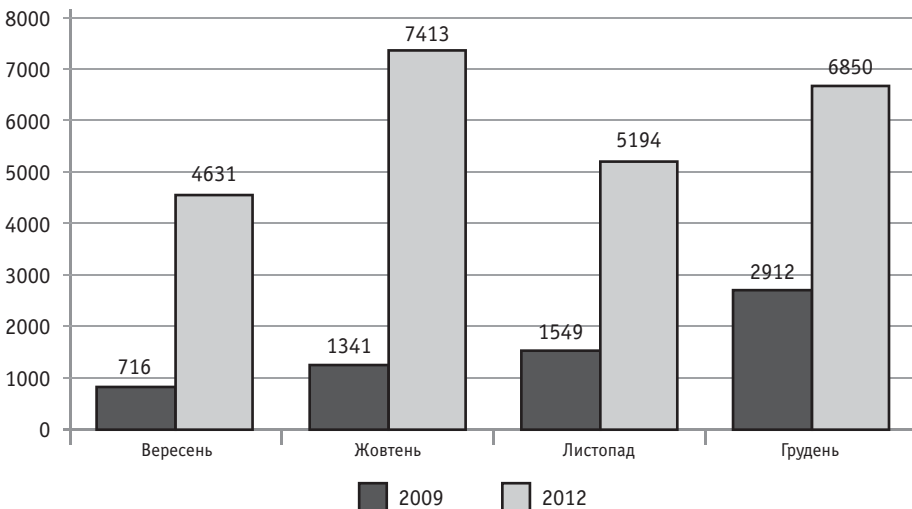

Рис. 4.3. Кількість відвідувачів системи дистанційного навчання за осінній семестр 2009 і 2012 рр.

Проведений аналіз показав, що спостерігається зростання кількості відвідувань системи дистанційного навчання. Це свідчить про стійкий інтерес студентів до різних технологій e-learning. Так, у порівнянні з 2009 р. кількість користувачів системи у 2012 р. зросла більш ніж у 3 рази. Також було відзначено, що студенти стали більш ефективно використовувати інтерактивні технології та інструменти e-learning під час навчання.

Успішного розвитку зазнали вебінари, під якими у даному випадку розумілися онлайн-заняття — семінари, лекції, презентації. У грудні 2010 р. загальна кількість звертань до вебінарів кафедри склала 1000, із зареєстрованими 60 викладачами і студентами, з яких 30 брали активну участь у дискусіях.

Проведене у 2012 р. спільне опитування студентів ХНЕУ та НТУ «ХПІ» (спеціальності «Економіка підприємства» — 45 чол. та «Економічна кібернетика» — 24 чол.) виявили тенденції у розвитку технологій електронного та дистанційного електронного навчання. Студенти, які навчалися за спеціальністю «Економічна кібернетика» виявили високий ступінь ознайомлення з електронним навчанням, маючи досвід такої академічної взаємодії за 10–12 дисциплінами. В цілому, серед опитаних 38% студентів користувалися дистанційними засобами електронної освіти лише при тестуваннях (що було обов'язковою вимогою при атестації за курсом); 34% користувалися цими засобами регулярно при підготовці до занять. Порівняння результатів частоти використання електронних засобів у цілому та за окремими інструментами показало, що більшість студентів розглядали їх лише як додаткове джерело інформації, яке замінює її традиційну паперову форму (бібліотека) та як обов'язковий засіб тестування. Інструмент «завдання» використовували трохи більше 40% студентів, переважно зі спеціальності «Економічна кібернетика». Інструмент спілкування «чат» зацікавив лише одного студента, навичка обговорювати навчальні проблеми або завдання у віддаленому режимі у студентів не виробилася — як щодо однокурсників, так і щодо спілкування з викладачами. Особлива популярність літератури, зміст якої буквально відповідає програмі дисципліни (конспекти лекцій та методичні рекомендації), мав викликати настороженість щодо можливого негативного впливу, деградації у учнів базових навичок із самостійного навчання.

Подальшим розвитком освітнього порталу кафедри є його інтеграція з інформаційним порталом інтернет-конференцій, що використовується для проведення відеоконференцій з сучасних проблем моделювання соціально-економічних процесів. Розроблена інтегрована платформа дозволяє науковцям працювати в режимі відкритого доступу, здійснювати моніторинг та актуалізувати проекти з найбільш актуальних напрямів дослідження, значно розширює географію учасників, які представляють різні наукові школи та організації, полегшує процеси координації їх діяльності. Так, за результатами VII Міжнародної науково-практичної конференції, яка проходила в режимі інтернет-конференції з 2 до 10 квітня 2015 року, кількість зареєстрованих звертань склала 4000 від науковців понад 40 ВНЗ України, Російської Федерації, Польщі, Болгарії, Словенії, США.

У рамках прийнятої концепції інформатизації та вдосконалення інтегрованих інформаційних порталів викладачами кафедри сумісно з відділом забезпечення

якості освіти та інноваційного розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця здійснюється робота з ініціювання проектів з реалізації навчальних дисциплін на платформах, які підтримують технологію Web 3.0. Інтернет-ресурси другого покоління дозволяють реалізовувати багато сучасних технологій навчання завдяки доступності, простоті використання, можливості організації спільної діяльності. Однак слабкістю використання цих технологій є ризики формування слабо відфільтрованого контенту, який призводить до заміни істинної інформації. У технологіях Web 3.0 акцент ставиться на формуванні високоякісного контенту. Нині здійснюється робота над проектом конвертації контенту ПНС інформаційного порталу ХНЕУ ім. С. Кузнеця в формат онлайн-курсів з підтримкою технологій Web 3.0. Ще одним напрямком є формування циклу відеолекцій з дисциплін. Зокрема, одним із пілотних проектів є відеолекції з дисципліни «Моделювання бізнес-процесів» (кафедра економічної кібернетики).

Для ефективного управління самостійною роботою студентів в університеті працює сайт персональних навчальних систем (ПНС) у комп'ютерній мережі університету. На початок 2015/2016 навчального року 87% дисциплін нормативного циклу та 78% дисциплін вибіркового циклу були забезпечені ПНС. Кілька років поспіль згідно з планом практики «Університетська освіта» з усіма студентами I курсу кафедрою інформатики та комп'ютерної техніки проводяться заняття за системою електронного навчання Moodle, що створює підґрунтя для використання сайта ПНС протягом усього періоду навчання. Методичний відділ постійно спільно з відділом забезпечення якості освіти та інноваційного розвитку проводить моніторинг якості персональних навчальних систем, анкетування студентів і викладачів як користувачів ПНС, круглі столи з обговорення проблем та перспектив управління самостійною роботою студентів на основі ПНС.

Інформаційний портал університету успішно використовується для формування індивідуальної траєкторії навчання студентів при реалізації вибіркової складової освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів, магістрів вибору «майнор», «маг-майнор». Сутність «майнору», «маг-майнору» полягає у вільному виборі студентами навчальних дисциплін таких напрямів, які відображають їх інтереси, вподобання та плани на майбутнє працевлаштування, формують певні компетентності, що дозволять розширити їх професійну підготовку в нетрадиційних напрямках і таким чином підвищити конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Реалізації принципів особистісно-орієнтованого навчання, оновлення змісту освіти відповідно до потреб ринку праці; впровадження діяльнісного, контекстного навчання потребує застосування проблемних методів, активних та інтерактивних форм і технологій навчання. Однією з таких технологій є міжфакультетський турнір з управління економічними процесами на підприємстві та в ринковому середовищі на базі бізнес-симуляції ViAL+, яка повністю відтворює ринкове середовище з живою конкуренцією. Цей турнір проводиться університетом щорічно спільно з Компанією інтелектуальних технологій (м. Київ). Зокрема, в 2015 році 18 команд-учасниць (по 3 команди від кожного факультету) отримали в повне управління віртуальні компанії та спробували досягти власних встановлених

стратегічних цілей і випробували на ефективність різні тактичні прийоми з управління підприємством у конкурентному ринковому середовищі.

Системність впровадження інформаційних технологій забезпечується охопленням як основних, так і допоміжних бізнес-процесів.

У 2012 році було започатковано проект інституційного репозитарію університету, розроблено Положення про репозитарій ХНЕУ ім. С. Кузнеця та узгоджено з юридичним відділом питання авторського права. Електронний масив документів у репозитарії постійно зростає, поповнюється. Доступ до електронних ресурсів бібліотеки надається як зовнішнім користувачам через web-сайт, так і користувачам локальної мережі через портал університету. Особлива увага приділяється змісту сайту бібліотеки. На сайті бібліотеки можна ознайомитися зі структурою бібліотеки, режимом роботи, розташуванням читальних залів і абонементів; здійснити пошук літератури в електронному каталозі, а за необхідності — замовити літературу на свій абонемент; ознайомитися з новими надходженнями до бібліотеки; переглянути свою читацьку електронну картку; поставити запитання черговому бібліографу; ознайомитися з літературою інформаційних центрів; визначити код УДК; ознайомитися з віртуальними виставками. Через сайт бібліотеки можна вийти на бази даних повнотекстових документів у відкритому доступі.

Розвиток корпоративної інформаційної системи для автоматизації та оптимізації управління підсистемами функціонування та розвитку університету здійснюється в контексті систем забезпечення навчального процесу, планування навчального навантаження викладачів, формування розкладу занять, управління контингентом студентів, контролю успішності навчання, управління прийомною кампанією. Розроблена система планування розкладу занять враховує навчальні плани підготовки бакалаврів та магістрів, навантаження викладів на різних факультетах, вимоги до навчального процесу та дозволяє оптимізувати використання аудиторного фонду. Система планування навчального навантаження дає можливість отримати оперативну інформацію щодо ставок, кадрового складу, розподілу навчального навантаження за викладачами, здійснювати контроль навчального процесу та ін.

Значна увага приділяється розвитку інформаційної системи управління якістю, яка забезпечує стратегію розвитку університету. Факультетом економічної інформатики організовано та завершено пілотний проект з планування, моніторингу, самооцінки діяльності та розвитку вищого навчального закладу. Завданнями пілотного проекту стали узгодження стратегічного й тактичного планування результатів діяльності та розвитку кафедри, факультету, університету; узгодження управління та самоуправління на рівнях кафедри, факультету, університету; узгодження форм планування та звітності кафедри за результатами роботи відповідно до основних напрямів діяльності; запровадження моніторингових процедур на основі застосування кваліметрії; використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності. У ході пілотного проекту підготовлено форми для стратегічного та поточного планування структурних підрозділів (факультетів, кафедр); оновлено форми обліку системи показників діяльності та розвитку університету за напрямами діяльності; проведено апробацію заповнення форм планування,

моніторингу, самооцінки діяльності кафедр (на базі кафедри економічної кібернетики); уточнено форми обліку показників діяльності за напрямками роботи; апробовано здійснення самооцінки діяльності кафедр за напрямками діяльності на основі форми плану-моніторингу діяльності кафедри; підготовлено проект Положення про стратегічне планування, моніторинг і самооцінку діяльності та розвитку університету. З метою кількісного оцінювання науково-педагогічної діяльності викладачів університету використовується система «Рейтинг», яка дозволяє отримати оперативну інформацію про рівень видавничої активності, результати наукової, методичної, організаційної діяльності викладачів. Таким чином, концепція інформатизації університету передбачає розвиток корпоративної інформаційної системи, насамперед у контексті розвитку системи аналізу, прогнозування та ситуаційного моделювання управління процесами та ресурсами університету.

Запровадження технологій дистанційного навчання та тенденція щодо збільшення питомої ваги самостійної роботи студентів стимулювали інтерес до використання персональних навчальних систем (ПНС). ПНС розглядалися як інструмент впровадження навчальних планів нового покоління, у яких передбачалося кардинальне збільшення годин, які відводяться для самостійної роботи студентів за кожною дисципліною.

Для організації самостійної роботи студентів із використанням дистанційних технологій в університеті було створено єдину систему інтерфейсу для викладача — розробника ПНС, і для користувача — студента, на основі віртуального навчального середовища Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment — модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище). Університетський портал системи електронного дистанційного навчання було введено в експлуатацію у 2009 році. В тому ж році почав діяти розроблений кафедрою інформатики і комп'ютерної техніки сайт системи електронного навчання — www.ikt.hneu.edu.ua, сайт дистанційного навчання для школярів Харкова — www.ikt2school.ksue.edu.ua та сайт для організації навчального процесу в навчально-консультаційних пунктах ХНЕУ ім. С. Кузнеця, надання допомоги студентам-заочникам та іноземним студентам в освоєнні навчальних дисциплін та забезпеченні їх навчально-методичною літературою — www.iktzdkhneu.edu.ua. Було забезпечено технічну платформу для широкого використання інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі, що суттєво прискорило процес поширення їх використання викладачами і студентами та поліпшило комунікацію сторін у процесі викладання.

У січні-лютому 2010 року робочою групою з упровадження ПНС було розроблено концепцію розвитку персональних навчальних систем, були визначені загальні вимоги до них, остаточно визначені єдина структура та комплекс програмного забезпечення. Протягом 2010–2015 років було проведено перепідготовку 632 науково-педагогічних працівників із 33 кафедр, понад 214 викладачів отримали сертифікати про підвищення кваліфікації після захисту випускних робіт.

Станом на 1 листопада 2015 р. на сайті ПНС було зареєстровано 13 670 викладачів та студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Викладачами з 34 кафедр університету було створено 1614 електронних навчальних курсів, які повністю розроблені

та працюють. Згідно з планом навчальної практики «Університетська освіта» з усіма студентами I курсу із 2011/2012 навчального року почали проводитися заняття із використання системи електронного навчання Moodle.

Разом із сайтом дистанційного навчання ХНЕУ ім. С. Кузнеця був створений сайт дистанційного навчання ХНЕУ ім. С. Кузнеця для школярів — <http://www.ikt2school.hneu.edu.ua>. Для середніх освітніх закладів міста протягом 2009–2015 років було здійснено перепідготовку 1016 вчителів із 188 шкіл, ліцеїв, гімназій з 9 районів Харкова в рамках виконання спільної програми ХНЕУ та управління освіти Департаменту з гуманітарних питань Харківської міської ради «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті м. Харкова на 2009–2016 рр.», спрямованої на розбудову системи дистанційного навчання для вчителів та закладів освіти міста. Також проводиться робота щодо вирішення проблем розвитку освіти в середніх навчальних закладах Харківської області. Так, окремо у 2015 році був укладений договір про співробітництво у сфері освіти між ХНЕУ ім. С. Кузнеця та Зміївським ліцеєм №1 імені двічі Героя Радянського Союзу З.К. Слюсаренка і Зміївською ЗОШ I–III ст. №2 Зміївської районної ради Харківської області. У результаті виконання програми було апробовано навчально-методичне забезпечення дисциплін шкільної програми, побудоване в системі дистанційного навчання Moodle на сайті дистанційного навчання ХНЕУ ім. С. Кузнеця для школярів.

До розвитку дистанційної освіти для школярів було залучено також школи Сумської області. У 2015 році був укладений договір між Департаментом освіти і науки Сумської обласної держадміністрації та ХНЕУ ім. С. Кузнеця щодо прийняття рішення про співпрацю над вирішенням проблем розвитку освіти в Сумській області. Також окремо був укладений договір з відділом освіти Тростянецької районної державної адміністрації, який передбачає створення системи професійної орієнтації молоді та об'єднання зусиль педагогічних колективів ХНЕУ ім. С. Кузнеця та середніх навчальних закладів Тростянецького району. Спеціально для них був створений сайт персональних навчальних систем для Сумської області — <http://www.iktsumy.hneu.edu.ua>.

Для зручності використання ПНС спеціально для іноземних студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця у жовтні 2015 року був створений сайт дистанційної освіти для іноземних студентів — <http://www.studyfsf.hneu.edu.ua>. Станом на 1 листопада кількість користувачів сайта склала 66 викладачів і студентів. Викладачами університету вже створено 78 електронних навчальних курсів, інші знаходяться на стадії розробки.

Проведений у травні 2012 року моніторинг якості персональних навчальних систем виявив досить типові проблеми у функціонуванні ПНС університету, сутність яких зводилася до суттєвого недовикористання викладачами технічних можливостей навчального середовища Moodle або навіть свідчила про незрозуміння таких можливостей.

Дійсно, середовище Moodle у своєму розвитку являло собою не лише засіб розміщення в Інтернеті електронних дублікатів паперових версій навчальної літератури, а було розвиненою системою управління навчанням (LMS — Learning Management System). Як і інші сучасні системи управління навчанням, середовище

Moodle має багато компонентів, ще більше налаштувань та створює передумови для забезпечення найрізноманітніших навчальних завдань і форм навчальної роботи, будучи фактично універсальним. Без продуманого структурування та налаштування курсів викладачем їх ефективність для самостійної роботи студентів може бути низькою. Самі мережеві технології доступу, системи управління навчанням, навчальні портали, електронні бібліотеки та інші сучасні компоненти електронного навчання не мають значної ефективності для самостійної роботи, коли вони наповнюються старими форматами навчального матеріалу. Якщо навчальні ресурси з дидактичних, методичних та технічних питань не відрізняються від матеріалу доінформатизаційної епохи нічим, окрім типу носія інформації, і не враховують широких технічних можливостей сучасних інформаційних технологій, за винятком дистанційного доступу, їх ефективність порівняно з теоретично можливою є досить низькою. Це особливо актуально для самостійної роботи, яка є найскладнішою складовою навчального процесу.

У жовтні-листопаді 2013 року було запроваджено моніторинг щодо наявності, структурування та наповнення ПНС. Бали за розвиток ПНС було вперше зараховано до рейтингової системи успішності викладачів університету у 2013 році. Так, у 2015 році найбільш якісними та наповненими електронними навчальними курсами були визначені курси кафедри статистики та економічного прогнозування. Також лідерами було визнано кафедри вищої математики та економіко-математичних методів, міжнародної економіки та менеджменту ЗЕД, контролю і аудиту.

Анкетування студентів і викладачів щодо використання ПНС, круглі столи з обговорення проблем та перспектив управління самостійною роботою студентів на основі ПНС, курси підвищення кваліфікації щодо використання ПНС у навчальному процесі сприяли якісним зрушенням щодо ролі технологій LMS у навчальному процесі університету.

Для подальшого розвитку можливостей ПНС було розпочато використання інтегрованих елементів із зовнішніх до середовища Moodle додатків за стандартом SCORM. В університеті базовим середовищем для створення мультимедійних інтерактивних навчальних матеріалів було обрано середовище Adobe Captivate — проекти, що виконані в цій програмі, є сумісними з LMS Moodle у разі публікації за стандартом SCORM. Широко застосовуються викладачами університету й інші доступні програми для створення різних навчальних матеріалів на допомогу самостійній роботі студентів. Наприклад, відеолекції в Camtasia Studio, які також розміщуються в ПНС, дозволяють прослухати лекцію дистанційно. Особливо відчутним такий додаток є для студентів заочного факультету, які знаходяться в інших містах і лекційні аудиторні заняття для яких проводяться за допомогою дистанційних технологій. Мультимедійні інтерактивні видання (підручники, навчальні посібники, практикуми та ін., розміщені в електронних ресурсах бібліотеки, теж можуть бути розміщені в ПНС як у режимі незалежного файлу для перегляду чи скачування, так і у вбудованому режимі, коли результати виконання різних інтерактивних завдань у цих виданнях будуть враховуватися в сумарній оцінці з дисципліни.

Постійно проводяться опитування студентів та викладачів щодо поліпшення умов навчання у ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Для автоматизації анкетування студентів

та викладачів ХНЕУ ім. С. Кузнеця був розроблений сайт сектора персональних навчальних систем — www.iktrd.hneu.edu.ua. За період існування сайту було проведено 20 різних анкетувань студентів і викладачів. На сайті розміщено 14 анкет у вільному доступі: 1. Анкета випускників; 2. Анкета абітурієнтів; 3. Вхідне тестування; 4. Вхідне тестування: загальний шкільний тест; 5. Анкетування з ГПК; 6. Анкета «Картка випускника»; 7. Анкета магістерська; 8. Анкета «Викладач очима студентів»; 9. Анкета «Профорієнтація»; 10. Анкета «Соціотип»; 11. Анкета «Літня школа. Вхідне анкетування»; 12. Анкета «Літня школа. Вихідне анкетування»; 13. Соціологічна анкета (реорганізація навчального процесу очима студента); 14. Опитування студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця (про якість освіти в університеті).

В опитуванні щодо якості розробки та використання в навчальному процесі персональних навчальних систем у 2015 році взяли участь 2036 українських студентів, 257 іноземних студентів та 297 викладачів. Аналіз результатів показав збільшення задоволеності користувачів і розробників ПНС щодо використання електронних курсів та позитивну динаміку інтенсивності користування сайтом ПНС, кількості та якості розроблених електронних курсів.

У травні 2015 року було проведено анкетування «Забезпечення якості освітнього процесу» щодо задоволеності студентами якістю освіти в ХНЕУ ім. С. Кузнеця та анкетування «Вибір магістерської програми» щодо планів подальшого навчання та формування свого індивідуального плану з вибіркових навчальних дисциплін університетського пулу. Близько 400 студентів випускних курсів пройшли анкетування та тим самим допомогли університету прийняти управлінські рішення щодо поліпшення умов навчання.

Іншою формою використання сучасних електронних і комп'ютерних технологій у навчальному процесі є мультимедійні підручники. Їх розширені можливості щодо засобів репрезентації навчального контенту та введення елементів інтерактивності визначаються як перспективні та такі, які можуть суттєвим чином допомогти студентам в опануванні навчального матеріалу з використанням популярних електронних пристроїв та носіїв інформації.

Перший електронний підручник було презентовано 13 грудня 2010 року творчим колективом професорів і викладачів ХНЕУ ім. С. Кузнеця (Л.М. Малярець, Є.В. Рєзнік, В.П. Степанов). Було запропоновано сучасний контент з навчальної дисципліни «Економіко-математичне модулювання». На початку 2015 року було випущено два мультимедійних інтерактивних видання комбінованого використання «Інформатика. Навчальний посібник» та «Інформатика. Учебное пособие» за редакцією В.П. Степанова.

З жовтня 2015 року сектором персональних навчальних систем розпочато роботу над створенням мультимедійних інтерактивних видань нового типу з можливістю завантаження та використання документів різних форматів у програмному забезпеченні AutoPlay Media Studio 8 та технологію розробки електронних навчальних підручників і посібників в середовищі Flip PDF Professional.

З метою модернізації навчально-методичного забезпечення в умовах переходу від традиційних до інформаційно-комунікаційних технологій навчання з вересня 2011 р. розпочала діяти робоча група зі створення електронних підручників

за допомогою стандартного програмного забезпечення Adobe Captivate, яке було прийняте у ХНЕУ як базове. Керівником групи став В.М. Анохін. Групою були розроблені «Вимоги та рекомендації щодо створення електронного підручника, електронного навчального посібника у ХНЕУ». Основними вимогами є обов'язкова наявність інтерактивності, мультимедійності, адаптивності та чітке структурування матеріалу. Робочою групою був запропонований діючий зразок електронного мультимедійного інтерактивного підручника — частина підручника «Економіка підприємства» (автори М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха).

У 2011/2012 навчальному році 26 викладачів із 23 кафедр пройшли підготовку з педагогічного дизайну та технології створення мультимедійних електронних навчальних видань у середовищі Adobe Captivate на базі Центру післядипломної освіти ХНЕУ. Більшість з них розпочали роботу над створенням електронних видань. Наступного навчального року навчання проходили 27 викладачів із 14 кафедр. Методичний відділ розробив на замовлення кафедр дизайн інтерфейсу серії «Електронний підручник ХНЕУ», а також проводить консультування професорсько-викладацького складу з технічних питань створення електронних видань. У методичному відділі продовжуються дослідження щодо вдосконалення методики створення елементів інтерактивності та адаптивності в електронних виданнях (загальну схему процесу підготовки та випуску електронного навчального видання у ХНЕУ ім. С. Кузнеця наведено на рис. 4.4).

Слід зазначити, що за новою Методикою кількісної оцінки науково-педагогічної діяльності викладачів університету, що була затверджена на конференції трудового колективу у березні 2012 р., на наступні 3–5 років акцент мав бути зроблений на підготовці електронних підручників та ПНС. Це, зокрема, означало, що найбільшу рейтингову оцінку мало отримувати створення висококreatивної та високоіміджевої продукції, яка має не тільки вузькогалузеве, але й міжгалузеве значення. Крім того, це передбачало високий рівень підготовки автора у сфері володіння програмними платформами та спрямованість підручника на компетентнісний підхід у навчанні.

У 2013/2014 навчальному році до плану видання навчальної літератури було введено розділ «Електронна навчальна література». На 2014 та 2015 видавничі роки було заплановано видання 26-ти електронних підручників та електронних навчальних посібників. З'явилася можливість формування у планах видання розділу з електронної навчальної літератури, оскільки в університеті з 2013 року створені та запрацювали всі складові системи випуску власними силами електронних мультимедійних інтерактивних адаптивних навчальних видань, яка є унікальною на теренах України. Про це свідчить і те, що подані до Міністерства освіти і науки України для отримання відповідних грифів п'ять перших підручників ХНЕУ ім. С. Кузнеця, які вже отримали позитивні експертні висновки та пройшли необхідні комісії, стали першими серед підручників для української вищої школи.

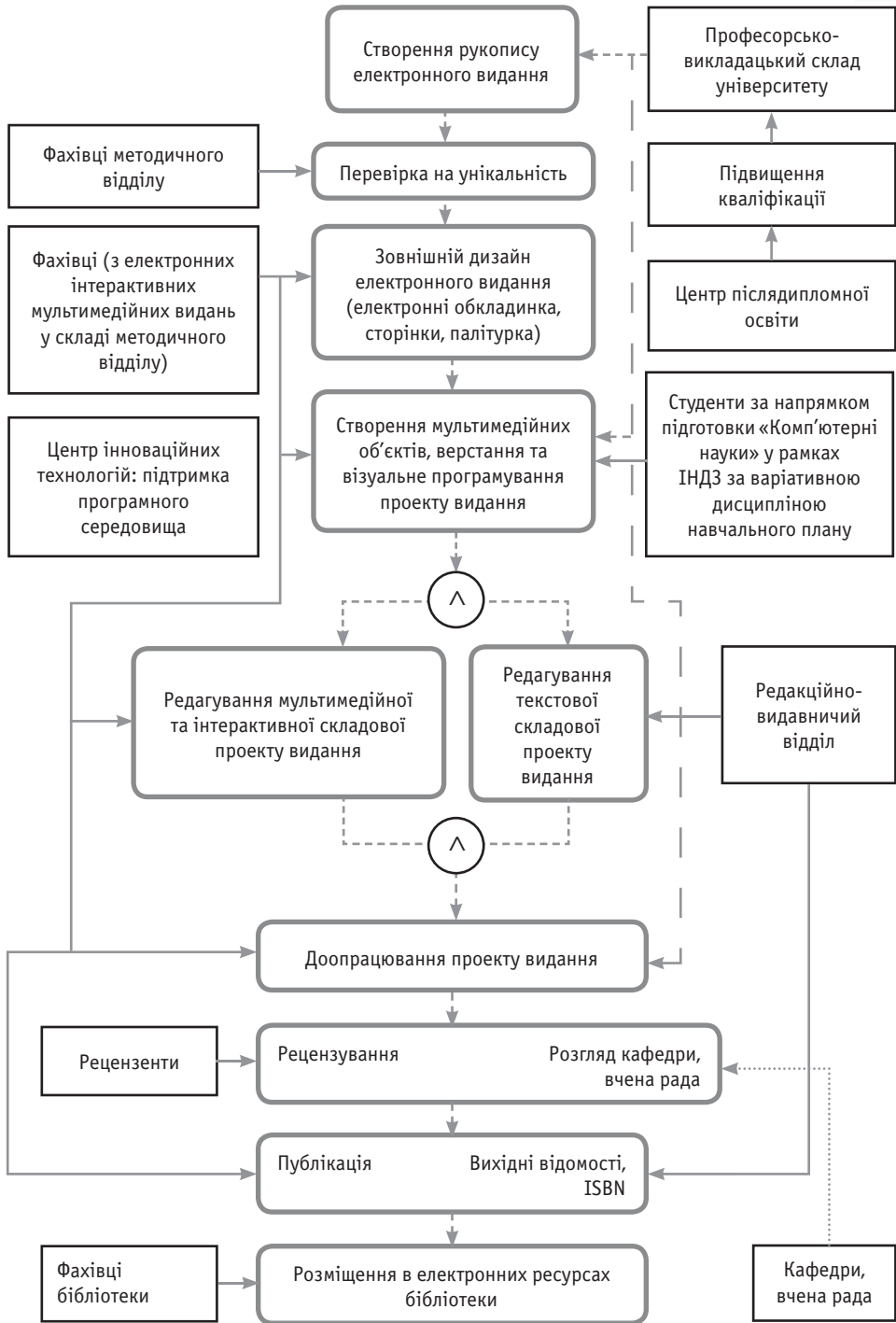

Рис. 4.4. Процес підготовки та випуску електронного навчального видання

У 2015 р. усі електронні видання були розміщені для online-доступу в електронних ресурсах бібліотеки університету, а інформація про них анонсована на корпоративному сайті. Для спрощення пошуку читачами необхідної електронної навчальної літератури було задіяно відеокаталог.

Електронні мультимедійні ХНЕУ ім. С. Кузнеця пройшли тестову процедуру. У квітні 2014 р. було створено комісію під головуванням доктора екон. наук, професора О.І. Пушкаря, яка організувала проведення тестування електронних мультимедійних інтерактивних видань із залученням студентів як тестерів. Розроблені конкретні пропозиції висвітлили напрями подальшого вдосконалення електронних мультимедійних видань.

Загальна динаміка у створенні мультимедійних підручників характеризується такими цифрами: у 2014 році було видано 7 електронних підручників, а в 2015 році — 4; ще 6 посібників перебувають у стадії публікації.

В університеті було перерозподілено акценти із видання паперових друкованих підручників і навчальних посібників, які не користуються попитом у студентів, і розширення друку яких є неефективним ані академічно, ані економічно, на створення мультимедійного освітнього контенту.

Безперечно, головною ланкою у процесі випуску електронних навчальних видань та підготовки електронних матеріалів до персональних навчальних систем є кафедри та їх викладачі, які викладають академічні дисципліни. На кінець 2013/2014 навчального року підготовку у рамках підвищення кваліфікації викладачів за напрямом «Технології створення електронних навчальних видань» пройшли вже 59 викладачів, які підтвердили кваліфікацію відповідною кваліфікаційною роботою та отримали свідоцтво. 20 викладачів були включені до плану підвищення кваліфікації за цим напрямом на 2014/2015 навчальний рік.

Важливою складовою налагодженої системи підготовки електронних навчальних видань є методичний відділ, фахівці якого надають консультаційну, організаційну, методичну та технічну допомогу кафедрам щодо успішного виконання плану електронних видань, підготовки сучасних електронних навчальних матеріалів для персональних навчальних систем, безпосередньо виконують роботи на допомогу кафедрам з окремих складних частин електронних видань, а також виконують контрольні та наглядові функції. Крім того, фахівці методичного відділу виконують вхідну перевірку рукопису на унікальність, а з редакційних питань співпрацюють з редакційно-видавничим відділом. У методичному відділі виконується не тільки завдання забезпечення поточних планів із впровадження електронних технологій у навчання, а й робота на перспективу з викладачами, які тільки планують свою видавничу діяльність в електронному вигляді, та наукова робота щодо вдосконалення відповідних методів у сфері електронного видавництва, реалізації ефективних дидактичних прийомів в електронному виданні, удосконалення відповідного програмного забезпечення. Важливою частиною роботи методичного відділу є також підготовка необхідної супровідної документальної бази з цих питань для розробок університету. Зараз готується збірник методичних матеріалів з питань підготовки та випуску електронних навчальних видань у ХНЕУ ім. С. Кузнеця, у складі якого будуть як раніше розроблені документи, так і необхідні нові.

У методичному відділі з цих питань вже розроблені і впроваджені «Вимоги та рекомендації щодо створення електронного підручника, електронного навчального посібника у ХНЕУ ім. С. Кузнеця», необхідні пункти до «Методики кількісної оцінки науково-педагогічної діяльності викладачів університету», до «Норм часу для планування й обліку методичної роботи педагогічних та науково-педагогічних працівників», внесені зміни до типового контракту між ХНЕУ ім. С. Кузнеця і науковими та науково-педагогічними працівниками, спільно з Центром освітніх інноваційних технологій розроблено «Положення про персональні навчальні системи ХНЕУ ім. С. Кузнеця». Розроблено й інші методичні матеріали, наприклад «Методичні рекомендації щодо структурування інформації рукопису в текстовому редакторі для подальшого верстання електронного видання». До збірника також увійдуть документи стосовно загальних вимог та рекомендацій щодо інших типів навчальних видань і «Положення про порядок випуску електронних навчальних видань від підготовки рукопису до впровадження у навчальний процес», які зараз розробляються.

Суттєвою допомогою кафедрам стало поєднання теоретичного навчання студентів з дисципліни «Інформаційні технології в освіті» відповідно до робочої програми навчальної дисципліни з практичним виконанням ними реальних завдань щодо інтерактивних мультимедійних елементів реальних підручників, які створюються в університеті.

Зрештою, важливою складовою роботи зі створення мультимедійних підручників є технічне забезпечення як відповідними комп'ютерними програмами, так і відповідними комп'ютерами, апаратурою звукозапису та приміщенням для нього, кількість та якість якого на даному етапі вже забезпечують функціонування системи випуску електронних навчальних видань у ХНЕУ ім. С. Кузнеця. У планах — створення відеостудії, де буде можливо також готувати якісну авторську відеоінформацію для електронних видань.

Вимоги і можливості, які створює інформатизація у вищій освіті, є викликом і для наукової бібліотеки, яка традиційно є однією з центральних інституцій у рамках академічної діяльності університетів. Поширення інформаційних технологій знижує затребуваність традиційних друкованих видань. Навпаки, спостерігається інтерес до електронних видань та технологій пошуку та обробки інформації. Подібна ситуація є своєрідним викликом бібліотеці з її традиційними організаційними формами та прийомами роботи. Виникає проблема пошуку нового місця бібліотеки в академічному житті. Світовий досвід вказує на чотири напрями таких змін: створення електронних каталогів; розвиток спеціалізованих банків та баз даних та розширених засобів пошуку інформації; підвищення ролі бібліотеки як платформи для проведення різноманітних культурних і громадських заходів; надання користувачам розширеного переліку бібліографічних та навчальних послуг.

За станом на 2010–2015 рр. Науково-технічна бібліотека ХНЕУ ім. С. Кузнеця має у своєму розпорядженні мережу, що об'єднує 111 комп'ютерів. У читальних залах бібліотеки користувачі мають змогу скористатись вільним доступом до мережі Wi-Fi. З моменту встановлення бібліотечної програми УФД/Бібліотека (у березні 2003 року) всі нові надходження літератури в бібліотеку заносяться до електронного

каталога, який за станом на 2015 р. містив 158 957 записів. На сьогодні бібліотечний фонд налічує 822 857 томів. Постійно ведеться робота з картотекою книгозабезпеченості в електронному вигляді. За допомогою створених згідно з навчальними планами тематичних каталогів «Дисципліни» і «Тематико-типологічний план» проводиться аналіз забезпеченості дисциплін, що викладаються в університеті, необхідною літературою. Процес каталогізації автоматизовано для всіх видів документів. На сьогодні електронний каталог бібліотеки налічує 5 384 рубрики за основними тематичними розділами: економіка, право, політологія, мовознавство, освіта та ін. У бібліотеці створено й постійно поповнюються такі бази даних: нових надходжень за 2003–2015 роки; статей з періодичних видань; дисертацій і авторефератів; документів на електронних носіях; повнотекстових документів; читачів; мультимедійних видань.

В усіх читальних залах працює система комплексного інформаційно-правового забезпечення «ЛІГА-ЗАКОН» та відкрито доступ до всесвітньої мережі Інтернет. Було відкрито доступ до бази повнотекстових документів у локальній мережі університету. Проводилося формування та розвиток електронної бібліотеки, яка включає колекції повних текстів навчальних посібників, повних текстів методичних рекомендацій, електронних аналогів друкованих видань, виданих у ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Користувачам бібліотеки було відкрито тестовий доступ до інформаційної системи Passport GMID (Global Market Information Database) з будь-якого комп'ютера корпоративної мережі університету. Продуктами цієї компанії є інформаційна система — Глобальна база даних ринкової інформації Passport GMID (Global Market Information Database). У бібліотеці було відкрито доступ до повнотекстової бази даних POLPRED.com, де можна здійснити перегляд преси та аналітики російською мовою (www.POLPRED.com). Було відкрито доступ до електронних наукових публікацій у системі URAN.

Користувачі бібліотеки мають можливість доступу до електронної версії журналу «Економіка України». Через сайт бібліотеки ХНЕУ ім. С. Кузнеця користувачам надається послуга — доступ до журналів ВІНІТІ в електронній формі на CD в кількості 7 назв: «Методи менеджмента и качества», «Экономические аспекты организации и техники систем управления», «Финансы. Банки. Страхование», «Психология», «Организация управления», «Мировая экономика. Социально-экономическое развитие стран мира», «Методы управления экономикой».

Основний акцент у своїй роботі бібліотека робить на якості обслуговування, на розвитку взаємодії між користувачем (споживачем послуг) і бібліотекою з використанням нових методів бібліотечної роботи та інформаційних технологій.

У бібліотеці існує можливість електронного замовлення документів. Також користувачі мають можливість перегляду своєї картки в електронному вигляді. Надається електронна послуга: запит бібліографу — «віртуальний бібліограф». До виконання приймаються запити про наявність у фондах бібліотеки конкретного видання, законодавчих нормативних актів міністерств та відомств України; фактографічні запити, що містять фактичні відомості й дані щодо конкретних фактів, подій, персоналій; тематичні запити (підбір літератури за конкретною темою —

до 10 назв); запити про уточнення бібліографічних даних видання. Скористатися послугою можна з будь-якого комп'ютера, що має доступ до мережі Інтернет.

З 2014 року в науково-технічній бібліотеці Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця можна проіндексувати документи за таблицями Універсальної десяткової класифікації (УДК), звернувшись до сайту бібліотеки в Інтернеті. Зайшовши у меню «Послуги» — «Визначення кодів УДК» користувачі потрапляють до форми індексування за допомогою пароля — номера читацького квитка. Надавши відомості: автор, назва документа, коротка анотація, дата подання, — користувач отримує відповідь протягом найближчого часу: від 20 хвилин до 3 днів. Термін виконання залежить від різних причин, але систематизатори прагнуть виконати запит якнайшвидше. Це сучасна форма обслуговування користувачів. Не виходячи з помешкання, можна отримати потрібну інформацію. Протягом 2015 року за цим способом було заіндексовано 263 назви документів.

Сайт бібліотеки постійно оновлюється. Щомісяця виставляється інформація про події в бібліотеці. У 2014/2015 навчальному році особлива увага приділялася культурно-масовій роботі. Було проведено зустріч із читачами «Культурна хвиля бібліотеки ХНЕУ ім. С. Кузнеця», святкування Міжнародного дня музеїв, Дня пам'яток історії та культури, захід «Любов усе переможе», бібліотечні вечорниці.

На базі науково-технічної бібліотеки університету діє Центр інноваційних знань Світового банку в Україні. Бібліотека проводить опрацювання документів, що видані та надіслані до Центру інноваційних знань Світовим банком. Послуги Центру інноваційних знань Світового банку в Україні безкоштовні. Загальна кількість публікацій, що є доступними для відвідувачів, складає 460 примірників.

З квітня 2009 року на базі НТБ ХНЕУ ім. С. Кузнеця діє Інформаційний центр Європейського Союзу. Діяльність Інформаційного центру Європейського Союзу спрямована на розповсюдження інформації про Європейський Союз і його політику; надання допомоги університетам і дослідницьким центрам в навчанні студентів і проведенні дослідницької роботи з питань європейської інтеграції; сприяння участі студентів у дебатах з європейських питань.

Інформаційний центр Європейського Союзу в нашому університеті постійно поповнюється публікаціями і матеріалами офіційних установ Європейського Союзу, а також періодичними виданнями, журналами ЄС та іншими матеріалами, які стосуються діяльності ЄС. Користуватися матеріалами центру можуть усі бажаючі безкоштовно. До послуг користувачів — 602 документи.

Використання Інтернету дає можливість розширити доступ до наукових ресурсів університету як студентам та викладачам ХНЕУ ім. С. Кузнеця, так і ширшій інтернет-аудиторії. Функції академічного електронного архіву виконує інституційний репозитарій на програмній платформі Dspace, відкритий доступ до якого представлений на корпоративному сайті університету та сайті бібліотеки. Проект зі створення репозитарію було започатковано 2012 р. Електронний масив документів у репозитарії постійно зростає, поповнюючись широким переліком наукових видань та матеріалів. За станом на 2014/2015 навчальний рік у ньому були представлені 5 084 записи статей; 959 найменувань методичних рекомендацій; 153 автореферати дисертацій; 93 позиції матеріалів конференцій; 108 навчальних

посібників; 8 збірників наукових робіт студентів; 2 511 дипломних магістерських робіт; 9 звітів про наукові дослідження; 57 монографій; 5 наукових видань. Документи додаються до архіву мовою оригіналу, дані про авторів, назва, ключові слова, анотація — трьома мовами: українською, російською та англійською.

У 2014 році було розпочато формування єдиної електронної бази дипломних робіт (проектів) освітніх ступенів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» з метою забезпечення можливості перевірки на плагіат усіх робіт у рамках попереднього контролю. База щорічно поповнюється, на 10 липня 2015 р. кількість внесених до неї дипломних робіт (проектів) складала 3 172.

Суттєвим чином підвищує ступінь академічної комунікації та ефективність взаємодії викладачів ХНЕУ ім. С. Кузнеця з національним та світовим науковим середовищем створення спеціалізованих сайтів наукових видань університету: «Економіка розвитку», «Управління розвитком», «Бізнес Інформ». Сайти створюють зручний інтерфейс для авторів і читачів журналів; були сформовані і діють у відкритому доступі електронні архіви зі статтями, починаючи з 2010 року видання. Це забезпечує їх автоматичну індексацію пошуковими інтернет-машинами.

Одним із головних завдань роботи підрозділів університету стало переведення організації навчального процесу в автоматизовану форму, перевагами якої є можливість в оперативному режимі відстежувати в мережі Інтернет поточні зміни в розкладі занять та результати успішності студентів. Розклад занять став доступним у мережі Інтернет мінімум за місяць до початку семестру. Автоматичні алгоритми складання розкладу суттєвим чином спростили цю процедуру, вивільнивши робочий час та трудові ресурси. Результати успішності доводяться студентам деканатами через сайти факультетів. Будучи інтегрованими у єдину практику інформатизованого навчального процесу, упровадження персональних навчальних систем (ПНС) із застосуванням системи колективної оперативної підготовки контенту (КОПК), комп'ютерних журналів викладачів значно підвищують оперативність організаційної діяльності деканатів і кафедр та об'єктивність звітних даних.

Впровадження системи електронного обліку поточної успішності знань студентів на основі накопичувальної бально-рейтингової системи та із використанням технологічних карт не менш суттєвим чином збільшили можливості деканатів та навчально-методичних підрозділів щодо оперативного аналізу та управління навчальним процесом. З метою покращення інформованості студентів та їх батьків щодо поточної та підсумкової успішності, за умови забезпечення конфіденційності цієї інформації, планується введення до ладу персонального кабінету студента.

Комплексна інформатизація, яка у 2010–2015 рр. охопила провідні сфери діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця, має сприяти досягненню університетом стандартів, які асоціюються з поняттям інформаційного суспільства, та сприяти підвищенню його національної та світової конкурентоздатності у сферах науки та освіти.

Глава V.

Інтеграція

8 6 6 5 3 2 0 1 1 1

8 6 5 3 2 0

Інтеграція наукової та освітньої діяльності є тим принципом, який лежить у основі організації сучасної вищої освіти. Підготовка фахівця вищої кваліфікації потребує розвитку аналітичного мислення, креативності, навичок генерувати ідеї, виявляти творчий, нестандартний підхід у вирішенні проблем, які виникають у трудовій діяльності. Позиція університету у світовій науці фіксується у світових рейтингах та є визначальною щодо загальної позиції вищого навчального закладу у світовій «табелі о рангах». Отже, ступінь розвитку науки у вищому навчальному закладі є його провідною конкурентною перевагою.

Це є речами, які можуть здаватися очевидними, однак саме ця сфера є найбільш проблемною щодо становища українського університету. Тут перетинаються дві суперечливі тенденції, властиві Україні, з одного боку, та сучасному світу — з іншого. В Україні зберігаються залишки радянської практики розділу сфер науки та вищої освіти. За майже століття свого існування абсурдна ідея проведення організаційного розділення вищих навчальних закладів та науково-дослідних інститутів на дві слабо пов'язані одна з одною адміністративні системи, пустила глибоке коріння. Якщо вдуматися, довга череда радянських та пострадянських реформ у вищій освіті являє собою спробу побороти системні вади подібної організації. У вузах існувала проблема рівня підготовки кадрів вищої кваліфікації та недовикористовувався потенціал десятків тисяч вчених, чия наукова робота, як правило, зводилася до написання власної дисертації. У НДІ панувала чиновницька практика створення адміністративної структури під вирішення конкретної проблеми (у даному випадку наукової). Проблеми мали тенденцію змінюватися, адміністративні структури, навпаки, тяжіли до самодостатнього існування та розширення власної компетенції.

Кінець кінцем це призводить до ефекту замкненого кола у спробах домогтися прогресу у розвитку сучасної української науки. За існуючих у цій сфері пропорцій наближення її фінансування до формальних стандартів розвинених країн (до \$200 тис. на 1 дослідника у рік, проти \$8 тис. в Україні у 2010 р.) не сприятиме пропорційному збільшенню її ефективності та суспільно-економічній віддачі. Основна частина коштів буде витрачатися на покриття «постійних витрат», пов'язаних із утриманням неефективної радянської системи «спеціалізованої науки». Такими є загальні обриси проблеми, що існує у національному масштабі.

У США, які на сьогодні є беззаперечним світовим лідером у науковій та освітній сфері, діяльність вищої освіти та науки організована на протилежних засадах.

Самоврядний університет (поряд із численними науково-дослідними інституціями — урядовими лабораторіями із фундаментальних досліджень, дослідними установами корпорацій, незалежними науковими та експертними організаціями) є стрижнем системи, що базується на поєднанні освітньої та наукової діяльності. Конкурсне фінансування досліджень із актуальних напрямів науки та техніки, де університети виступають підрядниками, або краще сказати є організаційною платформою для дослідників-підрядників, робить систему вкрай гнучкою та економічно ефективною, так чи інакше залучаючи до дослідницької діяльності маси викладачів, дослідників, здобувачів докторських та магістерських ступенів, студентів. Замість какофонії переслідуючих місницькі інтереси бюрократичних структур діє злагоджений оркестр блискучих виконавців, готових відгукнутися на знак диригента, яким виступає фінансовий запит на реалізацію дослідницького проекту.

Звичайно, система організації науки та освіти у США потребує низки інституційних і організаційних передумов. Це практика конкурсного фінансування дослідних проектів з боку держави, цільових фондів та корпоративного сектора (мабуть, наявність ефективного замовника є ключовою ланкою даної системи); юридичні умови комерціалізації дослідницьких результатів; структурна перебудова дослідницької сфери, де вищий навчальний заклад виступає платформою для діяльності основної ланки НДР — дослідника-керівника і розпорядника проекту та очолюваної ним лабораторії; практики «дверей, що повертаються» — безперешкодної ротації фахівців між освітньою та науковою діяльністю тощо.

Наскільки ці умови можуть бути реалізовані у сучасній Україні? Адже і у розвинутих країнах під тиском збільшення контингентів учнів та стрімкого розширення освітньої мережі органічне поєднання наукової та освітньої діяльності є скоріше ідеалом, послідовно реалізованим у провідних навчальних закладах. Вітчизняною відповіддю на окреслені проблеми стала концепція так званого дослідницького університету. Так чи інакше, будучи формалізованим де-юре чи ні, розвиток дослідницької сфери ВНЗ на сьогодні є неодмінною умовою досягнення високого стандарту у навчанні та його визнання у світі. Практично це є умовою підготовки фахівця вищої кваліфікації. Як конкурентна перевага це забезпечує національний та міжнародний успіх університету.

У програмних засадах розвитку Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця було визначено забезпечення тісного взаємозв'язку між науковою та навчальною роботою викладача, оскільки тільки в такому випадку можна навчити студента використовувати свій інтелект для пошуку і засвоєння вже існуючих необхідних знань та синтезу нових, прищепити тому інтерес до творчої роботи.

Технічно ступінь розвитку науки у вузі та «вага» вченого у сучасному науковому співтоваристві визначається через показники провідних наукометричних баз світу — Web of Science (WoS) компанії Tomson Reuters (США) і Scopus видавництва Elsevier (Нідерланди). Індексція наукових видань університету у даних базах здатна радикальним чином підвищити міжнародний авторитет навчального закладу та сприяти залученню його вчених до світової науки. Крім того, показники наукометричної бази даних SciVerse Scopus є важливою складовою позиціонування

університету в національних і міжнародних рейтингах ВНЗ, тому в ХНЕУ ім. С. Кузнеця центром освітніх інноваційних технологій створено базу даних «Публікації науково-педагогічних працівників ХНЕУ ім. С. Кузнеця в журналах, проіндексованих наукометричною базою даних SciVerse Scopus», проводиться постійна робота щодо відстеження динаміки її поповнення (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

**Публікація результатів наукових досліджень вченими
ХНЕУ ім. С. Кузнеця 2011–2014 рр.**

Кількість публікацій	2011	2012	2013	2014
Статей	1156	1226	1326	1167
з них				
у міжнародних наукометричних базах (Scopus та аналогічного рівня)	2	4	92	104
Кількість цитувань у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз (Scopus та аналогічного рівня)	–	–	60	94

Як видно із наведених даних, у 2013–2014 роках стрімкого прогресу було досягнуто щодо публікації результатів досліджень науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця у виданнях, включених до світових наукометричних баз даних. В результаті вже у 2015 р. університет посів 94 місце у національному рейтингу за цим показником (табл. 5.2).

Таблиця 5.2

**ХНЕУ ім. С. Кузнеця у національному рейтингу економічних ВНЗ
щодо публікацій у світових наукометричних базах даних¹**

Місце у національному рейтингу	Установа	Кількість публікацій у Scopus	Кількість цитувань у Scopus	Індекс Гірша (h-індекс)
53	Київська школа економіки	36	209	9
69	Тернопільський національний економічний університет	293	215	6

¹ За даними сайту http://jsi.net.ua/scopus/ratings_uni/ (дані станом на 16.07.2015 р.). Для отримання інформації для рейтингу був використаний пошуковий інтерфейс Scopus Affiliation Search. Наведені дані щодо публікацій, асоційованих з окремими Affiliation ID (обліковими записами) установ. Для установ, які мають у Scopus більше одного облікового запису (наприклад, AF-ID («Taurida National V.I. Vernadsky University» 60004002), AF-ID («Vernadskiy Tavricheskiy National University» 60070093) та AF-ID («Frunze State University Simferopol» 60085075) для Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського), наведені зведені дані за всіма Affiliation ID установи (тобто різні варіанти перекладу та транслітерації назв установ враховані). Дані наведені без хронологічних обмежень (тобто враховані всі проіндексовані Scopus публікації за всі роки діяльності установ). Установи у рейтингу впорядковані за h-індексом (h — кількість статей, на які є посилання в понад h публікаціях), а в його межах — за кількістю цитувань.

Закінчення табл. 5.2

Місце у національному рейтингу	Установа	Кількість публікацій у Scopus	Кількість цитувань у Scopus	Індекс Гірша (h-індекс)
89	Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана	114	100	5
92	Київський національний торговельно-економічний університет	73	87	5
94	Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця	55	71	5
102	Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського	13	66	3
122	Університет економіки та права «Крок»	4	2	1

Стрижнем політики розвитку науково-дослідної сфери ХНЕУ ім. С. Кузнеця продовжують залишатися наукові школи. В університеті діють вісім наукових шкіл.

Зокрема, це наукова школа у галузі розробки систем стратегічного управління соціально-економічними системами, яку очолює ректор університету, заслужений діяч науки і техніки України проф. В.С. Пономаренко. Школа існує з 1994 року. Нині до її складу входять 52 науковці — 8 докторів наук, 25 кандидатів наук, 7 докторантів, 12 аспірантів і здобувачів. Загальна кількість публікацій школи станом на початок 2015 р. становить 67 монографій, 4 підручники, 70 навчальних посібників, понад 1 170 наукових статей. Протягом останніх років вченими школи було розроблено узагальнювальний показник конкурентоспроможності банків на підґрунті нечітких множин і розроблено нечітку багатofакторну лінійну регресійну модель в управлінні конкурентоспроможністю банку. Удосконалювалися теоретичні основи, розроблено інформаційну підтримку контролінгу зовнішньоекономічної діяльності підприємства (ЗЕДП) й методичний підхід до оцінювання ЗЕДП. Були ідентифіковані й обґрунтовані умови формування та властивості системної ефективності діяльності підприємства; визначено індикатори та міри системної ефективності безпечного розвитку підприємства. Характеристику отримала погодженість відтворювальних циклів праці, засобів і предметів праці з ефективністю діяльності підприємства, були виокремлені функціональні межі підприємства з урахуванням їх фрактальності. Встановлювався рівень впливу змін макросередовища на ефективність діяльності машинобудівних підприємств, було удосконалено визначення критичного шляху в завданнях календарного планування з використанням MS Excel. Також у рамках школи було сформовано концепцію створення електронного підручника з вищої математики в Adobe Captivate.

Наукова школа «Сталий розвиток України та її регіонів: теорія, методологія, практика», очолювана докт. екон. наук, проф. М.О. Кизимом, була створена у 1989 році. До її складу входять 136 науковців (11 докторів наук, 62 кандидати наук, 16 докторантів, 47 аспірантів і здобувачів). Ними опубліковано 108 монографій, 29 навчальних посібників, понад 500 статей. Практичним досягненням вчених школи у 2014 р. стало запровадження «Моніторингу і коментарів до нормативно-

правових актів у сфері оподаткування», де було визначено перелік основних проблемних питань у сфері адміністрування податків, зборів, обов'язкових платежів. Було розроблено дорожню карту реалізації концепції дерегулювання економіки за 6 напрямками з урахуванням завдань і термінів, визначених Коаліційною угодою.

Наукова школа «Розробка систем аналізу та раннього попередження дестабілізації функціонування економічних систем» доктора екон. наук, професора Т.С. Клебанової була заснована 1993 року. На сьогодні до її складу входять 4 доктори наук, 36 кандидатів наук, 3 аспіранти та здобувачів. Загальна кількість публікацій школи склала 57 монографій, 23 навчальних посібники, понад 15 статей. Вченими школи було розроблено теоретико-методологічні основи проектування систем попередження кризових ситуацій в умовах циклічного розвитку економіки України; сформовано структуру модельного базису системи, побудовано моделі прогнозування основних показників соціально-економічних систем. Розроблено комплекс моделей аналізу та оцінювання нерівномірності та циклічної динаміки соціально-економічного розвитку регіонів країни. Побудовано моделі формування розподілених (мережевих) економічних систем, моделі систем управління такими об'єктами та алгоритми планування і регулювання для систем управління.

Наукова школа «Організація виробництва та підприємницької діяльності» доктора екон. наук, професора В.М. Гриньової створена у 1989 році. Нині вона налічує 88 науковців, у тому числі 14 докторів наук, 73 кандидати наук, 1 докторант та 5 аспірантів. Ними були опубліковані 61 монографія, 12 підручників, 39 навчальних посібників, понад 1 500 наукових статей. Фахівцями школи були розроблені рекомендації щодо забезпечення системи управління трудовим потенціалом промислових підприємств і кар'єрним зростанням персоналу підприємства, формування системи корпоративного управління акціонерних товариств машинобудування, інституціонального забезпечення управління корпоративним інноваційним розвитком акціонерних товариств.

Наукова школа «Економічні проблеми відновлення основних виробничих фондів та інноваційного розвитку підприємств», створена доктором екон. наук, професором П.А. Орловим у 1990 році, включає 24 особи, з яких 3 доктори наук, 15 кандидатів наук, 7 аспірантів і здобувачів. Школою були опубліковані 69 монографій, 20 навчальних посібників, 6 статей в «Економічній енциклопедії», понад 700 наукових статей та тез доповідей. Протягом останнього часу вченими школи було досліджено основні сучасні напрями розвитку маркетингу та його соціальної відповідальності; узагальнено категоріальний апарат щодо сутності маркетингу інновацій та його місця у діяльності підприємства; визначено базові тенденції імплементації підсистеми інтернет-маркетингу у систему просування продукції на ринку кінцевих споживачів; розроблено теоретичні засади вдосконалення механізму державного регулювання розвитку інтернет-маркетингу та електронної комерції в Україні за рахунок посилення контролю за якістю продукції, що реалізується; обґрунтовано теоретичні та методологічні аспекти розвитку складових маркетингового комплексу підприємства на інноваційних засадах; обґрунтовано інноваційний вплив нових медіа на формування інтегрованих маркетингових комунікацій підприємства.

Наукова школа «Гуманізація менеджменту. Теорія і практика» доктора екон. наук, професора М.С. Дороніної була заснована у 2003 році. Наразі до її скла-

ду входять 50 науковців, із них 3 доктори наук, 38 кандидатів наук, 2 докторанти, 7 аспірантів і здобувачів. Ними були опубліковані 19 монографій, 33 навчальних посібники, понад 360 статей. Основним об'єктом досліджень школи є управління організаційною поведінкою. Зокрема, вченими досліджувався вплив держави на розвиток економіки знань в Україні; соціальна відповідальність держави, суспільства, громадянина. Методологічне забезпечення наукових досліджень було доповнено обґрунтуванням моделей полідисциплінарних досліджень розвитку соціально-економічних систем (запропоновано ієрархічну систему картин світу, в якій виокремлено онтологічну та гносеологічну компоненти дослідження соціально-економічного потенціалу виробничої організації; введено в обіг поняття «життєвий цикл структурних елементів», «мозаїчна еволюція структурних елементів соціально-економічного потенціалу виробничої організації»).

Наукова школа «Наукові засади податкової політики та податкового регулювання» заслуженого економіста України, академіка академії економічних наук України, доктора екон. наук, професора Ю.Б. Іванова створена у 2003 році. До її складу входять 26 осіб, із них 2 доктори наук, 21 кандидат наук, 4 аспіранти та здобувачі. За період існування школи було опубліковано 80 монографій, 8 підручників, 29 навчальних посібників та понад 1 200 публікацій у спеціалізованих виданнях. Протягом останнього часу основними напрямками досліджень стали вивчення регіональних аспектів податково-бюджетної політики України. Для Міністерства фінансів України та Державної фіскальної служби України було обґрунтовано пропозиції до концепції реформування податкової системи. Для Верховної Ради України було розроблено доповідну записку «Податково-бюджетні аспекти децентралізації економіки та забезпечення регіонального розвитку». У 2014 році були проведені дві Міжнародні науково-практичні конференції «Актуальні проблеми податкової політики» (березень 2014 р.) та «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики» (травень 2014 р.).

Наукова школа «Моделі та інформаційні технології в управлінні розвитком» доктора екон. наук, професора, завідувача кафедри комп'ютерних систем і технологій, заслуженого діяча науки і техніки України О.І. Пушкаря була заснована у 2003 році. На сьогодні вона включає 48 науковців, у тому числі 3 доктори наук, 37 кандидатів наук, 1 докторанта та 7 аспірантів. Ними були опубліковані понад 600 робіт, з яких 46 монографій, 7 підручників, 35 навчальних посібників, понад 400 наукових статей, близько 270 тез доповідей. Останнім часом науковцями було розроблено систему управління розвитком інтегрованих груп підприємств на основі ціннісного підходу. На промислових підприємствах м. Харкова впроваджено методологічний інструментарій оцінювання якості інформаційних систем.

У 2014 р. вченими школи було розроблено теоретико-методологічні основи моделювання розвитку логістичних систем сектора безпеки і обороноздатності держави; сформовано структуру модельного базису та побудовано комплекс моделей, що дозволяє приймати оптимальні управлінські рішення з розвитку та функціонування логістичних систем. Для рівня підприємства вченими школи побудовано моделі формування та управління соціально-психологічним кліматом колективу на основі використання методів рефлексивного управління,

а також комплекс моделей для розвитку інноваційної поведінки фахівців на основі проектно-тренінгового підходу. Науковим колективом розроблюються моделі та інформаційні технології в управлінні розвитком окремих функціональних підсистем підприємства. Зокрема, досліджено основні сучасні напрями розвитку систем електронного навчання для підготовки персоналу підприємств на робочому місці, розроблено портал для підсистеми інтернет-навчання.

(Перелік докторів наук, професорів ХНЕУ ім. С. Кузнеця наведено у додатку Б).

Науковий доробок представників наукових шкіл опубліковано в статтях, матеріалах та тезах доповідей, оприлюднено на науково-практичних конференціях, семінарах, впроваджується у виробництво та навчальний процес ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Невід'ємною складовою наукової діяльності також є якісна підготовка та видання професорсько-викладацьким складом університету монографій, підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій та навчально-методичної літератури. Динаміка кількості публікацій наукової та навчально-методичної літератури наведено на рис. 5.1.

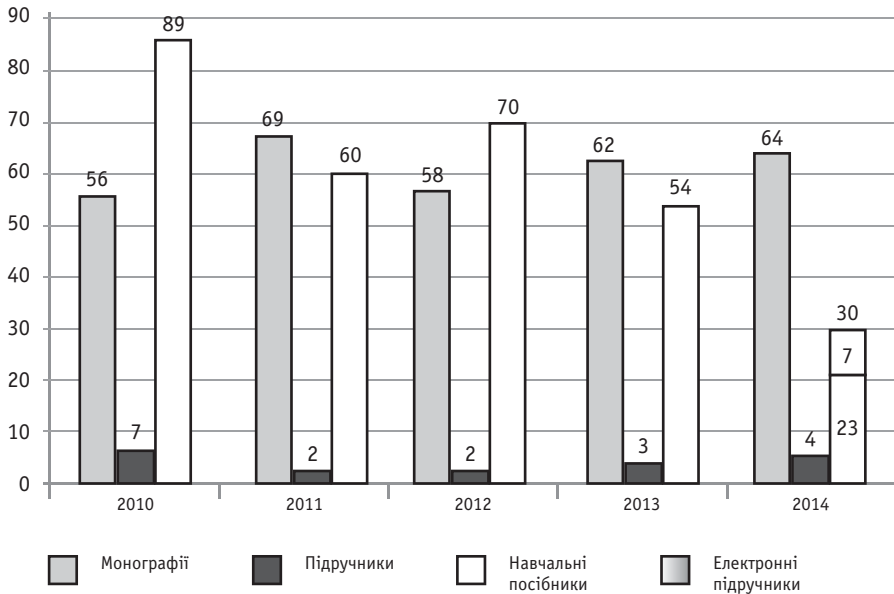

Рис. 5.1. Динаміка кількості публікацій наукової та навчально-методичної літератури

(Більш детальну інформацію про монографії, опубліковані науковцями ХНЕУ ім. С. Кузнеця — див. додаток).

Науково-винахідницька діяльність та використання її результатів є неодмінною складовою частиною і вихідним елементом системи стратегічного планування та програмування науково-технічного та інноваційного розвитку університету (табл. 5.3).

Таблиця 5.3

Динаміка показників науково-винахідної діяльності

Показники позиціонування університету та формування його іміджу	2011	2012	2013	2014	I півріччя 2015
Подано заявок на видачу охоронних документів штатними науково-педагогічними та науковими працівниками у звітному році	4	2	0	20	2
Отримано штатними науково-педагогічними та науковими працівниками охоронних документів у звітному році	2	4	3	20	14

Результатом безперервного розвитку та ефективного функціонування наукових шкіл в університеті є той факт, що наші науковці є учасниками виконання фінансованих із державного бюджету програм фундаментальних та прикладних досліджень. Наведеним як приклад може бути пріоритетний напрям «Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань», обсяг фінансування прикладних досліджень і розробок з якого на 2014 рік становив 521,6 тис. грн. Вчені університету виконували два проекти за піднапрямом «Проблеми розвитку особистості, суспільства, демографія та соціально-економічна політика», зокрема, тему «Формування концептуальних засад та методичного інструментарію прогнозування потреби національної економіки у фахівцях з вищою освітою». Здійснений під керівництвом доктора екон. наук, професора В.С. Пономаренка проект мав загальний обсяг фінансування у 749,1 тис. грн. (обсяг фінансування на 2014 рік — 467,6 тис. грн.). Основними результатами дослідження стала розробка комплексу економіко-математичних моделей, що дозволяє аналізувати та прогнозувати потреби у фахівцях шляхом моделювання розвитку пріоритетних секторів національної економіки, демографічні зрушення в країні, можливості ВНЗ щодо випуску фахівців певних спеціальностей; механізм діагностики потреби у фахівцях із вищою освітою; формування системи моніторингу та технології аналізу потреби у фахівцях та ін. Інший проект на тему «Наукове обґрунтування взаємодії регіональних інститутів при формуванні економіки знань» під керівництвом д. екон. наук, проф. В.С. Пономаренка, основними результатами якого є розроблення рекомендації до удосконалення механізму фінансування та вкладення бюджетних коштів у виконання НДР та ВНЗ та рекомендації щодо підвищення результативності НДР у ВНЗ України. У межах держбюджетного фінансування з пріоритетного напрямку «Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави» за фаховим напрямом «Економіка» вчені університету виконували проект на тему «Формування теоретико-методологічного забезпечення державної підтримки розвитку туристичної галузі економіки регіону». Проект під науковим керівництвом канд. екон. наук, доцента В.Є. Єрмаченка загальним обсягом фінансування у 695,9 тис. грн. (обсяг фінансування на 2014 рік — 215,9 тис. грн.). Науковцями було розроблено

концепцію розвитку туризму регіону та комплекс методичних рекомендацій щодо оцінювання ефективності функціонування туристичної галузі та її впливу на формування інвестиційного потенціалу регіону, яка була затребувана в роботі Державного агентства України з туризму та курортів і Міністерства інфраструктури, органів влади на місцях та ін.

У 2015 році за рахунок коштів державного бюджету за пріоритетними тематичними напрямками наукової діяльності університету розпочато виконання трьох фундаментальних та двох прикладних тем загальним обсягом фінансування 867,858 тис. грн.

Впровадження результатів фундаментальних та прикладних досліджень у реальний сектор виробництва, співпраця дослідників ХНЕУ ім. С. Кузнеця з промисловими підприємствами Харкова та області відображена в госпдоговірній тематиці. У цьому напрямі вчені університету ведуть розробки методичних та практичних рекомендацій щодо аналізу і прогнозування результатів виробничої та фінансової діяльності підприємств Харківського регіону з метою виявлення і використання резервів їх виробничого потенціалу, а також щодо управління фінансовою діяльністю підприємств в умовах ринкових відносин. Зокрема, у 2014 р. виконувалось 30 госпдоговорів на суму 481,9 тис. грн., що на 128,7 тис. грн. більше, ніж минулого року, що дозволило (відповідно до Наказу МОН №293 від 16.03.2012 р.) забезпечити співвідношення фінансування фундаментальних та прикладних досліджень і розробок на рівні 61 та 39% відповідно (рис. 5.2.).

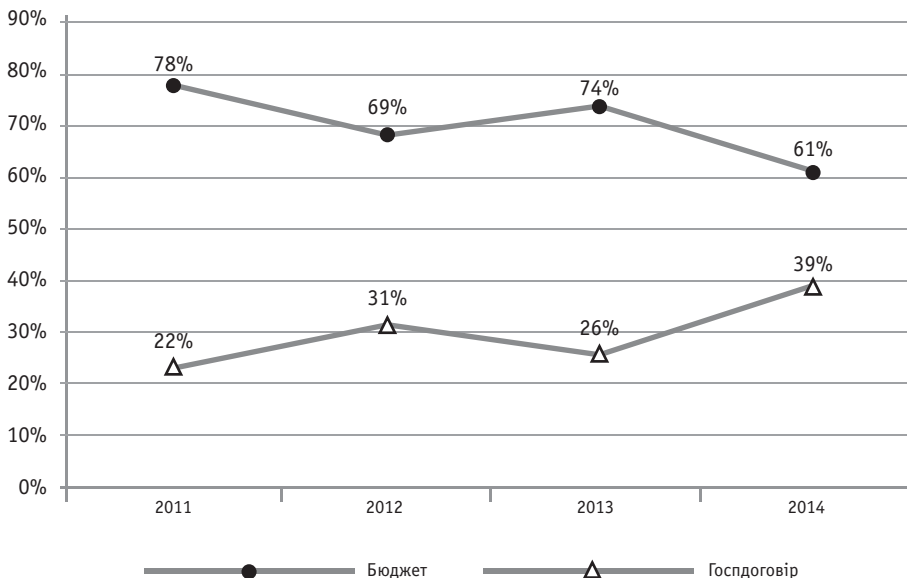

Рис. 5.2. Динаміка співвідношення обсягів фінансування НДР (%)

Саме цей показник сприяє стабільному фінансуванню НДР вчених університету за рахунок державного бюджету протягом 2011–2015 рр. (табл. 5.4).

Таблиця 5.4

**Кількість виконаних наукових досліджень вченими ХНЕУ ім. С. Кузнеця
у 2011–2014 рр. та обсяги їх фінансування**

Категорії наукових досліджень	2011		2012		2013		2014		2015	
	Кількість проєктів	Обсяги фінансування, тис. грн.	Кількість проєктів	Обсяги фінансування, тис. грн.	Кількість проєктів	Обсяги фінансування, тис. грн.	Кількість проєктів	Обсяги фінансування, тис. грн.	Кількість проєктів	Обсяги фінансування, тис. грн.
Фундаментальні	6	480,6	4	524,0	4	524,4	1	215,9	3	520,7
Прикладні	5	360,0	4	311,5	4	496,5	2	521,6	2	347,1
Господовірні	23	233,0	34	379,5	32	353,2	30	481,9	18	180,0

З метою підвищення інформованості та пошуку потенційних замовників науково-педагогічними працівниками університету, переважно в межах другої половини робочого дня, проводяться наукові дослідження, які спрямовані на розробку й наукове обґрунтування рекомендацій та сприяють формуванню й реалізації інноваційної стратегії розвитку економіки України. Кращі розробки, проєкти, пропозиції, які можуть бути впроваджені на вітчизняних підприємствах, сформовано у вигляді каталога науково-технічних розробок та інноваційних проєктів «Тематика наукових досліджень» (анотації науково-дослідних проєктів вчених ХНЕУ ім. С. Кузнеця — див. додаток Г), який видається щорічно.

Перехід на нові форми звітування про результати наукової діяльності, які б відповідали європейським стандартам, визначено пріоритетною ціллю політики ХНЕУ ім. С. Кузнеця у науковій сфері. У травні 2015 року було проведено тренінг з підготовки запитів на отримання грантів міжнародних фондів та підготовки проєктів (запитів) фундаментальних і прикладних досліджень та розробок, виконання яких планується здійснювати за рахунок коштів державного бюджету у 2016 році. У наступному навчальному році слід очікувати результатів від проведених нововведень, які мають знайти своє відображення у збільшенні фінансування як з вітчизняних, так і з закордонних джерел.

Науковці університету беруть активну участь у підготовці пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення наукової та освітньої діяльності в Україні. У 2014 році в ХНЕУ ім. С. Кузнеця було розроблено «Рекомендації щодо вдосконалення законодавчого та нормативного забезпечення з питань комерціалізації результатів наукової діяльності вищих навчальних закладів та наукових установ», внесено відповідні пропозиції щодо імплементації Закону «Про вищу освіту».

Розвивається активна співпраця науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця з Харківською обласною державною адміністрацією та її департаментами — Департаментом інноваційного розвитку промисловості і транспортної інфраструктури ХОДА за напрямом «Інноваційні можливості науки Харківського регіону»; з Асоціацією органів місцевого самоврядування з питань європейської інтеграції, транскордонного

та міжрегіонального співробітництва; з Радою вітчизняних та іноземних інвесторів ХОДА щодо створення в регіоні транспортно-логістичного кластера; з Департаментом із підвищення конкурентоспроможності регіону ХОДА з питань перспективи зростання конкурентоспроможності підприємств регіону шляхом їх кластеризації. Професорсько-викладацький склад ХНЕУ ім. С. Кузнеця спільно зі співробітниками ХОДА та Харківської міської ради проводить наукові конференції й бере активну участь у круглих столах, спрямованих на вирішення нагальних соціально-економічних проблем у регіоні. Науковці університету є членами експертної ради в конкурсних комісіях Департаменту з гуманітарних питань та Департаменту освіти Харківської міської ради.

Результати НДР, які отримані науковцями університету, були враховані під час реалізації низки програм ХОДА:

- у «Програмі розвитку транскордонного співробітництва Харківської області на 2011–2016 рр.»;
- «Програмі економічних реформ «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна влада» (Комітету з економічних реформ);
- «Програмі підтримки розвитку малого підприємництва в Харківській області на 2011–2015 роки».

Науковці університету у 2010–2015 рр. продовжували співробітництво із НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України з низки наукових та освітніх напрямів. Вчені університету проводять наукові дослідження спільно зі співробітниками НДЦ за напрямками його наукової діяльності, що включають широке коло питань територіального промислового розвитку. Досягненнями центру протягом 2010–2015 рр. стало створення низки програмних документів, якими визначається політика регіональної влади у царині економічного розвитку:

- Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2015 р.;
- Програма підвищення рівня та покращення якості життя населення Харківської області на період до 2015 р.;
- Програма науково-технічного та інноваційного розвитку регіону на період до 2015 р.;
- Регіональна програма розвитку експортного потенціалу Харківської області на 2006–2007 рр.;
- Угода про співпрацю між Кабінетом Міністрів України та Харківською обласною державною адміністрацією.

Розвивалося творче співробітництво іншими науково-дослідними установами. Так, спільно із Північно-Східним науковим центром НАН і МОН України здійснювалися дослідження щодо вдосконалення інноваційного розвитку Харківщини; спільно з відділом математичного моделювання та оптимального проектування Інституту проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України — за напрямом «Математичне та комп'ютерне моделювання оптимізаційних задач розкрою»; з Академією технологічних наук України (м. Київ) — з питань виявлення транскордонних кластерних ініціатив в авіабудуванні та авіації спеціального призначення (розроблення організаційного механізму оцінювання попиту на авіаційні послуги).

ги); з Інститутом регіональної економіки НАН України (м. Львів) — з питань розвитку транскордонних кластерів; з Українським НДІ екологічних проблем — з питань підвищення конкурентоспроможності екологічно безпечної продукції в контексті проблеми страхування стихійних явищ; з Центральним інститутом післядипломної педагогічної освіти АПН України щодо рецензування авторефератів дисертацій; з Інститутом сцинтиляційних матеріалів (ІСМА) НАН України — з досліджень властивостей нових сцинтиляційних матеріалів на основі твердих розчинів ZnS-ZnTe для мультиенергетичної цифрової рентгенографії.

Спільно з первинною профспілковою організацією університету провадиться конкурс серед молодих фахівців віком до 30 років «Науково-педагогічний старт».

Молоді науково-педагогічні працівники ХНЕУ ім. С. Кузнеця стали переможцями конкурсів та були відзначені іменними стипендіями й нагородами, серед яких стипендія Кабінету Міністрів України для молодих учених. Молоді науковці та студенти нашого університету брали участь у конкурсах, які проводилися ХОДА та Харківською міською радою: «Місцеве самоврядування — це ми!», конкурс бізнес-планів «Харків — місто перспектив».

В університеті впроваджується системний підхід, який дозволяє забезпечити безперервність процесу проведення наукових досліджень: науково-дослідна робота студентів, випускна робота, дипломна робота, участь у науково-дослідній роботі кафедр, застосування в навчальному процесі результатів досліджень, дисертаційна робота.

Наступною важливою ланкою відтворення інтелектуального потенціалу ХНЕУ ім. С. Кузнеця є підготовка науково-педагогічних кадрів через аспірантуру і докторантуру та формування якісного складу викладацького корпусу, який повною мірою визначає якість випускників. На сьогодні в університеті діють дві спеціалізовані вчені ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій:

Д 64.055.01 — за спеціальностями 08.00.04 — економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності, якими є машинобудівна, легка промисловість і хімічне виробництво) і 08.00.11 — математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці;

Д 64.055.02 — за спеціальностями 08.00.07 — демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика та 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит.

В аспірантурі і докторантурі ХНЕУ ім. С. Кузнеця здійснюється підготовка спеціалістів вищої кваліфікації за спеціальностями:

08.00.01 — економічна теорія та історія економічної думки;

08.00.04 — економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності);

08.00.03 — економіка та управління національним господарством;

08.00.07 — демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика;

08.00.08 — гроші, фінанси і кредит;

08.00.09 — бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності);

08.00.11 — математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці;

- 13.00.04 — теорія і методика професійної освіти;
— кандидати наук та
08.00.03 — економіка та управління національним господарством;
08.00.04 — економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності);
08.00.11 — математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці;
— доктори наук.

Протягом 2010–2015 рр. у спеціалізованих радах було захищено 161 кандидатську та 13 докторських дисертацій. За тематикою вони розподіляються таким чином (табл. 5.5).

Таблиця 5.5

**Тематична спрямованість дисертаційних досліджень,
захищених у спеціалізованих радах ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2010–2015 рр.**

Тематична спрямованість дисертаційних робіт	Кількість захищених дисертаційних робіт
Маркетинг	22
Управління персоналом	22
Управлінська діяльність	13
Логістична діяльність підприємства	11
Інновації	10
Розвиток підприємства	10
Стратегічне управління	9
Конкурентоспроможність	7
Корпоративне управління	7
Управління фінансами підприємств	7
Мотивацій персоналу	7
Управління банківською діяльністю	7
Управління капіталом	6
Трудовий потенціал	6
Економічна безпека	6
Реструктуризація підприємства	5
Фінансовий ринок	5
Пенсійна система	5
Управління та планування податків	5
Інвестиції	4
Зайнятість населення	4
Управління ризиками	3
Фондовий ринок	3

Закінчення табл. 5.5

Ринок праці	3
Освіта	3
Управління збутом	2
Економіка регіону	2
Страховання	2
Управління ресурсним потенціалом підприємства	2
Формування фінансового потенціалу	1

(Більш докладні відомості щодо тематики дисертаційних досліджень, захищених у ХНЕУ ім. С. Кузнеця у 2011–2015 рр., — див. додаток В).

На окрему увагу заслуговує проблема молодого покоління вчених, притік якого є необхідною умовою оновлення наукового потенціалу університету. Проведене у 2014 році опитування молодих вчених університету показало, що активність молодих вчених становить більше 80%, середній вік молодих вчених університету — 29 років, середня кількість опублікованих праць — 20. Власну ізольовану квартиру мають 41,67% опитаних, 5,56% — проживають у гуртожитку, 36,57% молодих вчених мешкають у родичів, 12,96% винаймають житло. Перешкодами в науковій діяльності вважають високу оплату за наукові публікації (76,85% опитаних), недостатнє фінансування (61,11%), відсутність міжнародних наукових контактів (38,43%), обмежений доступ до наукової літератури (21,76%). Серед додаткових перешкод науковій діяльності названі відсутність доступу до необхідних статистичних даних, нераціональний розподіл навантаження між викладацькою і науковою діяльністю. 86,11% молодих вчених університету пов'язують своє майбутнє з наукою, а 60,65% вважають, що мають перспективи кар'єрного зростання.

Частково нейтралізувати перешкоди на шляху розвитку наукової діяльності в університеті можливо за рахунок включення наукового видання в міжнародні наукометричні бази даних. На досягнення цієї мети останніми роками були спрямовані основні зусилля у розвитку НДР ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Для включення наукового видання в ці міжнародні бази даних передбачається дотримання мінімальних вимог: регулярний графік видання журналу та реєстрація в Міжнародному центрі ISSN; авторські анотації (abstracts) і назва публікації англійською мовою; списки літератури в романському стилі; вказівка на сайті журналу про дотримання видавничої етики та відсутність зловживань (несумлінності) у виданні журналу. На практиці разом з тим у процесі відбору враховується якість публікації матеріалів, міжнародний склад редакційної колегії та географія авторів з урахуванням їх показників цитування. Якість журналу оцінюється за зразками наданих журналом повних текстів публікацій та за інформацією на сайті журналу.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця є засновником чотирьох наукових видань, які є різними за глибиною подання матеріалів і авторським складом. Це науковий журнал «Економіка розвитку», збірник

наукових праць «Управління розвитком», електронний журнал «Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця» (студентський науковий журнал заснований у 2015 році) та науковий журнал «Бізнес Інформ».

Науковий журнал «Економіка розвитку» є візитною карткою університету. Передбачається, що наукові статті, які містяться в цьому виданні, відрізняються глибиною досліджень щодо сучасного стану найбільш актуальних проблем економіки. Умови публікації статей наближені до вимог, які притаманні журналам із найвищим міжнародним рейтингом і враховують чинні нормативні положення щодо фахових публікацій в Україні (наявність певних елементів статті згідно з вимогами Постанови Президії ДАК України №7–05/01 від 15.01.2003 р.; визначення індексу УДК і JEL Classification; наведення ключових слів і розширених анотацій, зокрема англійською мовою; обсяг тексту статті від 15 сторінок; розгорнутий перелік літературних посилань, у тому числі з іноземних джерел та джерел, які представлені в наукометричній базі Scopus). Політикою журналу «Економіка розвитку» є дотримання вимог Комітету з етики в публікаціях (Committee on Publication Ethics, COPE) та досвіду роботи провідних наукових співтовариств, що дозволяє підвищити якість друкованих матеріалів, подолати упередженість під час розгляду та несправедливість щодо відхилення статей.

Протягом 2010–2015 рр. журнал було внесено до індексації у багатьох бібліографічних і наукометричних базах, зокрема Index Copernicus, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Російський індекс наукового цитування (ПИНЦ), Research Papers in Economics (RePec), Ulrichsweb Global Serials Directory, WorldCat, Open Academic Journals Index, Research Bible та багатьох інших. Наразі було подано заявку на реєстрацію в Міжнародній наукометричній базі Scopus.

Процес відбору для включення в наукометричну базу Scopus містить такі етапи. На першому з них дані з журналу проходять кілька стадій оброблення співробітниками Elsevier (Scopus STEP Team). На попередній стадії оцінюється ступінь підготовленості журналу, тобто дотримання мінімальних вимог. Враховується рік реєстрації видання — журнал має видаватися не менше двох років. За базою даних Scopus підраховується кількість публікацій членів редакційної колегії, їх рівень цитування й індекс Гірша, а також рівень цитування самого журналу в публікаціях, включених у базу публікацій Scopus. Визначається регулярність виходу журналу та проводиться попереднє оцінювання його сайта.

Науковий журнал «Економіка розвитку» заснований у 2002 році. До його редакційної колегії входять авторитетні вчені з провідних наукових установ, представники визнаних наукових шкіл з різних країн світу. Журнал виходить чотири рази на рік. Він має власний сайт (<http://www.ed.ksue.edu.ua>), анонсований на корпоративному сайті ХНЕУ ім. С. Кузнеця та на сайті Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

Процес рецензування статей у науковому журналі «Економіка розвитку» наведений на рис. 5.3. Первинним етапом є отримання від автора на електронну пошту редакції статті, яка відповідає вимогам наукового журналу «Економіка розвитку», розміщеним на сайті. Для всіх статей, що надходять до редакції, визначається ступінь унікальності авторського тексту з використанням інформаційної бази з мережі Інтернет.

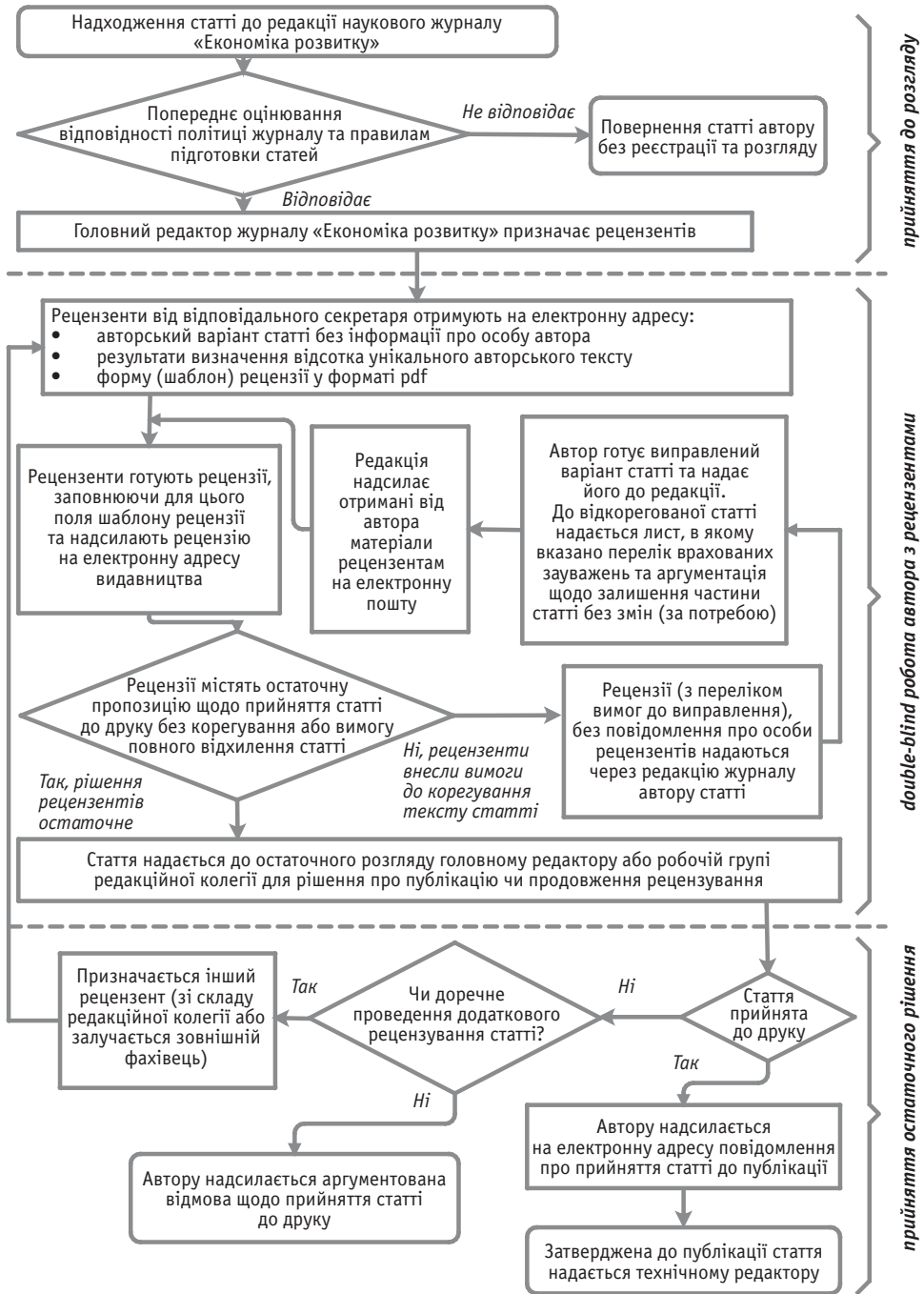

Рис. 5.3. Алгоритм рецензування статей у науковому журналі ХНЕУ ім. С. Кузнеця «Економіка розвитку»

Матеріали, які не відповідають прийнятим у журналі вимогам, не допускаються до подальшого розгляду, про що їх авторів повідомляють електронною поштою.

На наступному етапі головний редактор журналу «Економіка розвитку» призначає двох рецензентів відповідно до тематики та змісту публікації. Рецензентами можуть виступати члени редакційної колегії наукового журналу «Економіка розвитку» та сторонні компетентні експерти, які здійснюють дослідження за певним науковим напрямом. Рецензування проходять відповідно до принципів *double-blind*. Рецензентам не повідомляють відомостей про авторів статті, авторам не надаються дані про рецензентів. Рецензентам на електронну пошту надсилають матеріали статті, результати визначення відсотка унікальності тексту, стандартизовану форму (шаблон) для рецензії. Рецензент через певний термін надає висновок щодо якості наукової статті та дотримання вимог до оформлення. Взаємодія між рецензентами й автором здійснюється електронною поштою через відповідального секретаря журналу «Економіка розвитку». Після повного аналізу матеріалів статті рецензент заповнює стандартизовану форму, яка містить підсумкові рекомендації: «Опублікувати без змін»; «Може бути опублікована після незначних змін»; «Може бути опублікована після значних змін»; «Має бути відхиленою». Редакція електронною поштою повідомляє автора про результати рецензування статті двома експертами. Якщо рецензент указує на необхідність внесення певних виправлень, статтю передають автору з пропозицією врахувати зауваження під час підготовки оновленого варіанта. До виправленої статті автор додає пояснювальний лист із зазначенням зауважень і поясненням внесених змін. Оновлений варіант надсилають рецензентам для підготовки мотивованого рішення щодо можливості публікації. Стаття вважається прийнятою до публікації після остаточного позитивного висновку рецензентів щодо доцільності її опублікування.

У разі непогодженості з думкою рецензента редакційна колегія може направити статтю для додаткового рецензування ще одному експерту з обов'язковим дотриманням принципів «двостороннього сліпого» рецензування. Редакційна колегія залишає за собою право відхилити статтю у разі її низької якості та неспроможності або небажання автора врахувати побажання й зауваження рецензентів. Після прийняття рішення про публікацію відповідальний секретар повідомляє про це автору та вказує очікуваний термін друку журналу. Автор підписує Авторську угоду згідно з затвердженою ХНЕУ ім. С. Кузнеця формою. Стаття надходить до редакційного портфеля журналу для її опублікування у порядку черги й актуальності.

Такий процес рецензування відповідає світовим вимогам і забезпечує неупереджене ставлення до надісланих авторами матеріалів, гарантує об'єктивне оцінювання підготовлених до оприлюднення статей. Анкета рецензента доступна на сайті наукового журналу «Економіка розвитку». Це зроблено для того, щоб автори ще на етапі підготовки статті мали змогу ознайомитися з вимогами та покращити представлення свого дослідження.

Фахівцями Scopus оцінюється географічна різноманітність походження членів редакційної колегії (міжнародний або національний склад, присутність іноземних членів редколегії бажані; видання, редакційна колегія яких складається з учених однієї організації (університету, наукової установи тощо), отримують дуже низьку

оцінку й, як правило, не приймаються до індексування). До редакційної колегії наукового журналу «Економіка розвитку» входять провідні вчені з України, США, Франції, Канади, Китаю, Австрії, Мексики, Польщі, Болгарії, Хорватії, Росії та Молдови. Члени редакційної колегії журналу є авторами статей та рецензентами матеріалів, що надходять до редакції.

Оцінюється географічна різноманітність походження авторів (міжнародний або національний склад, присутність іноземних авторів бажані; видання, що публікують статті тільки авторів з однієї організації (університету, наукової установи тощо), отримують дуже низьку оцінку й, як правило, також не приймаються до індексування). Статті у науковому журналі «Економіка розвитку» є розширеним поданням досліджень досвідчених учених з різних наукових установ, навчальних закладів, державних органів влади та підприємств України і країн світу.

Щодо чіткої періодичності і регулярності друку чергових випусків видання, науковий журнал «Економіка розвитку» є передплатним виданням, що виходить щоквартально після 20-го числа у березні, червні, вересні та грудні. Повний текст статей розміщується на власному сайті, сайті університету та на сайті Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. Необхідні матеріали надсилаються у бібліографічні та наукометричні бази даних, в яких зареєстрований журнал.

За умови виконання зазначених вимог підвищується рівень журналу як у змістовному, так і у видавничому плані. Такий журнал може бути розглянутий на предмет включення до Міжнародної наукометричної бази Scopus. Однак необхідно мати на увазі, що зміст журналу, поданий в достатньому обсязі англійською мовою, в тому числі на англомовному сайті журналу, його рівень та актуальність, безумовно, повинні бути цікаві міжнародному співтовариству і відповідно оцінюватися членами Експертної ради Scopus (Content Selection Advisory Board — CSAB).

Поряд з журналом «Економіка розвитку» всі наукові видання ХНЕУ ім. С. Кузнеця містяться в різноманітних міжнародних наукометричних базах.

Збірник наукових праць «Управління розвитком» включений до бази наукової періодики України Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського й індексується у наукометричних базах даних — RePec, Google Scholar, Соционет. У ньому публікуються статті науковців, аспірантів, студентів, які містять оригінальні, інноваційні та високоякісні наукові дослідження з економічної проблематики.

У першому півріччі 2015 року спільно з ВД «ІНЖЕК» було підготовлено 2 номери оновленого збірника наукових праць «Управління розвитком». До перших двох номерів збірника увійшли 33 статті, написані 44-ма авторами. Серед опублікованих у названих збірниках 16 статей належать авторам із ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Збірник внесений до Переліку фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук (Наказ МОН України №747 від 13.07.2015 р.). З 2015 року процедура рецензування статей у збірнику наукових праць співпадає з наведеним на рис. 5.3 алгоритмом. Збірник наукових праць «Управління розвитком» має регулярний графік видання (чотири рази на рік); авторські анотації (abstracts) і назви публікацій англійською мовою; списки літератури в романському стилі; вказівку на сайті журналу щодо дотримання видавничої етики та відсутності зловживань (несумлінності) під час видання журналу.

Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця є співзасновником наукового журналу «Бізнес Інформ», що зорієнтований на основні напрями розвитку світової економічної науки. Журнал зареєстрований більш ніж у двадцяти міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях і пошукових системах. З 2000 року журнал входить до Переліку фахових видань, у яких можуть друкуватися основні результати дисертаційних робіт з економічних наук. Науковий журнал також зорієнтовано на дотримання рекомендацій, наведених у вимогах щодо включення наукового видання до Міжнародної наукометричної бази Scopus. У 2014 році ХНЕУ ім. С. Кузнеця був відзначений Сертифікатом якості наукових публікацій за показниками рейтингу Scopus.

Журнали ХНЕУ ім. С. Кузнеця відкриті для різнобічних поглядів на сучасні проблеми економічної науки та її прикладні аспекти. Для науковців з різних країн вони є місцем обміну думками щодо принципів і теорій з підвищення суспільного добробуту.

На рівні університету реалізовується відповідна програма розвитку, що базується в тому числі і на тезі про необхідність випереджувального розвитку наукових досліджень відносно педагогічної діяльності, що забезпечить позиції лідера на ринку не лише освітніх, а й наукових послуг.

Глава VI.

Самореалізація

У Харківському національному економічному університеті ім. С. Кузнеця станом на 2015 рік навчається понад 10 тис. студентів усіх форм навчання. Сучасна економіка, а це є особливо справедливим для фахівців економічних спеціальностей, потребує не лише наявності суми професійних знань і навичок для автоматичного виконання професійних операцій. Умовою професійного успіху великою мірою є особисті якості людини. Лідерство, ініціативність, здатність до творчості, інноваційний підхід, вміння встановлювати відносини партнерської співпраці — усе це є тим, що сприяє продуктивній діяльності спеціаліста у новій економіці. Ця доволі очевидна ідея знаходить своє розгорнуте відображення у рамках сучасних теоретичних концепцій людського капіталу та соціального капіталу. Тому хоча стимулювання творчої, громадської, художньої активності студентської молоді має безумовну гуманістичну та духовну цінність, у цьому є й професійна компонента.

Нова економіка висуває до людини вимоги не лише як до пари робочих рук; особисті та професійні якості стають усе невіддільнішими, а їх єдність — ще більш важливою для суспільства. У зв'язку з цим постає завдання подолання обмеженості освітнього процесу, характерного для індустріального суспільства. Однією з головних вимог до економістів у сучасній економіці є інноваційний характер їх поведінки. Умовою здатності до інновацій є підвищення творчого потенціалу особистості.

Виходячи з цих міркувань та маючи на увазі загальну необхідність зростання економіки України, вже з 2000 року університет взяв курс на формування економічної еліти нашої держави. Яким повинен бути сучасний фахівець з університетською освітою? Звичайно, йому має бути властивий високий рівень професіоналізму, що має ґрунтуватися на фундаментальній науковій освіті. Але у той самий час він має бути патріотом своєї Вітчизни, прагнути до власної самореалізації у професійній діяльності, виявляти якості лідера. Швидкий розвиток науки та техніки передбачає здатність індивідуума до самоорганізації і самоосвіти. Все це вимагає не лише набуття суто професійних компетенцій, але й виявлення особистих якостей.

Виховна робота в ХНЕУ ім. С. Кузнеця спрямована на формування соціально-активної освіченої молоді завдяки залученню студентів до участі в освітянських, наукових, громадських і культурних заходах з урахуванням студентоцентрованого підходу.

В університеті студент вже з першого курсу у рамках циклу «Університетська освіта» знайомиться та зобов'язується виконувати Статут ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Концептуальні засади розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця до 2020 року, Правила внутрішнього розпорядку університету, Кодекс професійної етики та організаційної культури працівників і студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Статуту молодіжної та первинної профспілкової студентської організації ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Правила проживання у гуртожитках університету. Діють положення «Про керівника студентської академгрупи з виховної роботи», «Про Золотий знак ХНЕУ ім. С. Кузнеця», «Про студентську Раду гуртожитку», «Спільноти студентів-інженерів — випускників шкіл міста Харкова та області», «Про літню школу ХНЕУ ім. С. Кузнеця «Мій майбутній професійний вибір» та ін.

Завдання «Стратегічного плану розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця на 2013–2020 рр.» постулює «Формування інноваційної корпоративної культури університету, основними рисами якої є партисипативна основа взаємодії керівників, викладачів, студентів і батьків, спрямованість на інноваційну діяльність та режим саморозвитку, соціальна підтримка і захист суб'єктів освітнього процесу». Партисипативне управління (партисипативний стиль управління) — це управління, що спрямоване на розвиток творчої активності працівника, створення простору для індивідуальних досягнень талановитих людей; воно забезпечує необхідне інтегрування зусиль на єдину колективну дію. Партисипативне управління та студентоцентрикований підхід є основними принципами політики університету щодо виховної діяльності у її найширшому розумінні. Університет прагне покласти виховний підхід в основу навчального процесу. Необхідно сприяти формуванню у студента потреби увесь час навчатися, вдосконалювати свою майстерність, саморозвиватися, намагаючись об'єктивно оцінювати свій професійний рівень. Надавати йому розуміння того факту, що майбутнє кожного залежить від його власної наполегливої праці задля надбання власних компетенцій. Студент має відчувати, що синтез нових знань все більше і більше буде проходити у рамках неформальних творчих колективів, де немає місця чистому індивідуалізму, де моральність особистості виходить на перший план; вони повинні мати потребу і вміння вести здоровий спосіб життя. У сучасну епоху великого значення набуває патріотизм, любов до своєї Батьківщини та здатність захистити її, шанування власної мови, повага до власного коріння і традицій.

Головна мета діяльності органів студентського самоврядування ХНЕУ ім. С. Кузнеця полягає у створенні умов для самореалізації студентів, покращення їх професійної підготовки, розкриття творчого потенціалу, а також у захисті прав та інтересів студентів університету.

Одним із основних завдань студентського самоврядування є сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів, створенню творчих, наукових гуртків, а також реалізації інших питань, рішення яких спрямоване на створення умов для підвищення ефективності навчального процесу та самореалізації особистості. Студенти ХНЕУ ім. С. Кузнеця входять до складу вченої ради університету (не менш ніж 10% студентів), обираються постійно діючими членами конференції трудового колективу та мають значний вплив на вирішення питань, що стосуються студентства навчального закладу.

В усіх семи гуртожитках університету активно діють обрані студентами студради гуртожитків, які остаточно вирішують питання поселення/переселення студентів, питання трудової участі студентів у підтриманні в належному стані територій, прилеглих до гуртожитку, інші нагальні питання життєдіяльності.

У ХНЕУ ім. С. Кузнеця функціонує Студентське наукове товариство (СНТ), основним напрямком роботи якого є активізація різних видів пошукової, науково-дослідної діяльності студентства, залучення обдарованих студентів до активної участі у науково-дослідній діяльності кафедр університету, популяризація серед студентів досягнень науки і техніки, посилення наукового аспекту в підготовці спеціалістів та магістрів.

Концепція виховної роботи у Харківському національному економічному університеті ім. С. Кузнеця передбачає:

- виховання національно-демократичних цінностей; гуманістичних ідеалів, формування національної свідомості, гідності українця, любові до рідної землі, родини й народу, формування мовної культури, високої правової свідомості, поваги до прав людини і громадянина, дотримання законодавства і морально-етичних норм суспільства;
- реалізацію професійної морально-етичної відповідальності викладачів і студентів, виховання патріотичних почуттів до альма-матер, дотримання розвитку демократичних та академічних традицій університету;
- ідею консолідації студентства та науково-педагогічних працівників в єдину академічну спільноту;
- подолання негативних явищ у молодіжному середовищі, формування здорового способу життя.

Задля забезпечення умов для позитивного самовиявлення та творчого розвитку студентів в університеті створено організаційну мережу, яка має слугувати гнучкою платформою, що надає студентам відповідні можливості для самореалізації. У 2010–2015 роках подальший розвиток у ХНЕУ ім. С. Кузнеця отримали органи студентського самоврядування: профспілкова організація студентів, міська громадська молодіжна організація, Рада молодих учених, наукове товариство студентів та аспірантів, молодіжний культурний центр, спортивний клуб «Інжек», клуб шахів і шашок «Інжек-тура», громадський центр зайнятості, медіа-центр, прес-центр, добровільне молодіжне об'єднання Дзержинського району «Правопорядок», кращий студентський фан-клуб міста «Інжек-Металіст», Дебатний студентський клуб, «Спільнота студентів-інжеківців — випускників шкіл міста Харкова та області», науковий гурток «Енектус-Інжек» та ін.

Молодіжна організація ХНЕУ ім. С. Кузнеця створена 23 вересня 1999 р. на загальних зборах студентів університету. Вона стала провідним організатором студентського громадського життя в університеті та основою студентського самоврядування. Вже протягом 16 років Молодіжна організація ХНЕУ ім. С. Кузнеця працює над тим, щоб життя студентів було яскравим і цікавим, представляє й захищає їх інтереси, а також допомагає кожному студенту пройти свій шлях до успішного майбутнього.

Організація та її лідери неодноразово отримували визнання як на міському, так і на всеукраїнському рівнях. Члени Молодіжної організації ХНЕУ ім. С. Кузне-

ця обирались координаторами Всеукраїнської студентської ради (ВСР) при МОН України в Харківському регіоні та неодноразово обирались студентськими мерами Харкова. Молодіжні лідери — натхненники та перші активісти студентського руху — ініціювали проведення перших конференцій, дебатних турнірів, творчих вечорів та заклали міцний фундамент для подальшого розвитку студентського самоврядування в університеті. ХНЕУ ім. С. Кузнеця — один із вищих навчальних закладів міста із впровадженою системою студентського самоврядування, структурованою до академічних груп. Водночас запроваджувалася ефективна система заохочення студентів до громадського життя в університеті.

Молодіжна організація ХНЕУ ім. С. Кузнеця налагодила зв'язки з громадськими й державними організаціями міста, країни, закордонними та міжнародними організаціями. Молодіжна організація постійно бере участь у семінарах та форумах за підтримки Фонду народонаселення ООН у межах реалізації програми «Цілі розвитку тисячоліття» та в проведенні щорічних всеукраїнських науково-практичних конференцій «Засоби формування здорового способу життя та безпечної поведінки студентської молоді», які спрямовані на вирішення проблем молоді в Україні. Спільно з Департаментом науки і освіти ХОДА, Департаментом у справах сім'ї та молоді ХОДА викладачі та студенти університету постійно беруть участь у заходах обласного гендерного ресурсного центру. Було налагоджено зв'язки з багатьма громадськими та державними організаціями міста й області, такими, наприклад, як Харківський обласний фонд «Молодіжні перспективи», Молодіжна організація медиків Харкова, Харківський обласний комітет молодіжних організацій, Харківське обласне управління у справах молоді, Департамент з питань справ сім'ї, молоді та спорту Харківського міськвиконкому, Обласний центр зайнятості, Харківське обласне телебачення (програма «Молодіжний канал»), Обласний центр соціальних служб для молоді.

МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця структурно складається із шести секторів, що координують дії студентського самоврядування у відповідних напрямках.

Культмасовий сектор — сприяє проведенню заходів культурно-масового характеру, організації дозвілля студентів, проведенню інтелектуальних ігор та всебічно змістовному відпочинку студентів у вільний час.

Міжнародний сектор — його діяльність спрямована на розширення світогляду студентів і підвищення рівня знання іноземних мов, а також традицій, звичаїв іноземних держав через спілкування іноземними мовами і участь у програмах міжнародного обміну студентів.

Соціально-економічний сектор — діяльність спрямована на розвиток креативного мислення та турботливого ставлення до власного здоров'я і навколишнього середовища, підготовку передової економічної еліти країни.

Сектор зв'язків із громадськістю — здійснює ознайомлення студентів із діяльністю МО, працює над підвищенням іміджу організації та її рекламою.

Сектор спорту і туризму — створений з метою формування навичок здорового способу життя, фізичного розвитку, популяризації спорту і туризму, сприяння активному відпочинку студентів.

Науковий сектор — спрямований на формування наукових інтересів, розкриття творчого потенціалу і здібностей, поліпшення професійної підготовки студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Щороку МО радує студентів все новими і новими проектами, цікавими акціями та конкурсами. У Молодіжній організації XHEU ім. С. Кузнеця студенти не тільки отримують можливість зробити свої студентські роки яскравими і незабутніми, а й набувають різних компетенцій, які в майбутньому стануть твердим фундаментом для досягнення успіху в житті.

Молодіжний центр (МЦ) XHEU ім. С. Кузнеця був заснований у 2000 р. з метою сприяння естетичному та культурному вихованню студентства міста. З перших років своєї діяльності центр проводив постійну роботу з розвитку творчих здібностей, організації культурного дозвілля, залучення студентів до активного громадського та культурного життя університету. Для того, щоб кожен студент міг знайти гідне втілення своїх талантів, МЦ сприяє створенню нових колективів, які охоплюють майже всі напрями сучасної культури — від традиційного народного і академічного мистецтва до сучасних танцювальних і музичних стилів. Університет, у свою чергу, забезпечує постійний розвиток й оновлення матеріально-технічної бази, впроваджує нові прогресивні методи роботи зі студентами.

До роботи зі студентською молоддю запрошуються професійні педагоги і виконавці, під керівництвом яких студенти набувають високого рівня виконавської та сценічної майстерності. Солісти та творчі колективи університету є учасниками як аматорських, так і професійних мистецьких заходів, які проходять на кращих сценах нашого міста. Університет наразі пишається численними перемогами своїх студентів на всеукраїнських і міжнародних мистецьких фестивалях та високим художнім, культурним і професійним рівнем університетських свят. Більше 15 років наші студенти постійно стають лауреатами українських та міжнародних конкурсів, серед яких «Жива вода», конкурс патріотичної пісні, телепроекти «Україна має талант», «Майдан's», патріотичні флешмоби тощо.

Останнє десятиліття із кожним роком спостерігається зростання кількості заходів, які проводяться Молодіжним центром, та збільшення числа студентів, які беруть у них участь. Традиційними стали урочистості з нагоди посвяти в студенти, фестивалі студентської аматорської творчості «Дебют першокурсника» та «Студентська весна», університетський і факультетські конкурси краси, зустрічі Новорічних та Різдвяних свят, свята до Дня студентів та Дня всіх закоханих, фестивалі команд КВК на Кубок ректора університету, Шевченківські вечори, фестиваль французької культури «Французькі сезони», дні відкритих дверей, дні факультетів, звітні концерти творчих колективів Молодіжного центру, випускні вечори, вечори знайомств та відпочинку, громадські, благодійні та культурно-просвітницькі акції, благодійні бали під патронатом ХОДА та багато інших тематичних і розважальних заходів.

Найвизначніші перемоги солістів і творчих колективів Молодіжного центру на фестивалях і конкурсах за останні п'ять років: призові місця солістів і колективів Молодіжного центру на Міжнародному фестивалі «Le spiagge d'Italia» (Італія); призові місця танцювального колективу «Юу» на міжнародних змаганнях із сучасного танцю; перемога солістів вокального колективу «Нові люди» на Міжнародному фестивалі «Rheinische Sternchen» (Німеччина) — у 2011 році; призові місця вокального колективу «Нові люди» на міжнародних пісенних фестивалях «Мій

світ — мистецтво», «Кримські хвилі» та «DanceSongFest»; участь в організації та роботі Міжнародного волонтерського табору до Євро-2012; Гран-прі вокального колективу «Роксолана» на Міжнародному пісенному конкурсі «Весняні візерунки» (м. Київ) — у 2012 році; I місце вокального колективу «Роксолана» на Міжнародному фестивалі мистецтв «Таврійські зустрічі»; I місце вокального колективу «Нові люди» на всеукраїнських вокальних конкурсах «Мій світ — мистецтво» (м. Київ) та «Штурм» (АР Крим); аспірантка ХНЕУ ім. С. Кузнеця Анастасія Сеніна стала «Королевою України-2013»; Гран-прі вокального колективу «Нові люди» на Всеукраїнському мистецькому фестивалі «Off Art» (м. Київ), II місце вокального колективу «Роксолана» та колективу сучасного естрадного танцю «Альтаір» на II Міжнародному мистецькому фестивалі «DanceSongFest» — у 2013 році.

На сьогодні Молодіжний центр надає підтримку великим творчим колективам, це:

- народний аматорський вокально-інструментальний колектив «Роксолана» та вокальна студія по роботі із солістами (керівник — Людмила Авдими-рець);
- народний аматорський колектив «Вокальна шоу-група «Новые люди» та вокальна студія по роботі із солістами (керівник — Оксана Петрова);
- колектив естрадного танцю «Альтаір» (керівник — Олена Єфімова);
- колектив сучасного танцю «Котлети» (керівник — Дмитро Сліпушенко);
- колектив сучасного танцю «Just Dance» (керівник — Анна Ковальчук);
- театральний колектив «Кузнеці» (керівник — Владислав Бондаренко);

а також факультетські команди КВК, танцювальні колективи та вокально-інструментальні ансамблі.

За вагомі трудові здобутки, високий професіоналізм та бездоганну працю співробітники Молодіжного центру були відзначені подяками та почесними грамотами Адміністрації Дзержинського району Харківської міської ради та Обласної організації профспілки працівників освіти і науки України. Директор МЦ ХНЕУ ім. С. Кузнеця І.В. Чаплинська ставала лауреатом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини — кращі імена», нагороджена почесними грамотами Міністерства культури і туризму України, обласної державної адміністрації, та Почесним знаком Федерації професійних спілок України «За досягнення в аматорському мистецтві».

Студентська профспілкова організація ХНЕУ ім. С. Кузнеця має унікальну, складну і прекрасну історію свого створення, становлення, розвитку. Робота її активістів тримається на дружбі, відкритості, чесності, доброзичливості, підтримці. Сьогодні головне завдання профспілкової організації полягає в здійсненні захисту прав та інтересів членів профспілки, створенні безпечних і здорових умов праці, навчання та відпочинку. У її складі діють постійні громадські комісії: організаційно-масова, спортивно-оздоровча, культурно-масова, житлово-побутова, ревізійна, з трудових спорів та охорони праці. Найбільш важливим правом, яке надає можливість представляти та захищати всіх членів профспілкової організації, є право профспілок укладати колективний договір, який служить основою регулювання соціально-трудових відносин в університеті та сприяє створенню належних умов праці і відпочинку, забезпеченню соціальних пільг та гарантій, передбачених законодавством. Студентська профспілкова організація надає

студентам широкі можливості для відпочинку, виступає організатором екскурсійних програм, туристичних подорожей, сприяє їх залученню до волонтерської соціальної діяльності, проводить постійну роботу із забезпечення студентства пільговим проїздом у міському транспорті.

Рада молодих учених (РМУ) та Студентське наукове товариство (СНТ) університету об'єднує молодих науковців та студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Основними принципами їх діяльності є верховенство наукової творчості та конкурсності, органічний зв'язок навчання та науково-дослідної роботи, активна життєва позиція. Рада і товариство підтримують дослідницьку діяльність студентської молоді, створюючи інформаційну базу щодо наукових заходів і ініціатив, поширюють цю інформацію серед студентства, надають підтримку студентам щодо участі у них, організовуючи конференції молодих учених та студентів. РМУ також здійснює моніторинг щодо наукової активності студентів університету.

Рада заохочує відмінників студентської науки, призерів всеукраїнських олімпіад, всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт, регіональних конкурсів студентських наукових робіт та їх керівників, переможців наукових конкурсів молодих учених та студентів, міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій. Рада інформаційно підтримує рішення щодо подання кандидатур молодих науковців на здобуття стипендії Кабінету Міністрів України. Представники Ради є активними учасниками Харківської обласної ради молодих учених і спеціалістів, що діє на базі Північно-Східного наукового центру НАН України. Підтримку цій раді надає Харківська обласна державна адміністрація. СНТ патрує проведення на базі університету конкурсів «Юний економіст» та започатковані студентами-інженерами міські студентські турніри економістів, в яких щорічно беруть участь 16–20 команд.

Студентське самоврядування сьогодні є енергійним осередком організаторів та лідерів, які постійно готові до позитивних змін на користь процвітання університету та розвитку особистості студентського простору. Органи студентського самоврядування ХНЕУ ім. С. Кузнеця мають тісний зв'язок з адміністрацією університету, яка сприяє вирішенню різноманітних питань студентського життя як у виховному, так і в навчальному процесі. Саме це є показником, що студентське самоврядування ХНЕУ ім. С. Кузнеця є дієздатним.

Спортивний клуб «Інжек» працює за підтримки кафедри фізичного виховання та спорту університету. Кардинальному поліпшенню ситуації з молодіжним спортом у ХНЕУ ім. С. Кузнеця сприяло впровадження на початку 2000-х рр. секційного способу організації занять, що потребувало створення спортивного клубу, який став організаційною формою не лише проведення власне занять із фізичного виховання, але й рушієм розвитку спорту у більш широкому сенсі. Запровадження прогресивного методу організації спортивних занять 2003 року було особисто підтримано міністром освіти і науки України В.Г. Кременем і запропоновано вищим навчальним закладам як досвід для запозичення.

На сьогодні в університеті діють спортивні секції з аеробіки, атлетизму, баскетболу, волейболу, гандболу, карате, настільного тенісу, пауерліфтингу, самбо та дзюдо, туризму, футболу, черлідінгу, шашок, шахів, петанку, кендо. В універ-

ситеті створені умови для занять спортом у спортивних залах, у окремому двоповерховому фізкультурно-оздоровчому комплексі (ФОК) та в обладнаних залах студентських гуртожитків. В університеті почали систематично проводитися та стали традиційними низка масових спортивних заходів. Щорічно серед факультетів ХНЕУ ім. С. Кузнеця проводиться спартакіада з 10 видів спорту, Кубок ректора з міні-футболу, особиста першість серед студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця з боротьби дзюдо та особиста першість університету з настільного тенісу серед студентів і викладачів. Діє система підтримки молодих спортсменів. Зацікавленість працівників і викладачів вже п'ятий рік поспіль викликають спортивні змагання з семи видів спорту, які щосеместру проводять на базі ФОКу профспілка працівників разом із кафедрою фізичного виховання та спорту.

Діяльність університету спрямована на те, щоб стимулювати творчу активність студентів у таких напрямках:

- громадська активність;
- соціальна активність;
- професійна активність;
- науково-дослідна активність;
- національно-культурна і патріотична активність;
- спортивна активність;
- рекреаційна активність.

На практиці можна спостерігати, що ці напрями часто перетинаються. Якими ж були найвизначніші події студентського життя протягом 2011–2015 років?

Молодіжна організація університету стала своєрідною школою лідерства для соціально активних студентів. Лідерські здібності її активістів неодноразово отримували високу оцінку в регіоні. Досягнуті успіхи дозволили МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця взяти активну участь у створенні обласних та національних структур студентського представництва. МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця стала співзасновником Харківської спілки студентської молоді і колективним членом Української асоціації студентського самоврядування. МО стала регіональним координатором Всеукраїнської студентської ради у Харкові, а згодом і очолила її. Лідери МО двічі протягом останніх п'яти років обирались студентськими мерами Харкова. Враховуючи позицію Харкова як центру вищої освіти України та студентського міста, це слід розглядати як вагомий здобутки.

Головним проектом 2011–2012 років стала участь команди МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця у міському телевізійному конкурсі «Імперія вузів», у якому вона посіла 2-ге місце серед університетів міста та отримала перемогу в номінації «Найрозумніший ВНЗ». Студенти ХНЕУ взяли участь у конкурсі промов на тему «Промова Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй».

17 січня 2013 р. відбулося засідання Президії ВСР при МОН України. Новий склад Президії було сформовано за результатами звітно-виборчих конференцій обласних і міських колегій ВСР. До складу секретаріату ВСР вже втретє було обрано студентку ХНЕУ ім. С. Кузнеця, члена Президії ВСР від Харківської області Дар'ю Нагаївську, яка очолила комітет із розвитку студентської науки. У лютому 2013 р. головою Харківської обласної колегії ВСР обрано голову Молодіжної організації ХНЕУ ім. С. Кузнеця К. Лопатіну.

5–6 квітня 2013 р. члени Молодіжної організації ХНЕУ ім. С. Кузнеця взяли участь у I Міжнародному форумі органів студентського самоврядування (ОСС) «Розвиток студентського самоврядування — важливий чинник удосконалення молодіжної політики». Метою форуму було об'єднання лідерів для ефективного вирішення актуальних питань студентства та вдосконалення роботи ОСС, обговорення таких питань, як перспективи розвитку ОСС, набуття нового досвіду та навичок для підвищення ефективності роботи в ОСС, обговорення нових механізмів для розвитку й удосконалення молодіжної політики, активізація співпраці ОСС України з ОСС країн-сусідів.

У червні 2013 р. члени Молодіжної організації взяли участь у передвиборчій кампанії до студентського магістрату в рамках мультифестивалю «Студентська республіка-2013». За результатами голосування К. Лопатіну було обрано студентським мером Харкова.

27 студентів університету стали переможцями та призерами обласного конкурсу для молоді «Місцеве самоврядування — це ми!» у 2014/2015 навчальному році. У районному етапі міського конкурсу «Молода людина року-2015» студенти ХНЕУ ім. С. Кузнеця вибороли 3 перших місця в номінаціях «Громадська діяльність», «Студент вищого навчального закладу III–IV рівнів акредитації», «Діяльність у невиробничій сфері». Аналогічні перемоги у цих номінаціях студенти вибороли і в міському конкурсі «Молода людина року-2015» (голова СНТ — О. Коцюба, голова наукового гуртка «Енектус-Інжек» — М. Лазарєв).

Серед студентських відзнак у 2014/2015 навчальному році були нагороджені «Золотим знаком» ХНЕУ ім. С. Кузнеця — 6 студентів; стипендію Президента України отримували 3 студенти; стипендію імені Вадима Гетьмана було призначено 1 студенту; стипендію Верховної Ради України було призначено 1 студенту; стипендію міського голови «Обдарованість» отримали 3 студенти; стипендію Фонду В. Пінчука «ЗАВТРА.УА» вибороли 8 студентів; стипендію ОК Профспілки працівників освіти і науки отримав 1 студент.

Розширенню громадського світогляду молодіжних лідерів університету та адаптації міжнародного досвіду до університетського молодіжного самоврядування сприяє міжнародна співпраця. Студенти ХНЕУ ім. С. Кузнеця брали участь у Першому україно-польсько-литовському студентському форумі, який проходив у м. Люблін (Польща), у Першому міжнародному студентському форумі у м. Алмати (Казахстан), за результатами якого було підписано угоду про співробітництво. За сприяння фонду Universitas представники МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця брали участь у польсько-українській програмі стажувань, у ході якої ознайомилися з принципами організації студентського самоврядування в університетах Польщі. Процес організації студентського самоврядування у ХНЕУ ім. С. Кузнеця як регіонального лідера вивчався делегацією ESIB — Об'єднання студентів національних студентських спілок Європи.

Виявом соціальної активності студентства ХНЕУ ім. С. Кузнеця є волонтерська діяльність, яка розуміється у найширшому сенсі як організовані добровільні та безкорисні дії на користь суспільству. Наведемо найбільш яскраві з десятків заходів такого роду, здійснених протягом п'ятиріччя 2011–2015 років.

Спільно з первинною профспілковою організацією ХНЕУ ім. С. Кузнеця реалізовувалась програма (діє з 1996 р.) підтримки дітей з Люботинської школи-інтернату для дітей-сиріт та дітей, які залишились без батьківського піклування — щоквартальні поїздки делегацій університету з подарунками (комп'ютери, пральні машини, канцтовари, нова шкільна форма тощо).

Студенти брали участь у благодійній акції «Подаруй дітям книгу» — для дітей зі шкіл-інтернатів та дітей з малозабезпечених сімей, у благодійних акціях допомоги дітям переселенців з зони АТО.

Разом з Адміністрацією Дзержинського району та Центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді студентство університету бере активну участь у «доставках до адресата» святкових подарунків і листівок ветеранам Другої світової війни, а 2 вересня та 14 жовтня члени Молодіжної організації традиційно здійснюють урочисте покладання квітів до Меморіалу Слави та Меморіалу «Висота маршала Конєва».

У квітні 2011 року студенти університету долучилися до Всеукраїнського курсу «Моральний вчинок», а 19 квітня того ж року взяли участь у Дні донора на базі міської поліклініки №17.

Поштовху волонтерській активності студентів у 2012 р. надало проведення у місті заходів у рамках футбольного чемпіонату Євро-2012. Студенти університету брали участь у цілому спектрі дій створеної організаторами чемпіонату волонтерської програми.

20 квітня 2013 р. члени Молодіжної організації взяли участь у III Всеукраїнській екологічній акції «Зробимо Україну чистою», координатором від ВСП по Україні була МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Це Всеукраїнська наймасштабніша екологічна акція з прибирання парків, узбіч, скверів та інших забруднених сміттям природних зон. Акція діє в рамках Міжнародного соціального проекту Let'sDoIt!, який спрямований на те, щоб очистити від сміття нашу спільну домівку. До цієї чудової ініціативи вже долучилися більше 90 країн світу. Університет регулярно співпрацює з міським самоврядуванням щодо підтримання чистоти на прилеглих до ХНЕУ ім. С. Кузнеця та його гуртожитків територій, зокрема, у сквері воїнів-афганців.

Гарним прикладом поєднання волонтерської та професійної активності став захід, організований та проведений протягом жовтня — грудня 2014 року Центром освітніх інноваційних технологій спільно з кафедрою комп'ютерних систем та технологій і Молодіжною організацією ХНЕУ ім. С. Кузнеця — конкурс студентських робіт «Візуальна абетка економії ресурсів». Конкурс було спрямовано на привернення уваги студентської молоді до міжнародного досвіду збереження ресурсів — енерго-, тепло-, водозбереження). Метою заходу було формування у студентів активної громадської позиції щодо збереження природних ресурсів та стимулювання їх творчого потенціалу у відповідних соціальних проектах. Також увага приділялася розвитку навичок у візуалізації ідей. У межах конкурсу було проведено 3 майстер-класи для учасників із запрошенням фахівців у галузі дизайну, графіки, фото.

У 2014 році в рамках конкурсу завершився цикл майстер-класів, у яких фахівці у сфері медіатехнологій поділилися зі студентами досвідом щодо реклами

і відеофільмів. Майстер-класи проводилися за участю партнерів конкурсу: Громадської організації «Харківська асоціація дитячої екранної творчості «Дитятко»; Харківської обласної державної телерадіокомпанії «ОТБ»; ТОВ «Телекомпанія «Приват-TV». На конкурс студентських відеоробіт було подано 30 авторських робіт студентів I–IV курсів усіх факультетів ХНЕУ ім. С. Кузнеця. За результатами відкритого інтернет-голосування на сайті Молодіжної організації ХНЕУ ім. С. Кузнеця та роботи фахового журі було визначено переможців, які отримали дипломи та призи. У процесі відбору кращих робіт ураховувалися оригінальність ідеї, володіння технікою виконання, загальне враження від відеороботи. Перемогу отримав відеоролик «Необычный недуг», автори якого студенти II курсу факультету менеджменту і маркетингу А.С. Сухова, Є. Шпитальний, О. Будинська були відзначені дипломом I ступеня; автори відеоролика «Дитина — дзеркало родини» — студенти II курсу факультету економіки і права Ю.А. Харченко, Т.С. Мамотова, А.В. Погребняк отримали диплом II ступеня; проморолик Дебатного клубу зайняв III місце. Результатом конкурсу студентських відеоробіт стало те, що інформація про проведення конкурсу та окремі відеороботи були висвітлені партнерами університету на обласному телебаченні «ОТБ» та сайті інформаційного агентства «Робінзон-TV».

Постійно проходять заходи, де студенти залучаються до професійної та асоціованої із нею активності.

Визначною подією студентського життя стали дебатні турніри. Дебатний клуб (ДК) ХНЕУ ім. С. Кузнеця почав діяти у 2010 році. Метою його є створення успішної спільноти різносторонньо обізнаних та соціально активних студентів університету, об'єднаних грою «Дебати». Засідання організовані таким чином, щоб допомогти студентам отримати знання та вміння, необхідні для успіху в сучасному демократичному суспільстві.

У березні 2011 року Дебатний клуб провів самопрезентацію та взяв участь у Всеукраїнському дебатному турнірі «Перша столиця» та турнірі Харківської міської дебатної школи. Також члени ДК ХНЕУ ім. С. Кузнеця взяли участь у Всеукраїнському дебатному турнірі «3V», Міжнародному дебатному турнірі FIRE, відкритому обласному турнірі «Різдва кременчуцькі дебати-2011» як судді-волонтери та Міжнародному дебатному турнірі «Кубок Жальгїріса» у Литві як запрошені судді.

6–7 квітня 2013 р. Дебатним клубом ХНЕУ ім. С. Кузнеця та Всеукраїнською молодіжною громадською організацією «Федерація дебатів України» було проведено IV Всеукраїнський дебатний турнір «Перша Столиця». Учасниками турніру стали майже 100 осіб — студенти з усіх куточків України. Турнір розглядався його учасниками як сходинка до формування інтелектуальної еліти суспільства, що є можливим лише за наявності висококваліфікованих професіоналів, які мають незалежне критичне мислення та навички публічних виступів.

10 жовтня 2013 р. у Дебатному клубі відбувся турнір «Кубок президента ХНЕУ ім. С. Кузнеця». У турнірі взяли участь 12 команд-новачків, які продемонстрували набуті вміння із дебатування. У три етапи було визначено четвірку найсильніших, які поборолися в фіналі за звання кращої команди та Кубок президента ХНЕУ.

Перемогу здобула команда «Діти Одіна» у складі Л. Білоус та І. Федієнка (школярів гімназії №169). Топ-спікером стала Л. Білоус. Усі гравці натхненно змагалися та показали гарні результати.

17 листопада 2013 р. у м. Донецьку відбувся Міжнародний дебатний турнір «Дебати у великому місті», в якому Дебатний клуб ХНЕУ ім. С. Кузнеця з честю представляли та показали гідну командну гру амбіційні конкурсант С. Мірошніченко, О. Манзя, Д. Зуєнко, К. Дрозд. 23–24 листопада 2013 р. у м. Одесі пройшов Всеукраїнський дебатний турнір «Кубок Одеси». Честь клубу захищали команди «Діти Одіна» (Л. Білоус та І. Федієнко), «Falcon» (С. Мірошніченко та О. Манзя), «Бубенчики» (А. Мальована та Ю. Курочка), «Сріблястий сніг» (Д. Зуєнко та К. Дрозд) та К. Ляшенко в складі змішаної команди. Усі конкурсант показали високий рівень гри. 30–31 листопада 2013 р. у м. Ростов-на-Дону організовано Міжнародний дебатний турнір «З Дону видачі немає». Команда «Falcon» (С. Мірошніченко та О. Манзя) представляла клуб на турнірі в Ростові-на-Дону (РФ) та ввійшла в десятку кращих команд за кількістю набраних балів. 14–15 грудня 2013 р. у м. Белгороді відбувся Міжнародний дебатний турнір «Без границь». Дебатний клуб ХНЕУ ім. С. Кузнеця представляли С. Мірошніченко та І. Федієнко в складі команди, що пройшла до фіналу турніру. Конкурсанти посіли 5-те та 6-те місця в загальному заліку за особистими спікерськими балами.

Яскравою подією студентського життя став Всеукраїнський конкурс PR-проектів «Золотий компас» — професійний командний конкурс, який ставить за свою мету стимулювання творчих та практичних ініціатив студентів зі спектра профільних для них спеціальностей — маркетингу, реклами, PR. Університет став базовим ВНЗ для проведення цього турніру.

З 2013 року у рамках заходу проводився конкурс рекламних проектів, з 2014 року — конкурс STARTUP-ініціатив. Усі розробки були об'єднані в одну тему, а учасники виконували проекти для реальних, а не віртуальних компаній. До складу журі входять виключно представники бізнесу, а спонсорами конкурсу виступають міжнародні та національні компанії й професійні об'єднання — зокрема, Українська асоціація зі зв'язків із громадськістю та Українська PR-ліга. У конкурсі взяли участь студенти, які представляли широку географію ВНЗ України на зарубіжжя; було досягнуто рівня репрезентації, який дозволив конкурсу стати подією національного масштабу для професійного співтовариства у галузі реклами, PR та маркетингу.

Партнер агентства PR-Service, віце-президент Української PR-ліги Олена Дерев'янка, яка взяла участь у VII конкурсі у 2013 році як член журі в номінації «Зв'язки з громадськістю: еко-продукти та еко-послуги», а також виступила хедлайнером ток-шоу «Екологічні маркетингові комунікації: слово і діло» і спікером II Міжнародного бізнес-форуму Brand.com, зазначила у інтерв'ю: «Ентузіазм О. Кононова, ідейного натхненника і «вічного двигуна» конкурсу перетворив «Золотий компас» на один із кращих майданчиків для професійного спілкування промофахівців різних спеціалізацій, поколінь, світоглядів. І з кожним роком ця традиція тільки зміцнюється. Що ж стосується конкурсних робіт, то вони, як завжди, слабші, ніж хотілося б, і кращі, ніж могло б бути».

Фінал IX Міжнародного студентського конкурсу рекламних та PR-проектів «Золотий компас» відбувся 22 квітня 2015 року. У цьому сезоні до фіналу були допущені понад 20 проектів у чотирьох секціях: «PR. Проекти для вузів», «PR. Соціальні та бізнес-проекти», «Секція рекламних кампаній», «Секція STARTUP-проектів». В останній секції змагання було організовано у формі краш-тесту. Фіналісти повинні були представити на суд журі презентацію продукту чи послуги, есе про історичну еволюцію продукту, легенду створення продукту, розрахунок показників ринку. У секції в фіналі взяли участь шість STARTUP-проектів: «Na'VI» (Харківський національний автомобільно-автодорожній університет), «Muzarium» (Одеський національний університет ім. І. Мечникова), «INDIE» (Сумський державний університет), «Соцмережа Garage Jam» (Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара), Агентство для молодих фахівців «Бумеранг» (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»), «Альтернатива» (Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»). Перше місце було присуджено двом проектам — «Соцмережа Garage Jam» і «Muzarium». Крім того, 23 квітня всі конкурсанти мали можливість взяти участь у IV Міжнародному бізнес-форумі ефективних комунікацій «Brand.Com», на якому професіонали з Києва та Харкова презентували інноваційні рішення в сфері маркетингу, комунікацій, Startup-руху, а також пропонували приклади ефективних і креативних проектів.

З 2012 року було розпочато новий вектор діяльності МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця — участь у міжнародній некомерційній організації Enactus, що об'єднує студентів, викладачів та представників бізнесу, які використовують силу підприємницької діяльності для поліпшення якості життя і життєвих стандартів людей з різними потребами. Було сформовано команду від МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця, що протягом року працювала та розробляла різноманітні проекти, результати яких були представлені на національних змаганнях Enactus-Україна у червні 2013 року.

Так, 24 листопада 2012 р. на базі ХНЕУ ім. С. Кузнеця було проведено тренінг для представників команд Enactus Східного регіону України. Гостями заходу був президент Enactus-Україна Я. Каплан, регіональний менеджер Східного регіону Enactus І. Лях, президент ХОМГО «Харківський центр волонтерів» С. Багрич, голова Харківського клубу підприємців О. Васильєв. 30 листопада 2012 р. команда Enactus університету взяла участь у національній конференції лідерів бізнесу та студентів Top To Future Top Enactus. Її учасниками були близько 150 студентів Enactus та члени інших молодіжних організацій. Усі вони пройшли попередній відбір щодо мотивації та знання англійської мови. Спікерами конференції виступили члени Консультаційної бізнес-ради Enactus-Україна. 9 березня 2013 р. команда взяла участь у Національному тренінговому дні Enactus-Україна (м. Одеса). 22 квітня 2013 року в офісі компанії «Майкрософт Україна» команда Enactus університету виступила у заключному тренінговому заході з підготовки до Національних змагань Enactus. Участь у тренінгу взяли ще 16 команд із Києва, Харкова, Донецька, Одеси, Кривого Рогу, Вінниці, Житомира, Львова та Хмельницького. Крім цього, з командами Enactus працювали спікери від Майкрософт, які розповіли про хмарні технології та хмарний Офіс-365 для освітніх закладів, а також

провели майстер-клас з публічного виступу. 7 червня 2013 року у Києві відбулися національні змагання команд Enactus-Україна, серед яких була і команда ХНЕУ ім. С. Кузнеця, яку гідно представили студенти університету К. Лопатіна, А. Лапицька, А. Андрєєва, А. Труш, Д. Стадник та В. Піхоцький. Команда ХНЕУ ім. С. Кузнеця виборола II місце у спецконкурсі «Інноваційна рекрутингова кампанія на літні стажування 2013».

Студенти ХНЕУ ім. С. Кузнеця мають можливість скористатися низкою майстер-класів, для вдосконалення своєї професійної майстерності. Наприклад, 2014 року особливо сприятливими були можливості у студентів, які навчаються за спеціальністю «Видавничо-поліграфічна справа». 7 жовтня 2014 року пройшов майстер-клас від директора креативного агентства «Бумеранг» Д. Грицького на тему «Принципи графічного дизайну для недизайнерів»; 6 листопада 2014 року було проведено майстер-клас з фотомистецтва «Світло у фотографії». Спікером виступив А. Дущенко — засновник творчого об'єднання фотографів і відеографів Iskiz Design; 26 листопада 2014 року пройшов майстер-клас «Дизайн соціального плаката», який провів художник, дизайнер, плакатист, заслужений діяч мистецтв України, засновник і президент Міжнародної трієнале екологічного плаката «4-й блок» О.А. Векленко. У конкурсі взяли участь 28 авторів, переважно студенти II курсу факультету економічної інформатики спеціальності «Видавничо-поліграфічна справа». Для оцінювання кращих робіт організовано роботу експертного фахового журі із запрошенням керівників майстер-класів та відкрите онлайн-голосування на сайті Молодіжної організації ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Члени МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця взяли участь в організації та проведенні презентацій глобальної програми управлінських стажувань, організації профорієнтаційної роботи зі школярами. Була здійснена допомога у проведенні майстер-класів у рамках проекту «Лабораторія успіху» та забезпечена участь студентів у першому молодіжному інвестиційному форумі.

Із 2010 року університет розпочав свою співпрацю із фондом В. Пінчука щодо забезпечення інформаційної підтримки стипендіальної програми «Завтра.UA», в котрій не лише беруть участь, а й стають переможцями студенти ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2011 року студенти були залучені до науково-практичного семінару «Презентації студентських бізнес-проектів», зустрічі молодих підприємців Харківської області в рамках проекту «Лабораторія успіху», участі у засіданні круглого столу на тему «Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес» з проблем гендерної рівності у сфері підприємництва. 25–27 травня 2013 р. студенти університету взяли участь у роботі 6-го Молодіжного форуму «Завтра.UA: від ідеї до дії», що проходив у м. Києві. Упродовж трьох днів роботи форуму стипендіати мали змогу випробувати на практиці механізми створення стартапів, перевірити власні ідеї на життєздатність, а також довести їх до стадії бізнес-моделі. Серед запрошених менторів, які допомагали командам протягом трьох днів роботи форуму, були відомі представники бізнесу, громадські діячі та засновники успішних стартапів: директор Google в Україні Д. Шоломко, заступник директора МБФ «Відродження» І. Підлуська, партнер EastLabs К. Лівер, генеральний директор News Front PR Agency В. Дегтярьов, операційний директор Ciclum Р. Хміль та ін.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця активно впроваджує стандарти освіти, які діють в країнах Європейського співтовариства. Побудова навчання відповідно до принципу «уніфікація форми (стандартизація курсів) — оригінальність змісту (наповнення модулів)» дозволяє найефективніше реалізувати переваги ХНЕУ ім. С. Кузнеця, пов'язані з високим рівнем розвитку науково-дослідної роботи та її інтеграції з навчальним процесом та господарською практикою. Провідним принципом діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця є формування інтелектуальної еліти для економіки нашої країни. Умовою досягнення цієї мети університет бачить підготовку високо-професійного економіста, знайомство з сучасними інформаційними технологіями та інноваційною моделлю поведінки.

Підтвердженням цієї тези є участь студентів у Міжнародних та Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт та олімпіадах.

У 2014/2015 н. р. у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт узяли участь 42 студентські наукові роботи, авторами яких є 51 студент. Динаміку участі в ньому та кількість переможців наведено в табл. 6.1.

Таблиця 6.1**Динаміка участі студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт**

Нагороди	Кількість переможців		
	2012/2013 навч. рік	2013/2014 навч. рік	2014/2015 навч. рік
Диплом I ступеня	4	5	12
Диплом II ступеня	8	6	11
Диплом III ступеня	11	4	4
Усього	23	15	27

У Харківському регіональному конкурсі студентських наукових робіт у 2012/2013 навчальному році взяли участь 60 студентів; у 2013/2014 навчальному році — 65 студентів, у 2014/2015 навчальному році — 96 студентів університету. У табл. 6.2 наведено кількість студентів, які вибороли дипломи переможців.

Таблиця 6.2**Динаміка участі студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця в Харківському регіональному конкурсі студентських наукових робіт**

Нагорода	Кількість переможців		
	2012/2013 навч. рік	2013/2014 навч. рік	2014/2015 навч. рік
Диплом I ступеня	2	11	1
Диплом II ступеня	7	12	4
Диплом III ступеня	7	10	2
Усього	16	33	7

У 2014/2015 н. р. у Всеукраїнській студентській олімпіаді взяли участь 81 студент університету. У табл. 6.3 наведено динаміку участі студентів університету.

Таблиця 6.3

Динаміка участі студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця у Всеукраїнській студентській олімпіаді

Нагороди	Кількість переможців		
	2012/2013 навч. рік	2013/2014 навч. рік	2014/2015 навч. рік
Диплом I ступеня	3	2	6
Диплом II ступеня	8	8	6
Диплом III ступеня	4	9	7
Диплом IV ступеня	8	4	2
Диплом I ступеня командний	–	–	1
Диплом II ступеня командний	–	1	2
Диплом III ступеня командний	–	1	1
Гран-прі	–	1	–
Усього	23	26	25

В університеті з року в рік збільшується відсоток залучення студентів та молодих вчених до виконання НДР. Запроваджується система залучення студентів до виконання ННТР, здійснюється розробка системи зарахування їх роботи як форми поточного та підсумкового контролю за відповідними дисциплінами (ІНДЗ, курсові проекти, дипломні проекти та роботи). Результати студентської наукової роботи у ХНЕУ ім. С. Кузнеця за 2011–2015 рр. наведено на рис. 6.1.

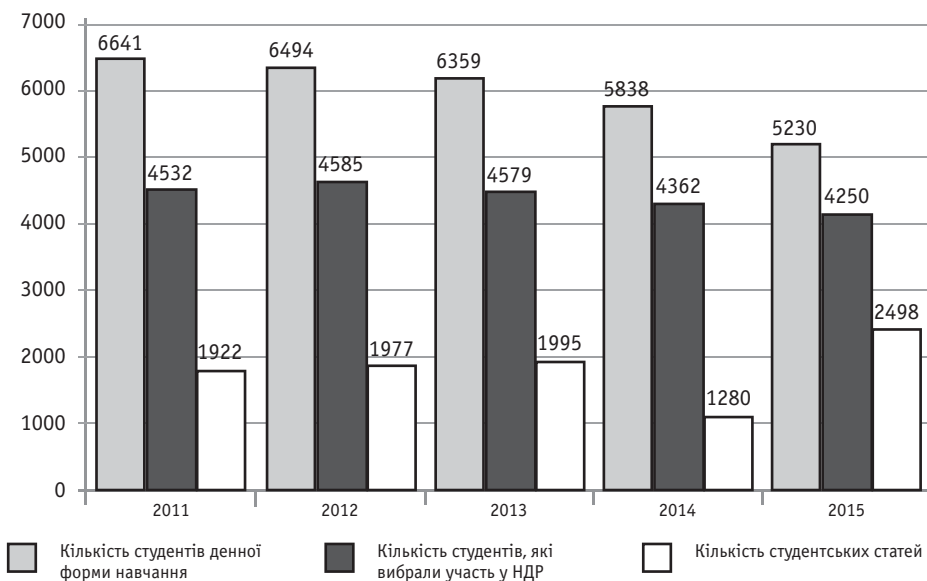

Рис. 6.1. Кількісні показники участі студентів у науково-дослідній роботі

У ХНЕУ ім. С. Кузнеця активно діє Рада молодих учених, представники якої є активними учасниками Харківської обласної ради молодих учених і спеціалістів. 28 листопада 2014 р. члени РМУ університету взяли участь у засіданні круглого столу в Науково-технологічному комплексі «Інститут монокристалів», який було присвячено ролі Рад Малої академії наук України та Рад молодих учених у збереженні та активізації науково-освітнього потенціалу країни і, зокрема, Слобожанщини, обговорено проект плану спільної діяльності з Радами молодих учених Східного регіону. 5 грудня 2014 року взято участь у спільному засіданні Ради Північно-Східного наукового центру (ПСНЦ) НАН і МОН України, Ради ректорів Харківського вузівського центру, Харківської обласної ради молодих учених та спеціалістів і керівництва Харківського територіального відділення Малої академії наук України, одним із основних питань на якому стало затвердження перспективного плану спільної діяльності у сфері формування покоління здібної, талановитої та науково активної молоді. Постійно відбувається обмін досвідом із РМУ «Львівської політехніки» та популяризація наукової діяльності серед молоді через науково-аналітичні видання з проблем функціонування і шляхів удосконалення системи освіти і науки України, зокрема в журналі «Наша перспектива».

У 2015 році було започатковано випуск нового електронного журналу «Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця», у якому студенти й аспіранти нашого університету можуть публікувати свої статті, роблячи перші кроки в наукових економічних дослідженнях актуальних питань. Станом на вересень 2015 р. уже вийшло 6 номерів цього щомісячного електронного видання. У них опублікували свої статті 594 студенти ХНЕУ ім. С. Кузнеця. У першому номері було вміщено 74 статті, у другому — 95, у третьому — 81, у четвертому — 91, у п'ятому — 98, у шостому — 143 статті студентів. У редакційно-видавничому відділі триває прийом студентських статей для наступних випусків електронного журналу, які починаючи з II кв. 2015 р. видаються у ВД «ІНЖЕК». Робота над статтями студентів не припиняється. На сьогодні на різних етапах роботи знаходяться понад 950 статей, вихід у світ яких планується найближчим часом.

Кількість виданих статей (тез) студентів університету наведено на рис. 6.2.

У рамках підтримки студентської науки щорічно на базі ХНЕУ ім. С. Кузнеця відбуваються репрезентативні конференції, які мають регіональний, всеукраїнський та міжнародний статус.

У 2011 році на базі ХНЕУ ім. С. Кузнеця було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю молодих учених та студентів «Розвиток економіки України в умовах глобалізації». Було опубліковано 379 тез доповідей у фаховому виданні «Управління розвитком». Загальна кількість учасників конференції становила 413 осіб, які представляли 50 вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ України.

У 2012 році серед студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця відбувся конкурс на краще есе щодо стратегічного розвитку м. Харкова «Харків-2030». Студентська делегація ХНЕУ взяла участь у VII Стратегічних транскордонних дебатах «Проекти розвитку євро регіонів України та Росії» Міжнародної наукової школи міжрегіонального прикордонного співробітництва (м. Белгород, Росія). Було проведено круглий стіл «Людський потенціал як фактор розвитку національної економіки».

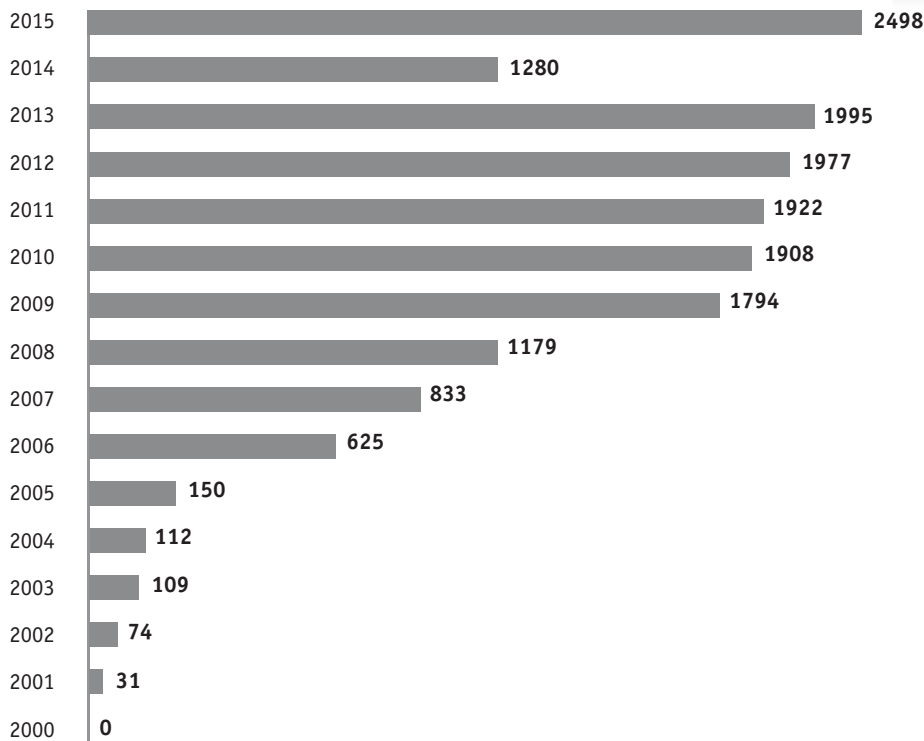

Рис. 6.2. Кількість наукових статей (тез), опублікованих студентами ХНЕУ ім. С. Кузнеця у 2000–2015 рр.

Того ж 2012 року, 27 квітня на базі університету було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих вчених та студентів «Проблеми управління соціально-економічним розвитком України». За результатами роботи було опубліковано матеріали конференції, які містять тези доповідей учасників, у тому числі 211 тез студентів ХНЕУ. Загальна кількість учасників конференції становила 447 осіб, у тому числі 143 учасники із 44 інших навчальних та наукових закладів.

28 вересня 2013 року у Центральному парку культури і відпочинку ім. М. Горького пройшов унікальний проект під назвою «Ніч науки», в якому взяли участь члени МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Особливість проекту і його головна відмінність від традиційних днів відкритих дверей в університетах — участь відвідувачів у всіх практичних експериментах, які проводили і показували вищі навчальні заклади міста. Проект «Ніч науки» надав харків'янам та гостям міста можливість відкрити для себе багатогранний світ науки, ознайомитися з університетами, взяти участь в наукових експериментах, а також насолодитися святковою атмосферою і пізнавальною програмою.

30 вересня 2013 року у рамках діяльності Наукового сектора було відкрито Інтелектуальний клуб ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів «Розвиток України очима молоді: соціальні, економічні та правові аспекти» (18 квітня 2013 р.). За результатами роботи конференції видано збірник тез.

Загальна кількість учасників склала 518 осіб, в тому числі 13 з інших міст (кандидати наук, докторанти, аспіранти, магістранти, студенти). Загальна кількість поданих матеріалів тез з 14 вищих навчальних закладів України — 454.

28 березня 2014 року на базі ХНЕУ ім. С. Кузнеця було проведено V Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених та студентів «Розвиток України очима молоді: соціальні, економічні та правові аспекти». Усього в конференції взяли участь понад 440 осіб, які представляли 15 українських ВНЗ.

24 квітня 2015 року відбулась Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти». Усього у конференції взяли участь понад 670 осіб, які представляли 30 вітчизняних та іноземних ВНЗ та організацій. Загальна кількість поданих матеріалів тез — 647.

Протягом 2010–2015 рр. щорічно видавалось близько 2000 студентських наукових робіт.

В університеті налагоджена систематична робота щодо стимулювання неперервності вітчизняних освітніх програм на різному рівні ієрархії. На базі ХНЕУ ім. С. Кузнеця організовано підтримку науково-навчальних заходів серед школярів. Молоді учені ХНЕУ ім. С. Кузнеця виступали як співорганізатори разом з управлінням освіти Департаменту з гуманітарних питань Харківської міської ради та брали участь в роботі журі III, IV і V та VI Міських турнірів юних економістів для учнів 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Робота представників ХНЕУ ім. С. Кузнеця відзначена у 2009–2012 роках Подякою Департаменту освіти Харківської міської ради.

З 2012 року і донині цей турнір проводиться на базі ХНЕУ. 27 вересня 2014 року Радою спільно з Департаментом освіти Харківської міської ради був проведений VIII Міський турнір юних економістів для 10–11 класів загальноосвітніх шкіл міста Харкова. Учасників турніру — членів команд, їх керівників та журі — понад 130 осіб. Взяли участь 12 команд з усіх районів міста Харкова. До складу журі турніру увійшли доценти та викладачі університету.

Потреба у підготовці компетентних фахівців, які вміють швидко адаптуватися до мінливих умов інформаційного суспільства, що ґрунтується на знаннях ринкової економіки, а також освічених і творчих особистостей, мотивованих на професійний саморозвиток, задає вектор реалізації спільних професійно-орієнтованих освітніх проєктів. Якість підготовки висококваліфікованих, компетентних фахівців та професіоналів залежить від якості системи безперервної професійної освіти, яка містить у собі сукупність різних навчально-виховних закладів і організаційно-методичних зв'язків, що забезпечують можливість формування, розвитку та відновлення професійних знань, умінь та реалізаційних здатностей особистості протягом усього життя.

Професіоналізація особистості залежить не тільки від якісного засвоєння змісту освіти, а й від професійного самовизначення, розвитку професійної спрямованості, готовності до трудової діяльності за обраним фахом та сформованості професійно значущих якостей. Професійне самовизначення молоді у першу чергу пов'язане з наявністю моделей бажаного майбутнього особистості, усвідомлення себе і свого місця в системі ділових міжособистісних відносин. Важливим для професійного самовизначення є можливість отримання нею інформації, необхідної для правильної орієнтації у світі професій.

Професійному самовизначенню сприяє своєчасна профорієнтаційна робота, яка має забезпечувати людині можливості для якнайшвидшого освоєння професій шляхом організації цільового професійного навчання. Профорієнтаційна робота з учнями і студентами передбачає спеціально організовану керовану діяльність загальноосвітніх та вищих навчальних закладів, спрямованих на оптимізацію професійного і соціального самовизначення молоді, урахуваючи більш повне поєднання інтересів суспільства й особистості.

Одним із пріоритетних та ефективних напрямів поширення економічних знань серед школярів та профорієнтаційної роботи у ХНЕУ ім. С. Кузнеця є форма літніх шкіл на базі вищого навчального закладу. З 2 до 13 червня 2014 року, а також з 23 до 27 червня 2014 року тут вперше працювали літні школи, організовані на базі факультетів, у яких взяли участь 372 учні з 49 загальноосвітніх навчальних закладів міста Харкова, що проходили навчальну практику.

У літніх школах з учнями 10-х класів працювали працівники центрів (Центру освітніх інноваційних технологій, Центру персональних навчальних систем, відділу маркетингу та комунікативних зв'язків), провідні викладачі кафедр, студенти, представники Молодіжної організації, Дебатного клубу, Спільноти студентів-інженерів, спортивного клубу «ІНЖЕК».

Опитування учасників літніх шкіл вказало на позитивні результати роботи літніх шкіл на базі університету (табл. 6.4).

Таблиця 6.4

Літні школи на базі ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Назва літньої школи	Загальноосвітні навчальні заклади	Кількість учнів
Літня школа факультету економіки і права «Мій майбутній професійний вибір» (2–13 червня 2014 року)	Харківська гімназія №169	53
«Літня школа молодого мільонера» на базі факультету менеджменту і маркетингу (2–6 червня 2014 року)	Харківська гімназія №116	23
	Харківський ліцей №141	25
Літня школа факультету обліку та аудиту «Управляй грошима, управляй майбутнім» (2–6 червня 2014 року)	Харківська загальноосвітня школа I–III ступенів №36	20
	Харківська загальноосвітня школа I–III ступенів №60	20
Літня школа факультету міжнародних економічних відносин «Разом до міжнародного успіху» (2–6 червня 2014 року)	Харківська спеціалізована школа I–III ступенів №109	15
	Харківська спеціалізована школа I–III ступенів №80	4
	Харківська спеціалізована школа №132, Харківський ліцей «Імпульс» №161	
	Харківська загальноосвітня школа I–III ступенів №162	6
	Загальноосвітня школа I–III ступенів №7 м. Первомайський	2
Літня школа фінансового факультету «Школа фінансового успіху» (червень 2014 року)	Харківська спеціалізована школа №50	16

Літні школи в 2015 році також було проведено у два етапи: 2–6 та 22–26 червня 2015 року. 2–6 червня 2015 року у літніх школах, організованих на базі факультетів економіки і права, міжнародних економічних відносин, менеджменту і маркетингу, обліку і аудиту, фінансового факультету, взяли участь 323 учні з 29 ЗНЗ. 22–26 червня 2015 року у літніх школах, організованих на базі факультету економічної інформатики, взяли участь 142 учні.

Розмір навчальної групи становить 15–20 осіб, кількість груп визначають залежно від освітніх потреб цільової групи та умов організації освітнього процесу. Зміст програми ЛШ ХНЕУ ім. С. Кузнеця може мати як обов'язкову, так і вибірково, або варіативну, складові частини, які пропонують слухачам і обирають за їх бажанням відповідно до індивідуальних особливостей та освітніх потреб під час вступу та/або за результатами вхідного тестування відповідних знань, умінь і реалізаційних здібностей.

Літні школи запропонували своїм слухачам широкий спектр форм навчання, як то: професійно-орієнтовані лекції та міні-лекції, практичні, семінарські та лабораторні заняття; екскурсії: профорієнтаційні, виробничі, навчальні, культурно-просвітницькі та культурно-виховні; тренінги, майстер-класи та зустрічі з фахівцями; віртуальні та комп'ютерні бізнес-симуляції; захист проектів та презентації; тестування — професійно-орієнтоване, на визначення рівня володіння іноземними мовами та рівня комп'ютерної підготовки тощо; інтелектуально-розвивальні заходи: дебати, квести, інтелектуальні турніри тощо; спортивні заходи: змагання, турніри, ігри тощо. Заняття і заходи у літній школі ХНЕУ проходять із застосуванням активних, інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

Літня школа ХНЕУ ім. С. Кузнеця «Мій майбутній професійний вибір» реалізовує ідею безперервного навчання шляхом підвищення свідомості учнів та студентів у процесі вибору майбутньої професії, розширення уявлень про професії; надання психолого-педагогічної допомоги в ухваленні рішення щодо професійного вибору; створення умов для готовності молоді до соціального, професійного і культурного самовизначення загалом; початкове (для учнів) та поглиблене (для студентів) формування спеціалізовано-професійних компетентностей за напрямками підготовки економістів, менеджерів, фахівців із комп'ютерних наук, туризму та видавничо-поліграфічної справи; розвитку життєвих навичок в умовах інформаційного суспільства та ринкової економіки.

Опитування учасників літніх шкіл вказало на позитивні результати їх роботи на базі університету. Так, наприклад, анкетування учнів літньої школи факультету економіки і права «Мій майбутній професійний вибір», що проводиться другий рік, показало зростання таких показників, як комфортне відчуття на заняттях, якість сприйняття навчального матеріалу, тематика занять, форми навчання, планування навчання за спеціальностями у ХНЕУ ім. С. Кузнеця, що свідчить про врахування професорсько-викладацьким складом досвіду організації та проведення літніх шкіл на базі вищого навчального закладу.

Результати анкетування показали, що переважна більшість слухачів дуже задоволена участю в літніх школах. Тут вони здобули корисні, цікаві знання і по-

зитивні враження про університет, факультети, викладачів та студентів. Деякі учні прямо вказували, що планують вступати саме до нашого університету. Майже кожен учень написав свій відгук у кінці анкети і висловив свою вдячність. Відповіли, що почували себе вільно та комфортно на заняттях 87% опитуваних учнів, таких, що почувалися некомфортно, виявилось 4,09%, інші почували себе «достатньо комфортно». Переважна більшість опитуваних (73,24%) оцінили свою роботу як ефективну; 16,9% — як достатньо ефективну; 1,41% — як не ефективну.

Виявилось, що позитивне враження на учнів справили викладачі літніх шкіл, про це було зазначено у багатьох відгуках. 89,44% опитуваних відповіли, що їм дуже сподобались викладачі.

Теми занять переважно було оцінено високо, «дуже важливими» їх назвали 64,08% учнів, «неважливими» вони виявились для 6,34% учнів. Серед опитуваних учнів 55,63% відповіли, що «планують опанувати економічну спеціальність», не планують ставати економістами 33,80%, інші — ще не визначились.

Аналіз результатів опитування учнів літніх шкіл за факультетами засвідчив, що є різниця в мотивованості до навчання за економічними спеціальностями учнів із різних факультетів. Найбільш мотивованими на економіку та спрямованими на вступ до нашого університету на обрану спеціальність є учасники літньої школи факультету обліку і аудиту. Це видно як із відповідей на запитання, так і відгуків про літню школу. Найбільше тих, хто ще не визначився з майбутнім вибором, було на факультеті економіки і права. Дуже впевнено відповідали на запитання учні літніх шкіл факультету менеджменту і маркетингу.

Виховання патріотизму, любові до своєї Батьківщини, пошани до її мови та культури є стрижневою цінністю ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Щорічно із участю викладачів кафедри українознавства та мовної підготовки іноземних громадян в університеті проходить низка заходів, які спрямовані на актуалізацію саме цих завдань політики університету щодо студентства.

Майже 60 студентів ВНЗ Харкова брали участь у проведеному на базі ХНЕУ ім. С. Кузнеця у 2011 році регіональному конкурсі «Культура України в обличчях».

У лютому 2011 року було вперше організовано конкурс читців з нагоди 140-ї річниці від дня народження Лесі Українки, а також спільно з кафедрою українознавства та мовної підготовки іноземних громадян було проведено поетичні читання, присвячені дню народження Т.Г. Шевченка.

З великими урочистостями було відзначено в університеті 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка. У січні — березні 2014 року відбувся виступ ансамблю бандуристів Київського університету культури і мистецтв, було проведено конкурси есе, читців, стінгазет за темами: «Тарас Шевченко і сучасність», «Тема Батьківщини у творчості Т. Шевченка», «Історична тематика у творчості Кобзаря», «Тема родини у творчості Т. Шевченка», «Заповіт» — одна з вершинних поезій Т. Шевченка, «Він був сином мужика і став володарем у царстві духу» (І. Франко), «Мої враження від поезії Кобзаря». Відзначення дня народження Кобзаря є основою щорічної урочистої програми заходів із національно-культурного виховання студентської молоді.

22 січня 2014 року було організовано святкування Дня Соборності і свободи України. Відбулися семінар, бесіди та академічні години у студентських колективах, засідання круглих столів на тему «Шлях до незалежності». Щорічно відзначається День захисника України (14 жовтня). Студенти університету беруть участь у акції «Зроби подарунок Україні», присвяченій збереженню рідної мови.

Крім цього, задля сприяння популяризації молодіжного руху в ХНЕУ ім. С. Кузнеця шляхом проведення профорієнтаційних та інших позакласних заходів у 2013 р. було засновано «Спільноту Інжекцівців — випускників шкіл» ХНЕУ ім. С. Кузнеця, яка об'єднує студентів — випускників шкіл (гімназій, ліцеїв) протягом їх навчання в університеті на основі добровільності та спільності інтересів.

В основі концепції виховної роботи в університеті лежить усвідомлення тієї величезної ролі, яку може відігравати у дозвіллі молоді людини спорт. Заняття спортом значною мірою вирішують проблему вільного часу молоді людини, надають їй позитивних навичок лідерства, сприяють оздоровленню та набуттю навичок ведення здорового способу життя. Спорт є несумісним із шкідливими звичками та формами антисоціальної активності.

Університет прагне до розширення переліку видів спорту, форми проведення змагань та заходів. Значна увага приділяється не тільки проведенню класичних змагань, турнірів, чемпіонатів, кубків, а й організації спортивних свят, туристичних походів, зльотів, велопробігів тощо. Викладачі та студенти ХНЕУ ім. С. Кузнеця беруть активну участь у міжнародних, всеукраїнських та місцевих змаганнях із багатьох видів спорту.

У лютому 2010 р. на загальних зборах ректорів Харківських ВНЗ та за активної підтримки ректора ХНЕУ ім. С. Кузнеця В.С. Пономаренка і ФК «Металіст» було започатковано спільний проект «Назустріч один одному». Цей проект є унікальним. Його основна ідея полягає у популяризації здорового способу життя, залученні ініціативної молоді до підготовки міста Харкова до чемпіонату з футболу Євро-2012, створенні профутбольного настрою шляхом популяризації світового та українського футболу серед студентської спільноти. У рамках цього проекту студенти-інжеківці тісно співпрацюють із керівництвом футбольного клубу.

Спільний проект «Назустріч один одному» передбачає такі напрями роботи, як створення куточка «Металіста» в університеті; участь команди університету у студентській лізі ФК «Металіст»; підготовка студентів-волонтерів. Університет обрано базовим для проведення Програми УЄФА щодо підтримки талановитих студентів для підготовки волонтерів УЄФА до Євро-2012. Проведення чемпіонату надало потужного поштовху справі популяризації футболу та спортивної волонтерської активності. 2012 рік проходив саме під цим знаком. І велику роль у даному проекті відіграв фан-клуб «ІНЖЕК-Металіст», у роботі якого, окрім студентів, активну участь брали проректор О. Зима, проф. Г. Холодний. Студенти кожного факультету отримали можливість практичного застосування знань зі своєї спеціалізації. Так, студенти — майбутні спеціалісти з маркетингу — здійснювали промоцію фан-клубу із застосуванням спеціально розроблених прийомів та маркетингових ходів; студенти факультету економічної інформатики створили сайт організації,

листівки, брошури та інші роздавальні інформаційні матеріали із застосуванням знань у сфері роботи з графічними зображеннями, створювали клієнтську базу даних студентів; студенти факультету економіки і права залучалися до аналітичної роботи фан-клубу та юридичного обґрунтування механізмів діяльності. Окрім цього, свою зацікавленість футболом ХНЕУ ім. С. Кузнеця розділяє з дитячою школою-інтернатом м. Люботина. У 2012 році фан-клуб брав активну участь у прийомі та супроводженні вболівальників.

15 листопада 2013 р. на базі ХНЕУ ім. С. Кузнеця відбулася ділова гра «Розвиток бренда «Металіст». У ній взяли участь фан-клуби 19 ВНЗ міста Харкова. У ході гри кожен університет запропонував свої проекти, спрямовані на розвиток бренда «Металіст», і фан-клуб «ІНЖЕК-Металіст» виборов II місце.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця перебуває в центрі спортивних подій. Заняття спортом стало невід'ємною частиною життя студента. В університеті послідовно проводяться заходи, спрямовані на популяризацію здорового способу життя серед студентства за підтримки Фонду народонаселення ООН. Університет став територією, вільною від паління. Серед масиву заходів, присвячених пропаганді та навчання здорового способу життя протягом 2011–2015 рр., слід згадати акцію «Обміняй цигарку на цукерку», серію ігор у пейнтбол у рамках проекту «Здоровим бути здорово». 26 травня 2013 р. Молодіжна організація ХНЕУ ім. С. Кузнеця взяла участь у міській акції «Run, Харків, Run» — масштабному одноденному соціально-оздоровчому і благодійному заході у формі 5-кілометрового забігу учасників. Акція стартувала з флешмобу — кілька тисяч харків'ян зібрались у Центральному парку культури і відпочинку ім. М. Горького та провели ранкову зарядку.

Традиційними стали туристичні переходи та водні тури студентських команд університету по річці Сіверський Донець.

Відпочинок, розваги та святкування визначних подій і свят стало характерною рисою життя університету. Студенти мають можливість відпочити на організованих Молодіжною організацією для студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця дискотеках та вечорах у диско клубах міста.

У 2010/2011 навчальному році було проведено святкову акцію, караоке та вечірку в клубі з нагоди дня народження МО ХНЕУ ім. С. Кузнеця, що стало гарною традицією, а також вечірку для студентів з нагоди 80-річчя ХНЕУ ім. С. Кузнеця. У 2011/2012 навчальному році з нагоди Дня студента проведено акцію «Кольорові привітання»; до Дня святого Валентина із великим успіхом були організовані «Пошта кохання» та «Стіна кохання». Стало традицією проводити турнір з боулінгу серед факультетів університету (2 квітня, 5 листопада 2013 р.).

До регулярного графіку свят університету входять змагання КВК та «Що? Де? Коли?», конкурси «Міс ХНЕУ» та «Містер ХНЕУ», фестивалі «Дебют» та «Студентська весна», які включають гала-концерти колективів та виконавців університету. Факультетами МіМ та МЕВ регулярно проводились ігри Mafia для студентів університету. На факультеті ЕІ стали постійними літературні вечори.

Університетом подовжено співпрацю з Харківським університетом Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, факультетом військової підготовки НТУ «ХПІ» та Національною

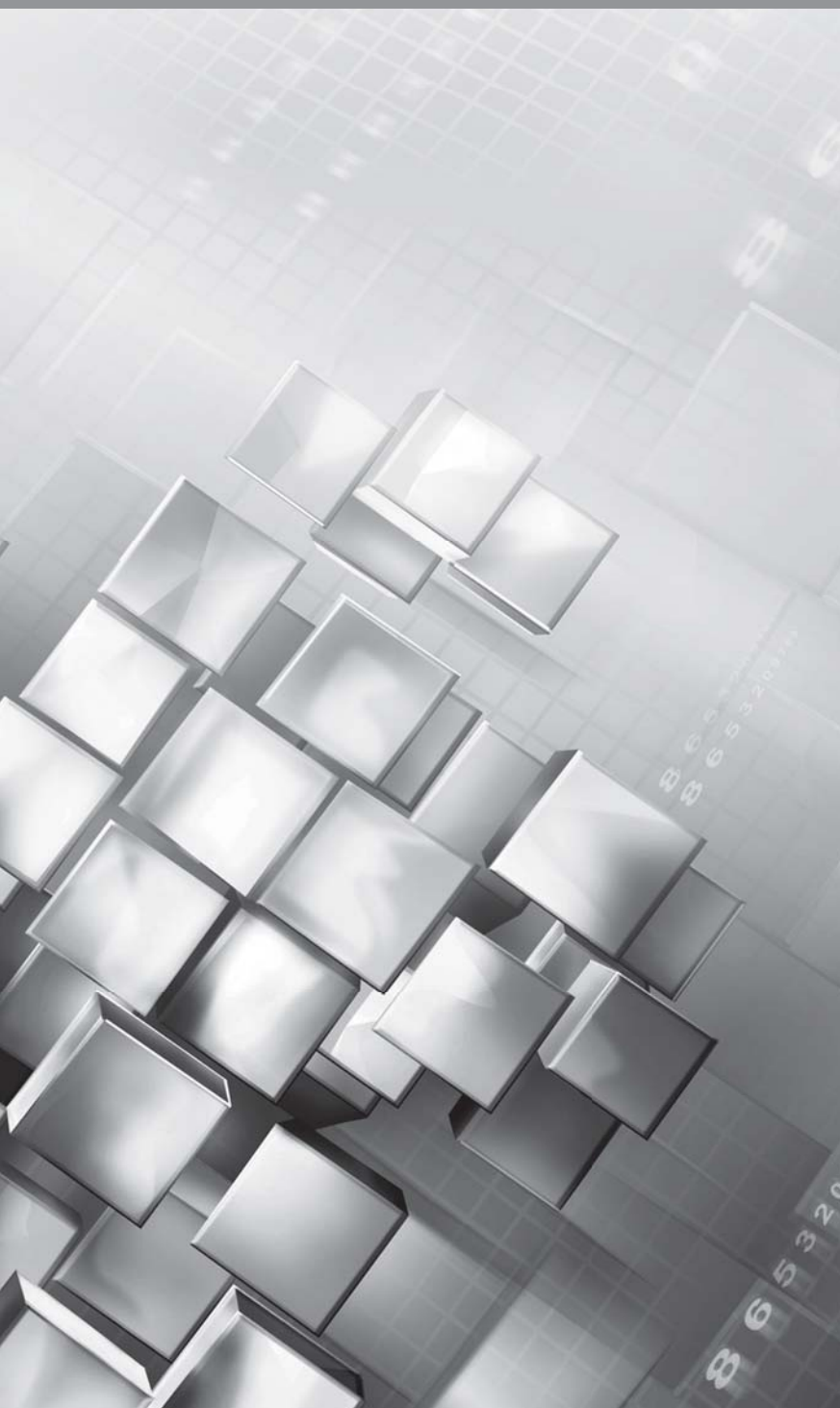
академією Національної гвардії України щодо підготовки студентів денної форми навчання ХНЕУ ім. С. Кузнеця як офіцерів запасу:

ХУПС ім. І. Кожедуба	НТУ «ХПІ»	Національна академія Національної гвардії України
I курс — 42 студенти	I курс — 17 студентів	I курс — 14 студентів
II курс — 34 студенти	II курс — 54 студенти	II курс — 16 студентів
Всього: 76	Всього: 71	Всього: 30

Рівень та якість студентської позанавчальної активності, можливості для якої створено у Харківському національному економічному університеті ім. С. Кузнеця, на сьогодні є однією з його базових конкурентних переваг.

Глава VII.

Інтернаціоналізація

Згідно зі Стратегією розвитку університетської освіти України в контексті європейського простору вищої освіти період до 2020 року має стати ключовим у реалізації довготермінових стратегій забезпечення сталого розвитку та вдосконалення системи вищої освіти України, визнання її в європейському і світовому просторі в контексті забезпечення якості. Таким чином, згідно з концепцією розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця, що має у своїй основі збереження традицій вищої освіти в Україні та орієнтацію на європейські та світові навчальні стандарти й цінності, партнерство з іноземними вищими навчальними, науковими та культурними установами через поглиблення інтеграції в європейський та світовий освітній простір належить до числа пріоритетних завдань Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця.

Згідно з основними принципами Болонського процесу щодо узгодження архітектури систем вищої освіти європейських країн стратегічними цілями розвитку міжнародної кооперації в ХНЕУ ім. С. Кузнеця є:

- покращення міжнародної прозорості навчальних програм (курсів) і визнання кваліфікацій шляхом поступового узгодження циклів підготовки (навчання);
- сприяння мобільності студентів, викладачів та наукових працівників;
- присвоєння та визнання спільних ступенів;
- отримання позабюджетного фінансування від міжнародних фондів, програм та ініціатив, що діють у галузі освіти, та ін.

Кардинальні зміни, що відбуваються в останні десятиліття в економічній та соціальній сферах, імперативи, які зароджуються в інформаційному суспільстві, стрімкий розвиток наукових знань, інформаційних і комунікаційних технологій ставлять якісно нові завдання перед сучасним університетом. Стає все більш очевидним, що національні системи вищої освіти не можуть розвиватися поза глобальними процесами і тенденціями, поза запитами світового ринку праці. Потужні інтеграційні процеси, які все більше захоплюють усі сфери суспільного життя, вимагають адекватних відповідей від вищої освіти, а саме — посилення міжнародної компоненти в організації підготовки сучасного фахівця, інтернаціоналізацію не тільки виробників та виготовленої продукції, а й вищої освіти й науки. Зростають вимоги до фахівців, перш за все, до мобільності випускників, якості їх професійних знань, володіння іноземними мовами, новими інформаційними

технологіями. Отже, спостерігається інтернаціоналізація вищої освіти. Таким чином, стратегічним завданням університету стала активна міжнародна консолідація у галузі освіти та науки, спрямована на приєднання до процесу створення єдиного європейського наукового й освітнього простору — зони європейської вищої освіти, у межах якої освіта набуває прозорості та конкурентоздатності.

Забезпечення позиціонування університету у світовому освітньому просторі на основі формування гідного іміджу університету, міжнародної репутації, реалізації європейської кредитно-трансферної системи, конкурентних переваг у науковій сфері, висвітлення результатів наукової та науково-дослідної діяльності у світовому просторі становить ціль міжнародної діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Накопичений досвід участі університету в міжнародних освітніх проектах, програмах академічної мобільності, асоціаціях та консорціумах університетів дозволяє ставити стратегічне завдання становлення ХНЕУ ім. С. Кузнеця не як об'єкта, а як суб'єкта перетворень у європейському просторі вищої освіти.

Метою міжнародної діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця є формування гідного іміджу (бренда) університету в світовому та національному освітніх просторах, його міжнародної репутації. Управління якістю освіти на інноваційній основі має сприяти створенню сучасних умов, які забезпечують модернізацію освітнього процесу та входження нашого ВНЗ до 1000 кращих університетів за міжнародними оцінками. У світлі трансформації національної освітньої парадигми проблема виховання освіченої людини, яка в інформаційному потоці глобалізованого світу здатна виділити особистісно-вартісні знання та розуміє, як їх використати в конкретній ситуації, має своє часткове вирішення у площині інтернаціоналізації освіти.

Міжнародна діяльність як базове підґрунтя підвищення конкурентної спроможності вітчизняних університетів у світовому освітянському просторі згідно з п. 2 ст. 74 Закону України «Про вищу освіту» характеризується такими кроками щодо її реалізації:

- по-перше, впровадженням та розвитком механізму підвищення якості освіти як запоруки гармонізації вітчизняної системи оцінювання отриманих знань в українських та провідних європейських університетах;
- по-друге, узгодженням національної та європейської рамки кваліфікацій з метою забезпечення академічної та професійної мобільності студентів та викладачів і реалізації європейської стратегічної концепції навчання людини протягом життя;
- по-третє, співпрацею з європейською мережею національних центрів інформації про академічну мобільність та визнання;
- по-четверте, залученням коштів міжнародних фондів, організацій та установ для популяризації університетів завдяки підвищенню їх наукового рівня шляхом виконання науково-прикладних досліджень.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця бере активну участь у процесі формування рекомендацій щодо внесення змін до нормативної бази Закону України «Про вищу освіту» щодо реалізації міжнародного співробітництва. У липні ректор університету, доктор економічних наук, професор В.С. Пономаренко виступав у профільному комітеті Верховної Ради з розробленими в університеті пропозиціями щодо міжнародного

співробітництва. Сподіваємось, що надані рекомендації, а також угода про політичну асоціацію з Європейським Союзом допоможуть розширити перспективи міжнародної співпраці з вищими навчальними закладами України.

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця відповідно до поставлених завдань ефективно позиціонує себе як провідний спеціалізований ВНЗ, що здійснює міжнародне співробітництво з освітніми організаціями, фондами та асоціаціями, університетами.

На сьогодні кількість міжнародних зв'язків ХНЕУ ім. С. Кузнеця неухильно зростає. Нині діє 71 міжнародний договір із зарубіжними організаціями та установами, навчальними закладами, асоціаціями, з якими підтримуються ділові зв'язки.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця є одним із перших українських університетів, що приєдналися до Magna Charta Universitatum (у 2004 році відбулось підписання Великої Хартії університетів). Він активно впроваджує нові стандарти освіти, орієнтуючись на ті, що діють у країнах європейського співробітництва. Університет є учасником та активно використовує всі можливості й переваги членства в таких міжнародних асоціаціях, як Асоціація економічних університетів Південно-Східної Європи та Чорноморського регіону (2008), Асоціація європейських університетів (2009), Університетська агенція франкофонії (2009), Міжнародний інститут адміністративних наук і Міжнародна асоціація шкіл та інститутів адміністрації (2013), Організація економічного співробітництва та розвитку (2012) та ін.

В університеті працюють центри відомих і поважних міжнародних організацій: Центр інноваційних знань Світового банку в Україні, Інформаційний центр Європейського Союзу, Інформаційний центр асоціації європейських прикордонних регіонів (АЄПР-АЕВР), Академічний центр IBM, Startup-центр «First capital», створений за результатами проекту ТЕМПУС-IV SUCSID, Центр університетської успішності, що функціонує за сприяння Бюро Східної та Центральної Європи УАФ. Відвідувачі центрів можуть отримати всі необхідні інформаційно-консультативні послуги стосовно політики та досліджень відповідних організацій, мають вільний доступ до матеріалів, можуть користуватися електронним каталогом, електронними виданнями та статистичними даними з різних галузей і напрямів діяльності організацій-партнерів. Інформаційний фонд центрів регулярно поповнюється. На базі міжнародних центрів ХНЕУ ім. С. Кузнеця систематично організовуються дебати, семінари, вебінари, конференції, відеоконференції.

Увага, що проявляється до ХНЕУ ім. С. Кузнеця з боку посольств країн-партнерів університету, підкреслює зацікавленість у співпраці. За декілька минулих років університет відвідали очільники посольств США, Канади, Франції, Австрії, Китаю, Туркменістану, Узбекистану, Марокко та інших країн. Так, 19 червня 2015 року Комісар ЄС з питань європейської політики сусідства та переговорів щодо розширення Йоганнес Ган і посол Європейського Союзу в Україні, голова Представництва ЄС в Україні Ян Томбінські в рамках офіційного візиту до Харкова відвідали Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. У ході візиту Комісаром була проведена лекція, відбулася зустріч зі студентами та викладачами 11 університетів Харкова, які беруть участь у проектах ЄС, була проведена сесія запитань та відповідей. Візит Комісара ЄС саме до нашого університету свідчить

про його визнання як одного із провідних ВНЗ України в галузі міжнародного співробітництва.

Стратегічним завданням розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця є входження університету до 1000 кращих вищих навчальних закладів світу. Відповідно до цього в університеті постійно проводиться робота з інформаційно-аналітичного забезпечення участі університету в національних та міжнародних рейтингах.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця є учасником рейтингу кращих університетів світу QS World University Rankings і рейтингу ВНЗ країн СНД, підготовленого агентством «Експерт РА». ХНЕУ ім. С. Кузнеця є учасником вебметричного рейтингу університетів світу Webometrics, також подано заявку на участь у міжнародному рейтингу ВНЗ U-Multirank.

Аналіз динаміки результатів участі університету в національних та міжнародних рейтингах за 2012–2015 рр. свідчить про розширення переліку національних та міжнародних рейтингів, у яких бере участь університет, та про стабільне зростання більшості інтегральних показників розвитку на фоні досить жвавої динаміки у зміні рейтингових місць ВНЗ. Незважаючи на інтенсивний розвиток університетів світу в цілому і України зокрема та на наочне посилення конкуренції у цьому секторі суспільно-економічної активності, ХНЕУ ім. С. Кузнеця демонструє впевнене посилення власних конкурентних позицій (більш детальний аналіз проблеми див. у главі IX).

Університет підтримує широкі міжнародні зв'язки з вищими навчальними закладами близького та далекого зарубіжжя з метою організації спільних навчальних програм задля опанування нових компетентностей фахівців, організації спільних науково-дослідних проектів, обміну студентами, аспірантами і викладачами, участі у проектах культурного спрямування. Серед закордонних ВНЗ партнерами ХНЕУ ім. С. Кузнеця є університети та освітні організації з багатьох країн, а саме Австрії, Франції, Польщі, Румунії, Німеччини, Чехії, Білорусі, Швеції, Китаю, Італії, Канади, США та ін.

Великого значення для реалізації цієї стратегії набуває факт визнання університету у світовому науковому, освітянському та інформаційному просторі, оскільки цей факт визначає міжнародний авторитет ВНЗ, що позначається на можливості реалізації інтеграційних процесів та привабливості для навчання серед іноземних громадян.

У ХНЕУ ім. С. Кузнеця зараз виконується 5 проектів за сприяння наукових і освітніх організацій, які надають фінансування.

У рамках програми TEMPUS з 2012 року виконуються роботи за проектом SUCSID «Створення мережі міжуніверситетських Startup-центрів для підтримки та просування студентських інноваційних проектів 530349-TEMPUS-1-2012-1-FR-TEMPUS-3PHE». Членами партнерства є університети України, Білорусі, Молдови, Швеції, Великої Британії, Португалії, Фінляндії. Важливою складовою проекту є залучення до роботи бізнес-інкубаторів європейських країн і компаній, які займаються просуванням та підтримкою інновацій.

Європейський вектор розвитку, який обрала та виборола Україна, передбачає розуміння та сприйняття українською спільнотою базових європейських цінностей,

які в першу чергу полягають у гармонізації потреб кожної особистості із запитами суспільства. Саме на реалізацію цієї базової концепції спрямована стратегія розвитку європейського простору «Європа 2020». Цим документом одним із базових принципів визначено конвергенцію знань, технології та реального сектора бізнесу. Саме потреба в підвищенні якості та подальшому розвитку знань як підґрунті зростання добробуту людства обумовлює нові вимоги до побудови системи освіти всіх рівнів. Для реалізації завдань інноваційного розвитку наукового та освітнього простору в межах цієї програми було сформовано рамкову стратегію співпраці країн — членів ЄС для створення європейського простору вищої освіти — «Освіта та навчання 2020».

У листопаді 2013 року регіональним Комітетом експертів Бюро Центральної та Східної Європи УАФ були відібрані чотири проекти з підтримки університетського управління для фінансування та реалізації в період з 2013 до 2015 року.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця обрано керівником одного з консорціумів європейських університетів у складі 7 вищих навчальних закладів Східної та Центральної Європи. УАФ надала грант для проекту «Підтримка університетів у здійсненні внутрішніх заходів із забезпечення якості управління (Upiqa)». Удосконалення процедур оцінювання та забезпечення якості є пріоритетним напрямом діяльності для університетів консорціуму.

Працює створений за результатами проекту підрозділ — Центр університетської успішності, який виконує функції, пов'язані з реалізацією в тому числі й інших міжнародних проектів, оснащений сучасними технічними засобами, які дають можливість мати доступ як члена УАФ до багатьох джерел цифрової інформації в професійному середовищі. Основні напрямки діяльності Центру університетської успішності:

- популяризація французької мови як засобу міжнародного професійного спілкування;
- модернізація системи навчання французької мови на основі нових методів і методик;
- інформаційне забезпечення і координація роботи з підрозділами університету з метою їх залучення до реалізації міжнародних франкофонних програм і проектів;
- організація культурних і просвітницьких заходів за участю студентів та викладачів університету.

Також представники ХНЕУ ім. С. Кузнеця у червні 2014 року взяли участь у семінарах з питань управління університетами, що проводились відповідно до прямої чотирирічної програми (2014–2017) Всесвітньої асоціації франкофонії на базі Бюро Центральної та Східної Європи у м. Бухаресті (Румунія). Обговорювалися питання щодо самофінансування університетів та розробки європейських проектів. У жовтні 2013 року франко-українська магістерська програма з туризму ХНЕУ ім. С. Кузнеця спільно з Університетом Ліон-2 ім. Люм'єр отримала фінансовий грант на педагогічну мобільність для викладачів програми в результаті участі в конкурсі проектів Університетської агенції франкофонії з підтримки франкомовних освітніх програм на рівні магістра. Метою розвитку міжнародної

діяльності є сприяння мобільності викладачів, задіяних у програмі, підвищенню кваліфікації професорсько-викладацького складу та підвищенню привабливості освіти в університеті. Проект був розрахований на 2013–2015 роки, протягом яких викладачі університетів пройшли стажування та викладали від тижня до місяця в університеті-партнері.

У 2014 році франко-українська магістерська програма з бізнес-інформатики також отримала грант на академічну мобільність. Проект розрахований на 2014–2016 роки.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця у 2014 році є аплікantom програми «Горизонт 2020», яка є ключовим інструментом для створення Інноваційного союзу. Програма «Горизонт 2020» об'єднує всі існуючі програми ЄС з фінансування досліджень та інновацій, включаючи «Рамкову програму конкурентоспроможності та інновацій» і програми Європейського інституту інновацій та технологій.

На сьогодні фінансування міжнародного співробітництва недостатнє, тим паче, що відкрились нові можливості для українських ВНЗ у рамках співробітництва з ЄС у проектах Еразмус+. У цьому році вже було обрано три проекти. У результаті відбору два з них отримали фінансування у рамках Еразмус+: проект 561592-EPP-1-2015-1-FR-EPPKA2-CBHE-JP Establishing Modern Master-level Studies in Information Systems (MASTIS) «Створення сучасної магістерської програми в галузі інформаційних систем», основна мета якого полягає в покращенні магістерської програми в галузі інформаційних систем відповідно до потреб сучасного суспільства; наданні можливості університетам наблизитись до змін на світовому ринку праці та в освітньому просторі, швидко реагувати на потреби роботодавців; надати студентам уявлення про різні профілі робочих місць у галузі інформаційних систем для забезпечення можливості працевлаштування; проект 561536-EPP-1-2015-1-UK-EPPKA2-CBHE-JP Development of a Network infrastructure for Youth Innovation Entrepreneurship Support on Fablab Platforms (FABLAB) «Розвиток мережевої інфраструктури для підтримки молодіжного інноваційного підприємництва на платформах fablab». Метою проекту є створення середовища на базі мережевих платформ fablab у співробітництві бізнесу та університетів, яке стимулюватиме креативність, інновації, підприємницьку діяльність, сприятиме працевлаштуванню молоді. На наступний рік кожна кафедра отримала завдання і допомогу в організаційному та методичному плані для підготовки проектів Еразмус+. Призначено відповідальних, проведено цикл навчання, включаючи тренінг із залученням сторонніх фахівців, і є перші проекти угод з університетами про входження до консорціуму. Але ще не всі кафедри залучились до роботи. Є побажання активізувати цю діяльність, для організації якої планується створення окремого підрозділу, що буде координувати роботу в рамках університету.

Сучасні інформаційні технології, бурхливий розвиток дистанційного навчання зробили національні кордони абсолютно прозорими для освітніх послуг. Сформувався єдиний світовий освітній ринок, де ВНЗ різних країн пропонують свої продукти та послуги усім студентам, не обмежуючи себе національними кордонами. Роботодавці у багатьох країнах Європи, приймаючи на роботу випускників ВНЗ, звертають увагу на досвід навчання, життя та роботи за кордоном, оскільки

це свідчить про адаптивні можливості кандидатів, широту кругозору, навички спілкування із представниками різних культур.

Найбільш відома форма інтернаціоналізації вищої освіти — це мобільність студентів, тобто виїзд певної кількості студентів для навчання за кордон. За останні 40 років темпи збільшення потоків студентів, які перетинають національні кордони для здобуття вищої освіти, перевищили темпи поширення власне вищої освіти. За даними ЮНЕСКО, рівень міжнародної мобільності студентів зріс за останні 25 років втричі. На думку експертів, до 2025 року кількість студентів, які навчаються за кордоном, становитиме 4,9 млн. осіб.

Багато навчальних закладів укладають угоди про співпрацю, які стосуються різноманітних аспектів викладання та навчання. Дуже часто ці угоди пов'язані з обміном студентами та/або викладачами. Подібні об'єднання навчальних закладів, орієнтовані на здійснення конкретних освітніх проєктів, проведення роботи з узгодження вимог і освітніх стандартів, безсумнівно, сприяють просуванню ідеї інтернаціоналізації вищої освіти.

Більш глибока взаємодія між навчальними закладами передбачається укладеннями між ними угодами про введення узгоджених освітніх програм. Це зумовлює кілька варіантів міжвузівських угод:

- **франчайзинг:** за договором франшизи іноземний ВНЗ видає місцевому навчальному закладу дозвіл використовувати свої освітні програми та видавати свої дипломи на взаємно узгоджених умовах;
- **програми-близнюки:** такі договори між вищими навчальними закладами різних країн укладаються для пропозиції спільних програм навчання. В обох ВНЗ студенти проходять однакові курси, займаються за однаковими підручниками і складають однакові іспити, проте викладають їм зазвичай місцеві педагоги;
- **взаємне визнання програм:** на відміну від попередньої угоди, ВНЗ, які співпрацюють, не розробляють спільних програм. Студенти зараховуються на програми ВНЗ іншої країни, і всі отримувані ними оцінки визнаються дійсними в їх рідному навчальному закладі. Або студенти можуть навчатися в місцевому університеті на одному етапі, отримуючи оцінки, які визнаються освітньою установою іншої країни, в якій студенти проходять програми наступного етапу навчання.

Прикладом такого визнання є система подвійного диплома серед європейських ВНЗ, заснована на двосторонніх угодах про співпрацю. Зіставивши програму та навчальні плани, ВНЗ домовляються видавати свої дипломи студентам з вишупартнера, якщо ті провчилися у них протягом семестру або двох і виконали низку обумовлених вимог. У результаті після закінчення свого закладу студенти додатково до його диплома можуть отримати ще й диплом ВНЗ-партнера. Ця система охоплює вищі навчальні заклади Франції, Німеччини, Нідерландів, Великої Британії, Іспанії та інших країн. Слід зазначити, що у програмах цього типу питання контролю якості вирішується спільно ВНЗ-партнерами.

Спільна програма, що дає можливість отримання подвійних дипломів, — це програма, в якій:

- усі основні елементи — результати навчання; методи навчання; забезпечення якості, включаючи оцінку ЕСТБ; вимоги до змісту, навчання, до викладачів, вступ до програми тощо — узгоджені партнерами;
- передбачена мобільність в університеті-партнері, яка визнається автоматично;
- здійснюється загальний/спільний менеджмент;
- присуджуються дипломи/ступені, визнані всіма партнерами.

Усі випускники програми проходять стажування у таких компаніях, як Credit Agricole, Natixis, France Telecom, Orange, TNT-Express, Veolia, SANOFY, SMILE, BULL, Atilog, Teamlog, Gameloft, Actimage, GAIA, Compogravure, Accor, AVIS, Marionnaud, Bernollin, Fonds de Nations unies pour la population, Jet Answer, PSA Peugeot-Сіітолп, Renault, Carrefour, Auchan та ін.

Більшість студентів проходять стажування в ІТ-компаніях або ІТ-підрозділах компаній, вирішуючи завдання, пов'язані з розробленням та оптимізацією програмного забезпечення, бізнес-аналітикою, веб-маркетингом. Програма забезпечує отримання професійного досвіду роботи у міжнародних компаніях, сприяє працевлаштуванню випускників на високі посади в Україні, Франції, Німеччині, Бельгії, Канаді. Деякі випускники програми створюють власні підприємства в Україні. Наприклад, Іван Федоренко, випускник 2008 року, став засновником компанії «S-ParkIS-Party» у Харкові, а потім масштабував цей бізнес у багатьох містах України. На конкурсі серед випускників-бізнесменів Університету Ліон-2 ім. Люм'єр, який проводиться щорічно та спонукає випускників до підприємницької діяльності, у 2012 році Іван зайняв перше місце й отримав приз «Підприємець Lyon-2».

Віталій Твердохліб і Олена Клименко, які закінчили програму у 2007 році, заснували ІТ-компанію «NitraLabs» у Харкові, в якій зараз працює 60 інженерів-розробників та аналітиків. Компанія має філії в Нідерландах та Естонії.

Цікавим є приклад компанії «SMILE», Франція. У 2008 році ця компанія налічувала шість працівників і займалась розробкою веб-сервісів. Згодом компанія стала холдингом з філіями в Бельгії, Швеції, Нідерландах, Росії, Україні, Марокко. У ній працюють до десяти випускників програми подвійного диплома МБА «Бізнес-інформатика» та постійно проходять стажування студенти програми. В українських філіях в Києві та Харкові керівниками є випускники програми.

Програмне забезпечення для відомої компанії «Auchan» почало розроблятися та локалізуватися у Франції за участю студентів і випускників програми. Багато з того, що зараз забезпечує сталу роботу компанії, було складовими магістерських робіт наших випускників, чотири з яких працюють зараз у київському офісі компанії, а Катерина Прокопчук працює керівником ІТ-проектів.

Та, наприклад, Андрій Самойленко, випускник 2010 року, заснував з товаришем ІТ-компанію «WeeTeam» у Парижі. Головними напрямками роботи компанії є дизайн, веб-розробка, SEO, веб-маркетинг. У 2012 році Андрій повернувся до Харкова й очолив український офіс компанії.

Семен Шеховцов, який був власником невеликої ІТ-компанії в Харкові, відкрив власну компанію у Парижі. Він навчався на програмі протягом 2011—2013 років.

Артем Петренко працював у Харківському підрозділі шведської ІТ-компанії «Sigma» розробником програмного забезпечення. Повернувшись після успішного закінчення програми в компанію, він отримав посаду керівника проектів.

Кирило Дрокін працює комерційним директором компанії «Aventel — Paris».

Сьогодні продовжується робота за програмами двох дипломів. У цій діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця є визнаним лідером серед університетів України, зокрема в університеті ефективно діють такі програми:

- франко-українська програма підготовки магістрів MBA «Бізнес-інформатика» (Університет Ліон-2 ім. Люм'єр, Франція);
- франко-українська програма підготовки магістрів за спеціальністю «Туризм. Культурна спадщина. Дозвілля» (Університет Ліон-2 ім. Люм'єр, Франція);
- франко-українська програма підготовки магістрів за спеціальністю «Створення нових інноваційних підприємств» (Університет Монпельє, Франція);
- австро-українська програма підготовки магістрів «Магістр наук в інженерії» і «Магістр бізнес-адміністрування» (Віденський університет прикладних наук Technikum Wien, Австрія);
- австро-українська програма підготовки магістрів MBA «Технологія мультимедійних видань» (Віденський університет прикладних наук Technikum Wien, Австрія);
- австро-українська програма підготовки бакалаврів за спеціальністю «Бізнес-адміністрування» (Віденський університет прикладних наук Technikum Wien, Австрія).

У 2015–2016 роках планується відкрити ще 2 програми для студентів та сертифіковану програму MBA для керівників підприємств:

- франко-українська програма підготовки магістрів за спеціальністю «Інноваційний менеджмент» (Університет м. Страсбург, Франція);
- шведсько-українська програма підготовки магістрів за спеціальністю «Міжнародний менеджмент» (Університет м. Лулео, Королівство Швеція);
- сертифікована програма підготовки керівників підприємств MBA спільно з Гданською фундацією менеджменту (м. Гданськ, Польща) та Університетом Прованс (Франція).

Протягом останніх десяти років також активно розвивається співпраця з австрійськими університетами, початок якій дав проект KAENS, що фінансувався Міністерством освіти Австрії і метою якого була розробка спільної магістерської програми.

Висока оцінка австрійськими студентами якості навчання в ХНЕУ ім. С. Кузнеця засвідчується зростанням кількості учасників в спільних програмах з боку університету Technikum Wien. Так, якщо в перший рік за спільною магістерською програмою навчалися 12 студентів з Австрії, то в 2013 році у ХНЕУ ім. С. Кузнеця були вже запрошені на навчання 25 австрійських студентів.

Програма висвітлила нові можливості для ХНЕУ ім. С. Кузнеця і відкрила нову сторінку в історії університету. Нарешті за знаннями до ХНЕУ ім. С. Кузнеця організовано поїхали студенти з провідного європейського університету, розбудувавши

таким чином дорогою з двостороннім рухом. Це є дійсним визнанням якості освіти в українському університеті. Тим більше, що іноземні студенти в Україні сплачують за навчання, на відміну від можливості безкоштовно навчатися на батьківщині.

Інтерес до спільних програм зростає з кожним роком. Вже понад 170 осіб, 35% з яких — студенти із австрійських ВНЗ, отримали дипломи магістра.

Запорукою ефективної міжнародної співпраці є володіння іноземними мовами. У цьому питанні університет має на сьогодні певні здобутки, які набули розвитку й у 2014 році. Це можливість для викладачів, науковців та студентів отримати фахову підготовку з англійської мови, а сьогодні вже є реальні перспективи додати до цього французьку і німецьку мови. За десять років понад 500 студентів та викладачів ХНЕУ ім. С. Кузнеця взяли участь у проектах мовної підготовки спільно з університетом Манітоби (Канада) та європейською організацією Англія Network (Нідерланди). З 2010 року ХНЕУ ім. С. Кузнеця є партнером Кембриджу в Україні з підготовки та проведення кваліфікаційного екзамену з рівня володіння англійською мовою (BEC) в Україні. За період співпраці дипломи отримали 253 студенти і 179 викладачів та аспірантів. у 2015 році ХНЕУ ім. С. Кузнеця отримав «Золоту таблицю» Кембриджського університету як найпотужніший партнер серед ВНЗ України з підготовки та складання іспиту Business English Certificate.

Протягом семи років навчання у ХНЕУ ім. С. Кузнеця за трьома бакалаврськими та трьома магістерськими програмами здійснювалось 100% викладання дисциплін англійською мовою. Фахові дисципліни на спільних програмах викладаються іноземними мовами, а саме англійською та французькою. Понад 50 викладачів ХНЕУ ім. С. Кузнеця читають лекції та проводять практичні заняття англійською або французькою мовою і мають відповідні сертифікати, а це, безумовно, є важливим фактором для зацікавленості іноземних громадян у навчанні в університеті. У 2014/2015 навчальному році в ХНЕУ ім. С. Кузнеця англійською та французькою мовами навчалось понад 70 іноземних громадян.

З 2015 року започатковано амбіційний проект, єдиний в Україні, коли навчання на всіх напрямках підготовки буде доступне англійською мовою як для українських, так і для іноземних студентів. Це, до речі, може у складних політичних умовах сприяти збільшенню іноземного контингенту.

Цікавим є порівняння процесів експортної та імпорتنної мобільності студентів в Україні. Інститут статистики ЮНЕСКО EUROSTAT та Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розробили і презентували онлайн-мапу, на якій зазначено статистичні дані щодо кількості та країн мобільності студентів у світі. Так, за результатами, отриманими в процесі означених досліджень, кількість «мобільних» студентів у 2012 році (а це близько 4 млн. осіб) зросла майже вдвічі порівняно з 2000 роком. При цьому під «мобільними» студентами у спостереженні маються на увазі «...студенти, які перетнули державний кордон або зараховані на програми дистанційного навчання за кордоном, не є резидентами або громадянами країни, в якій навчаються, у тому числі й ті, хто має право на постійне проживання в приймаючій країні».

Виконавчий директор Центру дослідження суспільства (CEDOS) Є. Стадний за результатами статистичних спостережень, які ця організація проводить з 2008 року,

наводить невітшну статистику зміни паритетів студентів «in» та «out», що означається за останні роки: «відносно денної форми навчання маємо невітшний паритет: 47 тис. студентів «in» і 48 тис. — «out». Ми завжди тримались у діапазоні, коли осіб, що приїждять, у 1,5–1,8 разу більше, ніж тих, хто виїжджає». При цьому він зазначає, що за прогнозними даними CEDOS, у 2015/2016 навчальному році в Україні кількість студентів «out» значно перевищить кількість студентів «in», з подальшим погіршенням цього показника для українських вищих навчальних закладів. Цей процес має серйозне підґрунтя, що складається з багатьох чинників, для подолання дії яких потрібно докласти зусиль на всіх рівнях освітянського простору, і в першу чергу це формування державної політики щодо підтримки системи вищої освіти в цілому.

У 2014/2015 навчальному році, за даними Українського державного центру міжнародної освіти, навчалось 63 172 іноземних студенти, при цьому залучення коштів до Державного бюджету становило близько 150 мільйонів доларів США. Додаткові річні витрати цих студентів на перебування в країні склали близько \$300 мільйонів. Таким чином залучення до навчання іноземних студентів є серйозним стимулом та точкою зростання як для окремого вищого навчального закладу, так і для держави та регіону в цілому. Кількарічне зростання дозволило Україні посісти гідне місце у двадцятці світового рейтингу за кількістю іноземних студентів. Проте слід зазначити, що протягом останнього року намітився суттєвий спад показників вхідної мобільності, що перш за все зумовлено складним соціально-політичним станом в Україні. Дані означеної динаміки наведено в табл. 7.1. Загальні тенденції щодо динаміки іноземних студентів в Україні та ХНЕУ ім. С. Кузнеця в цілому збігаються.

Таблиця 7.1

Динаміка показників чисельності іноземних студентів по Україні і Харківському національному економічному університету ім. С. Кузнеця

	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Україна	53664	60480	69969	63172
ХНЕУ ім. С. Кузнеця	1761	2668	3314	2652

* Дані по Україні з сайту Українського державного центру міжнародної освіти.

Одним із пріоритетних напрямів діяльності університету згідно зі стратегією розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця є підготовка висококваліфікованих кадрів, у тому числі й для інших країн світу. Залучення до навчання іноземних студентів стає однією з важливих складових формування контингенту і сприяє підвищенню авторитету університету не тільки в Україні (4-те місце в рейтингу за кількістю студентів), а й за кордоном.

Починаючи з 1949 року в ХНЕУ ім. С. Кузнеця здійснюється підготовка фахівців для зарубіжних країн. За цей час підготовлено 3 225 іноземних громадян для 85 країн світу, в тому числі: докторів філософії і економіки — 77, слухачів вищої школи міжнародного бізнесу — 6, стажистів — 118, магістрів — 1509, бакалаврів (з 1999 р.) — 707, підготовлено до вступу у вищі навчальні заклади України (підготовче відділення, з 1993 р.) — 794 особи.

На сьогодні університет має ліцензію на підготовку іноземних громадян до вступу у вищі навчальні заклади (підготовче відділення); за акредитованими напрямами підготовки (спеціальностями); підвищення кваліфікації за акредитованими напрямами (спеціальностями), перепідготовки спеціалістів із наданням другої вищої освіти; навчання в аспірантурі та докторантурі.

Для забезпечення ефективної роботи з набору, обслуговування та навчання іноземних громадян у 2010 році було створено, а у 2014 році реорганізовано факультет підготовки іноземних громадян, до складу якого увійшли кафедри українознавства та мовної підготовки іноземних громадян, природничих наук і технології, фізичного виховання і спорту, а також підготовче відділення.

Стосовно контингенту іноземних громадян в ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 7.2 і 7.3) слід зазначити, що його динаміка, на жаль, має негативну тенденцію. Це пов'язано як з політичним становищем в Україні, так і зі зміною політики закордонного навчання студентів у країнах Центральної Азії, які останніми роками були основними постачальниками абітурієнтів як для ХНЕУ ім. С. Кузнеця, так і для України в цілому.

Таблиця 7.2

**Дані щодо контингенту іноземних студентів
за курсами та формами навчання,
2013/2014 та 2014/2015 навчальні роки**

Навчальний рік Курс/ рік навчання/ відділення	2013/2014			2014/2015		
	Бюджетна форма навчання	Контрактна форма навчання	Усього	Бюджетна форма навчання	Контрактна форма навчання	Усього
1	2	3	4	5	6	7
I курс	3	277	280	3	79	82
II курс	6	343	349	5	262	267
III курс	–	362	362	6	372	378
IV курс	3	227	230	–	394	394
1-й рік магістратури і спеціалісти	1	58	59	–	37	37
2-й рік магістратури	5	56	61	1	55	56
Підготовче відділення	–	89	89	–	11	11
Аспірантура	–	1	1	–	1	1
Стажування	–	2	2	–	–	0
Заочна форма навчання	–	1 540	1 540	–	1 278	1 278
Усього	18	2 955	2 973	15	2 489	2 504

Таблиця 7.3
Динаміка розподілу контингенту іноземних громадян між факультетами

Назва факультету/відділення 1	Навчальний рік				
	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
2	3	4	5	6	
Факультет економіки і права	63	82	69	65	53
Факультет економічної інформатики	30	42	65	70	72
Факультет менеджменту і маркетингу	237	349	398	489	409
Факультет міжнародних економічних відносин	124	206	252	255	195
Факультет обліку і аудиту	78	208	302	335	362
Фінансовий факультет	55	105	121	127	123
Підготовче відділення	40	66	62	89	11
Аспірантура	–	–	1	1	1
Стажування	1	1	1	2	–
Заочна форма навчання	347	635	1 333	1 540	1 278
Разом	1 016	1 761	2 604	2 973	2 504

Велике значення приділяється також і сучасним технологіям навчання, зокрема дистанційним технологіям, індивідуалізації підготовки, тренінговим технологіям для забезпечення ефективності та доступності освіти.

Університет щорічно проводить анкетування студентів щодо задоволеності навчальним процесом та обізнаності можливостей ХНЕУ ім. С. Кузнеця в освітній, науковій, виховній та інших видах діяльності і опитування випускників щодо ефективності навчання. Відомості щодо ефективності навчання у ХНЕУ ім. С. Кузнеця, що ґрунтується на сформованості знань і умінь, представлено у табл. 7.4.

Таблиця 7.4
**Суб'єктивна оцінка рівня сформованості знань і умінь слухачів бакалаврських програм ХНЕУ ім. С. Кузнеця
(за даними опитування випускників 2013/2014 навчального року)**

№ з/п	Здобуті знання і навички	У відсотках, вважають що за час навчання навички були сформовані, %	
		Сформовані скоріше добре	Сформовані добре
1	Високий рівень теоретичної підготовки	56,6	34,67
2	Знання суміжних наук	54,78	25,58
3	Навички науково-дослідницької роботи	46,03	33,43
4	Загальнокультурна ерудиція	36,45	46,33
5	Навички роботи з комп'ютером	38,83	42,42
6	Вміння самостійно поповнювати знання	34,43	58,28
7	Вміння використовувати творчий підхід для вирішення задач	39,25	44,9
8	Навички спілкування	31,03	56,4
9	Знання іноземних мов	37,92	26,27
10	Практична підготовка	43,23	15,22

Як бачимо з таблиці, з десяти основних показників ефективності освіти сформованість знань і навичок «скоріше добре» і «добре» переважає 50%, а за деякими — 90%. Усі показники у 2014 році мають тенденцію до зростання, а значить, у своїй освітній діяльності університет працює за світовими орієнтирами якості навчання.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що вхідна мобільність має неабияку кількість переваг для окремих ВНЗ вітчизняного освітянського простору, у тому числі й на державному рівні. Серед них: забезпечення гармонізації навчальних процесів у вищій освіті в Україні з системою освіти провідних країн, а це, у свою чергу, підвищує її конкурентоспроможність та виводить на рівень світових стандартів; залучення на навчання іноземних студентів, що активізує наукову діяльність академічних установ, спрацьовуючи як чинник підвищення рейтингу вищого навчального закладу задля отримання конкурентних переваг в обранні студентами місця навчання; наявність можливості розширення географії надання освітянських послуг шляхом поширення дистанційної форми навчання і відкриття кампусів та філій вітчизняних вищих навчальних закладів в інших країнах; стимулювання і фінансування розвитку соціальної та побутової інфраструктури студентських містечок і гуртожитків; отримання вітчизняними вищими навчальними закладами можливості стати локомотивами розвитку регіону, так званими «містоутворюючими підприємствами»; сприяння працевлаштуванню молодих кваліфікованих кадрів, зокрема випускників — іноземних студентів, на фоні процесів старіння населення, що притаманні більшості європейських країн, у тому числі й Україні; сприяння формуванню позитивного інтелектуального іміджу країни.

Велика увага приділяється розвитку інтернаціоналізації університету, розвитку культурного співробітництва тощо.

Починаючи з 2009 року відповідно до спеціальної угоди, укладеної з Фондом Ромуальдо Дель Бьянко, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця отримав можливість відправити до Флоренції студентів і викладачів на стажування, організоване Фондом співпраці з флорентійськими компаніями для отримання професійного досвіду та живого спілкування з колегами з інших країн.

В липні 2012 р. успішно завершена програма Спільки європейських футбольних асоціацій UEFA NB Talent Legacy Programme. 18 студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця працювали за контрактом у складі фахівців УЄФА на посадах помічників коментаторів, організаторів трансляцій тощо та отримали сертифікати УЄФА з відзначенням високого рівня професійних та особистих якостей. Таким чином, ХНЕУ ім. С. Кузнеця є єдиним ВНЗ у Харкові та одним із 4 ВНЗ України, який став офіційним партнером УЄФА. Протягом чемпіонату Євро-2012 у ХНЕУ ім. С. Кузнеця також функціонував єдиний в Україні міжнародний волонтерський табір.

Студенти французького театру ХНЕУ ім. С. Кузнеця підготували виставу «Eduquons-les!» («Навчіть їх!») та завдяки гранту від УАФ на мобільність вийшли до фіналу Міжнародного фестивалю французьких театрів, який проходив у червні 2014 року в Познані, Польща (DramEducation, Festival international de théâtres francophones). Фестиваль об'єднав відомих у театральному світі франкомовних авторів та режисерів Франції, Бельгії, Швейцарії, Канади та ін. Учасники фестивалю

мали змогу відвідати курси з акторської майстерності, взяти участь у конференції стосовно нової сучасної драматургії, а також у читаннях французьких творів.

У 2015 році університет запровадив традицію щодо проведення «OPEN INTERNATIONAL DAY». Таким чином ХНЕУ ім. С. Кузнеця позиціонує себе як відкритий інтернаціональний університет, здатний до всебічного співробітництва зі світовими освітніми, культурними, громадськими та спортивними організаціями.

3 червня 2015 року в Харкові відбулося урочисте відкриття «Альянс Франсез» у м. Харків, що поповнив міжнародну мережу, яка складає більше 800 представництв цієї потужної міжнародної організації у 137 країнах світу. Головною місією фундації «Альянс Франсез» є популяризація французької мови та французької культури за кордоном. «Альянс Франсез» проводить мовні курси для всіх категорій учнів з можливістю складання іспитів для отримання сертифіката, затвердженого Міністерством освіти і науки Франції. Власник такого сертифіката стає більш конкурентоспроможним на національному та міжнародному ринках праці. Фундація організовує різні культурні та пізнавальні заходи, які допомагають українцям відкрити для себе Францію, а французам — Україну. Президентом «Альянс Франсез» міста Харкова одногослосно обрано ректора Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця В.С. Пономаренка, що зайвий раз підтверджує авторитет ХНЕУ ім. С. Кузнеця як лідера регіональної франкофонії.

У церемонії відкриття взяли участь посол Франції в Україні пан Ален Ремі, президент фундації «Альянс Франсез» пан Жером Клеман, відповідальні співробітники МЗС Франції та посольства Франції в Україні.

У рамках співробітництва між ХНЕУ ім. С. Кузнеця та Університетом Ліон-2 ім. Люм'єр (м. Ліон, Франція) за підтримки посольства Франції в Україні з 2010 року проводиться літня школа російської мови для групи студентів (до 15 осіб) Університету Ліон-2 ім. Люм'єр. Проживання в українських родинах, спілкування зі студентами і заняття з висококваліфікованими викладачами, а також екскурсії по Україні, Харківській області та місту Харкову дають можливість французьким студентам підвищити свій рівень знання мови, подолати мовний бар'єр, ознайомитись із українською культурою та поринути в неї.

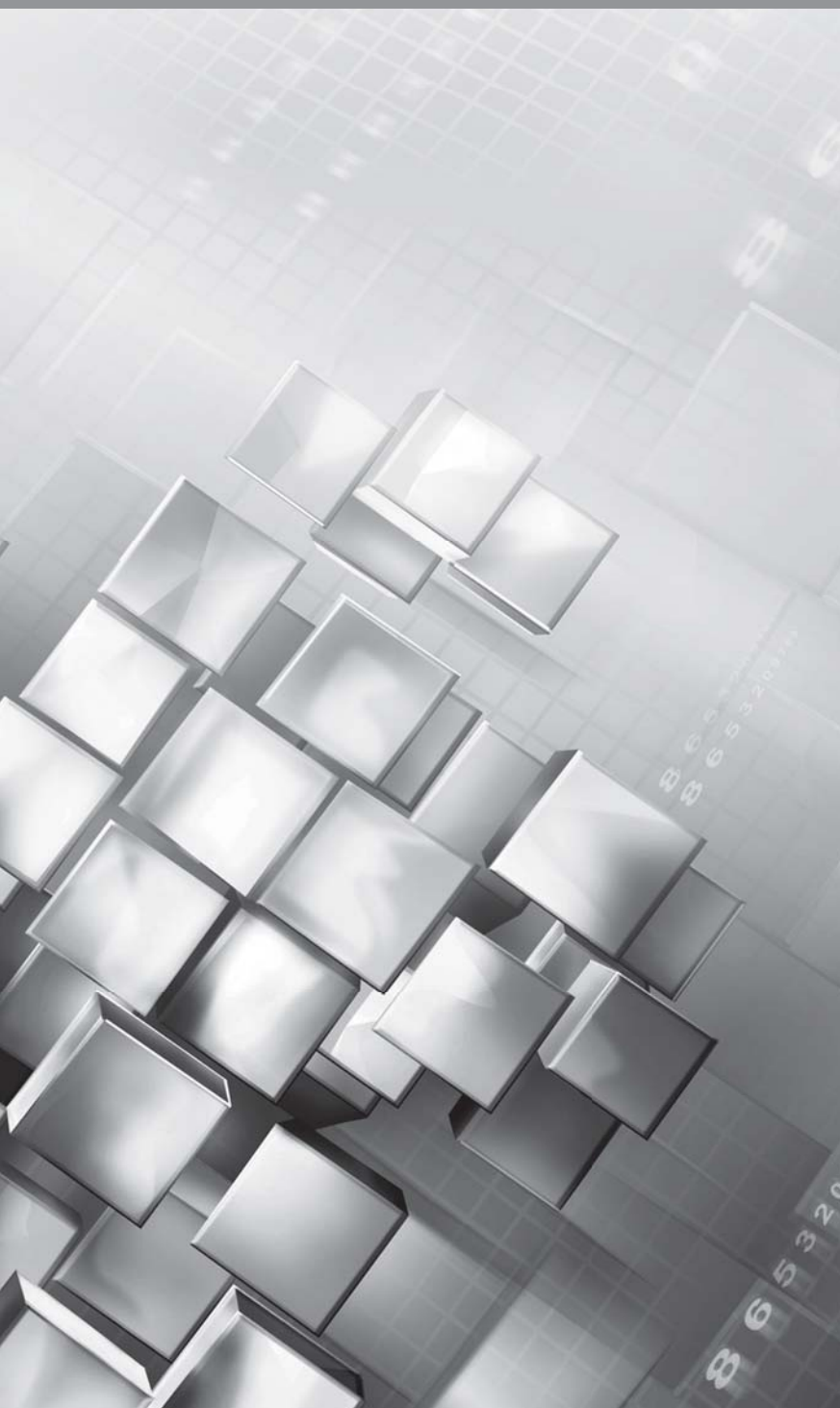
Діяльність ХНЕУ ім. С. Кузнеця у складі Всесвітньої асоціації франкофонії була високо оцінена університетами-партнерами. Ректор ХНЕУ ім. С. Кузнеця В.С. Пономаренко 25 жовтня 2013 року отримав найвищу нагороду уряду Франції у сфері освіти та науки, яка вручається за видатні професійні якості й активну участь у розвитку освіти й науки Франції — орден Академічних пальм. Від імені французького уряду нагороду вручив посол Франції в Україні Ален Ремі.

Як визнання вагомого внеску у розбудову співпраці між університетами Австрії і України у 2011 році ректору ХНЕУ ім. С. Кузнеця В.С. Пономаренку було вручено «Золоте кільце» — вищу нагороду Університету прикладних наук Верхньої Австрії (м. Штейр, Австрія).

За результатами конкурсів у межах виставок «Сучасна освіта в Україні» у 2013 та у 2014 роках ХНЕУ ім. С. Кузнеця двічі отримав Гран-прі «Лідер міжнародної освіти». Однією з основних компонент при обранні переможця був критерій рівня вхідної міжнародної мобільності.

Глава VIII.

«Топ-1000»

Кількість вищих навчальних закладів і в Україні, і в інших країнах світу протягом останніх 50-ти років значно зросла. Інтернаціоналізація академічної діяльності робить це збільшення ще більш помітним. На сьогодні, за даними ЮНЕСКО та Міжнародної асоціації університетів, у світі нараховується більше 18 тис. закладів вищої освіти у 180 країнах.

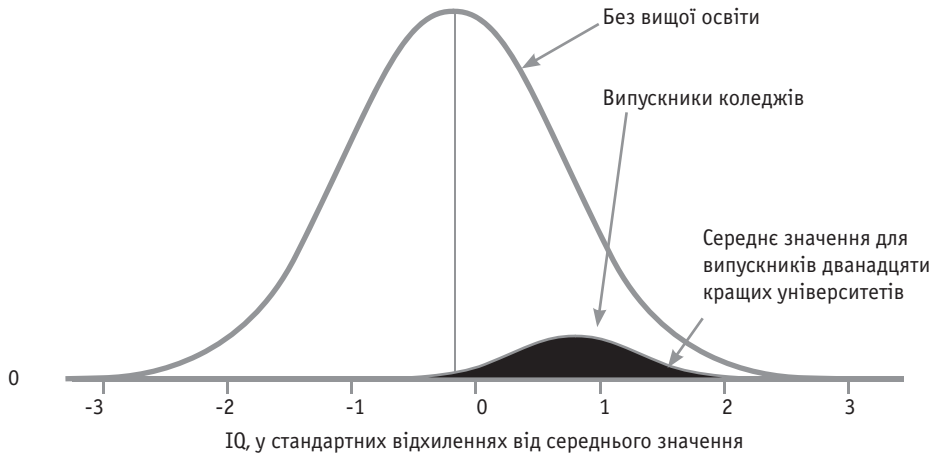
Орієнтування у настільки великій кількості установ є нетривіальним завданням, яке доводиться вирішувати абітурієнтам та їх батькам, членам академічної спільноти, роботодавцям та спеціалістам із кадрових служб і агенцій, державним службовцям, експертам, журналістам і багатьом іншим. Вироблення методів ранжування закладів вищої освіти стає об'єктивною необхідністю й інтелектуальним викликом. Відповіддю на нього стало проведення численних рейтингів, які спираються на відповідні методики оцінки і розрахунку.

«Рейтингізація» оцінки рівня освіти стала полем для наукової та суспільно-політичної дискусії. Існує велика кількість публікацій, переважно публіцистичного характеру, які критикують рейтингову систему та закликають повернутися до способу мислення, який вони вважають таким, що відповідає традиційним академічним цінностям. Ці заклики, подекуди навіть призводили до бойкоту рейтингових агенцій. Здоровий глузд у аргументах критиків присутній. Але важко чітко сформулювати, у чому полягає гіпотетична «класична академічна традиція» у ставленні суспільства до університетів і яка має існувати їй альтернатива, зважаючи на характерну для сучасності кількість ВНЗ та існуючий ступінь академічної мобільності. Констатуємо лише, що позиція у рейтингу є зараз провідною складовою іміджу вищого навчального закладу; і саме від неї багато у чому залежить успіх ВНЗ у цілій низці напрямів його діяльності.

Розвиток рейтингів академічної успішності має під собою й інші об'єктивні і вагомні підстави. Р. Херрнштейн та Ч. Мюррей у своєму резонансному дослідженні «Колокольна крива: інтелект та класова структура в американському житті» досить переконливо демонструють, як диференційована система вищої освіти стає провідним фактором соціальної мобільності та формує когнітивну еліту американського суспільства. Задля ілюстрації наведемо надані дослідниками графіки розподілів американців 23-річного віку з та без освітнього ступеня за показником IQ (рис. 8.1).

Американці з та без вищої освіти у 1930 році

При популяції 23-річних американців у 1930 році

Американці з та без вищої освіти у 1990 році

При популяції 23-річних американців у 1990 році

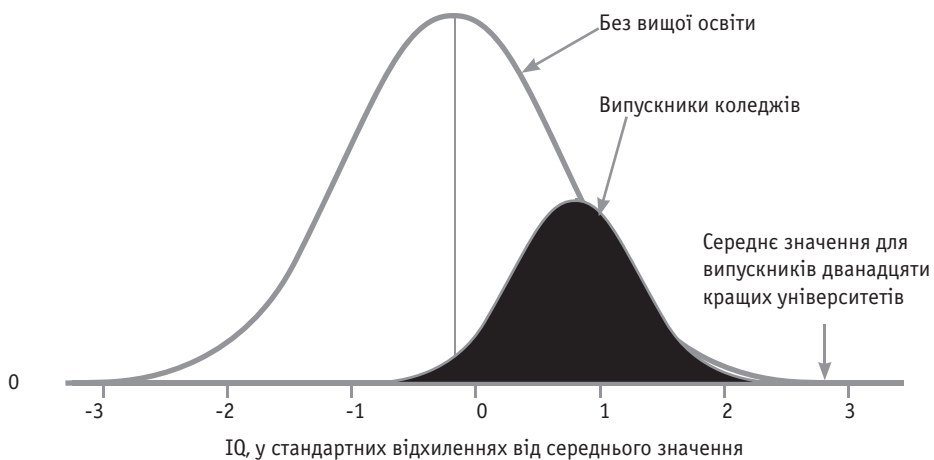

Рис. 8.1. Розподіл американців 23-річного віку з та без академічного ступеня у 1930 та 1990 рр. за рівнем IQ (за даними Р. Херрнштейна та Ч. Мюррея)

За 60-річний період ВНЗ стали ефективно обіймати сегмент інтелектуально обдарованої молоді. Середній IQ студента коледжу, який у 1930 році знаходився на рівні +0,7 стандартного відхилення від середнього по популяції у 1990 році зрушився до майже +1 стандартного відхилення. (Оцінюючи цей факт, слід брати до уваги й кількісне зростання контингенту закладів вищої освіти і, відповідно, ступінь загального охоплення молоді вищою освітою). Ще більш вражаючим є прогрес провідних американських ВНЗ — університетів та коледжів «Ліги Плюща»

та «Семи сестер». Середній IQ їх студентів зрушив від +1,5 до майже +3 стандартних відхилень від середнього по популяції.

У поєднанні із рівнем підготовки, яку надають ці університети, стає зрозумілим, на чому базується престиж їх дипломів і які соціальні ліфти вони відкривають своїм власникам. Ситуація у США є скоріше ілюстрацією, адже вітчизняні реалії є доволі далекими від неї і наразі навряд чи відтворюють навіть ситуацію у США 85-річної давності. Проте вектор розвитку можна простежити вельми впевнено.

Отже предметом рейтингу стає аналіз факторів успішності академічної діяльності університетів та спроба їх об'єктивного ранжування. Як показує дослідження, в Україні існують об'єктивні передумови ранжування вищих навчальних закладів. Ці передумови інтуїтивно відчуються суспільством (рис. 8.2), зокрема абітурієнтами та їх батьками, та є доступними для наукового аналізу й вимірювання.

Кількість поданих заяв

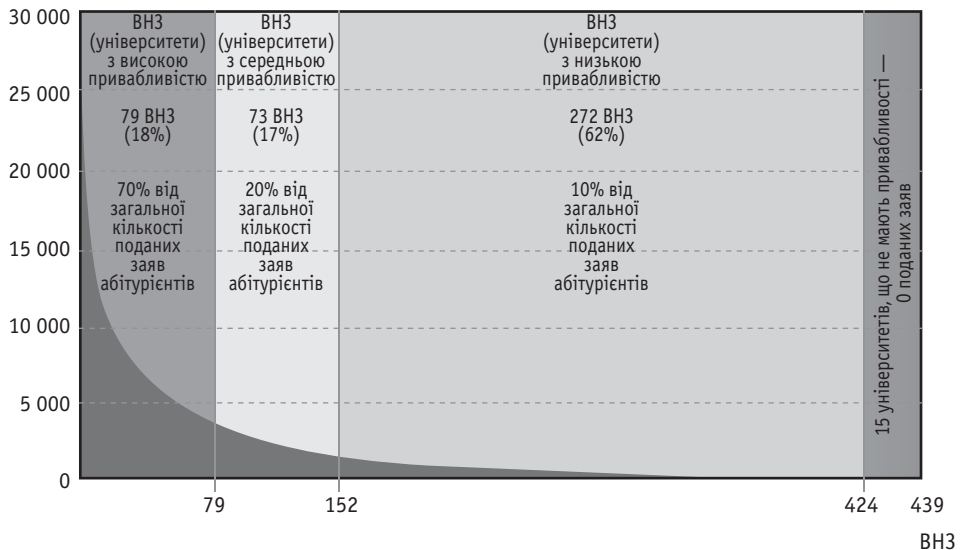

Рис. 8.2. Діаграма привабливості університетів станом на 2010 рік

Створена В.С. Пономаренком математико-статистична модель оцінки привабливості ВНЗ України для абітурієнтів у 2010 році дозволила виділити три класи закладів вищої освіти: високої привабливості (62 ВНЗ), середньої привабливості (63 ВНЗ) та низької привабливості (62 ВНЗ). Ця модель оцінює імідж вузів на ринку освітніх послуг України.

На сьогодні в Україні вироблена низка методик рейтингової оцінки вищих навчальних закладів різного ступеня авторитетності. Українські університети активно прагнуть увійти і до міжнародних рейтингів.

ХНЕУ ім. С. Кузнеця є учасником рейтингу кращих університетів світу QS World University Rankings і рейтингу ВНЗ країн СНД, підготовленого агентством «Експерт РА». ХНЕУ ім. С. Кузнеця є учасником вебметричного рейтингу університетів світу Webometrics, також подано заявку на участь у міжнародному рейтингу ВНЗ U-Multirank. Узагальнену національну та міжнародну рейтингову позицію ХНЕУ ім. С. Кузнеця надано у табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Динаміка позицій університету в національних та міжнародних рейтингах

Показники позиціонування університету та формування його іміджу	Фактичні значення показників позиціонування університету та формування його іміджу			Результат, що планувався у 2014 році
	за 2012/2013 навч. рік	за 2013/2014 навч. рік	за 2014/2015 навч. рік	
1	2	3	4	5
Позиція університету в міжнародних рейтингах				
QS World University Rankings	–	Не входить до ТОП-700+	Подано дані для участі	–
QS ECEA	–	–	Подано дані для участі	–
U-Multirank (участь за галуззю навчання «Комп'ютерні науки»):	–	–	Бере участь за галуззю навчання «Математика» («Прикладна статистика»)	–
• рейтинг «Дослідження і дослідницькі зв'язки» (Research and Research Linkages Ranking)	–	1052 місце серед 1087 ВНЗ світу		
• рейтинг «Економічна співпраця» (Economic Involvement Ranking)	–	873 місце серед 904 ВНЗ світу		
• рейтинг «Викладання і навчання: Освітні програми в галузі «Комп'ютерні науки» (Teaching & Learning Rankings: Computer Science Programmes)	–	41-ше місце серед 396 ВНЗ світу		
• рейтинг «Орієнтація університету на міжнародний ринок освітніх послуг» (International Orientation Rankings: Institutional)	–	311-те місце серед 314 ВНЗ світу		
• рейтинг «Орієнтація на міжнародний ринок освітніх послуг. Освітні програми в галузі "Комп'ютерні науки"» (International Orientation Rankings: Computer Science)	–	129-те місце серед 167 ВНЗ світу		
Webometrics Ranking of World Universities	64-те місце серед 306 ВНЗ України; 8861-ше місце серед 20 942 ВНЗ світу	47-ме місце серед 299 ВНЗ України; 5229-те місце серед 11 997 ВНЗ світу	44-те місце серед 297 ВНЗ України; 5061-ше місце серед 12 000 ВНЗ світу	–

Закінчення табл. 8.1

Показники позиціонування університету та формування його іміджу	Фактичні значення показників позиціонування університету та формування його іміджу			Результат, що планувався у 2014 році
	за 2012/2013 навч. рік	за 2013/2014 навч. рік	за 2014/2015 навч. рік	
1	2	3	4	5
Рейтинг університетів за популярністю в Інтернеті «World Universities Web Ranking»	28-ме місце серед 135 ВНЗ України	23-тє місце серед 133 ВНЗ України	28-ме місце серед 132 ВНЗ України	
Рейтинг університетів країн СНД	Топ-50	Не проводився	Не проводився	
Позиція університету в національних рейтингах				
Рейтинг університетів України III і IV рівнів акредитації «Топ-200 Україна»	49	55	48	Топ-40
Рейтинг прозорості національних ВНЗ	Не проводився	29/110	11/96	–
Консолідований рейтинг ВНЗ України	–	51–52-ге місце серед 292 ВНЗ України	44–45-те місце серед 286 ВНЗ України	–
Рейтинг суб'єктів наукової діяльності України (рейтинг ВНЗ України) за даними НМБД SciVerse Scopus:	94-те місце серед 112 ВНЗ України (станом на 26.06.2013 р.)	8-ме місце серед 120 ВНЗ України (станом на 27.08.2014 р.)	94-те місце серед 122 ВНЗ України (станом на 08. 2015 р.)	–
Кількість публікацій	12	42	55	10
Кількість цитувань	19	69	71	–
Індекс Гірша	3	5	5	–

Протягом 2012–2015 років університет розширив участь у національних рейтингах та здійснив кроки для міжнародного позиціонування власного іміджу. За даними табл. 8.1, можна спостерігати тенденцію до зростання більшості інтегральних рейтингових показників, незважаючи на зміни рейтингових місць у абсолютних числах. Це говорить про інтенсивний конкурентний розвиток не тільки ХНЕУ ім. С. Кузнеця, але й інших вищих навчальних закладів України та світу.

Швидкого прогресу було досягнуто у національному та світовому розділах рейтингу Webometrics, який відображує «видимість» університету у світовій мережі Інтернет. Можна впевнено припустити, що на це мала вплив низка чинників, серед яких удосконалення корпоративного сайту та розвиток корпоративної мережі на сайті ХНЕУ ім. С. Кузнеця, створення репозиторію навчальної та науково-дослідної інформації, запуск сайтів наукових видань університету з архівами наукових публікацій відкритого доступу, низка заходів, які широко висвітлювалися у пресі. Якісне інформативне наповнення корпоративної електронної мережі та продумана маркетингова політика і надалі є потенціальним рушієм рейтингової позиції університету, потенціал якої ще далеко не вичерпаний.

У березні 2015 року за результатами роботи університет отримав перемогу на Шостій міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти — 2015» у номінації «Міжнародна діяльність» і був нагороджений дипломом та кубком (Гран-прі). Слід підкреслити, що

перемога в номінації «Міжнародна діяльність» стала для університету другою за три останні роки. Крім того, у 2014 році ХНЕУ ім. С. Кузнеця був відзначений Сертифікатом якості наукових публікацій за показниками рейтингу міжнародної наукометричної бази даних Scopus. За результатами складання іспиту Business English Certificate (BEC) Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця нагороджений «Золотим знаком», що свідчить про визнання університету центром підготовки кандидатів до незалежного міжнародного тестування за системою BEC. Збільшення англомовного контенту серед наукових та інформаційних матеріалів ХНЕУ ім. С. Кузнеця та розвиток його міжнародної діяльності у короткотерміновій перспективі можуть слугувати основним драйвером зростання його рейтингової позиції.

З метою вдосконалення системи забезпечення якості досягнення стратегічних цілей розвитку університету та залучення до цієї справи потенціалу кафедр, факультетів, викладачів та науковців відділом забезпечення якості освіти та інноваційного розвитку і факультетом економічної інформатики організовано та завершено пілотний проект з планування, моніторингу, самооцінки діяльності та розвитку вищого навчального закладу. Завданнями пілотного проекту стало узгодження стратегічного й тактичного планування результатів діяльності та розвитку кафедри, факультету, університету. У рамках пілотного проекту передбачається досягнути узгодження управління та самоуправління на рівнях кафедри, факультету, університету разом із узгодженням форм планування та звітності кафедри відповідно до результатів їх діяльності. Запроваджено моніторингові процедури на основі застосування кваліметрії та із використанням інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності.

Але повернемося до інтегральних рейтингів оцінки академічної успішності ВНЗ. Авторитетний національний рейтинг «Топ-200 Україна» розраховується із 2006/2007 навчального року. На рис. 8.3 наведено дані щодо зміни рейтингової позиції ХНЕУ ім. С. Кузнеця у цьому рейтингу.

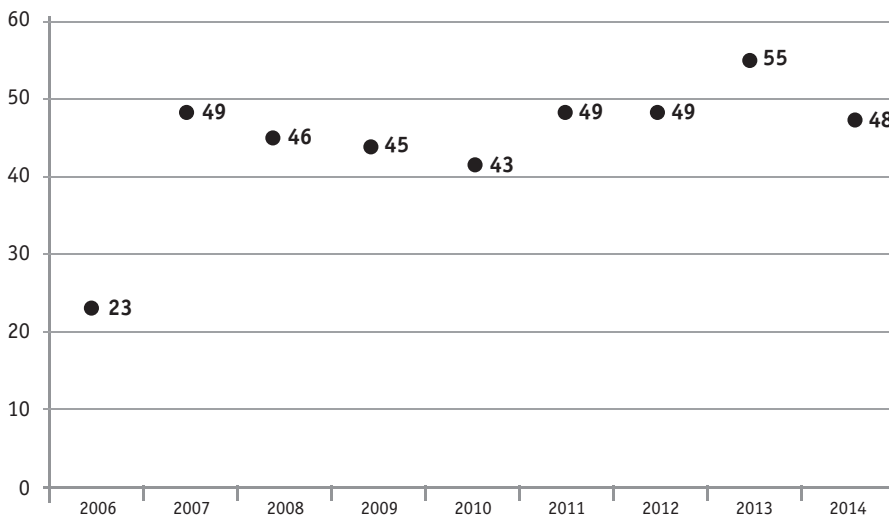

Рис. 8.3. Позиція ХНЕУ ім. С. Кузнеця у рейтингу «Топ-200 Україна»

Рис. 8.4. Діаграми рейтингових позицій ХНЕУ ім. С. Кузнеця та Штутгартського університету у системі U-Multirank

Автори рейтингу декларують відповідність власної методики Берлінським принципам ранжування вищих навчальних закладів. У розрахунку враховуються три комплексні критерії (індекси): $I_z = I_{np} + I_n + I_{mv}$, де I_{np} — індекс якості науково-педагогічного потенціалу, значення якого змінюються в діапазоні [0–50%]; I_n — індекс якості навчання, який змінюється в діапазоні [0–30%]; I_{mv} — індекс міжнародного визнання, змінюється в діапазоні [0–20%].

Цей підхід є дещо типовим (наприклад, на аналогічних принципах побудована методика рейтингу МОНУ) і містить типові для нього вади. Так, індекс I_{np} цілком відображає рівень офіційно визнаних заслуг і рангів викладачів ВНЗ: кількість штатних працівників, обраних академіками і членами-кореспондентами НАН України, кількість професорів, докторів наук, кандидатів наук і доцентів, кількість штатних працівників — лауреатів Державної премії і т. ін. Звичайно, якість такої методики є цілком залежною та повністю відображує ефективність національної системи офіційних рангів та звань і є фактично несумісною та недоступною для порівняння із міжнародним контекстом. Рейтинг практично не враховує інструменти міжнародної наукометрії та зовсім не враховує оцінку якості освіти роботодавцями.

Участь ХНЕУ ім. С. Кузнеця у рейтингу U-Multirank є відображенням тієї ж проблеми. На рис. 8.4 наведено структуру рейтингових позицій ХНЕУ ім. С. Кузнеця та Штутгартського університету у напрямі комп'ютерних наук.

Навіть побіжний погляд демонструє парадоксальну ситуацію: маючи вищу оцінку за сектором «викладання та навчання», де позиції Штутгартського університету є посередніми, ХНЕУ ім. С. Кузнеця оцінюється незадовільно за сектором науково-дослідної роботи. Чи є така ситуація можливою у реальності? Це риторичне питання. Звичайно, ми маємо справу зі слабким ступенем порівнянності формальних показників, що використовуються у національних системах освіти, хоча рейтингова агенція здійснює серйозну перевірку їх фактичної відповідності.

Найбільшим міжнародним авторитетом та визнанням користується ARWU — Академічний рейтинг університетів світу, що розраховується фахівцями Шанхайського університету. Ідеологія рейтингу базується на положенні про тісний зв'язок та залежність якості освіти від якості науково-дослідної роботи. Шанхайський рейтинг використовує сучасні інструменти наукометрії та такі об'єктивні показники, як кількість нобелівських лауреатів серед професорсько-викладацького складу університету. Звичайно, такі критерії є надзвичайно жорсткими та грають на руку найбільшим чином класичним університетам із широким полем напрямів підготовки, у тому числі тих наук, представники яких об'єктивно мають найбільш високі показники h-індексу — наприклад, фізики.

Тим не менше, підсумовуючи сказане, зазначимо, що розвиток науково-дослідної діяльності, оціненої роботодавцями якості підготовки, є тими напрямками, які є перспективними щодо поліпшення рейтингової позиції і загального іміджу університету.

Висновки

Підсумовуючи досвід п'ятиріччя 2011–2015 років, можна констатувати, що колектив Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця впевнено утримує позиції національного лідера вищої освіти. На сьогодні тут навчається понад 10 тис. студентів за програмами підготовки академічних рівнів бакалавра, спеціаліста і магістра; здійснюється підготовка кандидатів і докторів наук. Нині університет — це науково-освітній комплекс, який включає проведення довузівського відбору здібних абітурієнтів та їх підготовку, стаціонарне і заочне навчання, а також підготовку і перепідготовку фахівців вищої кваліфікації за сертифікованими програмами підвищення професійної майстерності. Університет здійснює фундаментальну підготовку фахівців, бакалаврів і магістрів у галузях знань «економіка та підприємництво», «менеджмент і адміністрування», «сфера обслуговування», «міжнародні відносини», «видавничо-поліграфічна справа», «інформатика та обчислювальна техніка», «державне управління», «журналістика та інформація». Університет видає періодичні наукові видання «Економіка розвитку» та «Управління розвитком», має у своєму розпорядженні одні з кращих у країні науково-бібліотечний та видавничий комплекси.

Досягнення університету отримали українське та міжнародне визнання. ХНЕУ ім. С. Кузнеця є членом Великої Хартії університетів (Magna Charta Universitatum), Європейської асоціації університетів (EUA), Асоціації франкофонних університетів (AUF), Асоціації економічних університетів Південної та Східної Європи і регіону Чорного моря; підтримує плідні партнерські зв'язки з українськими представництвами Світового банку та Європейського Союзу.

Якими є причини цілої низки досягнутих успіхів, які у комплексі обумовлюють стрімке якісне зростання вищого навчального закладу? Безумовно, провідним чинником тут є стратегічне бачення і планування діяльності, засноване на аналізі і теоретико-концептуальному розумінні як глобальних, так і національних процесів суспільного розвитку й вимог, які економіка і суспільство висувають до вищої освіти не лише сьогоднішнього (і тим більш вчорашнього), але й завтрашнього дня.

При переході до нового типу суспільства, яке базується на економіці знання, виникають нові вимоги до особистості, обумовлені специфікою колективного творення новітніх знань. Усе більшого значення набувають такі її якості, як здатність до творчості, інноваційність, нестандартне та критичне мислення. У сфері економіки, сучасні технології формування нового інтелектуального продукту, що обумовлюють його суспільний характер, потребують від фахівця виявлення нового рівня професіоналізму, у якому не останню роль відіграють соціальні компетентності, зокрема вміння працювати в умовах рівноправної мережевої організації. Без цього Україна не зможе забезпечити високий рівень конкурентоспроможності у світі, що змінюється.

Вища освіта відіграє кардинальну роль у забезпеченні сучасного рівня конкурентоздатності країни. Досвід передових країн світу показує, що університети, які поєднують наукову, дослідницьку та навчальну діяльність, яким надані права широкої автономії та академічного самоврядування, стають не лише центрами інновацій, але й однією з ключових соціальних інституцій сучасного суспільства. Саме на створення таких умов спрямовані глибокі реформи у сфері вищої освіти в Україні. Складність завдання підвищується у зв'язку з об'єктивною необхідністю її одночасної та глибокої інтеграції у світовий освітній простір. У рамках Болонського процесу реалізується спроба конвергенції національних освітніх систем для того, щоб без втрати самобутності, яка властива кожній країні, на спільній основі вирішувати проблеми оцінки «результатів навчання» та надання «кваліфікацій».

ХНЕУ ім. С. Кузнеця не є ані заручником практики «планування від досягнутого», ані пасивним очікувачем позитивних зрушень у державній політиці. Університет є активним гравцем національної освітньої сфери, який визначає і формує освітню реальність майбутнього. Орієнтирами тут є тенденції формування економіки знання і мережевого суспільства та міжнародний стандарт якості вищої освіти.

Стратегічне планування якості навчання в університеті базується на удосконаленій взаємодії університету з роботодавцем, безперервному моніторингу ринку праці та визначенню вимог, які будуть пред'явлені випускникам у найближчій та більш віддаленій перспективі. Роблячи вибір між трьома типами поведінки: пасивною, адаптивною і активною, остання з яких — формування середовища, університет готовий не тільки адаптуватися до потреб ринку освітніх послуг і ринку робочої сили, але й створювати ці потреби, формуючи тим самим освітнє середовище.

Інноваційна політика розвитку ХНЕУ ім. С. Кузнеця здійснюється 16 років (2000–2015 рр.). На початку XXI ст. університет у прямому сенсі цих слів не був відомий у світі і навряд чи розглядався як перспективний учасник регіонального освітнього простору. Знаком минулого п'ятиріччя стало створення передумов для входження до числа 1000 кращих університетів світу. Провідні фактори, які визначатимуть прогрес у даному напрямі, вказані вище. Це компетентнісний підхід, інтегральна інформатизація, розвиток науково-дослідної діяльності як пріоритетної для вищого навчального закладу, створення умов для всебічної самореалізації особистості учня, інтернаціоналізація діяльності.

У всіх зазначених напрямках протягом 2011–2015 рр. досягнуто суттєвого прогресу. Проте не у всіх них стартові умови були однаковими. У сфері культурного життя студентства — створення умов для реалізації громадської активності учнів, культурного життя та спорту, побутового комфорту і вияву власних професійних амбіцій — університет є безумовним регіональним лідером та впевнено досягає світового стандарту. У сфері якості навчання університет досягає прориву, завдячуючи реалізації компетентнісного підходу та на 12 років випереджаючи національний освітній стандарт. Упровадження сучасних мультимедійних та інформаційних технологій дозволить вже у найближчій перспективі досягти тут ще більш проривних успіхів. Інтернаціоналізація академічної діяльності, налагодження

партнерських стосунків у рамках широкого спектра програм співпраці зробили університет відомим у світі та дозволили залучити сучасний освітній досвід та технології, кардинально розширити спектр наукових та освітніх можливостей викладачів і студентів.

Найбільшим викликом для університету є напрям науково-дослідної діяльності, де національна система вищої освіти, «завдячуючи» недосконалому законодавчому регулюванню та тривалим дисбалансам розвитку, етапно відстає від світового рівня. Протягом 2011–2015 рр. університетом закладені умови для позитивного прориву у цій ключовій для розвитку університету та піднесення його світової рейтингової позиції сфері діяльності. Уведення сучасних стандартів редагування наукових журналів, орієнтація на сучасні наукометричні критерії, пріоритетність наукової роботи та стимулювання науково-дослідної активності вже принесли свої результати.

14 жовтня 2013 року Харківський національний економічний університет отримав ім'я видатного економіста, нобелівського лауреата Семена Кузнеця, який у своїй діяльності гармонійно поєднав кращі риси харківської та американської (колумбійської) наукових шкіл в економічній науці. С. Кузнець був також дослідником і ідеологом економічного зростання та розвитку. Сподіваємося, що цей символічний акт буде гідним нового статусу і нових завдань нашого університету!

Професори і викладачі, удостоєні державних, громадських та відомчих нагород

Почесна грамота Адміністрації Дзержинського району Харківської міської ради

Борова Т.А.	д-р пед. наук, професор	2015
Великий Ю.М.	канд. екон. наук, професор	2014
Виноградська А.М.	керівник відділу заочної, дистанційної та післядипломної освіти	2015
Вовк В.А.	канд. екон. наук, доцент	2014
Дзеніс О.О.	канд. екон. наук, ст. викладач	2015
Дороніна М.С.	д-р екон. наук, професор	2012
Колбіна Т.В.	д-р пед. наук, професор	2012
Колодізєв О.М.	д-р екон. наук, професор	2014
Котиш О.М.	канд. екон. наук, доцент	2011
Коц Г.П.	канд. екон. наук, доцент	2013
Лагутін М.І.	керівник Центру інформаційних технологій	2015
Логвінков С.М.	д-р техн. наук, професор	2015
Литовченко І.В.	керівник науково-дослідного сектора	2015
Малярець Л.М.	д-р екон. наук, професор	2013
Маракушин А.І.	канд. наук з фізичного виховання та спорту, професор	2015
Міненкова С.М.	начальник відділу молодіжної політики та соціального розвитку	2015
Могилевська Л.В.	начальник відділу кадрів	2015
Москаленко Н.О.	канд. екон. наук, доцент	2014
Найденко О.Є.	канд. екон. наук, доцент	2015
Петрова О.П.	керівник народного аматорського колективу	2015
Попов О.Є.	д-р екон. наук, професор	2015
Пушкар О.І.	д-р екон. наук, професор	2014
Ромашова Я.В.	канд. екон. наук, начальник навчального відділу	2015
Степанов В.П.	канд. техн. наук, професор	2013
Тімофєєва М.І.	фахівець відділу молодіжної політики та соціального розвитку	2015
Холодний Г.О.	канд. екон. наук, професор	2013
Чаговець Л.О.	канд. екон. наук, доцент	2014

Подяка Харківського міського голови

Азаренков Г.Ф.	декан, канд. екон. наук, професор	2013
Добрунова Л.Е.	канд. іст. наук, доцент	2014
Журавльова І.В.	канд. екон. наук, професор	2015
Коц Г.П.	канд. екон. наук, доцент	2014
Кузь О.М.	д-р філос. наук, професор	2013
Лукашев С.В.	проректор, професор	2013
Малярець Л.М.	д-р екон. наук, професор	2015

Мартіянова М.П.	канд. екон. наук, доцент	2013
Піддубний І.О.	декан, канд. екон. наук, професор	2015
Проноза П.В.	декан, д-р екон. наук, професор	2014
Северинов О.В.	декан, канд. екон. наук, доцент	2015

Почесна грамота виконкому Харківської міської ради

Єрмаченко В.Є.	проректор, професор	2013
Клебанова Т.С.	д-р екон. наук, професор	2014
Лукашев С.В.	проректор, професор	2015
Лепейко Т.І.	д-р екон. наук, професор	2014
Отенко В.І.	проректор, професор	2014
Раєвська О.В.	д-р екон. наук, професор	2015
Серікова Т.М.	канд. екон. наук, доцент	2015
Черемська О.С.	канд. філол. наук, професор	2013
Щербаков О.В.	канд. техн. наук, професор	2013

Подяка голови Харківської обласної державної адміністрації

Журавльова І.В.	канд. екон. наук, професор	2013
Колодізєв О.М.	д-р екон. наук, професор	2011
Пушкар О.І.	д-р екон. наук, професор	2015

Почесна грамота Харківської обласної державної адміністрації

Золотарьова І.О.	канд. екон. наук, професор	2013
Клебанова Т.С.	д-р екон. наук, професор	2012
Мінухін С.В.	канд. техн. наук, професор	2011
Орлов П.А.	д-р екон. наук, професор	2012
Отенко І.П.	д-р екон. наук, професор	2014, 2015
Ястремська О.М.	д-р екон. наук, професор	2014
Щербаков О.В.	канд. техн. наук, професор	2015

Подяка Харківської обласної ради

Беседовський О.М.	канд. екон. наук, доцент	2015
Кузь О.М.	д-р філос. наук, професор	2015
Колодізєв О.М.	д-р екон. наук, професор	2015
Назарова Г.В.	д-р екон. наук, професор	2015
Отенко І.П.	д-р екон. наук, професор	2015
Полякова Г.А.	канд. пед. наук, доцент	2015
Раєвська О.В.	д-р екон. наук, професор	2013
Тімонін О.М.	канд. екон. наук, професор	2014
Холодний Г.О.	канд. екон. наук, професор	2015
Чаплінська І.В.	директор Молодіжного центру	2015

Почесна грамота Харківської обласної ради

Азаренков Г.Ф.	декан, канд. екон. наук, професор	2015
Єрмаченко В.Є.	проректор, професор	2015

Зима О.Г.	канд. екон. наук, доцент	2013
Коц Г.П.	декан, канд. екон. наук, доцент	2015
Лепейко Т.І.	д-р екон. наук, професор	2012
Отенко В.І.	д-р екон. наук, професор	2015
Писарчук О.В.	канд. екон. наук, доцент	2015
Пилипенко А.А.	д-р екон. наук, професор	2013
Пономаренко В.С.	ректор, професор	2015
Черемська О.С.	канд. філол. наук, професор	2015

Почесна грамота Обласного комітету профспілки

Аксьонова І.В.	канд. екон. наук, доцент	2015
Воротинцев М.І.	провідний інженер інформаційно-обчислювального центру	2015
Гриневич Л.В.	канд. екон. наук, доцент	2012
Добрунова Л.Е.	канд. іст. наук, доцент	2013
Лебединська Т.І.	начальник відділу діловодства та канцелярії	2015
Мартіянова М.П.	канд. екон. наук, доцент	2015
Міненкова С.М.	начальник відділу гуманітарної діяльності та виховної роботи	2012
Писарчук О.В.	канд. екон. наук, доцент	2011
Полякова О.Ю.	канд. пед. наук, доцент	2011
Птащенко О.В.	канд. екон. наук, доцент	2015
Чеботарьова Н.Г.	провідний фахівець відділу працевлаштування студентів та взаємодії з бізнес-структурами	2015

Почесна грамота Департаменту культури Харківської міської ради

Крамар В.С.	заступник директора Молодіжного центру	2015
-------------	--	------

Почесна грамота Департаменту освіти Харківської міської ради

Авдимирець Л.Є.	керівник народно-інструментально колективу	2015
Азаренков Г.Ф.	декан, канд. екон. наук, професор	2015
Афанасьєв М.В.	проректор, професор	2015
Божко Н.М.	директор бібліотеки	2015
Внукова Н.М.	д-р екон. наук, професор	2015
Гриневич Л.В.	канд. екон. наук, доцент	2015
Гриньова В.М.	д-р екон. наук, професор	2015
Журавльова І.В.	канд. екон. наук, професор	2015
Клебанова Т.С.	д-р екон. наук, професор	2015
Колбіна Т.В.	д-р пед. наук, професор	2014
Лабунська С.В.	д-р екон. наук, професор	2015
Малець І.В.	керівник методичного відділу	2015
Малярець Л.М.	д-р екон. наук, професор	2013
Мілов О.В.	канд. техн. наук, професор	2014
Міненкова С.М.	начальник відділу гуманітарної діяльності та виховної роботи	2014

Найденко О.Є.	канд. екон. наук, доцент	2013
Ольховська В.В.	головний бухгалтер	2015
Орлов П.А.	д-р екон. наук, професор	2014
Отенко І.П.	д-р екон. наук, професор	2013
Сасіна Л.О.	канд. екон. наук, професор	2015
Сергієнко В.В.	канд. юрид. наук, професор	2015
Степанов В.П.	канд. техн. наук, професор	2013, 2014, 2015
Холодна Ю.Є.	канд. екон. наук, доцент	2013
Черемська О.С.	канд. філол. наук, професор	2013
Чубук В.В.	канд. екон. наук, професор	2015
Шиголь Ф.А.	керівник відділу профорієнтації та роботи з обдарованими учнями	2015

Подяка МОН України

Гавкалова Н.Л.	д-р екон. наук, професор	2015
Зима О.Г.	канд. екон. наук, доцент	2015
Золотарьова І.О.	канд. екон. наук, професор	2014

Почесна грамота МОН України

Близнюк Т.П.	канд. екон. наук, доцент	2011
Кривець Ю.І.	старший викладач	2012
Куделко В.Е.	канд. наук з фізичного виховання, доцент	2011

Нагрудний знак МОН України «Відмінник освіти України»

Єрмоленко О.А.	канд. екон. наук, доцент	2015
Пилипенко А.А.	д-р екон. наук, професор	2014
Проноза П.В.	д-р екон. наук, професор	2015
Раєвська О.В.	д-р екон. наук, професор	2014

Нагрудний знак МОН України «За наукові та освітні досягнення»

Назарова Г.В.	д-р екон. наук, професор	2015
---------------	--------------------------	------

Почесне звання «Заслужений економіст України»

Внукова Н.М.	д-р екон. наук, професор	2011
--------------	--------------------------	------

Почесна грамота Верховної Ради України

Внукова Н.М.	д-р екон. наук, професор	2014
Клебанова Т.С.	д-р екон. наук, професор	2015

Грамота ВРУ

Єрмаченко В.Є.	проректор, професор	2015
Зима О.Г.	проректор, професор	2015

Почесна грамота ЦК профспілки

Зима О.Г.	канд. екон. наук, професор	2015
Василик С.К.	канд. екон. наук, доцент	2015

Переможець конкурсу ХОДА «Вища школа Харківщини — кращі імена»

Лепейко Т.І.	д-р екон. наук, професор	2012
Назарова Г.В.	д-р екон. наук, професор	2013
Отенко І.П.	д-р екон. наук, професор	2014
Азаренков Г.Ф.	декан, професор	2015

Державна стипендія видатним діячам науки

Гриньова В.М.	д-р екон. наук, професор	2011–2013
Дікань Л.В.	канд. екон. наук, професор	2012–2014
Дороніна М.С.	д-р екон. наук, професор	2012–2014

Стипендія Кабінету Міністрів України для молодих учених

Мілевський С.В.	канд. екон. наук, доцент	2010–2011, 2011–2012
Сергієнко О.А.	канд. екон. наук, доцент	2012–2013
Стрижиченко К.А.	канд. екон. наук, доцент	2010–2011
Чаговець Л.О.	канд. екон. наук, доцент	2014–2016
Ястребова Г.М.	канд. екон. наук, доцент	2014–2016
Чанкіна І.В.	канд. екон. наук, доцент	2014–2015

Стипендія Харківської обласної державної адміністрації ім. М. Туган-Барановського

Назарова Г.В.	д-р екон. наук, професор	2010–2011
Внукова Н.М.	д-р екон. наук, професор	2012–2013
Раєвська О.В.	д-р екон. наук, професор	2013–2014
Гавкалова Н.Л.	д-р екон. наук, професор	2014–2015

Додаток Б

Лауреати Золотого знака Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Прізвище, ім'я, по батькові	Науковий ступінь, вчене звання	Посада	Роки
Афанасьєв Микола Васильович	канд. екон. наук, професор	заступник керівника (проректор з науково-педагогічної роботи)	2000
Тімонін Олександр Михайлович	канд. екон. наук, професор	декан факультету менеджменту та маркетингу	2000
Піддубний Іван Олександрович	канд. екон. наук, професор	декан факультету міжнародних економічних відносин	2000
Бузько Ярослав Павлович	канд. фіз.-мат. наук, доцент	доцент кафедри вищої математики та економіко-математичних методів	2000
Українська Лариса Олегівна	д-р екон. наук, професор	професор кафедри політичної економії	2000
Орлов Петро Аркадійович	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри економіки та маркетингу	2005

Лисиця Надія Михайлівна	д-р соціол. наук, професор	професор кафедри економіки та маркетингу	2005
Лепейко Тетяна Іванівна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри менеджменту та бізнесу	2005
Петряєва Зоя Федорівна	канд. екон. наук, доцент	доцент кафедри економічного аналізу	2005
Отенко Ірина Павлівна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри економічного аналізу	2005
Раєвська Олена Валентинівна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри статистики та економічного прогнозування	2007
Малярець Людмила Михайлівна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри математики та економіко-математичних методів	2011
Гавкалова Наталія Леонідівна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри публічного адміністрування та регіональної економіки	2012

Удостоєні двічі

Пономаренко Володимир Степанович	д-р екон. наук, професор	Ректор ХНЕУ ім. С. Кузнеця	2000 2007
Гриньова Валентина Миколаївна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри менеджменту	2000 2002
Пушкар Олександр Іванович	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри комп'ютерних систем і технологій	2000 2005
Дікань Лариса Василівна	канд. екон. наук, професор	завідувач кафедри контролю і аудиту	2005 2011
Внукова Наталя Миколаївна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри управління фінансовими послугами	2005 2013
Клебанова Тамара Семенівна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри економічної кібернетики	2000 2014
Ястремська Олена Миколаївна	д-р екон. наук, професор	завідувач кафедри економіки, організації та планування діяльності підприємства	2005 2015

Магістри — лауреати Золотого знака Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Аванесян Марієтта В'ячеславівна	магістрант факультету МЕВ	2011
Гарбуз Ірина В'ячеславівна	магістрант факультету ЕІ	2012
Череватенко Ольга Володимирівна	магістрант факультету ЕІ	2012
Оскова Анастасія Михайлівна	магістрант факультету МіМ	2012
Недайвода Сергій Вікторович	магістрант факультету ЕІ	2013
Дорохов Михайло Олександрович	магістрант факультету ЕІ	2014
Жикін Дмитро Олександрович	магістрант факультету ЕІ	2014
Зайнулліна Маргарита Радіківна	магістрант факультету ЕІ	2014
Свиствунов Юрій Дмитрович	магістрант факультету ЕІ	2014

Явдак Наталія Едуардівна	магістрант факультету ЕІ	2014
Петрова Катерина Володимирівна	магістрант факультету ЕІ	2014
Шейко Артем Анатолійович	магістрант факультету ЕІ	2015

Додаток В

Доктори наук Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Алексієв В.О.	д-р техн. наук, професор
Амосов О.Ю.	д-р екон. наук, професор
Ареф'єва О.В.	д-р екон. наук, професор
Борова Т.А.	д-р пед. наук, професор
Бубенко П.Т.	д-р екон. наук, ст. наук. співробітник
Васильєв О.В.	д-р екон. наук, професор
Внукова Н.М.	д-р екон. наук, професор
Гавкалова Н.Л.	д-р екон. наук, професор
Гонтарева І.В.	д-р екон. наук, професор
Гриньова В.М.	д-р екон. наук, професор
Гур'янова Л.С.	д-р екон. наук, професор
Дороніна М.С.	д-р екон. наук, професор
Д'яконова І.І.	д-р екон. наук, професор
Іванов Ю.Б.	д-р екон. наук, професор
Кизим М.О.	д-р екон. наук, професор
Клебанова Т.С.	д-р екон. наук, професор
Коваленко Г.Д.	д-р фіз.-мат. наук, професор
Козьменко О.В.	д-р екон. наук, доцент
Колбіна Т.В.	д-р пед. наук, професор
Колодізєв О.М.	д-р екон. наук, професор
Кузь О.М.	д-р філос. наук, професор
Лабунська С.В.	д-р екон. наук, професор
Лепейко Т.І.	д-р екон. наук, професор
Липов В.В.	д-р екон. наук, професор
Лисиця Н.М.	д-р соціол. наук, професор
Логвінков С.М.	д-р техн. наук, ст. наук. співробітник
Малярець Л.М.	д-р екон. наук, професор
Нагаєв В.М.	д-р пед. наук, професор
Назарова Г.В.	д-р екон. наук, професор
Никифоренко В.Г.	д-р екон. наук, професор
Новіков В.Ф.	д-р техн. наук, професор

Орлов П.А.	д-р екон. наук, професор
Отенко В.І.	д-р екон. наук, професор
Отенко І.П.	д-р екон. наук, професор
Перерва П.Г.	д-р екон. наук, професор
Пилипенко А.А.	д-р екон. наук, професор
Піддубна Л.І.	д-р екон. наук, професор
Платков В.Я.	д-р фіз.-мат. наук, професор
Пономаренко В.С.	д-р екон. наук, професор
Попов О.Є.	д-р екон. наук, професор
Проноза П.В.	д-р екон. наук, професор
Пузанов І.І.	д-р екон. наук, професор
Пушкар О.І.	д-р екон. наук, професор
Раєвнева О.В.	д-р екон. наук, професор
Северин В.П.	д-р техн. наук, професор
Скородумова О.Б.	д-р техн. наук, ст. наук. співробітник
Стрижиченко К.А.	д-р екон. наук, доцент
Сущенко О.А.	д-р екон. наук, доцент
Українська Л.О.	д-р екон. наук, професор
Ус Г.О.	д-р екон. наук, професор
Фесенко І.А.	д-р екон. наук, доцент
Чернокова Є.С.	д-р філол. наук, доцент
Чешко В.Ф.	д-р філос. наук, професор
Чорна М.В.	д-р екон. наук, професор
Шаульська Л.В.	д-р екон. наук, професор
Шиян Д.В.	д-р екон. наук, професор
Шталь Т.В.	д-р екон. наук, професор
Щербак В.Г.	д-р екон. наук, професор
Ястремська О.М.	д-р екон. наук, професор

Додаток Г

Дисертації на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук, захищені у спеціалізованих вчених радах, 2011–2015 роки

Спеціалізована вчена рада Д 64.251.01

Рік	Науковий ступінь	Прізвище, ім'я, по батькові	Тема дисертаційної роботи
2011	к.е.н.	Дехтяр Н.А.	Державна підтримка розвитку туризму у цільових програмах
	к.е.н.	Єніна-Березовська А.О.	Забезпечення економічної безпеки держави в контексті моніторингу сплати податків (на прикладі коксохімічної галузі промисловості)

	к.е.н.	Михайленко Д.Г.	Розвиток соціально-психологічних методів управління персоналом
2012	к.е.н.	Власова О.М.	Формування системи управління економічною адаптивністю коксохімічного підприємства
	к.е.н.	Громика Н.К.	Формування стратегії соціально-економічного розвитку регіону України в посткризовий період (на прикладі Харківської області)
	к.е.н.	Зубчинська Н.М.	Інтелектуалізація праці на робочому місці та її забезпечення на промисловому підприємстві
	к.е.н.	Котлярова В.Г.	Логістичний підхід в управлінні вхідними матеріальними потоками коксохімічних підприємств
	к.е.н.	Назаренко Г.В.	Державна підтримка виробництва і споживання соціально значимої продукції засобами податкової політики
	к.е.н.	Омельченко О.І.	Подолання диференціації соціального розвитку регіонів України
	к.е.н.	Порожняк О.О.	Формування та використання стратегічних компетенцій коксохімічного підприємства
	к.е.н.	Салашенко Т.І.	Формування стратегії енергоефективності у промисловості регіону
2013	к.е.н.	Антоненко С.В.	Формування податкових важелів державного регулювання охорони довкілля
	к.е.н.	Бобкова О.Ю.	Державне регулювання диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів
	к.е.н.	Денисюк О.В.	Формування управлінських компетенцій підприємства
	к.е.н.	Дідух В.В.	Інструментарій державного регулювання інноваційної діяльності малих підприємств
	к.е.н.	Олійник О.Б.	Прогнозування розвитку фондового ринку України
2014	к.е.н.	Єрмоленко О.О.	Оцінювання просторової асиметрії розміщення людської складової продуктивних сил в економіці регіонів України
	к.е.н.	Пажина С.Л.	Формування механізму активізації інвестиційної діяльності регіону
	к.е.н.	Пивавар І.В.	Державне регулювання житлово-комунального обслуговування населення України
2015	к.е.н.	Козубова Н.В.	Оцінка потенціалу внутрішнього ринку туристичних послуг
	к.е.н.	Феденко Г.М.	Формування складових енергетичної та паливної безпеки України

Спеціалізована вчена рада Д 64.055.02

Рік	Науковий ступінь	Прізвище, ім'я, по батькові	Тема дисертаційної роботи
2011	к.е.н.	Березіна О.Ю.	Соціальна відповідальність корпорацій в системі соціально-трудова відносин
	к.е.н.	Голуб Ю.О.	Кредитна складова фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання
	к.е.н.	Єпіфанова М.А.	Система валютного регулювання в Україні в умовах лібералізації фінансових ринків

	к.е.н.	Корват О.В.	Формування системи забезпечення пруденційного нагляду за діяльністю зі страхування життя
	к.е.н.	Литовченко І.В.	Розвиток професійної компетентності управлінського персоналу
	к.е.н.	Рудак С.М.	Оцінка ефективності управління активами недержавного пенсійного фонду
	к.е.н.	Семенченко А.В.	Розвиток системи нормування праці фахівців в промисловості
	к.е.н.	Синюгіна Н.В.	Фінансовий моніторинг в системі взаємодії суб'єктів господарювання на фінансових ринках
2012	к.е.н.	Афанасенко М.В.	Рейтингова оцінка діяльності банків та їх підрозділів
	к.е.н.	Бардадим О.І.	Мотивація креативності новаторів у промисловості
	к.е.н.	Карпенко Т.В.	Формування та використання кадрового потенціалу національної економіки
	к.е.н.	Котелевська Ю.В.	Формування маркетингової стратегії просування банківських продуктів
	к.е.н.	Малюкіна А.О.	Оцінка якості трудового потенціалу
	к.е.н.	Хвостенко В.С.	Формування стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості
2013	к.е.н.	Алексєєнко І.І.	Визначення фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці
	к.е.н.	Ачкасова С.А.	Оцінка стресостійкості страхових компаній
	к.е.н.	Віннікова О.С.	Податкове регулювання раціонального споживання енергоресурсів
	к.е.н.	Гниря А.В.	Оцінювання ефективності трудової діяльності працівників промисловості
	к.е.н.	Дмитришин М.В.	Формування та ефективність фінансового механізму вищих навчальних закладів
	к.е.н.	Заяць М.Я.	Використання інструментів грошово-кредитної політики на регулювання економіки регіону
	к.е.н.	Зірко О.В.	Регулювання структурного безробіття на ринку праці
	к.е.н.	Полтініна О.П.	Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва на засадах контролінгу
	к.е.н.	Пономаренко О.Е.	Формування стратегій фінансової безпеки суб'єктів господарювання промисловості
	к.е.н.	Слуцька О.В.	Оцінювання ризику дефолту емітентів корпоративних облігацій
	к.е.н.	Сотнікова Ю.В.	Управління вивільненням найманих працівників у промислово розвинених регіонах України
	к.е.н.	Степанова Е.Р.	Матеріальне стимулювання трудової діяльності
	к.е.н.	Тарасенко О.О.	Формування та використання інвестиційних ресурсів інституційними інвесторами
	к.е.н.	Штаєр О.М.	Удосконалення механізму управління безпекою банку

2014	к.е.н.	Безродна О.С.	Оцінювання фінансової діяльності банку та розроблення його стратегії на основі збалансованої системи показників
	к.е.н.	Ведернікова С.В.	Механізм фінансово-кредитної взаємодії банків та підприємств на засадах маркетингу
	к.е.н.	Воробець Т.І.	Оцінювання стійкості функціонування фондового ринку України
	к.е.н.	Дейнеко Є.В.	Внутрішній контроль в умовах реформування системи державного фінансового контролю в Україні
	к.е.н.	Дорощ О.В.	Соціально-економічний механізм забезпечення гідної праці
	к.е.н.	Киркач С.М.	Фінансове планування діяльності банку
	к.е.н.	Костяна О.В.	Формування інструментарію податкового регулювання економіки з урахуванням циклічності економічного розвитку
	к.е.н.	Максімова М.В.	Формування системи фінансового контролінгу банківської діяльності
	к.е.н.	Петренко О.О.	Формування адаптивної системи професійного навчання працівників промисловості
	к.е.н.	Ромашова Я.В.	Регулювання освітньої міграції в Україні
	к.е.н.	Сенічкіна О.Е.	Активізація інноваційної праці фахівців у промисловості
	к.е.н.	Стаматін О.В.	Оцінювання та напрями підвищення якості трудового життя працівників промисловості
	к.е.н.	Ціжма Ю.І.	Удосконалення структури зайнятості населення в умовах демографічної кризи (на прикладі Івано-Франківської області)
	к.е.н.	Чумакова О.О.	Удосконалення податкової політики в контексті взаємозв'язку процесів оподаткування та ціноутворення
	к.е.н.	Шатравка О.О.	Розвиток пенсійної системи України в контексті соціального захисту населення
	к.е.н.	Шугєєва О.Ю.	Фінансове забезпечення функціонування ринку цінних паперів
	к.е.н.	Якимова Н.С.	Забезпечення продуктивної зайнятості через регулювання професійно-освітніх траєкторій молоді
2015	д.е.н.	Медвідь М.М.	Методологія формування і розвитку людських ресурсів для використання у службово-бойовій діяльності
	д.е.н.	Стрижиченко К.А.	Механізм регулювання фінансового ринку України в умовах нової світової економіки
	д.е.н.	Терованесов М.Р.	Методологічні засади інерційності розвитку системи вищої освіти
	к.е.н.	Агавердієва Х.Ф.	Соціальна відповідальність недержавних пенсійних фондів в умовах реформування пенсійної системи
	к.е.н.	Гонтар Д.Д.	Оцінка вартості банку при виборі його стратегії

к.е.н.	Лаушкін О.М.	Трансформація зайнятості в новій економіці
к.е.н.	Немашкало К.Р.	Теоретико-методичне забезпечення оцінки функціонування соціального капіталу
к.е.н.	Остапенко В.М.	Формування фінансового потенціалу публічно-приватного партнерства в контексті фінансової політики держави
к.е.н.	Сомова В.В.	Удосконалення оподаткування в контексті розподілу доходів фізичних осіб

Додаток Д

Науково-дослідні роботи Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, 2011–2015 роки

2011 рік

Державний бюджет

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	
1	51/2009–2011	Фінансові послуги у забезпеченні становлення кластерних ініціатив транскордонного співробітництва	Внукова Н.М.	МОН
2	52/2009–2011	Формування мотиваційної стратегії управління персоналом	Гриньова В.М.	МОН
3	57/2009–2011	Стратегія розвитку туристичної інфраструктури в умовах глобалізації	Єрмаченко В.Є.	МОН
4	40/2010–2011	Визначення пріоритетних напрямів наукового та інноваційного розвитку в Україні	Попов О.Є.	МОН
5	41/2010–2011	Розроблення методичного та організаційного забезпечення типового кластеру ВНЗ для GRID-систем	Пономаренко В.С.	МОН
6	42/2010–2011	Розробка теоретико-методичного забезпечення формування та впровадження інтегрованої системи «вища школа — бізнес-структура»	Раєвцева О.В.	МОН

Господарський договір

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	Суб'єкт господарського договору
1	1/2011	Формування іміджу соціально-відповідального підприємства в умовах організаційних змін	Назарова Г.В.	ТОВ «Капітал-Агро»
2	2/2011	Аналітичне забезпечення стратегічних рішень	Отенко І.П.	ПАТ «Фінпрофіль»

3	3/2011	Управління трудовою діяльністю працівників в умовах соціально-трудова протиріч	Назарова Г.В.	ТОВ «Восток-СК»
4	4/2011	Розробка методичних підходів щодо управління фінансовим забезпеченням суб'єктів господарювання з урахуванням можливостей їх інноваційного розвитку	Верещагіна Г.В.	ТОВ «Науково-виробничий центр тягового рухомого складу»
5	5/2010–2011	Управління витратами підприємства для визначення перспектив його розвитку	Малярєвський Ю.Д.	ТОВ «Харківський завод підйомно-транспортного устаткування»
6	6/2011	Моделі управління розвитком промислового підприємства в нових умовах господарювання	Раєвнева О.В.	ПАТ «Фінпрофіль»
7	9/2010–2011	Управління маркетингом персоналу на підприємстві	Тімонін О.М.	ТОВ «Завод енергетичного машинобудування»
8	10/2010–2011	Управління технологічною адаптивністю в експортній діяльності підприємства	Піддубний І.О.	ВАТ «Стахановський вагонобудівний завод»
9	15/2010–2011	Формування механізму мотивації персоналу	Ковальова В.І.	ПФ «Лама»
10	17/2010–2011	Удосконалення системи управління виробничим підприємством	Азаренков Г.Ф.	ЗАТ «Науково-виробниче підприємство «Нафтогазова техніка»»
11	20/2008–2009	Розробка організаційно-економічних механізмів ефективного управління персоналом підприємства	Назарова Г.В.	ДП «Балаклійське лісове господарство»
12	24/2011–2012	Діагностика і розвиток соціально-психологічного забезпечення управління поведінкою персоналу	Тютлікова В.В.	ПФ «Динамо»

2012 рік

Державний бюджет

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	
1	43/2011–2012	Організаційно-економічні основи інноваційного розвитку регіонів України (на прикладі Харківської області)	Пономаренко В.С.	МОН
2	44/2011–2012	Розвиток управлінського обліку та стратегічних систем вимірювання інноваційно орієнтованих промислових підприємств та інтегрованих структур бізнесу	Пилипенко А.А.	МОН

Господарський договір

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	Суб'єкт господарського договору
1		Розробка та апробація рекомендацій з обґрунтування звичайних цін на коксохімічних підприємствах	Іванов Ю.Б.	Український державний науково-дослідний інститут (УХІН)
2	2/2012	Оцінка логістичного управління процесами транскордонного співробітництва	Пилипенко А.А.	ТОВ «Інтертранс»
3	ХНЕУ/№365/юр	Ефективне управління: екологічний аспект	Гавкалова Н.Л.	ТОВ «Акватек-Україна»
4	ХНЕУ/№366/юр	Формування ефективної конкурентоспроможної стратегії та державного регулювання на ринку послуг економічного консалтингу	Сердюков К.Г.	ТОВ «Міжгалузевий депозитарний центр»
5	ХНЕУ/№408/юр	Управління оборотними засобами на промисловому підприємстві	Юшко С.В.	Костянтинівський державний хімічний завод
6	7/2011–2012	Підвищення ефективності організаційно-економічного забезпечення розвитку суб'єктів господарювання	Колодізев О.М.	ТОВ «Каліта-Фінанс»
7	8/2011–2012	Розробка механізмів формування економічної безпеки підприємства	Лабунська С.В.	ТОВ «Харківський завод підйомно-транспортного устаткування»
8	ХНЕУ/№425/юр	Управління технологічною адаптивністю в експортній діяльності підприємства	Сабліна Н.В.	ТОВ «СПТ-Цитрон»
9	11/2011–2012	Розробка фінансової стратегії забезпечення соціальної безпеки підприємства	Внукова Н.М.	ПП «Реал-Т»
10	12/2011–2012	Інвестиційна привабливість підвищення енергоефективності в промисловому регіоні	Афанасьєв М.В.	ТОВ «Проект-Плюс»
11	14/2010–2012	Напрямок удосконалення управління державними корпоративними правами	Іванов Ю.Б.	ДП «Завод «Електроважмаш»
12	ХНЕУ/№-123/юр	Формування механізму діагностики та попередження неплатоспроможності підприємницьких структур	Нескородєва І.І.	ПП «Будівельник»
13	16/2011–2012	Розробка Концепції внутрішнього контролю ефективності витрат основної діяльності промислового підприємства	Дікань Л.В.	ПАТ «Коннектор»

14	18/2011–2012	Формування логістичної системи промислового підприємства	Колодізева Т.О.	ПАТ «Автрамат»
15	19/2011–2012	Оцінка точності вимірювання економічних показників	Єрова І.А.	ПАТ «Науково-технологічний інститут транскрипції, трансляції і реплікації»
16	21/2011–2012	Мотивація інноваційно активного персоналу підприємства	Резнікова Т.А.	СПД ФО Федоренко І.С.
17	22/2011–2012	Критичний аналіз стратегічних можливостей підприємства	Борисенко М.А.	ТОВ «Едельвейс»
18	23/2011–2012	Розробка концепції планування витрат основної діяльності промислового підприємства	Дікань Л.В.	ТОВ «Антарес-ЮВ»
19	24/2011–2012	Діагностика і розвиток соціально-психологічного забезпечення управління поведінкою персоналу	Тютлікова В.В.	ПФ «Динамо»
20	ХНЕУ/№-523/юр	Інноваційна діяльність комунальних підприємств	Гриньова В.М.	КП «Маріупольське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства»

2013 рік

Державний бюджет

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	
1	53/2011–2013	Теоретико-методологічні засади державного управління регіональним науково-технічним розвитком	Кизим М.О.	МОН
2	54/2011–2013	Методологічне та методичне забезпечення управління організаційними знаннями підприємства в умовах інформаціологічної економіки	Ястремська О.М.	МОН
3	55/2011–2013	Управління формуванням і розвитком професійної компетентності фахівців економічних спеціальностей в умовах неперервної освіти	Дороніна М.С.	МОН
4	41/2012–2013	Інституціональне забезпечення реалізації пріоритетних напрямів наукового та інноваційного розвитку в Україні	Попов О.Є.	МОН

5	42/2012–2013	Інформаційно-комунікативне забезпечення формування професійних компетенцій у вищій школі	Назарова Г.В.	МОН
---	--------------	--	---------------	-----

Господарський договір

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	Суб'єкт господарського договору
1	ХНЕУ/№615-ю	Встановлення впливу домішок-модифікаторів на усунення дефектів лицьової цегли від вкраплень карбонатів у глинах	Логвінков С.М.	ТОВ «Керамейя»
2	ХНЕУ/3–658/ю	Оцінка доцільності фінансового оздоровлення підприємства	Єрова І.А.	ПАТ «Науково-технологічний інститут транскрипції, трансляції і реплікації»
3	ХНЕУ/№367/ю	Діагностика фінансово-економічного стану промислового підприємства для прийняття стратегічних управлінських рішень	Отенко І.П.	ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД»
4	ЕУ №76	Управління формуванням кластерного механізму розвитку фінансових послуг	Смоляк В.А.	ФОП Єльцин Ю.О.
5	ЕУ №378	Аналіз та діагностика системи управління персоналом підприємства	Назарова Г.В.	ТОВ «Ріо-центр»
6	ХНЕУ/№426/ю	Визначення якості життя населення м. Харкова з урахуванням перевезень метрополітену	Ястремська О.М.	КП «Харківський метрополітен»
7	ХНЕУ/№427/ю	Управління інноваційними змінами в процесі розвитку підприємства	Тімонін О.М.	ТОВ «Харківмаш-трейд»
8	ХНЕУ/№489/ю	Оцінка і розвиток колективного освітньо-професійного потенціалу	Лугова В.М.	ТОВ «Слобожаночка»
9	ХНЕУ/№424/ю	Формування механізму акумуляції фінансових ресурсів адміністративно-територіальних одиниць та оптимізації їх в структурному розрізі в Україні	Нескородєва І.І.	ПП «Будівельник»
10	ХНЕУ/№515–1/ю	Удосконалення мотивацій працівників промислового підприємства засобом розробки системи колективного стимулювання	Лукашев С.В.	ДП «Завод «Електроважмаш»
11	ХНЕУ/№519/ю	Організаційне забезпечення внутрішнього контролю на промисловому підприємстві в умовах реформування системи державного фінансового контролю в Україні	Дікань Л.В.	ПАТ «Коннектор»

12	ХНЕУ/№584/юр	Удосконалення соціально-економічної політики ТОВ «Укртрансмагістраль»	Наумік К.Г.	ТОВ «Укртрансмагістраль»
13	ХНЕУ/№588/юр	Управлінські технології та їх впровадження у діяльність банку	Колодізєв О.М.	ПАТ «Реал Банк»
14	ХНЕУ/№589/юр	Розробка концепції аудиту плану санації Первомайського комунального виробничого управління водопровідно-каналізаційного господарства	Мултанівська Т.В.	СПД ФО Чаговець Т.П.
15	ХНЕУ/№592/юр	Формування системи організації та оплати праці в аудиторській фірмі	Єрмоленко О.А.	ТОВ аудиторська фірма «Ревізор»
16	ХНЕУ/№593/юр	Формування механізму реалізації проектів державно-приватного партнерства в туристичній галузі	Зима О.Г.	СПД ФО Усенко О.В.
17	ХНЕУ/№634/юр	Формування системи моніторингу ефективності трудової діяльності на підприємстві	Журавльова І.В.	ПАТ «Манометр-Харків»

2014 рік

Державний бюджет

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	
1	51/2012–2014	Формування теоретико-методологічного забезпечення державної підтримки розвитку туристичної галузі економіки регіону	Єрмаченко В.Є.	МОН
2	43/2013–2014	Формування концептуальних засад та методичного інструментарію прогнозування потреби національної економіки у фахівцях з вищою освітою	Пономаренко В.С.	МОН
3	44/2013–2014	Наукове обґрунтування взаємодії регіональних інститутів при формуванні економіки знань	Пономаренко В.С.	МОН

Господарський договір

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	Суб'єкт господарського договору
1	ЕУ №94	Стратегічне управління маркетинговою діяльністю промислового підприємства щодо продукції виробничо-технічного призначення	Ястремська О.М.	ТОВ ТПК «НОВА»
2	ЕУ №10	Діагностика психологічного стану менеджерів та торгових представників	Михайленко Д.Г.	ТОВ «Торговий дім «Продресурс»

3	ЕУ №132	Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком промислового підприємства	Пилипенко А.А.	ТОВ «Підприємство «Поиск»
4	ЕУ №210	Формування маркетингової логістичної системи на підприємстві	Птащенко О.В.	ФОП Негунова Ю.М.
5	ЕУ №214	Формування фінансової та інвестиційної стратегії суб'єктів господарювання на ринку фінансових послуг	Смоляк В.А.	ФОП Петрова Т.В.
6	ЕУ №461	Логістичне забезпечення діяльності оптово-посередницької компанії	Лукашев С.В.	ТОВ «Елмаш груп»
7	ЕУ №536	Організаційне забезпечення внутрішнього контролю економічної діяльності підприємства	Воїнова Т.С.	ТОВ «Антарес-ЮВ»
8	ЕУ №524	Підвищення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах	Тімонін О.М.	Сєверодонецьке ДП ЗАТ «Промавтоматика» № 436
9	ЕУ №147–1	Розробка механізму економічної безпеки підприємства в період його реструктуризації	Отенко І.П.	ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД»
10	ЕУ №549–1	Ефективність управління матеріальними ресурсами на машинобудівному підприємстві	Гонтарева І.В.	ДП «Завод «Електроважмаш»
11	ЕУ №557	Розробка та впровадження новітніх методів професійного розвитку персоналу	Назарова Г.В.	ПП Консалтингова фірма «Сенеко»
12	ЕУ №568	Моніторинг кризових явищ в діяльності підприємства	Берест М.М.	ТОВ «Гутянський елеватор»
13	ЕУ №574	Еколого-економічний та фінансовий моніторинг діяльності організації у регіоні	Гавкалова Н.Л.	ТОВ «Акватек-Україна»
14	ЕУ №562	Вдосконалення системи управління діяльністю банку на основі використання інноваційних методів і технологій	Колодізєв О.М.	ПАТ «Банк «Золоті Ворота»
15	ЕУ №573	Організація аутсорсингу логістичного підприємства	Ястремська О.М.	ТОВ «Мобіліс Логістик»
16	ЕУ №612	Методи типології даних в економічних дослідженнях	Сєрова І.А.	ПАТ «НТІ транскрипції, трансляції і реплікації»
17	ЕУ №613	Оцінка потенціалу розвитку суб'єктів господарювання	Попов О.Є.	ТОВ інноваційний технологічний центр «ЛАЙН»
18	ЕУ №350–1	Проект стратегії розвитку м. Мерефи до 2025 року як складової Генерального плану м. Мерефи	Гавкалова Н.Л.	Мереф'янська міська рада
19	ЕУ №635	Інноваційний розвиток підприємств на основі інформаційних технологій	Пушкар О.І.	ТОВ «Актив-Транс Харків»

20	ЕУ №629	Удосконалення стратегічного управління банком	Чмутова І.М.	ПАТ КБ «ПРАВЕКС-БАНК»
21	ЕУ №628	Методичні основи управління соціальним капіталом підприємства	Журавльова І.В.	ТОВ «УСК-Консалтинг»
22	№ХНЕУ/№551/юр	Формування інноваційної політики в системі антикризового менеджменту підприємства	Лабунська С.В.	ТОВ «Харківський завод підйомно-транспортного устаткування»

2015 рік

Державний бюджет

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	
1	50/2015–2017	Стратегічне управління життєдіяльністю підприємств на основі інвестування для забезпечення гідної якості трудового життя	Ястремська О.М.	МОН
2	51/2015–2017	Консолідація обліково-аналітичної інформації в організації управління безпекою інноваційного розвитку великомасштабних економіко-виробничих систем: теорія та методологія	Пилипенко А.А.	МОН
3	52/2015–2017	Розроблення методології соціально-економічного розвитку регіону на підґрунті формування системного базису синтезованого капіталу та інформаційної інфраструктури	Гавкалова Н.Л.	МОН
4	40/2015–2016	Планування, моніторинг, самооцінка діяльності і розвитку вищого навчального закладу	Пономаренко В.С.	МОН
5	41/2015–2016	Розробка концептуально-методичного та модельного забезпечення механізму управління державним замовленням в межах ВНЗ для підготовки фахівців з вищою освітою відповідно до потреб ринку праці	Раєвська О.В.	МОН

Господарський договір

№ з/п	Номер та роки виконання	Назва НДР	Відповідальний	Суб'єкт господарського договору
1	ЕУ №12 від 20.01.2015	Організаційно-економічний механізм розвитку зовнішньоекономічної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства	Піддубний І.О.	ПАТ «Турбогаз»
2	ЕУ №104 від 20.02.2015	Удосконалення управління ринковою вартістю банку	Колодізів О.М.	ПАТ «Юніон Стандарт Банк»

3	ЕУ №232 від 29.04.2015	Підвищення конкурентоспроможності підприємства	Птащенко О.В.	ФОП Ненчіна Л.Ф.
4	ЕУ №144 від 23.03.2015	Консолідація облікової інформації в управлінні діяльністю підприємства	Пилипенко А.А.	ТОВ «Скандіма»
5	ЕУ №289 від 26.05.2015	Формування стратегії зовнішнього фінансування у міжнародному бізнесі	Піддубний І.О.	ТОВ «Северський-2»
6	ЕУ №303 від 02.06.2015	Оптимізація методів і технологій управління грошовими потоками в системі фінансового менеджменту	Колодізєв О.М.	ПАТ «Східно-Український Банк «Грант»»
7	ЕУ №339 від 02.07.2015	Антикризове управління фінансовою безпекою підприємств фармацевтичної галузі	Кузенко Т.Б.	Торговельно-виробнича фірма «Веста»
8	ЕУ №275 від 17.05.2014	Організація розрахункового обслуговування суб'єктів підприємництва у банку	Внукова Н.М.	ТОВ «Харківмаштрейд»
9	ЕУ №401 від 28.08.2015	Розробка ефективного технологічного процесу високопродуктивної механічної обробки деталей гідравлічних систем	Новіков Ф.В.	ТОВ «ВТ-інженіринг»
10	ЕУ №480 від 23.10.2015	Формування методичного забезпечення активізації інноваційної діяльності промислового підприємства	Ястремська О.М.	ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД»
11	ЕУ №338 від 11.09.2014	Управління інвестиційною, інноваційною та логістичною діяльністю підприємства	Ястремська О.М.	ТОВ «Торговий дім «ТПК НОВА»
12	ЕУ №438	Організація системи фінансового контролю для забезпечення фінансової безпеки підприємства	Дікань Л.В.	ТОВ фірма «Антарес-ЮВ»
13	ЕУ №413	Соціально-орієнтовані методи управління персоналом підприємства	Назарова Г.В.	ПП «ЛМ»
14	ЕУ №448	Мінімізація фінансових ризиків в роботі з бізнес-партнерами та фінансовими установами	Добринь С.В.	ДНВП «Об'єднання «Комунар»
15	ЕУ №431	Удосконалення процесу управління інноваційною діяльністю підприємства	Гриньова В.М.	ТОВ «НВП «Електропривід-ЛТД»
16	ЕУ №465-1	Розробка та впровадження автоматизованої системи розрахунку оптимального рівня запасів товарно-матеріальних цінностей	Афанасьєв М.В.	ПАТ «ХТЗ ім. С. Орджонікідзе»
17	ЕУ №462-1	Оцінка ефективності виробництва молока та резерви її підвищення у ПСП «Пісківське»	Шиян Д.В.	Приватне с/г ПП «Пісківське»

**Монографії вчених Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця, видані у 2011–2015 рр.**

2011 рік

1. Бізнес-моделювання й управління потоками робіт і документообігом в економічних системах : монографія / В.С. Пономаренко, І.О. Золотарьова, С.В. Мінухін, О.В. Дорохов. — Х. : ХНЕУ, 2010. — 270 с. : іл. — Бібліогр.: с. 252–268.

2. Васюренко В.О. Фінансове регулювання ЗЕД підприємства: теоретичні узагальнення та прикладний аналіз: монографія / В.О. Васюренко. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 96с.

3. Гавкалова Н.Л. Управління ефективністю менеджменту персоналу : монографія / Н.Л. Гавкалова, Т.А. Власенко. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 295 с. : іл. — Дод.: с. 253–294. — Бібліогр.: с. 230–252.

4. Гордієнко Л.Ю. Управління організаційними трансформаціями: теоретико-методологічні засади та управлінський інструментарій : монографія / Л.Ю. Гордієнко. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 439 с. : іл. — Дод. с. 347–438. — Бібліогр.: с. 297–346.

5. Гриньова В.М. Адміністративний менеджмент : монографія / В.М. Гриньова, Г.Ю. Шульга, Н.А. Дубровіна. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 185 с. : іл. — Дод. с. 170–184. — Бібліогр.: с. 160–168.

6. Дороніна М.С. Управління організаційною поведінкою : монографія / М.С. Дороніна, В.В. Тютлікова. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 199 с. : іл. — Дод. с. 169–198. — Бібліогр.: с. 155–168.

7. Дороніна М.С. Соціальний капітал виробничої організації : монографія / М.С. Дороніна, А.І. Нечепуренко. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 231 с. : іл. — Дод.: с. 159–230. — Бібліогр.: с. 145–158.

8. Дороніна М.С. Людські ресурси виробничої організації. Діагностика, розвиток : монографія / М.С. Дороніна, К.В. Сатушева. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 231 с. : іл. — Дод. с. 195–230. — Бібліогр.: с. 181–194.

9. Жеребятнікова І.В. Соціальні технології гармонізації цілей підприємницької організації : монографія / І.В. Жеребятнікова. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 202 с. : іл. — Бібліогр.: с. 180–202.

10. Зима О.Г. Особливості волонтерства та його розвиток в Україні : препринт / О.Г. Зима, В.О. Підгайна. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 47 с. : іл. — Словник осн. термінів с. 42–43. — Бібліогр.: с. 45–46.

11. Інновації: проблеми науки та практики = Innovations: problems of science and practice: monograph : монографія / [під заг. ред. М.О. Кизима, В.С. Пономаренка]; Харківський національний економічний університет, НАН України, Наук.-досл. центр індустр. проблем розвитку. — Х. : [ІНЖЕК], 2011. — 272 с. : іл. — Бібліогр. до кожн. ст.

12. Івашура А.А. Еколого-економічна та історична оцінка взаємовідносин людини і довкілля : монографія / А.А. Івашура, Л.Е. Добрунова. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 151 с. : іл. — Бібліогр.: с. 135–147.

13. Інновації: проблеми науки та практики = Innovations: problems of science and practice: monograph : монографія / [під заг. ред. М.О. Кизима, В.С. Пономаренка]; Харківський національний економічний університет, НАН України, Наук.-досл. центр індустр. проблем розвитку. — Х. : [ІНЖЕК], 2011. — 272 с. : іл. — Бібліогр. до кожн. ст.

14. Кизим М.О. Державна підтримка автомобілебудування в Україні : монографія / М.О. Кизим, Є.С. Колбасіна. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. — 264 с.

15. Кизим М.О. Інновації: проблеми теорії та практики : монографія / М.О. Кизим, В.Є. Хаустова. — Харків : Вид. ФОП Павленко О.Г., 2011. — 276 с.

16. Кизим М.О. Нетрадиційний природний газ у світі та Україні: запаси та перспективи видобутку : монографія / М.О. Кизим, О.В. Лелюк. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. — 156 с.

17. Кизим М.О. Перспективи розвитку і комерціалізації нанотехнологій в економіках країн світу та України : монографія / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. — 304 с.

18. Кизим М.О. Промислова політика та кластеризація економіки : монографія. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. — 304 с.

19. Кизим М.О. Соціально-економічний розвиток регіонів України та модернізація їх устрою : монографія / М.О. Кизим, Н.В. Белікова, Т.О. Мощицька. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. — 304 с.

20. Клебанова Т.С. Механізм та моделі управління кризовими ситуаціями на підприємствах житлово-комунального комплексу : монографія / Т.С. Клебанова, М.О. Кизим, Ю.І. Мізік. — Харків: ВД «ІНЖЕК», 2011. — 184 с.

21. Клебанова Т.С. Модели оценки неравномерности и циклической динамики развития территорий : монографія / Т.С. Клебанова, Н.А. Кизим. — Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2011. — 252 с.

22. Кондусова Л.Ф. Управління фінансовими ресурсами місцевого бюджету: моногр. / Л.Ф. Кондусова, І. Нескородєва, О.Б. Жихор, А.О. Пелехатий, І.І. Алексєенко. — м. Харків: ХНЕУ, 2011.

23. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики = Competitiveness: Problems of Science and Practice : монографія / І.В. Алексєєв, Л.Л. Антонюк, Ю.Б. Іванов [та ін.]; НАН України, Наук.-досл. центр індустр. пробл. розвитку, Харківський національний економічний університет. — Х. : ІНЖЕК, 2011. — 346 с. : іл. — Бібліогр. до кожн. ст.

24. Математичні методи в сучасних економічних дослідженнях : монографія / Л.М. Малярець, О.Г. Тижненко, О.О. Єгоршин [та ін.]. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 270 с. : іл. — Бібліогр.: с. 262–269.

25. Медведєва І.Б. Діагностування безпеки промислового підприємства у тривалій системі фінансових відносин : монографія / І.Б. Медведєва, М.Ю. Погосова. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 262 с. : іл. — Дод.: с. 191–260. — Бібліогр.: с. 169–190.

26. Механізми стратегічного управління підприємством на засадах логістики : монографія / В.М. Гриньова, К.М. Таньков, С.О. Огієнко, К.В. Мельникова. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 230 с. : іл. — Бібліогр.: с. 225–230.

27. Назарова Г.В. Розвиток та використання управлінського персоналу — стратегічний підхід : монографія / Г.В. Назарова, С.Ю. Гончарова, О.О. Затеїщикова. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 215 с. : іл. — Дод. с. 177–215. — Бібліогр.: с. 155–175.

28. Назарова Г.В. Соціально-економічні засади ефективності найманої праці в Україні : монографія / Г.В. Назарова, М.А. Мащенко. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 231 с. : іл. — Дод. с. 163–230. — Бібліогр.: с. 147–160.

29. Охорона оточуючого середовища: теоретичні та практичні аспекти : монографія / С.В. Кавун, І.О. Ушакова, О.С. Ридаш [та ін.]. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 274 с. : іл. — Дод.: с. 251–274. — Бібліогр.: с. 231–250.

30. Пономаренко В.С. Лібермановські читання — 2011: економічна спадщина та сучасні проблеми: монографія / В.С. Пономаренко, І.В. Гонтарева. — Харків : ФОП Павленко О.Г.; ВД «ІНЖЕК», 2011. — 336 с. — С. 33–50.

31. Регіональна інноваційна система: теорія і практика: монографія / В.О. Коюда, О.П. Коюда, О.М. Тімоніна, В.В. Воліков, Т.П. Близнюк, Л.А. Слюсарєва, О.С. Басова, О.М. Костіна, Т.І. Мазко, О.А. Небелиця. — Х. : ІНЖЕК, 2011. — 688 с.

32. Руденко Р.Г. Соціально-економічне становище і великий голод 1932–1933 рр. в Україні : монографія / Р.Г. Руденко. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 78 с. — Бібліогр.: с. 74–77.

33. Салун М.М. Відтворення та модернізація трудового потенціалу підприємства (території) : монографія / М.М. Салун. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 235 с. : іл. — Дод.: с. 183–234. — Бібліогр.: с. 175–182.

34. Сисоєв В.В. Механізм логістичного управління матеріально-технічним забезпеченням інститутів сектора безпеки держави: теорія, методологія та моделювання : монографія / В.В. Сисоєв. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 310 с. : іл. — Бібліогр.: с. 289–310.

35. Слово в поетичній мові: функціональний аспект : монографія / О.С. Черемська, І.М. Ходарева, І.Ю. Підгородецька, С.Ю. Сокол. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 154 с. : іл. — Бібліогр.: с. 136–152.

36. Управління процесом росту власного капіталу підприємства : монографія / Л.М. Малярець, Н.М. Пономаренко. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 131 с. : іл. — Дод. с. 102–130. — Бібліогр.: с. 91–101.

37. Фінансові послуги у становленні кластерних ініціатив єврорегіону : [монографія] / Н.М. Внукова, А.В. Воронін, Н.І. Притула, А.О. Дубовик. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 226 с. : іл. — Дод.: с. 205–225. — Бібліогр.: с. 182–204.

38. Черемська О.С. Слово в поетичній мові: функціональний аспект: моногр. / О.С. Черемська, І.М. Хадарева, І.Ю. Підгородецька, С.Ю. Сокол. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 158 с.

2012 рік

1. Sergienko O.A. Mechanism of metallurgical enterprises' competitiveness' management in unstable currency environment Розділ монографії — Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики: моногр. / О.А. Sergienko, М.С. Tatar, О.С. Karpets. — Х. : ВД «ІНЖЕК», 2012. — 264 с.

2. Азаренков Г.Ф. Стан та проблеми управління активами на промислових підприємствах: монографія. — Умань: УНУС, 2012. — 236 с.

3. Афанасьєва Л.М. Высшая и прикладная математика : учеб. пособие для иностр. студ. Ч. 1 / Л.М. Афанасьєва, Л.А. Норик; Харьковский национальный экономический университет. — Х. : ХНЭУ, 2012. — 410 с. : ил. — Предм. указ.: с. 396–404. — Библиогр.: с. 395.

4. Благун І.С. Моделювання діяльності банків: монографія / І.С. Благун, Р.С. Русин, А.В. Рязанцев. — Івано-Франківськ: Віктор Дяків, 2012. — 217 с.

5. Бутковська Н.О. Англійські та американські свята й традиції : [посібник] / Н.О. Бутковська, Н.І. Маслова. — Х. : Основа, 2012. — 127 с. : іл. — (Б-ка журн. «Англійська мова та література»; Вип. 3 (111)). — Appendix p. 125–127. — Bibliogr.: p. 124.

6. Васюренко В.О. Фінансове регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств: теоретичне узагальнення та прикладний аналіз : монографія / В.О. Васюренко. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 99 с. : іл. — Бібліогр.: с. 84–98.

7. Васюренко В.О. Фінансовий контроль зовнішньоекономічної діяльності: монографія / В.О. Васюренко, Н.В. Синюгіна. — «Science, Technology and Higher Education». (Канада), 2012. — 240 с.

8. Внукова Н.М. Розвиток кластерних ініціатив у транскордонному просторі при залученні позикового капіталу: монографія / Н.М. Внукова, О.В. Слуцька. — Х.: ТО Ексклюзив, 2012. — С. 171–181.

9. Гавкалова Н.Л. Проблеми гендерної нерівності та подолання гендерного дисбалансу в Україні : монографія / Н.Л. Гавкалова, О.Г. Зима. — Х. : ІНЖЕК, 2011. — 280 с.

10. Гавкалова Н.Л. Управління витратами на персонал — основа ефективності менеджменту персоналу : монографія / Н.Л. Гавкалова, А.С. Криворучко, Л.Ю. Гордієнко. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 228 с.

11. Гонтарева І.В. Системная эффективность предприятия: сущность, факторы, структура : [монография] / И.В. Гонтарева, Р.М. Нижегородцев; РАН, Ин-т проблем упр. им. В.А. Трапезникова, Вятский соц.-экон. ин-т. — М.; Киров : [ВСЭИ], 2012. — 151 с. : ил. — Прил.: с. 145–150. — Библиогр.: с. 134–144.

12. Гриньова В.М. Кадрова реструктуризація на промислових підприємствах : монографія / В.М. Гриньова, Ю.Б. Кракос. — Х. : ХНЕУ, 2011. — 139 с. : іл. — Дод. с. 133–138. — Бібліогр.: с. 122–132.

13. Гриньова В.М. Управління кадровим потенціалом підприємства : монографія / В.М. Гриньова, Г.І. Писаревська. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 226 с. : іл. — Дод.: с. 195–225. — Бібліогр.: с. 176–194.

14. Гриньова В.М. Формування мотиваційної стратегії управління персоналом підприємства : монографія / В.М. Гриньова, І.А. Грузіна. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 298 с. : іл. — Дод.: с. 289–298. — Бібліогр.: с. 270–287.

15. Зима О.Г. Модели оценки и анализа цикличности развития экономической системы: монография / О.Г. Зима, Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Н.Л. Чернова. — Х. : ИНЖЭК, 2012. — 592 с.

16. Інтелектуальний капітал підприємства як об'єкт оцінки : монографія / К.Г. Сердюков, Н.Л. Гавкалова, М.П. Хохлов та ін. — Х.: ХНЕУ, 2012. — 316 с.

17. Кавун С.В. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики: монографія. — Харків: ФОП Павленко О.Г.; ВД «ІНЖЕК», 2010. — С. 334–361. — 392 с.
18. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики = Competitiveness: problems of science and practice: monograph : монографія / [під ред. В.С. Пономаренка, М.О. Кизима, О.М. Тищенко]; Харківський національний економічний університет, НАН України, Наук.-досл. центр індустр. пробл. розвитку. — Х. : [ІНЖЕК], 2010. — 374 с. : іл. — Бібліогр. до кожн. ст.
19. Кизим М.О. Перспективи розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і штучного інтелекту в економіках країн світу та України : монографія / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко, І.В. Шостак. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 492 с.
20. Кизим М.О. Перспективи розвитку та державна підтримка виробництва цивільних літаків в Україні: моногр. / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко, В.С. Купріянова. — Х.: ІНЖЕК, 2012. — 228 с.
21. Кизим М.О. Соціально-економічний розвиток та адміні-стративно-територіальний устрій регіонів України: монографія / М.О. Кизим, Н.В. Белікова, Т.О. Мощицька. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 256 с.
22. Кизим Н.А. Проблемы устойчивого развития социально-экономических систем : монография. — М. : Экономика, 2012. — 252 с.
23. Клебанова Т.С. Модели прогнозирования и анализа кризисных явлений в экономике. Раздел монографии — Сучасні проблеми прогнозування соціально-економічних процесів: концепції, моделі, прикладні аспекти: моногр. / Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Е.А. Сергиенко. — Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2012. — 564 с.
24. Клебанова Т.С. Моделирование социально-экономических систем: теория и практика: монография / Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Н.Л. Чернова, А.В. Милов. — Х.: ФЛП Александрова К.М., ИНЖЭК, 2012. — 592 с.
25. Клебанова Т.С. Неравномерность и цикличность динамики социально-экономического развития регионов: оценка, анализ, прогнозирование: моногр. / Т.С. Клебанова, Н.А. Кизим, Л.С. Гурьянова, О.В. Никифорова, Л.А. Чаговец, А.С. Ястребова, С.Г. Светульников, И.С. Светульников, А.В. Заграновская, А.С. Богданов. — Х.: ФЛП Александрова К.М.; ИНЖЭК, 2012. — 512 с.
26. Клебанова Т.С. Сучасні проблеми прогнозування соціально-економічних процесів: концепції, моделі, прикладні аспекти: моногр. / Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Е.А. Сергієнко, С.В. Прокопович. — Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2012. — 564 с.
27. Клебанова Т.С. Сценарные модели сбалансированного социально-экономического развития регионов: монография / Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Л.А. Чаговец, А.С. Ястребова, О.В. Никифорова, Т.Н. Трунова. — К, 2012. — 348 с.
28. Колбіна Т.В. Формування у студентів досвіду міжкультурної комунікації: монографія. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 168 с.
29. Колодізева Т.О. Методичне забезпечення оцінки ефективності логістичної діяльності підприємств: монографія / Т.О. Колодізева, Г.Р. Руденко. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 292 с.
30. Коротков Д.С. Політична еліта України: становлення та розвиток у виборчому процесі: моногр. — Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. — 208с.

31. Кузь О.М. Вибірчі технології в модерному електоральному процесі США та України : моногр. / О.М. Кузь, І.О. Поліщук, Т.М. Моторнюк. — Х.: ІНЖЕК, 2012. — 256 с.

32. Лепейко Т.І. Процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства: моногр. / Т.І. Лепейко, А.В. Котлик. — Х.: ХНЕУ, 2012. — 316 с.

33. Лепейко Т.І. Теоретико-методичні засади управління підприємством: забезпечення гнучкості: монографія / Т.І. Лепейко, Н.М. Шматько. — Х. : УІПА, 2012. — 221 с.

34. Ліберманівські читання — 2012: економічна спадщина та сучасні проблеми = Liberman Readings — 2012: economic legacy and modern problems : монографія: [в пам'ять засновника Харк. екон. школи О.Г. Лібермана] / [під заг. ред. В.С. Пономаренка, М.О. Кизима]; НАН України, Наук.-дослід. центр індустр. проблем розвитку. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 276 с. : іл. — Бібліогр. до кожн. ст.

35. Малярець Л.М. Збалансована система показників як інструмент визначення стратегії підприємства в умовах кризи: монографія / Л.М. Малярець, О.В. Ачкасова. — Х.: ХНЕУ, 2012. — 304 с.

36. Матюшенко І.Ю. Порівняльна характеристика державних програм підтримки нанотехнологій у провідних країнах світу та Україні: монографія. — Х. : ФОП Павленко О.Г., ІНЖЕК, 2012. — 19 с.

37. Матюшенко І.Ю. Тенденції розвитку і структурних змін ІТ-ринку в Україні у посткризовий період: монографія / І.Ю. Матюшенко — Х. : ФОП Александра К.М., ІНЖЕК, 2012. — 21 с.

38. Моделирование социально-экономических систем: теория и практика = Modelling socio-economic systems: theory and practice : monograph : монографія / [под ред. В.С. Пономаренко, Т.С. Клебановой, Н.А. Кизима]. — Х. : [ИНЖЭК], 2012. — 585 с. : ил. — Библиогр. к кажд. ст.

39. Моделювання соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Сумської області) = Modelling socio-economic development of the region (using example of Sumy Oblast): monograph : монографія / [авт. кол.: А.О. Єпіфанов, М.О. Кизим, С.М. Козьменко [та ін.]]. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 155 с. : іл. — Бібліогр.: 149–155.

40. Назарова Г.В. Розвиток та використання управлінського персоналу: стратегічний підхід: монографія / Г.В. Назарова, С.Ю. Гончарова, О.О. Затеїшикова. — Х.: ХНЕУ, 2012. — 216 с.

41. Назарова Г.В. Управління корпоративним пенсійним фондом: монографія / Г.В. Назарова, І.А. Цюрко. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 220 с.

42. Новіков Ф.В. Прогресивні технології механічної обробки: монографія / Ф.В. Новіков, А.Г. Крюк, В.Г. Шкурпій, М.Ф. Савченко, С.О. Дитиненко. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 372 с.

43. Організація відеоконференцій у навчальному процесі: монографія / В.П. Степанов, І.О. Борозенець, О.В. Гороховатський, О.О. Передрій та ін. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 60 с.

44. Отенко І.П. Розвиток компетенцій підприємства на основі стратегічних знань: монографія / І.П. Отенко, О.С. Преображенська. — Х. : Інжек, 2012. — 272 с.

45. Пономаренко В.С. Проблемы подготовки компетентных экономистов и менеджеров в Украине: монография. — Х. : ИНЖЭК, 2012. — 352 с.

46. Провідні вчені Харківського національного економічного університету: біографічний збірник / В.С. Пономаренко, М.О. Кизим, О.Г. Зима, Д.Ю. Михайличенко, О.О. Кононов. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 248 с.

47. Пономаренко В.С. Управление развитием системы нормирования труда: моногр. / В.С. Пономаренко, Г.В. Назарова, А.В. Семенченко. — Х. : ХНЭУ, 2012. — 268 с.

48. Пономаренко В.С. Управління іміджем підприємства: монографія / В.С. Пономаренко, О.О. Ястремська : монографія — Х. : ХНЕУ, 2012. — 240 с.

49. Потрашкова Л.В. Рефлексивные процессы в экономике: концепции, модели, прикладные аспекты: монография / Л.В. Потрашкова, Р.Н. Лепа, С.Е. Шкарлет. — Донецк: АПЕКС, 2012. — Т. 1 — 560 с.

50. Пушкар О.І. Комп'ютеризовані системи і технології видавничо-поліграфічних виробництв: монографія / О.І. Пушкар. — Х. : ФЛП Александрова К.М.; ИНЖЭК, 2012. — 296 с.

51. Пушкар О.І. Сучасні технології електронних мультимедійних видань: монографія. — Х. : ФЛП Александрова К.М.; ИНЖЭК, 2012. — 424 с.

52. Пушкар А.И. Моделирование социально-экономических систем: теория и практика: монография / А.И. Пушкар, С.В. Кавун. — Х.: ФЛП Александрова К.М.; ИНЖЭК, 2012. — 592 с.

53. Пушкар А.И. Рефлексивные процессы в экономике: концепции, модели, прикладные аспекты: моногр. — Донецк : Ноулидж, 2011. — 422 с.

54. Раєвнева О.В. Санаційна стратегія промислового підприємства: механізм формування та моделі реалізації: монографія / О.В. Раєвнева, М.М. Берест. — Х. : ФОП Либуркина Л.М.; ІНЖЕК, 2012. — 344 с.

55. Розвиток системи управління ризиками ринків фінансових послуг : монографія: присвяч. 20-річчю фінансового факультету / Н.М. Внукова, Ж.О. Андрійченко, С.А. Ачкасова [та ін.]; наук. ред. та кер. кол. авт. Н.М. Внукова; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Х. : [Ексклюзив], 2014. — 190 с. : іл. — Бібліогр.: с. 168–190.

56. Розвиток теоретико-методологічних засад обліку, аналізу, контролю і аудиту : монографія / [під заг. ред. А.А. Пилипенка, Г.Ф. Азаренкова]. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 637 с. — Бібліогр.: с. 592–637.

57. Сергієнко О.А. Дослідження факторів зовнішнього середовища в процесі формування конкурентних стратегій розвитку підприємства / О.А. Сергієнко // Сергієнко О.А. Просторова економіка: концепції, моделі та регіональні аспекти: монографія / О.А. Сергієнко, М.С. Татар. — Бердянськ: Ткачук, 2012. — 317 с.

58. Системні аспекти соціокультурної динаміки суспільства, що глобалізується : монографія / О.М. Кузь, В.Ф. Чешко, Ю.В. Белікова [та ін.]; [за заг. ред. В.Ф. Чешка]. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 243 с. : іл. — Бібліогр.: с. 226–241.

59. Системні аспекти соціокультурної динаміки суспільства, що глобалізується: монографія / О.М. Кузь, В.Ф. Чешко, Н.М. Лисиця, Ю.В. Белікова. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 244 с.

60. Стрижиченко К.А. Исследование трендовой компоненты и нетрендовых эффектов на фондовом рынке Украины / К.А. Стрижиченко // Сучасні проблеми прогнозування соціально-економічних процесів: концепції, моделі, прикладні аспекти: монографія. — Бердянск: Ткачук, 2012. — 542 с. — С. 333–343

61. Теоретичні засади та організаційні механізми реформування державної служби в Україні : монографія / Н.Л. Гавкалова, Л.Й. Аведян, Л.Ю. Гордієнко [та ін.]; за заг. ред. Н.Л. Гавкалової. — Х. : ХНЕУ, 2012. — 327 с. : іл. — Бібліогр.: с. 304–327.

62. Транскордонні фінансові кластери у забезпеченні експортно-імпортних операцій : монографія / Н.М. Внукова, С.А. Ачкасова, Г.К. Броншпак [та ін.]; наук. ред. Н.М. Внукова; Харківський національний економічний університет. — Х. : [ТО Ексклюзив], 2012. — 199 с. : іл. — Дод. с. 193–198. — Бібліогр. до кожн. розд.

63. Туризм в умовах глобалізації: особливості та перспективи розвитку = Tourism under conditions of globalization: specific features and prospects of development: monograph : монографія / [під ред. М.О. Кизима, В.Є. Єрмаченка]. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 471 с. : іл. — Дод.: с. 458–471. — Бібліогр. до кожн. ст.

64. Управление информационной деятельностью предприятия в экономике знаний: монография / А.И. Пушкарь, С.А. Назарова, К.С. Сибилев. — Х. : ХНЭУ, 2012. — 560 с.

65. Ушкалева В.В. Рефлексивные процессы в экономике: концепции, модели, прикладные аспекты : монография / В.В. Ушкалева. — Донецк : АПЕКС, 2012. — 560 с.

66. Хохлов М.П. Логістично-реінжиніринговий підхід до управління матеріальними ресурсами підприємства: монографія / М.П. Хохлов, Ю.Ю. Лола. — Х.: ХНЕУ, 2012. — 196 с.

67. Черненко В.О. Розвиток теоретико-методологічних засад обліку, аналізу, контролю і аудиту: монографія / В.О. Черненко, О.М. Кузь. — Х. : ФОР Александрова К.М.; ІНЖЕК, 2012. — 640 с.

68. Чернова Н.Л. Модели оценки и анализа цикличности развития экономической системы: монография / Н.Л. Чернова, Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, А.Г. Зима. — Х.: ФЛП Александрова К.М.; ИНЖЭК, 2012. — 592 с.

69. Чешко В.Ф. Стабильная адаптивная стратегия Homo Sapiens: монография / В.Ф. Чешко. — Х.: ИНЖЭК, 2012.

2013 рік

1. Васюренко В.О. Финансовый контроль ВЭД: теория и методология: моногр. / В.О. Васюренко, Л.В. Дікань, Т.А. Кривцова, В.А. Малахов, Н.В. Синюгина. — Х.: Вид. ХНЕУ, 2013. — 252 с.

2. Внукова, Н.М. Фінансові аспекти ломбардної діяльності : монографія / Н.М. Внукова; Харківський національний економічний університет. — Х. : [Ексклюзив], 2013. — 149 с. : іл. — Бібліогр.: с. 141–149.

3. Гавкалова Н.Л. Особливості управління інтелектуальною власністю в умовах економіки знань : монографія / Н.Л. Гавкалова, А.В. Чистякова. —Х. : ХНЕУ, 2013. — 194с.

4. Глазко В.И. Август-48. Феномен «пролетарской науки»: монографія / В.И. Глазко, В.Ф. Чешко. — М.: НЕФТИГАЗ, 2013. — 381 с.
5. Гоков О.М. Дослідження особливостей незбуреної середньоширокої D-області іоносфери: монографія. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 156 с.
6. Гордиенко Л.Ю. Постсоветский институционализм десять лет спустя : монография: в 2-х т. Донецк: ГВУЗ «ДонНТУ», 2013. — 464 с.
7. Гриньова В.М. Оцінка результативності інноваційної діяльності підприємства: моногр. / В.М. Гриньова, Д.С. Бутенко. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 228 с.
8. Гриньова В.М. Управління кар'єрним зростанням персоналу підприємства: монографія / В.М. Гриньова, М.М. Новіков, О.А. Небилиця. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 180 с.
9. Дікань Л.В. Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: проблеми теорії та методології: монографія / Л.В. Дікань, Н.В. Сінюгіна. — Київ. — 2013. — 606 с.
10. Дікань Л.В. Финансовый контроль: международный опыт: научное издание / Л.В. Дікань, Н.В. Синюгина, Ю.О. Голуб. — К. : УБД НБУ, 2013. — 429 с.
11. Гуманітарна складова вищої економічної освіти у вимірах ХХІ століття: монографія / М.С. Дороніна, Н.С. Корабльова та ін. — К. : УБС НБУ, 2013. — 323 с.
12. Дороніна М.С. Ментальний чинник колективного трудового потенціалу: монографія / М.С. Дороніна, Л.О. Сасіна, Т.В. Голубєва. — Х. : ХНАДУ, 2013—244 с.
13. Зима О.Г. Модели оценки и анализа сложных социально-экономических систем: монографія / О.Г. Зима, О.М. Тридід, С.В. Кавун. — Х. : ИНЖЭК, 2013.—664 с.
14. Иванов Ю.Б. Налогово-бюджетные аспекты регионального развития: монография. — Х. : ИНЖЭК, 2013. — 344 с.
15. Иванов Ю.Б. Уклонение от уплаты налогов: проблемы и пути решения: монография / Ю.Б. Иванов, А.Е. Найденко, А.Н. Тищенко, А.А. Єніна-Берзовська. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2013. — С. 365–380.
16. Иванов Ю.Б. Фискальное регулирование циклических колебаний в экономике: теория и практика: монография / Ю.Б. Иванов, О.В. Костяна. — К. : «ДКС центр», 2013. — 196 с.
17. Иванов Ю.Б. Экономика налоговых реформ: монография. — К. : Алерта, 2013. — 432 с.
18. Иванов Ю.Б. Інтеграційний розвиток суб'єктів господарювання: теоретичне обґрунтування та організація управління: монографія / Ю.Б. Иванов, А.А. Пилипенко. — Х.: ФОП Александрова К.М.; ИНЖЕК, 2012. — 400 с. — С. 8–34.
19. Иванов Ю.Б. Розвиток регіонів України в умовах формування економіки знань: монографія / Ю.Б. Иванов, В.Ф. Тищенко, В.М. Остапенко. — Х. : ИНЖЕК, 2012. — 392 с.
20. Ипполитова И.Я. Модернизация образования: актуальные проблемы, поиски, решения: монография / И.Я. Ипполитова, Г.О. Селезньова, М.П. Матриянова. — Новосибирск: СибАК, 2013. — 244 с.
21. Кобзев П.М. Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів : монографія.
22. Ковалева Е.А. Особенности рабочих процессов в газотурбинных и парогазовых энергетических установках и их элементах: монография / Е.А. Ковалева, В.О. Коваль, В.Є. Михайлов, В.В. Романов. — Х. : И.С., 2013. — 337 с.

23. Коваленко Г.Д. Радиоекологія України: монографія / Г.Д. Коваленко. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 344 с.

24. Комп'ютеризовані системи і технології у видавничій справі: монографія / О.І. Пушкар, І.О. Бондар, В.М. Гіковатий, Є.М. Грабовський, В.Є. Климнюк, О.К. Пандорін, Л.В. Потрашкова, О.В. Сергієнко, Н.Ю. Алексеєнко. — Х. : ІНЖЕК, 2013. — 288 с.

25. Контроль в бюджетних установах: теорія та практика: монографія / Л.В. Дікань, Н.В. Сінюгіна, Є.В. Дейнеко, Д.В. Калінкін. — Х. : ІНЖЕК, 2013. — 237 с.

26. Лабунська С.В. Формування обліково-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку підприємства : монографія / С.В. Лабунська, Н.В. Курган. — Х. : — ХНЕУ, 2013. — 247с.

27. Лепейко Т.І. Методологічні засади оцінки якості трудового потенціалу персоналу банків: монографія / Т.І. Лепейко, А.О. Малюкіна. — Х.: ХНЕУ, 2013. — 231 с.

28. Липов В.В. Постсоветский институционализм: десять лет спустя : монография / В.В. Липов. — в 2-х т. Т. 1. — Донецк : ГВУЗ ДонНТУ, 2013. — 464 с.

29. Логвінков С.М. Твердофазні реакції обміну в технології кераміки: монографія / С.М. Логвінков. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 248 с.

30. Информационные технологии и системы в управлении, образовании, науке: монография / М.Ю. Лосев, С.В. Минухин, С.В. Знахур та ін. — Х. : Цифрова друкарня №1, 2013. — 278 с.

31. Майбуров И.А. Налогово-бюджетные аспекты регионального развития: монография / И.А. Майбуров, Ю.Б. Иванов, О.Ю. Иванова. —Х.: ИНЖЭК, 2013. — 344 с.

32. Малярець Л.М. Модели оценки и анализа сложных социально-экономических систем: моногр. / Л.М. Малярець, Д.В. Великородна. —Х.: ИНЖЭК, 2013. — 664 с.

33. Мартиненко М.В. Управління організаційними знаннями підприємства: теоретичний аспект: монографія / М.В. Мартиненко — Х.: Інжек, 2013. — 224 с.

34. Матюшенко І.Ю. Индикаторы уровня развития человеческого капитала и формирования проактивного государства: монография / Матюшенко І.Ю. — М. : ІПУ ім. Трапезникова РАН. — 2013. — 116 с.

35. Матюшенко І.Ю. Іноземні інвестиції в підприємницькій діяльності України: монографія / І.Ю. Матюшенко, В.М. Дмитрієв, О.В. Азаренко. — Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. — 258 с.

36. Матюшенко І.Ю. Конкурентоспроможність і інновації: проблеми науки і практики: монографія / І.Ю. Матюшенко, І.Ю. Бунтов, Ю.М. Моїсеєнко. — Х. : ФОП Павленко О.Г., ІНЖЕК, 2013. — 15 с.

37. Матюшенко І.Ю. Социально-экономическое развитие Украины и ее регионов: проблемы науки и практики: монография / І.Ю. Матюшенко, І.Ю. Бунтов, Ю.М. Моїсеєнко. — Х. : ФОП Александра К.М., ІНЖЕК, 2013. — 28 с.

38. Модели оценки и анализа сложных социально-экономических систем: монография / В.С. Пономаренко, Т.С. Клебанова, М.О. Кизим, Н.Л. Чернова, И.П. Отенко. — Х. : ИНЖЭК, 2013. — 664 с.

39. Моделі визначення компетентностей у системі дистанційного навчання: монографія / В.П. Степанов, І.О. Борознець, В.П. Бурдаєв, О.В. Гороховатський,

О.В. Грицунов, В.А. Затхей, С.В. Кузьменко, О.О. Передрій, С.Г. Шило, Г.В. Щербак. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 224 с.

40. Найденко А.Е. Формирование барьеров для уклонения от налогообложения средствами налогово-бюджетной политики: монография / А.Е. Найденко, О.Ю. Иванова. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2013. — 463 с.

41. Новіков Ф.В. Теоретичні основи механічної обробки високоточних деталей: монографія / Ф.В. Новіков, І.О. Рябенков. — Х. : ХНЕУ, 2013 — 350 с. : іл. — Бібліогр.: с. 328–344.

42. Новіков Ф.В. Теорія високоякісної обробки деталей машин: монографія. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 384 с.

43. Полтарыхин А.Л. Приоритеты реализации стратегии инновационного развития регионального АПК: монография / А.Л. Полтарыхин, А.В. Глотко, А.А. Гутуров. — Барнаул: Азбука, 2013. — 201 с.

44. Пономаренко В.С. Модели оценки и анализа сложных социально-экономических систем : монография / В.С. Пономаренко, Т.С. Клебанова, Н.А. Кизим. — Х. : ИНЖЭК, 2013. — 664 с.

45. Пономаренко В.С. Problèmes de formation des économistes et managers compétents en Ukraine: моногр. — Kharkiv : ME: INGEK, 2013. — 352 p.

46. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку : монографія / В.С. Пономаренко, М.В. Афанасьєв, І.В. Гондарєва, І.Я. Іпполітова, О.Б. Плоха та ін. — Х. : ІНЖЕК, 2013. — 152 с.

47. Пономаренко В.С. Теорія та практика моделювання бізнес-процесів: моногр. / В.С. Пономаренко, С.В. Мінухін, С.В. Знахур. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 244 с.

48. Розробка електронних видань на основі мультимедійних технологій: моногр. / О.І. Пушкар, В.В. Браткевич, С.О. Назарова, І.О. Бондар, В.П. Гаврілов, О.С. Євсєєв, К.С. Сібілев. — Харків: ВД «ІНЖЕК», 2013. — 296 с.

49. Раєвнева О.В. Моделі управління розвитком промислового підприємства в умовах трансформації національної економіки: монографія / О.В. Раєвнева, І.В. Чанкіна. — Х. : ФЛП Либуркина Л.М.; ИНЖЭК, 2013. — 344 с.

50. Руденко Р.Г. Новітня історія України: соціальний аспект (друга половина ХХ — ХХІ ст.): монографія. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 80 с.

51. Салун М.М. Методологія, методика та оцінка процесів модернізації ресурсного потенціалу підприємства: монографія / М.М. Салун. — Х.: ІНЖЕК, 2012. — 416 с.

52. Управління регіональним розвитком: проблеми та перспективи : монографія / Н.Л. Гавкалова, Л.Й. Аведян, Т.А. Власенко та ін. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 401 с.

53. Телишевська Л.І. Фінанси підприємств: проблеми теорії та практики: моногр. / Л.І. Телишевська, О.В. Птащенко, Т.А. Майборода. — Х. : ТО Ексклюзив, 2013. — 164 с.

54. Черненко В.О. Priore loco: актуальные вопросы современного философского дискурса: монография / В.О. Черненко — Х.: ИНЖЭК, 2013.

55. Черникова Є.С. Англійська лірика 1900–1920-х років і становлення модернізму: монографія / Є.С. Черникова. — Х. : Компанія СМІТ, 2013. — 364 с.

56. Управління торговою маркою в механізмі товарної інноваційної політики підприємства: монографія / В.Г. Щербак, Г.О. Холодний, О.В. Птащенко, О.М. Бихова. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 252 с.

57. Финансовый контроль внешнеэкономической деятельности: теория и методология: монографія / Л.В. Дікань, В. Васюренко, Т.О. Кривцова та ін. — Х., 2013. — 252 с.

58. Ястремська О.М. Бренди промислових підприємств: формування та ефективність використання: монографія / О.М. Ястремська, К.О. Тімонін. — Х. : ХНЕУ, 2013. — 244 с.

59. Ястремська О.М. Мотивація креативності новаторів: монографія / О.М. Ястремська — Х. : ХНЕУ, 2013. — 212 с.

60. Ястремська О.М. Туризм в умовах глобалізації: особливості та перспективи розвитку : монографія / О.М. Ястремська. — Х. : ІНЖЕК, 2012. — 244 с.

61. Ястремська О.М. Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно-економічних процесів : монографія / О.М. Ястремська. — К. : КНЕУ, 2013. — 454 с.

2014 рік

1. Внукова Н.М. Страхування ризиків стихійних явищ та техногенних аварій : монографія / Н.М. Внукова, Є.А. Жидко, Ю.О. Кебало; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Х. : [Ексклюзив], 2014. — 93 с. — Бібліогр.: с. 89–93.

2. Гавкалова Н.Л. Сучасна економіка : актуальні проблеми та перспективи розвитку : колективна монографія / Н.Л. Гавкалова. — Х. : НТМТ, 2014. — 296 с.

3. Гоков А.М. Отклик среднеширотной D-области ионосферы на природные явления: монографія / А.М. Гоков. — LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrücken, 2014. — 300 с.

4. Горбатова Л.В. Комплексна оцінка ефективності використання підприємствами земель сільськогосподарського призначення : монографія / Л.В. Горбатова, Д.В. Шиян; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. — Х. : [Міськдрук], 2014. — 183 с. : іл. — Дод.: с. 169–183. — Бібліогр.: с. 147–168.

5. Гроші та кредит : компетентність і реалізація грошово-кредитної політики в Україні: монографія / В.С. Пономаренко, О.М. Колодізев, В.Ф. Тищенко та ін. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 416 с.

6. Гур'янова Л.С. Моделювання збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів : монографія / Л.С. Гур'янова; Харківський національний економічний університет. — Бердянськ : [ФОП Ткачук О.В.], 2013. — 405 с. : іл. — Дод.: с. 333–405. — Бібліогр.: с. 288–332.

7. Єніна-Березовська А.О. Забезпечення економічної безпеки держави в контексті моніторингу сплати податків: монографія / А.О. Єніна-Березовська, О.М. Тищенко. — Х. : Фінарт, 2014. — 298 с.

8. Єроменко О.О. Економічне районування, стратегічне планування, інтелектуально-інноваційні системи, трудовий потенціал та розвиток сільських територій : монографія / О.О. Єроменко. — Павлоград : АРТ СИНТЕЗ-Т, 2014. — Т. 2. — 370 с.

9. Иванов Ю.Б. Деререгулювання економіки : проблеми та перспективи : монографія / Ю.Б. Иванов. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 288 с.

10. Иванов Ю.Б. Инструментарий государственной политики в сфере обеспечения конкурентоспособности регионов / Ю.Б. Иванов. — В кн.: Конкурентоспособность социально-экономических систем: вызовы нового времени: монография. / Под. ред. А.И. Татаркина и В.В. Криворотова. М. : Экономика, 2014. — 466с.

11. Иванов Ю.Б. Налоговое регулирование трансфертного ценообразования как способ повышения эффективности использования налогового потенциала Украины. В кн.: Фискальный механизм реализации экономического потенциала государства: монография / Ю.Б. Иванов, О.А. Чумакова. — К. : ДКС центр, 2014. — 182 с.

12. Інноваційний розвиток регіонів України : монографія / О.П. Коюда, В.О. Коюда, В.В. Воліков [та ін.]; [під наук. ред. В.С. Пономаренка]. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 363 с. : іл. — Дод.: с. 324–363. — Бібліогр. до кожн. розд.

13. Информационные системы в управлении, образовании, промышленности : монография / [под ред. В.С. Пономаренко]. — Х. : [Щедра садиба плюс], 2014. — 497 с. : ил. — Библиогр.: с. 486–497.

14. Кальцийбариевые оксидные системы и вяжущие материалы на основе их композиций: монография / Г.Н. Шабанова, А.Н. Корогодская, О.В. Миргород, В.В. Дейнека, Н.С. Цапко. — Х. : ТОВ «Планета-Принт», 2014. — 273 с.

15. Кизим М.О. Деререгуляторна політика в Україні в 2013 році: оцінка та шляхи поліпшення : наук.-аналіт. доповідь / М.О. Кизим, Ю.Б. Иванов, В.А. Зінченко; Харк. регіональний ком. з екон. реформ, Наук.-дослід. центр індустр. пробл. розв. НАН Укр. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 119 с. : іл. — Дод.: с. 112–119. — Бібліогр.: с. 106–111.

16. Кизим М.О. Державне регулювання економіки: проблеми та перспективи : монографія / М.О. Кизим, Ю.Б. Иванов, В.А. Зінченко. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 288 с.

17. Кизим М.О. Економічна безпека України у газовій сфері : монографія / М.О. Кизим, О.В. Лелюк. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 224 с. : іл. — Дод.: с. 205–224. — Бібліогр.: с. 184–204.

18. Кизим М.О. Забезпечення економічної безпеки України за рахунок зниження рівня корупції : монографія / М.О. Кизим, П.Й. Бернацький, І.О. Губарева. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 184 с.

19. Кизим Н.А. Конкурентоспособность социально-экономических систем : вызовы нового времени : монография / Н.А. Кизим. — М. : Экономика, 2014. — 424 с.

20. Кожушко О.В. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : монографія / О.В. Кожушко, К.В. Бутенко. — Дніпропетровськ : «ФОРМ Дробязко С.І.», 2014. — Т. 2. — 349 с.

21. Контролінг як технологія управління фінансовими та нефінансовими структурами: монографія / О.М. Колодізєв, І.М. Чмутава, К.М. Азізова, М.В. Максимова. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. — 352 с.

22. Лабунська С.В. Управління витратами інноваційної діяльності підприємства: методологія та практика : монографія / С.В. Лабунська. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 350 с. : іл. — Дод.: с. 241–350. — Бібліогр.: с. 218–240.

23. Лисиця Н.М. Рекламні технології у конструюванні споживчого простору : монографія / Н.М. Лисиця. — Одеса : ОНУ, 2014. — 309–333 с.

24. Литвиненко А.О. Економічні процеси та явища національного рівня. Напрями реформування фінансової політики України / А.О. Литвиненко, О.Д. Литвиненко. — Розділ 4. — С. 288–293 // Економіка ХХІ сторіччя: проблеми та шляхи їх вирішення : монографія / за заг. ред. Г.О. Дорошенко, М.С. Пашкевич; М-во освіти і науки України; Харківський ін-т фінансів; Нац. гірн. ун-т. — Донецьк: НГУ, 2014. — 394 с.

25. Малярець Л.М. Контролінг зовнішньоекономічної діяльності підприємства: аналітичний підхід : монографія / Л.М. Малярець. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. — 226 с. — Бібліогр.: с. 185–203.

26. Математическое моделирование нестационарных колебаний элементов конструкций : монография / Е.Г. Янютин [и др.]; Харьк. нац. автомоб.-дорож. ун-т, Харьк. гос. ун-т питания и торговли. — Харьков : Лидер, 2014. — 296 с. — Бібліогр.: с. 277–296.

27. Методологія та технологія управління сучасними підприємствами : теоретичний та практичний аспекти : монографія / Т.І. Лепейко, О.І. Пушкар, І.А. Грузіна, Т.П. Близнюк та ін. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. — 342 с.

28. Методы и модели принятия решений в условиях многокритериальности и неопределенности : монография / Э.Г. Петров, Н.А. Брынза, Л.В. Колесник, О.А. Пискалова; под общ. ред. Э.Г. Петрова. — Херсон : Гринь Д.С., 2014. — 191 с. — Библиогр.: с. 184–191.

29. Минухин С.В. Модели и методы решения задач планирования в распределенных вычислительных системах : монография / С.В. Минухин. — Х. : Цифрова друкарня №1, 2014. — 322 с.

30. Моделирование и информационные технологии в исследовании социально-экономических систем: теория и практика : монография / [под ред. В.С. Пономаренко, Т.С. Клебановой]. — Х.; Бердянск : [ФЛ-П Ткачук А.В.], 2014. — 603 с. : ил. — Прил.: с. 577–603. — Библиогр. к кажд. ст.

31. Назарова Г.В. Оцінка конкурентоспроможності системи управління персоналом підприємства : монографія / Г.В. Назарова. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. — 187 с. — Бібліогр.: с. 163–178.

32. Налоги и налогообложение. Палитра современных проблем : моногр. для магистрантов, обуч. по прогр. напр. «Финансы и кредит» и аспирантов, обуч. по науч. спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / И.А. Майбуров, Ю.Б. Иванов, Б.Х. Алиев [и др.]; под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2014. — 375 с. : ил. — (Magister).

33. Налоговые льготы. Теория и практика применения : монография для магистрантов, обуч. по прогр. напр. «Финансы и кредит» и аспирантов, обуч. по науч. спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / И.А. Майбуров, Ю.Б. Иванов, С.В. Антоненко [и др.]; под ред. И.А. Майбурова, Ю.Б. Иванова. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2014. — 486 с. : ил. — (Magister).

34. Нескородєва І.І. Проблема неплатоспроможності підприємств в Україні: теоретичні та практичні аспекти / І.І. Нескородєва, С.А. Пустовгар. — С. 180–192 // Соціально-економічні координати розвитку підприємницької діяльності:

монографія у 2-х ч. під ред. Ю.О. Нестерчук. — Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. — Ч.1 — 239 с.

35. Отенко І.П. Стратегічна компетентність підприємства: підходи, концепції, методичне забезпечення : монографія / І.П. Отенко, О.О. Романенко. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 367 с. — Бібліогр.: с. 269–300.

36. Оцінка можливостей розширення і заміщення ринків збуту для продукції підприємств реального сектора України : монографія / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко, В.В. Шпілевський [та ін.]; [за ред. М.О. Кизима, І.Ю. Матюшенка]. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 277 с. : іл. — Дод.: с. 250–276. — Бібліогр.: с. 235–249.

37. Оцінка наслідків членства України у Світовій організації торгівлі : монографія / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко, В.В. Шпілевський [та ін.]. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 209 с. : іл. — Дод.: с. 185–208. — Бібліогр.: с. 180–183.

38. Парадигматический анализ лексики поэтического произведения: коллектив. монография / И.И. Степанченко, М.П. Мирошниченко, К.В. Нестеренко, М.В. Пехарева, О.П. Просяник. — К. : Українське видавництво, 2014. — 216 с.

39. Полякова О.Ю. Анализ взаимодействия финансового кризиса и кризиса в реальном секторе экономики / О.Ю. Полякова, С.М. Булкін // Актуальні проблеми емерджентної економіки в контексті мережної парадигми : монографія / за заг. ред. В.Л. Соловйова. — Черкаси: Брама-Україна, 2014. — С. 111–131.

40. Понікаров В.Д. Аудит та захист інтелектуального капіталу підприємства : теорія та методологія : монографія / В.Д. Понікаров, О.В. Кожушко, Т.О. Кривцова, Н.В. Синюгіна. — Х. : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2014. — 376 с.

41. Раєвнева О.В. Диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів України: інструментарій оцінювання та регулювання : монографія / О.В. Раєвнева, О.Ю. Бобкова. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 257 с. : іл. — Дод.: с. 199–257. — Бібліогр.: с. 180–198.

42. Раєвнева О.В. Моделювання поведінки експортоорієнтованого підприємства : монографія / О.В. Раєвнева, А.С. Карпенко. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 378 с. : іл. — Дод.: с. 243–378. — Бібліогр.: с. 226–242.

43. Розвиток державних фінансів в умовах хаотичного структурування економіки: монографія / С.А. Кузнецова, І.І. Нескородєва, О.С. Лазнєва та ін. — К. : Центр учбової літератури, 2014. — 199 с. — Бібліогр. наприкінці розд.

44. Розвиток професійної компетентності управлінського персоналу = Development of Professional Competence of Managerial Personnel: monograph : монографія / М.С. Дороніна, І.В. Литовченко, Д.Г. Михайленко, А.О. Полубєдова. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 361 с. : іл. — Дод.: с. 273–361. — Бібліогр.: с. 250–272.

45. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія: присвяч. 20-річчю фінансового факультету / Н.М. Внукова, Ж.О. Андрійченко, С.А. Ачкасова [та ін.]; наук. ред. та кер. кол. авт. Н.М. Внукова; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Х. : [Ексклюзив], 2014. — 217 с. : іл. — Бібліогр.: с. 195–217.

46. Розвиток системи управління ризиками ринків фінансових послуг : монографія: присвяч. 20-річчю фінансового факультету / Н.М. Внукова, Ж.О. Андрійченко, С.А. Ачкасова [та ін.]; наук. ред. та кер. кол. авт. Н.М. Внукова; Харків-

ський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Х. : [Ексклюзив], 2014. — 190 с. : іл. — Бібліогр.: с. 168–190.

47. Розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця : [монографія] / Т.О. Дмитренко, К.В. Ярьсько, Т.В. Колбіна [та ін.]; [за наук. ред.: Т.О. Дмитренко, Т.В. Колбіної]; Херсонський держ. ун-т, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Херсон : [ПП Вишемирський В.С.], 2014. — 422 с. : іл. — Бібліогр. до кожн. розд.

48. Руденко Р.Г. Соціальна історія України IX — XVIII ст. : монографія / Р.Г. Руденко. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. — 83 с. — Бібліогр.: с. 79–82.

49. Соціальні технології: заради чого? яким чином? і з яким результатом?: монографія / Ю.В. Белікова, В.І. Подшивалкіна, Л.М. Хижняк, Н.М. Лисиця. — Одеса.

50. Соціально-економічні аспекти розвитку суспільства: монографія / [під ред. д-ра екон. наук, проф. Кизима М.О.]. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 244 с. — Бібліогр. в кінці ст.

51. Тищенко В.Ф. Економіка знань як актуальна основа сучасного розвитку України та її регіонів : монографія / В.Ф. Тищенко. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. — 271 с. : іл. — Дод.: с. 247–270. — Бібліогр.: с. 219–246.

52. Управління забезпеченістю національної економіки фахівцями з вищою освітою: досвід перетворень, теоретико-інструментальне підґрунтя : монографія / [під наук. ред. В.С. Пономаренка, О.В. Раєвнєвої, В.Є. Єрмаченка]. — Х. : [ФОП Александрова К.М.], 2014. — 282 с. : іл. — Дод.: с. 265–282. — Бібліогр.: с. 253–264.

53. Финансовые инструменты и технологии антикризисного управления и предупреждения банкротства в страховых компаниях : монография / К.Д. Аллабян, С.А. Ачкасова, Л.Ю. Балакирева [и др.]; [под ред.: Л.А. Орланюк-Малицкой, А.А. Цыганова]; Федеральное гос. образовательное бюджет. учреждение высш. проф. образования «Фин. ун-т при Правительстве РФ», Каф. страхового дела. — М. : [Фин. ун-т], 2013. — 226 с. : ил. — Библиогр.: с. 214–220.

54. Фінансові послуги: проблеми теорії та практики : монографія / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, О.В. Діанова [та ін.]; Харк. нац. ун-т буд-ва та архіт., Харк. регіональне від-ня спілки економістів Укр., Харк. союз страховиків. — Х. : [Лідер], 2014. — 190 с. : іл. — Бібліогр. до кожн. ст.

55. Фінанси підприємств: проблеми теорії та практики : монографія / [Н.Е. Аванесова та ін.]; Харків. нац. ун-т буд-ва та архітектури, Харків. регіон. від-ня Спілки економістів України, Харків. союз страховиків. — Харків : Лідер, 2014. — 203 с. : рис., табл. — Бібліогр. в кінці ст.

56. Чуйко І.М. Моделі дифузії інновацій в системі забезпечення фінансової безпеки комерційного банку / І.М. Чуйко, О.А. Сергієнко, Я.Ю. Солдатова. // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : колект. монографія : [у 2 т.] / Наук. журн. «Економіка і фінанси». — Дніпропетровськ : Дробязко С.І., 2014. — Т. 1. — 2014. — 465 с. — Бібліогр. в кінці глав.

57. Ястремська О.М. Ефективність маркетингової діяльності підприємств : монографія / О.М. Ястремська, Н.В. Струпинська. — Х. : ІНЖЕК, 2014. — 257 с. — Бібліогр.: с. 177–206.

58. Ястремська О.М. Управління життєдіяльністю підприємств промисловості: монографія / О.М. Ястремська, Г.В. Верещагіна, О.В. Авраменко та ін.; за заг. ред. О.М. Ястремської, Г.В. Верещагіної. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. — 432 с. — Бібліогр.: с. 390–430.

59. Ястремська О.М. Формування відносин підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища : монографія / О.М. Ястремська, В.О. Письмак, О.О. Ястремська. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. — 239 с. — Бібліогр.: с. 172–196.

2015

1. Бочуля Т.В. Інновативний розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством : монографія / Т.В. Бочуля. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 400 с. — Бібліогр.: с. 333–376.

2. Воліков В.В. Рекомендації щодо вдосконалення механізму фінансування науково-дослідних робіт у вищих навчальних закладах : наук. вид. / В.В. Воліков, В.О. Коюда, О.П. Коюда; під наук. кер. В.С. Пономаренка; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 54 с. : іл.

3. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку : монографія / П.О. Куцик, О.І. Ковтун, Г.І. Башнянин; Львівська комерц. акад. — Львів : Вид-во Львівської комерц. акад., 2015. — 583 с. : іл. — Бібліогр.: с. 570–583.

4. Гончарова С.Ю. Вивільнення найманих працівників: регіональні особливості : монографія / С.Ю. Гончарова, Ю.В. Сотнікова. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 162 с. — Бібліогр.: с. 143–150.

5. Губарева І.О. Формування економічної безпеки України / І.О. Губарева. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 443 с.

6. Дерегуляторна політика в Україні у 2014 році: тенденції та перспективи : науково-аналітична доповідь / Ю.Б. Іванов, О.С. Власюк, К.М. Ляпіна [та ін.]. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 152 с.

7. Доронін А.В. Активність персоналу виробничої організації (поведінкова модель) / А.В. Доронін, М.С. Дороніна — Х. : Ексклюзив, 2015. — 268 с.

8. Інтеграція економічних та інформаційних процесів: сучасний стан і перспективи розвитку: кол. монографія / І.О. Бондар та ін. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 230 с.

9. Информационные технологии и защита информации в информационно-коммуникационных системах : монография / Г.В. Алешин, А.Я. Белецкий, К.В. Биккузин [и др.]; [под ред. В.С. Пономаренко]. — Х. : [Щедра садиба плюс], 2015. — 485 с. : ил. — Библиогр.: с. 474–485.

10. Кизим М.О. NBIC-технології як ключовий фактор розвитку ІКТ і мікроелектроніки в країнах світу і Україні / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко. — Х. : ІНЖЕК, 2015.

11. Коваленко Г.Д. Автоматизированные системы контроля радиационной обстановки в окружающей природной среде / Г.Д. Коваленко, С.В. Барбашев, В.И. Витько. — Одесса : Астропринт, 2015. — 132 с.

12. Колодізев О.М. Формування монетарної політики національного банку в контексті забезпечення сталого розвитку економіки України / О.М. Колодізев, І.О. Губарева, Є.М. Огородня. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 328 с.

13. Комп'ютеризовані системи і технології у видавничій справі : монографія / О.І. Пушкар, І.О. Бондар, В.М. Гіковатий та ін.; під ред. О.І. Пушкаря; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 311 с. — Бібліогр. до кожн. ст.

14. Корягін М.В. Концептуальний розвиток методології бухгалтерського обліку : монографія / М.В. Корягін, П.О. Куцик; Укоопспілка, Львівська комерційна акад. — Львів : [б. в.], 2015. — 234 с. : іл. — Дод.: с. 221–234.

15. Кулешова Н.В. Маркетингова стратегія туристичного підприємства: моделі формування та оцінювання : монографія / Н.В. Кулешова, О.Ю. Полякова. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 219 с. : іл. — Дод.: с. 179–217. — Бібліогр.: с. 161–178.

16. Лепейко Т.І. Організація маркетингового управління діяльністю підприємств машинобудівного кластера в умовах глобалізації / Т.І. Лепейко, А.А. Пилипенко, О.І. Пушкар [та ін.]. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 672 с.

17. Майбуров І.А. Фискальний федералізм. Проблеми і перспективи розвитку: монографія для магістрантів, навчаючихся по програмам напрямлення «Фінанси і кредит» / [І.А. Майбуров і др.]; под ред І.А. Майбурова, Ю.Б. Іванова. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2015. — 415 с. (Серія «Magister»)

18. Математичні методи і моделі в управлінні економічними процесами / Л.М. Малярець, В.В. Кобійчук, Є.Ю. Місюра та ін. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 462 с.

19. Матюшенко І.Ю. Перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності машинобудівної галузі України в умовах міжнародної інтеграції / І.Ю. Матюшенко — С. 225–233 // Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : монографія. — Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. — 316 с.

20. Методы формирования и фокусировки электромагнитного излучения для воздействия на радиоэлектронные средства / М.Н. Ясечко, А.И. Дохов, М.Г. Иванец, О.В. Тесленко; под ред. М.Н. Ясечко : монографія. — Х. : ХУПС, 2015. — 220 с.

21. Механічна обробка великогабаритних деталей зі зносостійкими наплавочними матеріалами / Ф.В. Новіков, В.О. Анділахай, І.Є. Іванов [та ін.]. — Х : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 315 с.

22. Назарова Г.В. Аудит персоналу на підприємстві / Г.В. Назарова, О.С. Лебединська. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 198 с.

23. Назарова Г.В. Мотивування трудової діяльності: регіональні та галузеві аспекти : монографія / Г.В. Назарова, Е.Р. Степанова. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 175 с. — Бібліогр.: с. 132–150.

24. Новіков Ф.В. Основи обробки металевих виробів з оптичними властивостями / Ф.В. Новіков, В.Г. Шкурупій. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 388 с.

25. Пешкова А.С. Цивільно-правове регулювання відносин з надання телекомунікаційних послуг : монографія / А.С. Пешкова. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 159 с. — Бібліогр.: с. 141–159.

26. Полякова Г.А. Викладач у структурі керівної вертикалі стратегічного управління розвитком навчального закладу : Розділ. 3.1. / Г.А. Полякова — С. 251–279 //

Управлінські компетенції викладача вищої школи: колективна монографія / під заг. ред. В. Андрущенко. — К. : Аграр Медіо Груп, 2015. — 384 с.

27. Прикладные аспекты моделирования социально-экономических систем : монография / [под ред. В.С. Пономаренко, Т.С. Клебановой]. — Х. ; Бердянск : [Ткачук А.В.], 2015. — 508 с. — Библиогр. к кажд. ст.

28. Птащенко О.В. Фінанси підприємств: проблеми теорії та практики (Взаємозв'язок інноваційного розвитку підприємства з його логістичною системою) / О.В. Птащенко. — Х. : Лідер, 2015. — 204 с.

29. Реформування фінансового контролю в Україні: проблемні питання та напрями їх вирішення / Л.В. Дікань, Т.С. Воїнова, Т.В. Мултанівська [та ін.]. — Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 230 с.

30. Розробка електронних видань на основі мультимедійних технологій : монографія / О.І. Пушкар, Т.І. Лепейко, В.В. Браткевич та ін.; [під ред. О.І. Пушкар]. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 286 с. — Бібліогр. до кожн. розд.

31. Савіна Г.Г. Управління інноваційним розвитком підприємства на засадах маркетингу та логістики / Г.Г. Савіна // Савіна Г.Г. Сучасний управлінський інструментарій ефективного функціонування підприємств / Г.Г. Савіна, О.В. Птащенко. — Херсон: ПП Вишемирский В.С., 2015. — 280 с.

32. Сучасний маркетинг: аналіз та перспективи розвитку / П.А. Орлов, Т.І. Прищепенко, О.В. Гронь та ін. — Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. — 212 с.

33. Тарасова Т.О. Первинний облік товарних операцій підприємств роздрібної торгівлі / Т.О. Тарасова, А.В. Янчев, І.Г. Волошан : монографія — Х. : ХДУХТ, 2015. — 240 с.

34. Торговельне підприємництво: механізм розвитку і фінансової підтримки / І.О. Піддубний, Т.В. Шталь, М.Ю. Серпухов, Ю.Б. Доброскок; за ред. С.В. Князя. — Львів : Львівська політехніка, 2015р.

35. Форсайт-прогнозування пріоритетних напрямів розвитку нанотехнологій і наноматеріалів у країнах світу й Україні / М.О. Кизим, І.Ю. Матюшенко, І.В. Шостак, М.О. Данова. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 272 с.

36. Черемська О.С. Дефініції слова в контексті лінгвософського виміру / О.С. Черемська, В.Г. Сухенко / Україністика: минуле, сучасне, майбутнє / колективна монографія, присвяч. 20-річчю україністики на філософському факультеті Університету ім. Масарика в Брно. — Брно, 2015. — С. 457–465.

37. Черкасов В.І. Архітектоніка моделей інноваційних процесів на основі теорії інтерактивної економіки / В.І. Черкасов // Economic efficiency of business in the conditions of unstable economy: Collective monograph. — Scientific journal «Economics and Finance» Aspekt Publishing, Taunton, MA, United States of America, 2015.

38. Черкасов В.І. Інтерактивне управління процесами глобального виробництва науково-насиченої продукції» Scientific journal «Economics and Finance» / В.І. Черкасов // Socio-economic problems of management : monograph. — Thorpe-Bowker, Melbourne, Australia, 2015. — 324р.

39. Чмутова І.М. Сучасні технології фінансового менеджменту банку: методологія формування на стадіях життєвого циклу / І.М. Чмутова. — Х. : ФОП Лібуркіна Л.М., 2015. — 468 с.

40. Шталь Т.В. Управління процесами взаємодії підприємств у каналах збуту в умовах глобалізації / Т.В. Шталь, Н.Л. Савицька, Ю.Б. Доброскок. — Х. : Лідер, 2015.

41. Ястремська О.М. Якість трудового життя: оцінювання та підвищення : монографія / О.М. Ястремська, О.В. Стаматін, О.О. Ястремська. — Х. : ІНЖЕК, 2015. — 221 с. — Бібліогр.: 171–198.

42. Popek S. Systemowe zapewnienie jakości zdrowotnej żywności na Ukrainie i w Polsce / S. Popek, N. Vnukova, D. Nagaivska. — PWSTE Jarosław, 2015. — 239 p.

43. Spatial aspects of socio-economic systems development: the economy, education and health care = Aspekty przestrzenne rozwoju systemow społeczno-gospodarczych: gospodarka, edukacja i opieka zdrowotna : monograph / The Academy of Management and Administration in Opole. — Opole : Publ. House WSZiA, 2015. — 300 p.

2016

1. Корягін М.В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія / М.В. Корягін, П.О. Куцик; Львівська комерц. акад. — К. : [Інтерсервіс], 2016. — 275 с.

Додаток Є

Електронні мультимедійні посібники, видані Харківським національним економічним університетом імені Семена Кузнеця

Назва	Авторський колектив	Кафедра
«Економіка підприємства»	М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха	кафедра економіки підприємства та менеджменту
«Інформаційні системи в економіці»	В.С. Пономаренко, І.О. Золотарьова, Р.К. Бутова, Г.О. Плеханова	кафедра інформаційних систем
«Логістика в міжнародному туризмі»	В.Є. Єрмаченко, Ю.Ю. Лола	кафедра туризму
«Контроль у бюджетних установах»	Л.В. Дікань, Н.В. Синюгіна	кафедра контролю та аудиту
«Гроші та кредит»	О.М. Колодізев, В.Ф. Тищенко, О.І. Омельченко	кафедра банківської справи
«Методи та системи підтримки прийняття рішень в управлінні еколого-економічними процесами підприємств»	В.С. Пономаренко, Л.А. Павленко, А.А. Гаврилова, О.М. Беседовський, Ю.І. Скорін	кафедра інформаційних систем
«Інформатика»	за ред. проф. В.П. Степанова	кафедра інформатики та комп'ютерної техніки

«Інформатика»	за ред. проф. В.П. Степанова	кафедра інформатики та комп'ютерної техніки
«Управління персоналом»	Г.В. Назарова, О.В. Ачкасова	кафедра управління персоналом та економіки праці
«Технології комп'ютерних мереж»	С.П. Євсєєв, В.Ю. Жукарєв, О.Г. Король	кафедра інформаційних систем
«Вища математика»	за заг. ред. проф. В.С. Пономаренка; Л.М. Малярець, Л.М. Афанасьєва, А.В. Воронін та ін.	кафедра вищої математики та економіко-математичних методів
«Основи баз даних та знань»	О.В. Тарасов, В.В. Федько, М.Ю. Лосєв	кафедра інформаційних систем
«Історія України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.» англійською мовою	А.О. Пастушенко	кафедра українознавства та мовної підготовки іноземних громадян

Додаток Ж

Наукові конференції, проведені у Харківському національному економічному університеті ім. Семена Кузнеця, 2011–2015 роки

№ з/п	Дата проведення	Назва конференції
2011 рік		
1	22 лютого	Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Розвиток державного управління та державної служби в Україні»
2	24–25 лютого	Всеукраїнська науково-практична студентська конференція «Становлення та перспективи розвитку сучасних форм фінансового контролю в Україні»
3	10–11 березня	Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми обліку та оподаткування неприбуткових організацій»
4	18 березня	Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених і студентів з міжнародною участю «Розвиток економіки України в умовах глобалізації»
5	25 березня	Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми інвестиційної привабливості українського бізнесу. Роль та місце оціночної діяльності та економічного консалтингу у сучасних умовах»
6	7–9 квітня	III Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем»
7	15 квітня	Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих вчених і студентів з міжнародною участю «Актуальні проблеми податкової політики»
8	14–16 квітня	Міжнародна науково-практична конференція «Харків: партнерство в туризмі»

9	21–22 квітня	Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми науки та освіти молоді: теорія, практика, сучасні рішення»
10	26 квітня	Міжвузівська науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Регіональна політика: напрями її реалізації в Україні та правові аспекти»
11	27–29 квітня	Міжнародна науково-практична конференція «Захист інформації та інформаційні технології»
12	19–20 травня	Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики»
13	2 червня	Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні проблеми фінансового моніторингу»
14	12–14 жовтня	Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасної економіки та інституціональна теорія»
15	22–23 жовтня	Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів, молодих вчених «Формування здорового способу життя та безпечної поведінки студентської молоді»
16	27–28 жовтня	Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики»
17	15–16 листопада	Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія і практика»
18	17–18 листопада	Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку IT-індустрії»

2012 рік

1	16–17 лютого	Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми науки та освіти молоді: теорія, практика, сучасні рішення»
2	29 березня	Всеукраїнська науково-практична студентська конференція молодих вчених та студентів «Актуальні проблеми фінансового контролю: теорія, практика, сучасні рішення»
3	9–10 квітня	IV Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем»
4	16 квітня	Міжнародний V Туристичний форум «Харків: партнерство в туризмі»
5	20–21 квітня	Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології та захист інформації»
6	24–26 квітня	VII Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційна та економічна безпека INFECO-2012»
7	27 квітня	Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та студентів «Проблеми управління соціально-економічним розвитком України»
8	10–11 травня	Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики»
9	13–15 травня	Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії»
10	30 березня	Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми інвестиційної привабливості українського бізнесу. Роль та місце оціночної діяльності та економічного консалтингу у сучасних умовах»

11	18–20 жовтня	Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів, молодих вчених «Формування здорового способу життя та безпечної поведінки студентської молоді»
12	25–26 жовтня	Всеукраїнська науково-практична конференція «Державне управління та державна служба»
13	1–2 листопада	Всеукраїнський науково-практичний семінар «Бренд і його роль в реалізації стратегії маркетингу»
14	8–9 листопада	Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія і практика»
15	15–16 листопада	Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку ІТ-індустрії»
16	22–23 листопада	Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики»
17	29 листопада	Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток ринків фінансових послуг в умовах глобалізації»
2013 рік		
1	13–14 березня	Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Інформаційні технології в сучасному світі: дослідження молодих вчених»
2	4–5 квітня	III Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні проблеми фінансового моніторингу»
3	11–13 квітня	V Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем»
4	11 квітня	Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених «Актуальні проблеми податкової політики»
5	17 квітня	VII Міжнародний студентський конкурс рекламних та PR-проектів «Золотий компас»
6	18 квітня	Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів «Розвиток України очима молоді: соціальні, економічні та правові аспекти»
7	19–20 квітня	Міжнародний VI Туристичний форум «Харків: партнерство в туризмі»
8	25–26 квітня	III Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку ІТ-індустрії»
9	23–24 травня	Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики»
10	17–18 жовтня	Всеукраїнська науково-практична конференція «Державне управління та державна служба»
11	23–24 жовтня	Міжнародна науково-практична конференція «Економічний розвиток України в сучасному просторі і часі», присвячена видатному ученому-економісту О.Г. Ліберману
12	14–15 листопада	Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики»
13	5–6 грудня	Всеукраїнський науково-практичний семінар «Бренд і його роль в реалізації стратегії маркетингу»
14	12–13 грудня	Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми та механізми фінансового управління»

2014 рік		
1	13–14 березня	IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих учених та студентів «Моделювання та прогнозування соціально-економічних процесів»
2	19–20 березня	Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Інформаційні технології в сучасному світі: дослідження молодих вчених»
3	21 березня	Українсько-російська конференція молодих вчених «Актуальні проблеми податкової політики»
4	28 березня	Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів «Розвиток України очима молоді: економічні та соціальні аспекти»
5	1–2 квітня	VIII Міжнародний студентський конкурс рекламних та PR та Startup-проектів «Золотий компас»
6	3–12 квітня	VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем»
7	8–9 квітня	IV Міжнародна науково-практична конференція «Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії»
8	17–18 квітня	IV Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку IT-індустрії»
9	18–20 квітня	Міжнародна науково-практична конференція «Регіональний розвиток туризму: теорія та практика»
10	21 квітня	Міжвузівська науково-практична студентська конференція з роботодавцями «Ринок фінансових послуг очима студентів»
11	22–23 травня	Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики», присвячена відомому економісту, лауреату Нобелівської премії Семену Кузнецю
12	16–17 жовтня	Всеукраїнська науково-практична конференція «Державне управління та державна служба»
13	14–15 листопада	Міжнародна науково-практична конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики», присвячена видатному ученому-економісту О.Г. Ліберману
14	3–4 грудня	XX Міжнародна конференція «Фізичні та комп'ютерні технології»
15	10 грудня	Всеукраїнський науково-практичний семінар «Бренд і його роль в реалізації стратегії маркетингу»
2015 рік		
1	12–13 березня	Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Інформаційні технології в сучасному світі: дослідження молодих вчених»
2	19–20 березня	Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика»
3	26–28 березня	V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція молодих учених та студентів «Моделювання соціально-економічних процесів та систем»
4	2–10 квітня	VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем»
5	10–11 квітня	IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні проблеми фінансового моніторингу»

6	квітень	Україно-російська конференція молодих вчених «Актуальні проблеми податкової політики»
7	17–18 квітня	V Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку IT-індустрії»
8	24 квітня	Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти»
9	22–23 травня	Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки та практики», яка присвячена відомому економісту, лауреату Нобелівської премії Семену Кузнецю
10	30 жовтня	Всеукраїнська науково-практична конференція «Державне управління та державна служба»
11	12–13 листопада	Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики», яка присвячена видатному ученому-економісту О.Г. Ліберману
12	19 листопада	Всеукраїнський науково-практичний семінар «Бренд і його роль в реалізації стратегії маркетингу»

Додаток 3

Студенти університету — переможці та призери олімпіад, конкурсів, програм, проектів, 2011–2015 роки

ОЛІМПІАДИ ПЕРЕМОЖЦІ МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ

2011/2012 н. р. Диплом II ступеня

Нестеренко Євгеній Євгенович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
------------------------------	---

Диплом III ступеня

Коваленко Сергій Григорович	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Криволапов Валерій Ігорович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Нестеренко Євгеній Євгенович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ

2012/2013 н. р. Диплом II ступеня

Хорошун Олександр Едуардович	студент 1 року навчання освітнього рівня «спеціаліст» факультету ЕІ
Горбушко Світлана Володимирівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Клименко Анна Вікторівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

Команда ХНЕУ	у сфері інформаційних технологій для студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації «IT-Планета 2012–2013»
Бородіна Анна Сергіївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

Диплом III ступеня

Каплунов Максим Геннадійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
------------------------------	--

ПЕРЕМОЖЦІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ

2011/2012 н. р.

Диплом I ступеня

Ганічева Валерія Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Міщенко Оксана Олегівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Нестеренко Євгеній Євгенович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Лоссева Юлія Михайлівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Чичкань Євгенія Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП

Диплом II ступеня

Бородіна Анна Сергіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Стукало Наталя Миколаївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Шрам Олег Олегович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Сенченко Катерина Василівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Кудас Катерина Іванівна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Заєць Ольга Миколаївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ОіА
Рабданова Яна Магомедшапіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Нестеренко Євгеній Євгенович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Команда ХНЕУ	зі спеціальності «Економічна кібернетика»

Диплом III ступеня

Рябишев Олексій Вікторович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Реуцька Анна Олександрівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету

Зорін Пилип Геннадійович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Макарова Євгенія Ігорівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Бойко Оксана Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Федорук Тарас Володимирович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Фастівець Володимир Тарасович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Нехай Марина Байзетівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Заєць Денис Ростиславович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Аліпов Костянтин Ігорович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Волковська Яна Віталіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ОіА
Міщенко Оксана Олегівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Гамзатов Руслан Олегович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Гарбуз Ірина В'ячеславівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

**2012/2013 н. р.
Диплом I ступеня**

Нестеренко Євгеній Євгенович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Подрядчиков Єгор Андрійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Сергєєва Анна Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ

Диплом II ступеня

Вільчинська Ілона Олегівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Коцюба Олена Володимирівна	студент 1 року навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Ляшенко Дар'я В'ячеславівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Павлова Ніна Володимирівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Нестеренко Євгеній Євгенович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Сенченко Катерина Василівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП

Котляревська Ксенія Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Павленко Людмила Вікторівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА

Диплом III ступеня

Вицихович Олена Василівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Дем'янова Дар'я Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Рязанов Роман Сергійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Команда ХНЕУ з дисципліни «Математика»	

2013/2014 н. р.

Диплом I ступеня

Лісова Юлія Андріївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Сябро Софія Дмитрівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

Диплом II ступеня

Свистунов Юрій Дмитрович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Кушнір Іван Сергійович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Коцюба Олена Володимирівна	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Орехов Олег Ігорович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Подрядчиков Єгор Андрійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Лаушкін Антон Олегович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Команда ХНЕУ ім. С. Кузнеця зі спеціальності «Економічна кібернетика»:	
Баликов Олексій Георгійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Зорін Пилип Геннадійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Пономаренко Тетяна Сергіївна	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Коломоєць Марина Олександрівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Попович Катерина Вікторівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА

Команда ХНЕУ ім. С. Кузнеця зі спеціальності «Логістика»:

Лісова Юлія Андріївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Гайдаманчук Ксенія Вадимівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Сметаніна Анастасія Владиславівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ

Диплом III ступеня

Жикін Дмитро Олександрович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Лазарєв Михайло Вікторович	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Башкірова Ірина Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Шевченко Катерина Сергіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Шилькова Анастасія Олександрівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Чайка Олена Русланівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Коробкова Галина Олегівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Лисюк Наталія Андріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП

Гран-прі**Команда ХНЕУ ім. С. Кузнеця з напрямку «Прикладна статистика»:**

Журавкін Михайло Ігорович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Коломоєць Марина Олександрівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Ярмош Вікторія Вікторівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Скороденко Ярослав Вікторович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

2014/2015 н. р.**Диплом I ступеня**

Лаушкін Антон Олегович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Барсученко Анастасія Сергіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА
Шейко Артем Анатолійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Кібкало Анна Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

Лещенко Олександр Володимирович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Трофименко Маргарита Євгенівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

Диплом II ступеня

Топорова Людмила Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Самошко Павло Олександрович	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Баркалова Олеся Віталіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Грицюк Ірина Вікторівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Сізова Ольга Максимівна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ

Команда ХНЕУ ім. С. Кузнеця в галузі «Логістика»:

Лузянчикова Юлія Володимирівна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Компанієць Катерина Василівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Ульянова Наталя Вікторівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Тищенко Антон Вікторович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Цегичко Богдан Валентинович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Фоміна Ольга Володимирівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ

Команда ХНЕУ ім. С. Кузнеця в галузі «Прикладна статистика»:

Шейко Артем Анатолійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Цариковська Анастасія Валеріївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Воблій Микита Андрійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Присакарь Маргарита Сергіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

Диплом III ступеня

Єроменко Лілія Геннадіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Гринько Тетяна Миколаївна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Сябро Софія Дмитрівна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

Торяник Ольга Вікторівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Кібкало Анна Олександрівна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Комісарова Ася Володимирівна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Команда ХНЕУ ім. С. Кузнеця в галузі «Економічна кібернетика»:	
Кійко Валентин Валентинович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Черенкова Ірина Сергіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

ВСЕУКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА ОЛІМПІАДА З ПРОГРАМУВАННЯ

2014 р.

Диплом III ступеня — команда «ХНЕУ КОS»

Обідейко Віталій Володимирович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Смерчинський Дмитро Геннадійович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Канівець Євгеній Олексійович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

ВСЕУКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА ОЛІМПІАДА З МЕНЕДЖМЕНТУ

2015 р.

Пешкова Ганна Ігорівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МiМ
------------------------	---

ВСЕУКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА ОЛІМПІАДА З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ «IT — UNIVERSE»

2014 р.

Диплом III ступеня

Свистунов Юрій Дмитрович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Дубовська Алла Вікторівна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Канівець Євгеній Олексійович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Смерчинський Дмитро Геннадійович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

ПЕРЕМОЖЦІ VI МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ ОЛІМПІАДИ

2011/2012 н. р.

Катречка Анна Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Хоменко Максим Ігорович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ

Команда ХНЕУ	переможець олімпіади «Математика в управлінні»
--------------	--

ПЕРЕМОЖЦІ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ

2011/2012 н. р.

Грамоти

Войтенко Олег Олександрович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Герасименко Богдан Ігорович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

Диплом I ступеня

Команда ХНЕУ	з напрямку «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»
--------------	--

КОНКУРСИ

XIII МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ імені ПЕТРА ЯЦИКА

2013 р.

Диплом III ступеня

Васильченко Даріна Романівна	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
------------------------------	---

ПЕРЕМОЖЦІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ РОБІТ

2011/2012 н. р.

Диплом I ступеня

Нікітенко Ганна Миколаївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ОіА
Котляревська Ксенія Юріївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Орлюк Сергій Володимирович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Парака Оксана Миколаївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ

Диплом II ступеня

Яртим Ірина Анатоліївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА
Шрам Олег Олегович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Лосева Юлія Михайлівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Ганічева Валерія Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Гаркушка Олена Володимирівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Бачинська Алла Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Осикова Анастасія Михайлівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ

Диплом III ступеня

Дикань Євгенія Григорівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Любарець Марина Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Ладнай Марія Анатоліївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Ленько Дмитро Сергійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Сухонос Максим Іванович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Ганічева Валерія Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Кебало Юлія Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Кирилюк Андрій Олександрович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Плешивцова Марина Вадимівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Коваленко Вікторія Сергіївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Корецька Олександра Борисівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ

2012/2013 н. р.

Диплом I ступеня

Шустова Катерина Валеріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Малишко Вікторія Валеріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА
Бесага Павло Олександрович	студент 1 року навчання «магістр» факультету МіМ
Попов Іван Іванович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету

Диплом II ступеня

Шевчук Максим В'ячеславович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Кебало Юлія Олександрівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Світлична Діана Ігорівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Сіверіна Марина Валеріївна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Рабданова Яна Магомедшапіївна	студент 2 року навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ

Власенко Юрій Олександрович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Налапко Роман Володимирович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Квітко Світлана Олексіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ

Диплом III ступеня

Смирнова Аліна Ігорівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Цоцоріна Надія Ігорівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Реуцька Анна Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Мордовець Аліна Володимирівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Кебало Юлія Олександрівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Вільчинська Ілона Олегівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Гагарінов Олексій Валерійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Котляр Альона Анатоліївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Нестеренко Євгеній Євгенович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Воронцов Іван Михайлович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Макеєва Катерина Юріївна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ

2013/2014 н. р.

Диплом I ступеня

Кузнецов Євгеній Андрійович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Аксьонова Марія Вадимівна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Колісник Віта Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА
Солдатова Яна Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП

Диплом II ступеня

Бурлака Тетяна Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Кушнір Ігор Костянтинович	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП

Друб Валентина Миколаївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Черпаха Вікторія В'ячеславівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Казакова Кеїк Гуйчгелдієвна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

Диплом III ступеня

Маклакова Маргарита Григорівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Абраамян Ганна Гамлетівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Єрмакова Ксенія Віталіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП

2014/2015 н. р.

Диплом I ступеня

Лазоренко Андрій Володимирович	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Кривенко Анна Ігорівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Петруновська Ольга Володимирівна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Лобас Юлія Сергіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ОіА
Нгуєн Ф'юнг Ань Тхі	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Нгуєн Хонг Біч	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Гайдукова Дар'я Віталіївна	студент 1 року навчання за ОКР «магістр» факультету ЕіП
Боброва Аліна Євгеніївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Грицюк Ірина Вікторівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Сиваш Юлія Миколаївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Чопей Дмитро Степанович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Язиков Гліб Олексійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

Диплом II ступеня

Марченко Катерина Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Хрїпунова Євгенія Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ

Муренець Ірина Григорівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Іванова Катерина Олегівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Болкун Катерина Володимирівна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Чеперис Юлія Сергіївна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Воліков Сергій Володимирович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Кібкало Анна Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Буряк Вікторія Станіславівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Цубера Катерина Володимирівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Гавенко Анастасія Сергіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП

Диплом III ступеня

Коваленко Олександр Ігорович	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Веклич Зоряна Володимирівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ
Ніконович Дар'я Сергіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА
Пешкова Ганна Ігорівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МЕВ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФІНАЛ КОНКУРСУ «УПРАВЛІННЯ ІТ-ПРОЕКТАМИ»

2013 р.

Диплом II ступеня

Гарбуз Ірина В'ячеславівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
----------------------------	--

Диплом III ступеня

Батюк Захар Валерійович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
-------------------------	--

ПЕРЕМОЖЦІ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНАЛЬНОГО КОНКУРСУ СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ РОБІТ З ПРИРОДНИЧИХ, ТЕХНІЧНИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ НАУК

2012/2013 н. р.

Диплом I ступеня

Байдаченко Андрій Валентинович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Мордовець Аліна Володимирівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП

Диплом II ступеня

Проценко Андрій Миколайович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Абраамян Ганна Гамлетівна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Скорик Інна Вікторівна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Максимов Олександр Едуардович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Цемма (Хміль) Вікторія Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Журавльова Христина Костянтинівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Чорна Ольга Віталіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ

Диплом III ступеня

Скаска Ірина Миколаївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Пелипенко Катерина Юріївна	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Борець Анатолій Миколайович	студент 1 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Круль Дар'я Богданівна	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Улькіна Світлана Дмитрівна	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
Пересада Аліна Сергіївна	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕіП
Бондаренко Лілія Анатоліївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ

2013/2014 н. р.

Диплом I ступеня

Абраамян Ганна Гамлетівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Захарова Вікторія Анатоліївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Годуненко Наталія Михайлівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Гаврик Єлизавета Володимирівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Баталічева Тетяна Євгенівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ
Невольник Артем Іванович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

Черпаха Вікторія В'ячеславівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Калашник Анна Віталіївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Солдатова Яна Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Казакова Кеїк Гуйчгелдієвна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Кокоша Аліна Григорівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

Диплом II ступеня

Зінковська Марина Леонідівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МEB
Шевченко Ірина Олександрівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету обліку і аудиту
Тесьолкін Роман Олександрович	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Лісова Юлія Андріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Гейко Маргарита Павлівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Гершун Дмитро Сергійович	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Пензева Вікторія Ігорівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Бодан Карина Валеріївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Обуховська Олена Валеріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Борець Анатолій Миколайович	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Рубіжанський Віталій Сергійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Герасименко Анна Вікторівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

Диплом III ступеня

Мордовець Аліна Володимирівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Шапалова Юлія Андріївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Пожарська Альона Сергіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Пелагей Тетяна Юріївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

Погрібняк Дарина Сергіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ОіА
Селезньова Єлизавета Сергіївна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
Маточка Ірина Володимирівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Удовиченко Ганна Михайлівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Гончарова Наталя Сергіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Горячківська Юлія Володимирівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

2014/2015 н. р.

Диплом I ступеня

Петруновська Ольга Володимирівна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету
----------------------------------	---

Диплом II ступеня

Гуленко Ганна Павлівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Гвоздик Дар'я Олегівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
Коротенко Тетяна Олександрівна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ОіА

Диплом III ступеня

Кравченко Ганна Геннадіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету
Черниченко Анастасія Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» фінансового факультету

**ПЕРЕМОЖЦІ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ФІНАЛУ ДІЛОВОЇ ГРИ
«ЗАЛІЗНИЙ ПІДПРИЄМЕЦЬ»**

2013 р.

Труш Аліна Миколаївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Горбенко Олег Станіславович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Дорохов Михайло Олександрович	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Книга Олександр Олексійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Стадник Дмитро Олександрович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

**КОНКУРС МОЛОДИХ ВЧЕНИХ В РАМКАХ
IV ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО СЕМІНАРУ
«АРХЕТИПІКА Й ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ:
ІНСТИТУЦІЙНІ ФОРМИ, МЕХАНІЗМИ ТА ПРАКТИКА»**

2013 р.

Диплом I ступеня

Галич Степан Павлович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
-----------------------	---

Диплом III ступеня

Зеляк Альберт Іванович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕіП
------------------------	---

**V ВІДКРИТИЙ КОНКУРС ДИПЛОМНИХ ПРОЕКТІВ,
ЯКІ ВИКОНАНО З ВИКОРИСТАННЯМ
«1С:ПІДПРИЄМСТВО» (м. МОСКВА)**

2013 р.

Диплом III ступеня

Бураков Андрій Юрійович	студент 1 року навчання освітнього рівня «спеціаліст» факультету ЕІ
-------------------------	---

**ВІДКРИТИЙ КОНКУРС СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ РОБІТ
З ПОЛІГРАФІЇ І ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ «МОЛОДЬ І ПОЛІГРАФІЯ»**

2014 р.

Диплом I ступеня

Яценко Інна Сергіївна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
-----------------------	--

Диплом III ступеня

Лаврик Тетяна Вікторівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Голіба Карина Іванівна	студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ

ПЕРЕМОЖЦІ І ЕТАПУ ПРОГРАМИ «КРАЩИЙ СТУДЕНТ УКРАЇНИ»

2012 р.

Кращий студент — громадський діяч України

Лопатіна Катерина Андріївна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ
-----------------------------	---

Кращий студент-аналітик України

Баликов Олексій Георгійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
-----------------------------	--

Кращий студент-дизайнер України

Агішева Луїза Дамірівна	студент 3 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
-------------------------	--

Кращий студент-програміст

Тарасов Сергій Сергійович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
---------------------------	--

Кращий студент України з комплексною характеристикою

Нагаївська Дар'я Юріївна

студент 2 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ

**КОНКУРС «УКРАЇНА 21 СТОЛІТТЯ:
ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИБІР»**

2013 р.

Диплом II ступеня

Сиволоб Альберт Олександрович

студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» фінансового факультету

**XIV ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ КОНКУРС
«АУДИТОР — 2013»**

2013 р.

Диплом III ступеня

П'яткіна Ельвіра В'ячеславівна

студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА

**МІСЬКИЙ КОНКУРС «МОЛОДА ЛЮДИНА РОКУ — 2014»
(РАЙОННИЙ ЕТАП)**

2014 р.

I місце

у номінації «Діяльність у галузі виробництва, підприємницька діяльність»

Биков Вадим Юрійович

студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ

I місце

у номінації «Наукова діяльність»

Птащенко Олена Валеріївна

канд. екон. наук, доцент, заступник декана факультету МіМ

II місце

у номінації «Громадська діяльність»

Лопатіна Катерина Андріївна

студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МЕВ

III місце

у номінації «Громадська діяльність»

Міненко Світлана Миколаївна

начальник відділу гуманітарної діяльності та виховної роботи

Переможець у номінації «Діяльність у невиробничій сфері»

Ачкасова Світлана Анатоліївна

канд. екон. наук, викладач кафедри управління фінансовими послугами

Переможець у номінації «Громадська діяльність»

Петруновська Ольга Володимирівна

студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ФФ

Переможець у номінації

«Студент вищого навчального закладу III–IV рівня акредитації»

Коцюба Олена Володимирівна

студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ФФ

**МІСЬКИЙ КОНКУРС
«МОЛОДА ЛЮДИНА РОКУ»**

2014 р.

III місце у номінації «Наукова діяльність»

Птащенко Олена Валеріївна	канд. екон. наук, доцент, заступник декана факультету МіМ
---------------------------	---

I місце у номінації «Діяльність у галузі виробництва, підприємницька діяльність»

Биков Вадим Юрійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
----------------------	---

2015 р.

Переможець у номінації «Діяльність у невиробничій сфері»

Ачкасова Світлана Анатоліївна	канд. екон. наук, викладач кафедри управління фінансовими послугами
-------------------------------	---

Переможець у номінації «Громадська діяльність»

Петруновська Ольга Володимирівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ФФ
----------------------------------	--

Переможець у номінації «Студент вищого навчального закладу III–IV рівня акредитації»

Коцюба Олена Володимирівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ФФ
----------------------------	--

**ПЕРЕМОЖЦІ І МІЖФАКУЛЬТЕТСЬКОГО ТУРНИРУ З УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ
НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА У РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

2013 р.

I місце

Тропов Олександр Валерійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Новосельцева Карина Вікторівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету МіМ
Кузнецов Євгеній Андрійович	студент 2 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету МіМ

II місце

Федорук Тарас Володимирович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Русанов В'ячеслав Іванович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ
Дига Костянтин Сергійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ЕІ

III місце

Волковська Яна Віталіївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА
Нікітенко Ганна Миколаївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА
Чаава Давид Гогійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА

2015 р.

I місце

Садченко Катерина Миколаївна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ФФ
Щербина Владислав Сергійович	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ФФ
Цубера Катерина Володимирівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ФФ

II місце

Кійко Валентин Валентинович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Андрус Олена Дмитрівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Черенкова Ірина Сергіївна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

III місце

Кальницький Дмитро Ігорович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Заруба Євгенія Павлівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ
Наріжна Карина Олександрівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ЕІ

III місце

Грабенко Ліля Олександрівна	студент 1 року навчання другого рівня вищої освіти «магістр» факультету ОіА
Лук'яненко Ілля Володимирович	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ОіА
Ковалевська Крістіна Олександрівна	студент 4 курсу навчання першого рівня вищої освіти «бакалавр» факультету ОіА

Список літератури

1. e-Learning / E-Софт Девелопмент [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.web-learn.ru>
2. IT-сектор может стать основным источником притока валюты в Украине [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://itea.ua/it-sektor-mozhet-stat-osnovnyim-istochnikom-pritoka-valyutyi-v-ukraine/>
3. Kuznets S. Economic development, the family, and income distribution : selected essays / S. Kuznets. — Cambridge; New York : Cambridge University Press, 1989. — VIII. — 463 p.
4. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» — Київ : НІСД, 2015. — 684 с.
5. Анцыферов А.Н. Курс элементарной статистики : пособие к лекциям / А.Н. Анцыферов. — 2-е изд. Ч. 1. — Харьков Тип. Б. Бенгис, 1911. — 451, 27 с.
6. Вітчизняна хай-тек галузь сформує «дорожню карту» для уряду [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forumkyiv.org/uk/press-center/press-releases/vitchiznyana-haj-tek-galuz-sformuye/>
7. Ефимов П.П. Направления использования современных информационных технологий в инновационной образовательной среде вуза / П.П. Ефимов // Теория и практика образования в современном мире : материалы VI междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, декабрь 2014 г.). — СПб. : Заневская площадь, 2014. — С. 373–376.
8. Иванов Ю.Б. Оценка уровня развития экономики знаний в регионах Украины / Ю.Б. Иванов, В.Ф. Тищенко // Проблеми економіки. — 2012. — №3. — С. 81–90.
9. Клебанова Т.С. Опыт внедрения систем дистанционного обучения в учебный процесс / Т.С. Клебанова, Р.Н. Яценко // Стратегия развития высшего профессионального образования в России : в 3 ч. Ч. 2. Материалы ежегодной научно-методической конференции и выездных заседаний учебно-методических советов УМО по специальностям (профилям подготовки) «Мировая экономика», «Налоги и налогообложение», «Анализ и управление рисками» / под ред. проф. Л.И. Гончаренко, Н.Л. Гунявиной. — М. : Финансовый университет, 2014. — С. 153–162.
10. Клебанова Т.С. Особенности и опыт внедрения информационных технологий в управление кафедрой / Т.С. Клебанова, Р.Н. Яценко // Економіка розвитку. — 2010. — №1(53). — С.100–103.

11. Кремень В.Г. Концепція розвитку економічної освіти в Україні / В.Г. Кремень // Освіта України. — 2004. — №6. — С. 4–5.
12. Кузнец С. Экономическая система д-ра Шумпетера, излагаемая и критикуемая / С. Кузнец // Кузнец С. Экономическая система д-ра Шумпетера, излагаемая и критикуемая; Перлман М. Две фазы заинтересованности Кузнеця Шумпетером / сост.: В.М. Московкин, Д.Ю. Михайличенко; перев. Е.Е. Перчик; под ред. В.С. Пономаренко. — Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2013. — С. 35–109.
13. Кумбс Ф.Г. Кризис образования в современном мире : системный анализ / Ф.Г. Кумбс; пер. с англ. С.Л. Володиной и др.; под ред. Г.Е. Скорого. — М. : Прогресс, 1970. — 263 с.
14. Левитский В.Ф. Задачи и методы науки о народном хозяйстве / В.Ф. Левитский. — Ярославль : Типо-лит. Г.В. Фальк, 1890. — VI, 254 с.
15. Московкин В. Обучение братьев Семёна и Соломона Кузнец в Ровенском реальном училище / В. Московкин, Т. Самсонюк // Новий Колегіум. — 2012. — №2. — С. 75–94.
16. Московкин В.М. Неизвестный Семён Кузнец: учёба в Харькове / В.М. Московкин // Universitates — Университеты : науч.-попул. журн. — 2010. — №1. — С. 52–65.
17. Наука Украины. Цифры, факты и проблемы [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.kt.kharkov.ua/_upload/file/-/nauka_ukrainy.pdf
18. Отчёт Харьковского коммерческого института за 1916–1917 учебный год / Харьковский коммерческий институт // Известия Харьковского коммерческого института. — 1918. — №1. — С. 15–77.
19. Полякова О.Ю. Дистанционное образование: взгляд изнутри / О.Ю. Полякова, И.М. Чуйко // Бизнес Информ. — 2012. — №8. — С. 245–247.
20. Пономаренко В.С. Адаптивная система дистанционного обучения / В.С. Пономаренко, Т.С. Клебанова, Р.Н. Яценко // Бизнес Информ. — 2010. — №4 (2). — С. 174–178.
21. Пономаренко В.С. Виховна складова формування фахівців у сфері економіки знань / В.С. Пономаренко // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Формування національних і загальнолюдських цінностей в українському суспільстві» : зб. ст. — Харків, 2006. — С. 9–15.
22. Пономаренко В.С. Економіка знань та інноваційна підготовка кадрів / В.С. Пономаренко // Інноваційний розвиток України: наукове, економічне та правове забезпечення : Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції 27–28 жовтня 2006 р. / упорядники: О.В. Петришин, М.О. Кизим. — 2007. — С. 40–56.
23. Пономаренко В.С. Економічний університет — концептуальні засади розвитку / В.С. Пономаренко // Новий колегіум. — 2006. — №3. — С. 3–15.
24. Пономаренко В.С. Зовнішнє тестування абітурієнтів і якість освіти / В.С. Пономаренко // Вісн. ТІМО — 2005. — №1 (1). — С. 26–29.
25. Пономаренко В.С. Інтегрована система «Вища школа — бізнес-структура»: методологія та концептуальні засади побудови / В.С. Пономаренко, О.В. Раєвнева, В.Є. Єрмаченко, І.В. Аксьонова, Л.В. Гриневич; В.С. Пономаренко, О.В. Раєвнева. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. — 153 с.

26. Пономаренко В.С. Концептуальні засади розвитку економічного університету / В.С. Пономаренко // Економіка розвитку. — 2006. — №1 (37). — С. 5–10.

27. Пономаренко В.С. Концепція розвитку економічної освіти в Україні / В.С. Пономаренко, М.В. Афанасьєв, Г.В. Задорожний // Економіка розвитку. — 2003. — №4 (28). — С. 5–17.

28. Пономаренко В.С. Нариси з історії Харківського національного економічного університету: монографія / В.С. Пономаренко, Д.Ю. Михайличенко, В.Є. Єрмаченко, О.А. Сахно; під заг. ред. В.С. Пономаренка. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2005. — 328 с.

29. Пономаренко В.С. Підвищення якості підготовки фахівців в університеті / В.С. Пономаренко // Вища школа. — 2010. — №10. — С. 7–24.

30. Пономаренко В.С. Проблемы подготовки компетентных экономистов и менеджеров в Украине: монография / В.С. Пономаренко — Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2012. — 352 с.

31. Пономаренко В.С. Прогнозування динаміки кількісних показників системи освіти України / В.С. Пономаренко // Економіка розвитку. — 2011. — №2 (58). — С. 5–10.

32. Пономаренко В.С. Управління забезпеченістю національної економіки фахівцями з вищою освітою: досвід перетворень, теоретико-інструментальне підґрунтя : монографія / В.С. Пономаренко, О.В. Раєвнєва, В.Є. Єрмаченко; під заг. ред. В.С. Пономаренка. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2014. — 283 с.

33. Пономаренко В.С. Упровадження персональних навчальних систем у навчальний процес / В.С. Пономаренко // Економіка розвитку. — 2010. — №2 (54). — С. 5–9.

34. Пономаренко В.С. Харківський національний економічний університет: Досвід перетворень 2000–2010 рр. : монографія / В.С. Пономаренко, М.О. Кизим, Д.Ю. Михайличенко та ін. ; за заг. ред. В.С. Пономаренка. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2010. — 424 с.

35. Соболев М.Н. Политическая экономия : Элементарный учебник для кооперативных школ, народных университетов, коммерческих училищ и для самообразования / М.Н. Соболев. — Харьков : Союз, 1919. — 216 с. — (Школьная библиотека / под ред. Д.Г. Нанадиади).

36. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт.-упоряд.: Г.О. Андросчук, І.Б. Жиляєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко — Київ : Парламентське вид-во, 2009. — 632 с.

37. Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2011 року : монографія. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2004.

38. Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2015 року : монографія. — Харків : ВД «ІНЖЕК», 2008. — 352 с.

39. Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2020 року: Аналітична доповідь. — 2010. — 111 с.

40. Федорук П.І. Адаптивна система дистанційного навчання та контролю знань на базі інтелектуальних Інтернет-технологій / П.І. Федорук. — Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету, 2008.

41. Фомин П.И. Горная и горнозаводская промышленность Юга России : в 2 т. Т. 1. История горной и горнозаводской промышленности Юга России со времени возникновения до восьмидесятых годов прошлого века / П.И. Фомин — Харьков : Хозяйство Донбасса, 1915. — VI, 487 с.
42. Фомин П.И. О синдикатах и трестах: предмет и задачи учения о синдикатах и трестах : пробная лекция, прочитанная 15 ноября 1911 г. в Имп. Харьковском университете / П.И. Фомин — Харьков : Типография Б.Г. Бенгис, 1912 — 39 с.
43. Фомин П.И. Очерки экономического описания России : из курса лекций, читанных на высших коммерческих курсах Харьковского купеческого общества в 1913–1914 гг. / П.И. Фомин — Харьков : Типография Б.Г. Бенгис, 1914. — V, 181 с.
44. Чупров А.И. Конспект дополнений к курсу политической экономии : составлено применительно к программе профессора В.Ф. Левитского / А.И. Чупров. — Харьков : Издание Л. Лысенкова, 1913. — 66 с.
45. Abramovitz M. Association Notes: In Memoriam: Simon Kuznets (1901–1985) / M. Abramovitz // *The Journal of Economic History*. — 1986. — Vol. 46 — No. 1 (Mar., 1986). — P. 239–246.
46. Education World: Educators Battle Over Calculator Use [Electronic resource] // Education World. — Mode of access [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.educationworld.com/a_curr/curr072.shtml
47. Some Notes on the Scientific Methods of Simon Kuznets / Fogel R.W.; R.W. Fogel — National Bureau of Economic Research, 1987. — 39 p.
48. Herrnstein R.J. The bell curve : intelligence and class structure in American life / R.J. Herrnstein and C.A. Murray — New York : Free Press, 1994. — XXVI, 845 p.
49. International Handbook of Universities 2016 / International Association of Universities. — 27th edition. — London : Palgrave Macmillan, 2015.
50. Kapuria-Foreman V. An Economic Historian's Economist: Remembering Simon Kuznets / V. Kapuria-Foreman and M. Perlman // *The Economic Journal*. — 1995. — Vol. 105 — №433 (Nov., 1995). — P. 1524–1547.
51. Contours of the World Economy and the Art of Macro-measurement 1500–2001 : Ruggles Lecture, IARIW 28th General Conference, Cork, Ireland August 2004 / Maddison A.; A. Maddison. — 2004.
52. Perlman M. Two phases of Kuznets's interest in Schumpeter / M. Perlman // *Economics Broadly Considered: Essays in Honour of Warren J. Samuels* / W.J. Samuels, J. Biddle, J.B. Davis and S.G. Medema London, New-York : Routledge, 2001. — P. 125–140. — (Routledge studies in the history of economics).
53. Simon Kuznets — Biographical; — The Nobel Foundation, 1971.
54. Weyl E.G. Simon Kuznets: Cautious Empiricist of the Eastern European Jewish Diaspora / E.G. Weyl // *Simon Kuznets, Jewish Economies: Development and Migration in America and Beyond? Volume I: The Economic Life of American Jewry* / Edited by Stephanie Lo and E. Glen Weyl New Brunswick, NJ: Transaction Publishers, 2011. — XV–LV.

Зміст

Вступ.....	5
Глава I. Саймон Кузнець	7
Глава II. Суспільство знання	21
Глава III. Компетентність	37
Глава IV. Інформатизація.....	57
Глава V. Інтеграція.....	77
Глава VI. Самореалізація	97
Глава VII. Інтернаціоналізація	123
Глава VIII. «Топ-1000».....	139
Висновки	148
Додаток А. Професори і викладачі, удостоєні державних, громадських та відомчих нагород	151
Додаток Б. Лауреати Золотого знака Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.....	155
Додаток В. Доктори наук Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.....	157

Додаток Г. Дисертації на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук, захищені у спеціалізованих вчених радах, 2011–2015 роки	158
Додаток Д. Науково-дослідні роботи Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, 2011–2015 роки.....	162
Додаток Е. Монографії вчених Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, видані у 2011–2015 рр.	171
Додаток Є. Електронні мультимедійні посібники, видані Харківським національним економічним університетом імені Семена Кузнеця	190
Додаток Ж. Наукові конференції, проведені у Харківському національному економічному університеті ім. Семена Кузнеця, 2011–2015 роки	191
Додаток З. Студенти університету — переможці та призери олімпіад, конкурсів, програм, проектів, 2011–2015 роки	195
Список літератури	214

Наукове видання

КРОК У МАЙБУТНЄ

2011–2015 роки

Коректор Тетяна Дубіна
Комп'ютерне верстання та оформлення обкладинки Сергія Нурахметова

Формат 70×100 1/16. Ум. друк. арк. 17,74.
Тираж 300 пр. Зам. 1574.

Видавець та виготовлювач ТОВ «Золоті сторінки»
вул. Маршала Бажанова, 28, м. Харків, 61002
Тел./факс (057) 701-0-701
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серії ДК № 276 від 12.12.2000.